

Jurnalul
cărților esențiale

Dumitru Popescu

MUZEUL DE CEARĂ

Hoffman
Contemporan

JURNALUL CĂRȚILOR ESENȚIALE

Dumitru Popescu

MUZEUL DE CEARĂ

✱✱

EDIȚIA A II-A

Hoffman

DTP: Hoffman Design
Tipar: Hoffman Print
Coperta: Dumitru Popescu
Redactor: Vasile Vasiescu
Pe copertă: James Ensor, *The Intrigue*, 1911 (detaliu),
The Minneapolis Institute of Art

Prima ediție a apărut în anul 1984 la Editura Eminescu.

© Dumitru Popescu

© Editura Hoffman, 2021, pentru prezenta ediție.

Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDITURA HOFFMAN SRL

Fax: 0249 460 218

Tel: 0740.984.910

contact@editurahoffman.ro

www.EdituraHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POPESCU, DUMITRU

Muzeul de ceară / Dumitru Popescu. -

Caracal: Editura Hoffman, 2021

2 vol.

ISBN 978-606-46-1560-2

Vol. 2. - 2021. - ISBN 978-606-46-1551-0

821.135.1

X

„M-am cam îngrășat, Despina.” Venea leneșă lângă mine în fața oglinzii ovale a șifonierului și culcându-și capul pe umărul meu, revărsându-și părul moale peste reverul hainei, îmi căuta privirile cu tandrețea ei maternă rezervată ocaziilor speciale. „Devii cochet”. „Eu? Dar când ți-am mai spus?” „Și anul trecuut, mă alinta țuguindu-și buzele, și acum doi aaaani, și în fiecare aaan.” Îmi cuprindea talia cu brațul delicat, dar gestul, memorat de pe când ne căsătorisem, avea ceva hilar căci din cauza abdomenului palma se oprea în dreptul coastelor punând involuntar și mai mult în evidență ceea ce încerca să bagatelizeze. Mă indispunea stângăcia și mai ales lipsa de intuiție. Nu vedea cum ne dă târcoale ridicolul? Mă strângea în brațe ca pe un chiabur. Felul de a mă lua în posesie, făcând abstracție de defectul ce-l invocasem, friza chiaburescul. Simțul de proprietate prea satisfăcut mă deranja. „Să nu-ți faci griji, părea că-mi spune, pentru mine ești bun și așa.” Găseam acest „și așa” insolent. Și nedrept, căci nu mă socoteam gras cu adevărat. Cochetam, avea dreptate, dar în alt sens decât cel presupus, pur și simplu îi solicitam o înfirmare.

Afectuozitatea ei indulgentă mă vexa. Mă desfăceam din îmbrățișarea nereușită și întorceam spatele oglinzii. O examinam și eu critic, dar nu puteam să-i găsesc niciun cusur. M-ar fi încântat s-o absolv ostentativ de nu știu ce dizarmonii, dar nu avea, aparent nu avea. Așteptam musafiri și în realitate perfecțiunea formală a nevestei mă măgulea. La rândul meu mă umpleam de satisfacție posesivă, deveneam chiabur.

Uitându-mi mica supărare îmi petreceam brațul după umerii ei și o răsuceam spre oglindă. Nu pe mine mă vedeam, ci pe ea, liniile grațioase ale trupului trădate de rochia de voal bleu în dialog direct cu limpezimea albastră a ochilor, fața de marmură palidă, părul de miere fluidă. Un bun de preț a cărui valoare creștea prin aceea că va fi văzut și de alți ochi. În asemenea împrejurări mă mândream cu Despina, și mândria era dublată de faptul că nu trebuia să fac nimic pentru ca să fie atrăgătoare, îmi aparținea ca un dar al naturii, ceva căzut din cer.

Îmi sărbătoream ziua de naștere. Primeam câțiva colegi din minister, de la trust, și știam că mă vor judeca prin prisma bunurilor agonisite, nevasta fiind indiciul cel mai concludent al simțului selectiv, al priceperii de a alege, de a fi fericit. Cuvântul „fericit” nu se pronunța, dar știam că este gândit. O noțiune nebuloasă și totuși delimitată, cum e aceea de soare. La servicii, la tăvăleală, nimeni nu avea timp să se gândească la asta, acolo se ducea lupta, fructele creșteau și se coceau acasă. Amicii veneau să-mi evalueze recolta. Amici de etapă. Se înțelege, când unul mai urca o treaptă se desprindea, se muta pe alt palier, intra în alte relații. Și cum mișcările erau frecvente în ambele sensuri, antrenându-ne pe toți, amicitțiile durau puțin. Despina

se supunea acestor conveniențe cu conștiinciozitate, fără entuziasm. De la „persoana sus-pusă” cum îl botezasem pe fostul șef ca să marcăm latura de interes a relației, atât de drastic îndepărtată de Despina în momentul dizgrației, raporturile mondene cu somități se redusese la un singur caz. O anunțasem într-o zi, și ea fusese flatată. De veste, că în deplasare m-am împrietenit (cuvântul e cu totul și cu totul convențional) cu un academician, director al unui institut de cercetări, și că tipul propusese să ne vizităm. Aducându-mi aminte de gogoșile turnate Scorpionului găseam întâmplarea amuzantă. Despina opta pentru a fi luată în serios. De la prima întâlnire am remarcat însă că, deși avantajoasă pe plan profesional, „afacerea” nu-i surâdea. Tipul s-a dovedit de o grosolănie magistrală (de altfel asta îi și dădea farmec), bazată pe lipsă de educație și încununată de pasiunea pentru pornografie. Asta treacă-meargă, Despina ar fi închis ochii. Ceea ce a contrariat-o iremediabil a fost consoarta somității. Literată, la începutul afirmării publice, femeia se afla exact la antipodul bărbatului: poseda un gust înnăscut și afișa o eleganță stupefiantă (nu în sens cantitativ sau valoric, exact invers, în sensul simplității totale). Remarcile mele privitoare la aceste calități o indispuneau pe Despina. Rafinamentul femeii se evidenția pregnant și în aranjarea interiorului locuinței. După câteva întâlniri, Despina a decretat răcirea și apoi blocarea totală a contactelor. Bineînțeles, cu toată grija și tot tactul, ca să nu ne ridicăm bădăranul în cap, să nu atingem sensibilitatea literatei, respectiv să nu ne producem daune de niciun fel. Mi-a explicat rațiunea rupturii. Trebuia să ne păstrăm moralul, echilibrul psihic și social, nu aveam voie să ne creăm complexe. Or, diferența prea mare în baza materială făcea imposibilă egalitatea. De ce să mergem la ei?

să le admirăm opulența? De ce să vină la noi? să le suportăm disprețul? Doamna contesă în vizită cu guvernanta? Ce puteam să le opunem? Deocamdată nimic, pe niciun plan. Ei bine, atunci să ne mulțumim, deocamdată, cu amicii de birou, cu egalii. Între timp... Nu aveam resursele celor doi, eram în curs... Situația ne dădea dreptul să sperăm... De altfel și până acum... nu existau motive să ne subapreciem... Tot ce ne rămâne de făcut, mă încuraja ea, e să mergem înainte... În timp ce ne pregăteam să întâmpinăm musafirii de ziua aniversară, am convenit în sinea mea că procedând cum procedase, Despina făcuse dovada unui simț al realității remarcabil. Dacă în locul modestelor neveste de impiegați (vorba vine! oamenii dețineau funcții onorabile), inferioare Despinei în toate privințele, ar fi urmat să o întâmpinăm pe subtila literată, cu aerul ei de prințesă incognito, respirând distincție din creștet până în tălpi, m-aș mai fi bucurat de savoarea acestui simț posesiv? Aș mai fi avut același tonic sentiment chiaburesc? Sau, complexat (Despina găsisese expresia potrivită), m-aș fi înclinat în fața gladiolei, pizmuindu-l pe bătăran – nu mai încape îndoială, n-o merita! – și rușinându-mă de floarea mea de câmp? Ca un vechil înaintea boieroaicei, dosindu-și țărâncuța. Sunt nedrept, Despina nu era nici floare de câmp, nici țărâncuță. Am folosit cuvintele pentru a sugera ideea de opoziție – așa cum, probabil, se conturase în capul nevestei mele – între două genuri feminine, scriitoarea fiind favorizată de condițiile materiale.

Nu mă surprindea prețul pus de Despina pe factorul material, nu reprezenta o noutate, fusesem la curent de la bun început. Se ocupase tot timpul de consolidarea bazei noastre economice dar lent, metodic. Șocul primit de scurta relație cu

familia cercetătorului o schimbase. Devenise nerăbdătoare, își pierduse calmul, timpul ne presa, voia să ardă etapele. E drept, modificarea stării de spirit și a tacticii Despinei coincidea și cu o îmbunătățire simțitoare a câștigurilor mele. Lucram în conducerea trustului și beneficiam, în afara salariului, de tot felul de prime și premii, iar dese deplasări în străinătate, aduceau un surplus considerabil de mijloace.

S-au produs modificări vizibile și în concepția Despinei despre valoarea calitativă a bunurilor. Regreta unele achiziții făcute la întâmplare – nu le punea pe seama ignoranței, acuza necesitatea, stringența ei brutală – și se descotorosea cum putea de cele prea compromițătoare. În schimb, se instruia cu râvnă. Își procurase lucrări de artă decorativă, se iniția în ebenistică, ceramică, sticlărie, cerceta cataloage de mobilier, o surprindeam consultând enciclopedii. Își selecta lecturile literare și în funcție de tangența cu aceste preocupări, cultiva romanul clasic englezesc pentru descrierea interioarelor. Îmi explica ce înseamnă un Chipendalle adevărat, prin ce se recunoaște florentinul veritabil, ce este specific Regency-ului sau Biedermeier-ului. Deși dormitorul și sufrageria ieftine, de serie o dezgustau, nu și-a început campania prin schimbarea mobilierului. Nu avea de gând să se angajeze în această întreprindere sub un anumit plafon de lichidități. Deocamdată materialul decorativ! Mă uimea perspicacitatea în a-și atinge ținta, flerul în a dibui ocazii, promptitudinea în luarea deciziilor. Uneori obiectele prezentau semne descurajatoare de uzură, dar nu se lăsa impresionată și după o săptămână, două ceea ce ți se păruse bun de aruncat la gunoi, ca urmare a unui tratament de specialitate reapărea sub o înfățișare uimitoare. Piese rare, frumoase în sine, de o

originalitate neîndoielnică, luate pe nimic. Cu toată intervenția salutară a specialistului, se întâmpla ca unele să mă lase rece. Pentru asemenea situații, remediul infailibil al Despinei era introducerea în legendă. Trebuie să recunosc, după ce aflam epoca, țara, stilul, destinul piesei, o vedeam în altă lumină. Scoase din anonimat, plasate în timp și spațiu, particularizate, aceste fleacuri dobândeau viață, începeau să vorbească, mă atrăgeau în dialoguri insinuante. Pentru Despina, un deliciu la fel de mare ca procurarea obiectului era, cred, trezirea curiozității și interesului meu și în ultimă instanță a afectivității – ciudată afectivitate paternală. Rând pe rând deveneau copiii noștri, și de fiecare dată actul înfierii sfârșea prin a ne emoționa. Mi-a trebuit un timp până să gust această inedită plăcere. Recunoșteam expres – între noi înțelegerile se produceau tacit – că era și acesta un fel de a-ți umple viața. Odată adoptat, lucrul dobânda un loc bine determinat în existența noastră. Din când în când îl luam în palmă, îl mângâiam. Materia, forma ei, conțineau condensată depărtarea în timp și spațiu, aventura creației și migrației. Un mic vas asiatic de băut ceai: găoacea unei nuci de cocos lăcuită, cu buzele și pedestalul bătute în argint, cu o mică sondă de lemn lucios având un capăt argintat. Îl priveam în tăcere. Mă impresiona simplitatea primitivă, mărturie a delicateții spiritului uman elementar, încă nesofisticat, dar, așa zice, protosofisticat. Gracil, când îl atingeam îl asemuam cu un ou preistoric sau cu podoaba unei dinastii antice. Dacă l-aș fi văzut în vitrina unui magazin nu mi-ar fi spus nimic, un artizanat oarecare. Îmi apropiam spiritul lui sau îl inventam ca răsplată pentru că-l dețineam. Un corn de bou transformat în vas caucazian de băut vin, din acela ce trebuie deșertat dintr-odată căci nu poate fi așezat pe masă

decât gol, îmi sugera priceperea omului de a face din forță bucurie și din bucurie forță. Nu aș fi îndrăznit să-l umplu și să-l dau pe gât, dar admiram, invidiam omul apt să o facă, în sunet înfocat de cimbale, sub priviri nerăbdătoare, imperative. O tavă arăbească de aramă bătută mă invita să-mi imaginez buturi de oaie fripte și femeia venind cu ea pe cap la ospete. Miniatura cunoscutei zeițe indiene cu nenumărate brațe îmi deschidea viziunea monstruoasă sacralizată, a anormalului ridicat la rang suprauman. Aceste interpretări dădeau obiectelor identitate și justificau luarea în proprietate. Tot ceea ce îmi aparținea trebuia să dobândească o noimă, dar imprimată de mine, nu documentată la surse cum prefera Despina. Într-o zi a venit cu o Buhara autentică. Un covoraș tocit dar impresionant prin tonurile pastelate, desenul elegant și irizările mătăsoase. L-am integrat în categoria covoarelor de rugăciune dar Despina îmi proba că nu e ceea ce cred, în pofida argumentelor tehnice am rămas la varianta mea pentru că îmi oferea avantajul unei simbolistici. Când a venit momentul mobilierului – Despina demult își încheiase instrucția, dispunea de cultura de specialitate necesară –, am intrat într-o adevărată febră. Dificultatea venea de acolo că eu nu mă pricepeam. Acordam desigur încredere competenței ei teoretice, dar neavând răbdare să iau cunoștință de numele sonore ale stilurilor mă grăbeam să-mi exprim preferința pe baza unor criterii empirice, subiective. Îmi venea greu să retractez, astfel că ignoranța îi dădea de furcă Despinei. Mai exista o complicație: trebuia să-mi fac timp pentru vizitele programate de ofertanți la ore nepotrivite – nimic mai greu de prevăzut și de împăcat decât capriciile vânzătorilor de mobilă stil –

ceea ce de multe ori nu se putea, atrăgând pierderea „ocaziilor”. Am intrat prin ganguri jilave mirosind persistent a amoniac, am urcat scări de lemn scâlciate, putrede, am pătruns în odăi întunecate, neaerisite, am fost prezentat unor doamne bătrâne suspicioase, zgârcite la vorbă, cu aerul că se înjosesc tratând cu noi, niște parveniți de conjunctură, îmbogățiți peste noapte. Reușeam să le câștig cât de cât bunăvoința după un lung șir de elogi aduse câinelui sau pisicii prezente la negocieri. De cele mai multe ori plecam fără să fi ajuns la înțelegere și, deși aceste eșecuri ar fi fost firești, doar ne duceam „să vedem” iar bătrânele însele acceptau convenția, eram stăpânit întotdeauna de un neplăcut sentiment de vinovăție, ca și cum le-aș fi înșelat așteptările, aș fi abuzat de urbanitatea lor. Persecutat de ideea că răscolesc de prisos viața intimă a oamenilor și că pe Despina o încurc în loc să o ajut, mi-am abandonat rolul și am pus toată răspunderea pe umerii ei. Așa se face că ne-am ales până la urmă cu stiluri pure, nu cu hibridi cum putea să se întâmple dacă aș fi ales eu, iar subsemnatul, edificat asupra titlurilor de noblețe ale dormitorului și sufrageriei nu numai că nu am mai ridicat obiecții, dar am găsit de datoria mea să descopăr calitățile estetice și virtuțile practice ale mărfii. O făceam cinstit, sincer. Îmi plăcea să-mi plimb palma pe tăblia ovală a mesei, cărnoasă, șlefuită, alunecoasă. Închideam ochii, o mângâiam îndelung, aproape uitam că ating o bucată de lemn. Densitatea masivă și în același timp blândă, ascultătoare, mă deruta. Nu mai avusesem de-a face cu asemenea materie pietroasă și în același timp moale, iar ideea că e inertă mi se părea o superstiție. Masa se lăsa stăpânită cu o plăcere perversă, ca o sclavă ce-și iubește stăpânul în taină. Galbenul ei stins, întunecat, brăzdat de

fibre ondulate mai deschise, mai închise, ca și forma alungită, îmi sugerau un ochi de animal antediluvian. Mă așezam la unul din capete și desfășcând brațele o îmbrățișam. Mă fascinau curbele, ovalul îmi apărea ca model al perfecțiunii geometrice. Îmi aparținea, puteam s-o contemplan cât voiam, să mă întorc oricând să-i netezesc pielea îmbietoare. Nu admiteam decât o mică dantelă la mijloc, deși și aceea răpea o parte din goliciunea strălucitoare a lemnului, din oglinda largă înăuntrul căreia se reflectau tavanul și zidul, lumina filtrată de fereastră, conturul capului și mâinilor mele. Orice ai fi pus pe ea – Despina încercase o vază de cristal, o casetă încrustată în sidef și nu mai știu ce – strica armonia subjugatoare a ovalului pur încărcat de străluciri obosite. Mă îndrăgostisem de masa sufrageriei, simțul posesiunii lucrului se transforma într-un sentiment complex, o iubire secretă, netulburată de nicio opoziție sau viclenie. Ea răspundea iubirii cu o mereu egală tandrețe, cu aceeași privire hipnotică de ochi animal exprimând supunere. Și de vitrină m-am îndrăgostit, de flacăra ei galbenă mocnind sub câte o rază de soare rătăcită, de lascivitatea liniilor ca niște acolade, ca niște șolduri, de simetria benzilor desfășurate ca două evantaie la marginile de sus, de luciul somnolent al cristalului, de silueta suplă, semeață, feminină, de o nobilă feminitate. Și ea îmi făcea de fiecare dată o mică reverență, îmi surâdea amabil și docil, mă invita la un dulce dialog descoperindu-și, sub mișcările feline ale luminii, intimitățile fermecătoare. Mă așezam pe un scaun, îmi rezemam capul de speteaza înaltă, răsfântă, din același lemn galben, mângâietor, și îmbrățișam cu privirea lumea de un rafinament discret, în mijlocul căreia tronam. Nicăieri nu mă simțeam atât de bine ca în sufragerie, atât de liber,

răsfațat, împăcat, puternic. O singură condiție se impunea – să fiu singur. Clipa de intimitate dintre mine și mobila galbenă era aceea de seara, când de-abia mă întorceam de la muncă iar Despina mai avea încă de trebăluit în bucătărie cu ajutoarele. Mă dezbrăcam repede, mă făceam comod și, ca într-un ritual, pășeam tiptil în micul sanctuar pentru a mă îmbăta de sentimentul posesiunii, metamorfozat în emoție estetică, în afecțiune carnală, în plăcerea comuniunii depline. Prezența altei persoane îmi tulbura bucuria, strica atmosfera de reculegere orgolioasă, de confundare, anula extazul comunicării cu lumea obiectelor ce mă aleseseră senior, autocrat. După ce se consuma ritualul în singurătate și tăcere – mai târziu am adăugat noi subtilități și valențe acestui moment introducând paharul aburit, cu aroma alcoolului bine rafinat, clănțănitul melodios al cuburilor de gheață, sorbiturile mici și rare, căldura răspândită fulgerător în vene, privirea înaltă, autoritară și gingașă aruncată peste frunțile făpturilor ce demult își pierduseră condiția rigidă a lucrului – așadar, după ce se scurgea timpul necesar realizării acelei comuniuni, sufrageria putea fi în sfârșit populată. Despina avea voie să-și facă apariția împreună cu oricine altcineva, și ovalului galben meditativ, transmițând dintr-un adânc insondabil vibrații înăbușite, destinate în întregime desfătării mele, acestui oval putea să i se dea funcția prozaică și înjositoare de masă de sufragerie. La început azvârlirea olandei albe, apretate peste materia voluptuoasă a lemnului gol îmi transmitea un fior neplăcut, căci gestul avea ceva dintr-un funest ceremonial de morgă. Cu timpul m-am resemnat, găsim și un avantaj în această înfășare; ea rupea vraja la momentul oportun, îndepărta imaginea dragă în spații anume rezervate în memorie, după draperii

discrete, impenetrabile. Despina nu a ghicit niciodată raporturile mele sentimentale cu aceste lucruri, iubirea mea rușinoasă – nu știu dacă ar fi contrariat-o, dacă ar fi făcut-o geloasă, oricum n-ar fi înțeles. Și ea se simțea atașată, dar pe alte planuri. Preocuparea ei consta în a le fixa valoarea pecuniară și documentară la cotele cele mai înalte. Esențial era ca prețul lucrurilor noastre să gliseze în sus în funcție de bursa neoficială a tranzacțiilor mobiliare, ca raritatea să se accentueze neîncetat, dacă se putea până la singularizare, ca stilul ales să capete noi medalii în competiția mondială de bransă, triumfând asupra celorlalte. Deși nu intuia adevărata natură a relației mele cu lucrurile ce ne aparțineau, simțea influența lor benefică asupra climatului matrimonial, asupra psihologiei de familie și persevera pe calea acumulării. Ceva similar, poate la o intensitate mai mică, s-a petrecut și după luarea în posesie a dormitorului, dar repetarea descrierii n-ar mai avea nimic edificator.

Mobila de sufragerie a atras după sine, în mod necesar, schimbarea veselei și tacâmurilor. Am început cu cristalurile, apoi s-a dat bătălia pentru argintărie, și în final, după lungi și perseverente explorări, s-a procurat serviciul visat, Rosenthal-ul. La început n-am fost prea convins de utilitatea practică a unei asemenea dotații a sufrageriei. Cât de repede am fost nevoit să-mi schimb părerea! Dacă m-aș referi numai la pahare. Cum se poate asemui vinul băut în ororile de sticlă ieftină, cu licoarea savurată în cristalul de Boemia asemănător unui fruct cojit, cu tăieturi înguste și egale? Băutura se înnobila, căpăta irizări de piatră scumpă, se lăsa sfârtecată de scânteii diamantine, acumula toată lumina încăperii. Ridicam în aer paharul cu picior lung – de fiecare dată mă ducea gândul la egrete – și îl lăsam să se

încarce de electricitate până când scăpăra. Atunci lichidul tresărea cuprins de un spasm de inspirație și patimă, mi se părea, și începea să cânte. Când înclinam paharul o lavă incandescentă de aur și argint se rostogolea spre buze; picurau pe limbă, strivindu-se de cerul gurii, boabe mari de perle. Câtă elevație a adus în viața noastră paharele. A da de dușcă o sticlă de vin, departe de a mai fi un gest vulgar ca înainte, devenea unul artistic. Parcă m-aș fi aplecat asupra unui pian și din câteva atingeri l-aș fi făcut să reverse spre inimile noastre însetate o ploaie de scânteii sonore. Scăpasem și de acel penibil sentiment culpabil, când se mai întâmpla să întrec măsura. În locul unui cântec de petrecere executat la taragot, interpretam o uvertură densă, frenetică, sintetizând tema forței vitale. Câtă deosebire! Se vede că un servici de cristal bine ales face cât o virtuoașă pasiune estetică. Iată de ce am convenit că Despina știe ce vrea, posedă simțul vieții, merge la sigur când e vorba să aleagă veriga de care se înlanțuie plăcerile demne să îmbogățească și să distileze existența unui cuplu.

Acum, când dispuneam de tot ce era necesar pentru a face, în sfârșit, față concurenței rasatei soții a „bădăranului”, nu mai vorbesc de egali, acum, pe neobservate, relațiile noastre au suferit o restrângere radicală. Nu numai că n-am răspuns provocării, dar i-am omis, încetul cu încetul, și pe amicii considerați încă înainte ușor de înfrânt. Am folosit pluralul cu totul impropriu, nu numai că n-am adus vreo contribuție la această schimbare, n-am participat la reelaborarea tacticii, dar, spre surprinderea oricui, recunosc, nici n-am sesizat-o. Pur și simplu am uitat de terți, am uitat cu desăvârșire. Din mers, pe neobservate, s-a produs o substituie totală. Este perioada închegării „micii

curți” puse în prim-plan, cu lux de amănunte, la început, de Niky. Da, așa cum se înlocuiește efectivul unei armate în marș. Din diferite motive. Că obosise, nu avea destul elan, fusese infiltrată de idei subversive, periclita țelul. Într-un cuvânt, se cerea o infuzie de elemente proaspete, devotate, nepresupunând absolut niciun risc. Dar înlocuirea a fost operată cu atâta măiestrie organizatorică și psihologică încât subsemnatul, aflat în fruntea eșalonului, n-am putut observa nici cea mai mică mișcare, n-am surprins nicio intenție și nici măcar nu mi-am dat seama că mărșăluiesc înaintea altor ostași. Golurile au fost toate umplute, locurile toate ocupate. Trebuie să mai recunosc ceva: m-am simțit mai bine, mai bine ca înainte, corespunzător și noii faze a prosperității materiale. Între cauză și efect exista o concordanță perfectă, de natură să mă satisfacă pe de-a-ntregul. Mai corespundea și cu altceva. Postul la centrală îmi solicita în așa măsură prezența, energia și atenția încât orice impuls monden ieșea cu desăvârșire din discuție. Când nu străbăteam șoselele, noaptea, în goana mașinii – mă dedasem plăcerii vitezei, schimbasem câțiva șoferi până găsisem un cursier de forță, un nebun lucid și îndemânatic –, când nu mă deplasam la sucursale, stăteam la sediu de dimineață până seara. Când să te mai gândești la vizite, la relații, la frivolitatea pătrunderii în intimitatea altora? Aș mai fi putut, la ora când mă reîntorceam acasă, să susțin o conversație galantă cu o femeie de lume, să rezist avalanșei de anecdote stupide și să lansez la rându-mi plicticoase „vorbe de duh”, să fac curte unei prea pretențioase gazde, pe deasupra citită și inteligentă, să mă măsoar cu disponibilitatea destinsă a unei persoane sus-puse, nedevorate de gura flămândă a funcției executive? De unde să gădesc răbdarea de a sta o jumătate

de noapte împlătoșat în haine de gală bine călcate, în gulere late și tari, cu beregata sugrumată de cravate, așteptând zeci de minute între un fel și altul, aspirând fumul înecăcios al țigărilor strivite nervos de degetele lungi și subțiri ale convivelor? De unde calmul de a asculta surâzător cancanuri mărunte, infinite banalități, de unde puterea de a părăsi la orele douăzeci și patru un apartament situat la celălalt capăt al Bucureștilor când a doua zi la șapte... Nu spun că așa ceva s-ar fi exclus de la sine. Unii mai găseau și răbdarea și calmul și puterea... Dispuneam de o constituție fizică robustă, aș mai fi rezistat la asemenea încercări. Cât privește plăcerea, se știe că pofta vine mâncând. Vreau să spun că nu aveam asemenea preferințe sau nu mai știam că le am, nu găseam timp să-mi dau seama. Vreau să spun că în atari condiții înlocuirea eșalonului se poate face pe neobservate, nu numai pentru că nu-ți stă capul la el, ci în primul rând fiindcă îți convine, e confortabil. Când ți-e bine nu cauți să afli de ce. Te complaci și gata, beneficiezi. Norocul, șansa... M-am conformat noii condiții în modul cel mai firesc și organic. Clanul întrunea toate calitățile – pestriț, amuzant, docil, folositor sub raport funcțional, animat, devotat etc. – era nu numai comod, dar și tonic. Despina studiase chestiunea cu competență și maturitate. Intrasem într-un maraton, trebuia să-mi storc zilnic ultima picătură de energie pentru a-mi păstra locul. Vechiului conveyer, cu ritmul lui moderat, cerându-mi doar să mă țin bine pe picioare și să fiu atent când trag cu ochiul în jur, sau când sar pentru o mărunță escapadă, îi luase locul un zepelin. Pe timpul zborului practicat în plină zi niciun fel de vizibilitate, doar sunetul stins, monoton al marelui corp frecându-se de aer și din când în când o smucitură. Să sari? Unde, în

văzduh? Presupunând că ești ținut și accepți să-ți rupi gâtul, pe unde? Noaptea se lăsa o scară și coboram direct pe acoperișul casei. Și aici, grație Despinei, fericirea pe tavă! Pară mălăiață în gura lui nătăfleață! Lumină, căldură, bucurie, râset, spinări plecate, guri deschise până la urechi, ochi aburoși, cristaluri, vin rece, bunătați aromitoare și fierbinți. Ce-mi mai trebuia? Dirijabilul se topea în neant! În papuci, într-o flanelă largă, ușoară, în pantaloni moi, printre superbe și preasupusele făpturi de lemn gălbui, scăpat de obligații, de convenții protocolare, înconjurat de sclavi eliberați, deci mai mult decât îndatorați, ascultat, aplaudat, slujit, adorat... Mai ceva ca un șef de trib, ca un rege african! Ce să-ți mai dorești? Nici măcar șocul surprizelor, al schimbărilor, neliniștea în așteptarea noului. „Cine o fi, cum o fi? Atenție, să sondăm, să tatonăm!” Nimic. Totul cunoscut dinainte, văzut și plăcut. Nicio emoție, nicio întrebare, nicio necunoscută. Doar meniul varia, dar asta semăna cu surprizele de la „Luna Parc”. Ce putea să mi se potrivească mai bine, ce pandant mai fericit la zborul ermetizat din timpul zilei (zbor? senzația părea să fie mai degrabă de stat pe loc, dar asta nu contează), ce remediu mai indicat la tăcere, singurătate, oboseală și monotonie? Despina găsisese soluția ideală. Și nu e o simplă figură de stil că intram prin acoperiș. Practic nu făceam decât transbordarea (fără nicio etapă intermediară, fără să mai pierd niciun minut), dintr-o sferă într-alta. Din lumea cenușie în lumea roz. Ce bine se completeau și se echilibrău! Una mă fortifica și mă pregătea pentru cealaltă. Nu mai puteam trăi decât în acești doi timpi, motor cu două pistoane. Și ce frumos înaintam, ce repede, ce sigur!

S-ar părea că după acumulările materiale pomenite mai înainte, venise timpul ca pasiunea posesiunii, nevoia de a avea să-și piardă suflul, să se domolească. Așa cum se întâmplă cu orice plăcere saturată. Nici pomeneală! Despina găsea spații neacoperite. O ajuta dinamismul și nestatornicia modelor și gusturilor, revistele străine, fantezia, merceologia nesecată și supunerea mea – de ce aş ascunde! – flatată. Lucrurile flatează. Aceasta e marea lor proprietate – dincolo de valoarea de întrebuințare și, pentru neguțători, de valoarea de schimb. Lucrurile create de mâna omului transmit mesajul talentului și al civilizației. Întindeam amândoi sub lustra de cristal o nouă bucată de stofă, dibuită nu știu unde, și ne jucam cu mâinile pe suprafața alunecoasă, sau dimpotrivă rugoasă, și acest joc tactil ne dădea un fior de vanitate. Frumusețea obiectului ne umplea de mândrie ca și când pentru noi anume ar fi fost făcut. Un spectacol de teatru e complicat, lung. Când ai două seri libere pe săptămână și ești frânt preferi destinsa bucurie casnică. În aceste condiții obiectul suplinea spectacolul, satisfăcea setea (în cazul când ar fi existat) de artă. Combinația culorilor, textura furnizau plăceri similare cu acelea găsite într-o expoziție. Nu pe asta miza „pop-art”-ul de exemplu, acel curent de plastică ce exalta obiectul industrial (pantoful în ramă, jobenul în raclă de sticlă, etc.)? Dar societatea de consum nu făcea din magazine săli muzeale? Ne integram și noi, cu puținătatea aspirațiilor noastre culturale, acestui tipic fenomen sociologic al epocii. Am fi putut spune că nu există nicio deosebire de fond între bucuria de a ne dărui unul altuia lucruri frumoase, între simțul nostru de proprietate „elevat”, și mania colecționarului de artă. Asta era Despina! O colecționară.

O dată ce vedea un obiect demn de admirație, nu mai găsea liniște până nu și-l însușea. Nu numai că nu disprețuiam „hobby”-ul ei, dar nașterea acestei pasiuni mă câștiga. În ochii mei o împlinea, o feminiza. Compensa platitudinea pe alte planuri, potența un temperament debil, deși, cum am mai spus, tonusul vital scăzut nu mă mai deranja de mult. Dimpotrivă... Și apoi, Despina avea măreția dărniciiei... O subtilitate impresionantă a gestului de a dăruia. O mare parte din obiectele achiziționate îmi erau destinate. Îmi diversifica și completa garderoba într-un ritm amețitor. La rândul ei se făcea tot mai rafinată, ceea ce, evident, nu putea să-mi displace. În timp ce eu găseam, ca să zic așa, debușeu pentru eleganță – nu cel mai indicat e drept, printre funcționari și muncitori, mediul mai adecvat rămânând ministerul –, Despina, cu excepția ieșirilor pentru cumpărături, își etala podoabele între zidurile apartamentului. Într-un fel lucrul acesta mă impresiona, apreciam cochetăria văduvită de cadrul public necesar punerii în valoare, ca un omagiu personal. În fond, nu se drapa în mătăsurii și voaluri fluide pentru desfătarea ochilor mei? Râvna mereu mai calificată, atingând culmi, nu se consuma pentru a transfigura cadrul meu intim de viață, pentru a-mi spiritualiza existența, prin forța împrejurărilor abrutizantă?

M-a însoțit la mare pentru câteva zile. Fragment de concediu... Promisem o vedere cu salutări de la Niky și Viky și tot uitându-mă la imaginea convențională m-a cuprins nostalgia. Și-a luat un geamantan de toalete. Când am ieșit pe plajă avea în coșul de papură câteva compleuri. În jurul nostru foiau trupuri bronzate, mii de oameni goi. Ciudată această descărcare de senzorial a corpurilor de bărbați și de femei îngrămădite unul lângă altul pe fâșia dintre faleză

și mare. Cine le-o sugerează, le-o pulverizează? Soarele, aerul, dimensiunile, natura violentă? Nu mai par să fie ființe complexate de nuditate, dizarmonia conviețuiește perfect cu armonia în văzul general, nimeni nu mai ascunde nimic și asta fără niciun efort și fără să deranjeze. Frumusețea și urâtenia își pierd din forța de șoc, se apropie de o medie. A trebuit să insist să rămână în costum de baie. M-a pus puțin pe gânduri rezistența ei. Cred că am mai avut, prilejul să spun că nu suferă de o pudoare exagerată. De ce se opunea să-și scoată rochia în acea adevărată orgie de trupuri vidate de mister erotic? Nu avea niciun defect. Încă feciorelnică, alcătuită din linii pure, firesc ar fi fost să-i facă plăcere să se arate. Manifesta mai multă încredere în rochii, ținea mai mult la ele decât la propria frumusețe corporală? Stătea dreaptă în picioare, cu fusta lungă umflată de briză și pe buzele subțiri flutura disprețul. Se mai distingea încă de ceilalți, își mai păstra individualitatea în masa trupurilor lipsite de identitate. În sfârșit, a acceptat să se dezbrace, încruntată, ca și când renunța nu la rochie ci la ea însăși. S-a întins pe cearceaf cu fața în jos făcându-se una cu pământul.

Ne-am dat întâlnire cu prietenii la cină. Venind mai devreme, ne-am așezat la o masă și am trecut în revistă clientela. Câteva grupuri de străini, multe perechi trecute, îngrijit îmbrăcate, de o eleganță desuetă dar de bun gust, cu pielea nearsă de soare – începutul vârstei a treia desigur, cu recomandăția medicală expresă: „numai băi de aer” – și un cârd de tineri tuciurii îmbrăcați sumar, ieftin, bând bere la halbă și făcând larmă. „Ce-or fi puștii ăștia?” se întreba Despina. Studenți, presupuneam, proaspeți absolvenți la început de carieră. „N-au pic de intelectualitate, se plânse. Aceleași maieuri cu inscripții stupide la fete și la băieți.

Papuci de cauciuc, uite, cu o singură baretă între degete. Crezi că n-au o fustă sau un pantalon ca lumea, o cămașă albă, o bluză? Nu, vin așa ca să sfideze. Și pentru că sunt lipsiți de simț estetic.” Le-am luat apărarea. Îmi plăceau trupurile atletice, culoarea de „piei roșii”, frăgezimea carnală. Tinerețea ține loc de orice. De ce să se împopoțoneze? Cu ce ne deranjau maieurile colorate, blugii, espadrilele? Despina m-a contrazis vehement. „Ce vorbă e asta? Trupurile sunt trupuri iar civilizația, civilizație. Trupul bine făcut îți dă dreptul să te despoi? Te duci la teatru în șort ca să-ți arăți picioarele?” „Dar umerii? Umerii cum și-i arată distinsele doamne?” am prins-o. „Umerii festonați cu dantele negre, Sergiu, decupați pe taftaua fină a rochiei. Vrei să mă necăjești. Pielea, părți ale trupului pot fi arătate public numai în armonia veșmintelor. Frumosul simplu, animal, are o circulație restrânsă, nu o valoare publică. Dacă n-ai decât un maieu nu vii în restaurant, te plimbi pe faleză. Deși, te asigur, nesimțiții au de toate. Ceea ce nu au e cultura, simțul respectului social.” Se aprinsese și deși am dat înapoi, ba chiar mi-am trădat simpatiile, n-am îmbunat-o. Niky și Viky ne-au găsit ciorovăindu-ne. Ambii s-au situat de partea Despinei. Toată seara n-am discutat decât asta. Erau cu toții inepuizabili în argumente, dar sufletul dezbaterii rămânea Despina. După ce am băut un număr de pahare am revenit la opiniile inițiale. Nu știu ce-mi venise, înainte de a ieși din hotel mă dichisisem pe îndelete cu reală plăcere. Luasem brațul Despinei și defilasem prin stațiune cu voalurile ei pastelate ca un prinț consort cu regina. Tinerii, fermecători în simplitatea lor, mă tulburaseră. Cred că am făcut-o fiartă. Nu mai știu ce am spus, Despina nu mi-a reproșat nimic dar s-a răzbunat. Dimineața și-a făcut bagajul și, fără un cuvânt, a trebuit să părăsim marea.

(Sunt în măsură să reproduc ceea ce a spus Sergiu. Deși m-am aflat pe poziții opuse, ideea lui mi s-a părut interesantă și am consemnat-o. Când bea, Sergiu devine inteligent, original, chiar dacă eronat. În toate perioadele vieții, oricât de diferit ar fi fost de la una la alta, alcoolul i-l reda lui însuși. Iată lunga și cam deliranta tiradă a lui Sergiu de care scrie că a uitat și care a indispus-o neobișnuit de mult pe Despina.

„Îmi vorbiți de importanța veșmintelor? Sunteți departe de a mă convinge cu biete voastre argumente. Restaurant, faleză,... Copilării! Vreți să știți adevărul? Înseși organizările sociale au putut fi întemeiate, s-au multiplicat, diversificat și sublimat datorită acestui factor, pe cât de neînsemnat și meschin în aparență, pe atât de suveran și copleșitor. Ce sunt veșmintele? Doamne, dumnezeule! Aflați că fără ele, societatea, cu milioanele ei de nuclee, mecanisme și funcții, cu puzderia de convenții sedimentate și legiferate, cu manifestările curente, precipitate, ca și cu solemnități, festivități, ei bine, fără ele societatea s-ar transforma într-o bufonerie de un primitivism, un grotesc și o obscenitate inimaginabile. Fără veșminte nu ar putea exista nici cetatea, nici contractul social, așa cum îl știm, încâlcit, formal, ipocrit și așa mai departe. Imaginați-vă viața unei familii lipsite de veșminte! Sau strada, piața, fabrica, teatrul, școala, academia, marșurile, parazite. Dar vă întreb? Lumea ar fi ajuns până la aceste instituții? Nici gând, nici gând! Fără hlamide cum s-ar fi deosebit regii de supușii lor? Cum și-ar fi putut păstra atributele o regină obeză sau dimpotrivă, descărnată, drapată în propriile-i piei flaște? Cine ar fi condus lumea? Tinerii, cu vigoarea lor trupestă impertinentă, cum ziceți voi, în numele forței, frumuseții și armoniei fizice! Trupurile urâte ar fi fost aruncate la gunoi sau trimise la munci umilitoare. Priviți o

adunare! – oameni gravi, severi, marțiali, distinși, originali. Luați-le tuturor veșmintele și priviți din nou panorama. Ce va fi? Ha, ha! Imaginați-vă, imaginați-vă, faceți un efort! În afară de cadrul strict intim (erotic, sentimental) cum ar putea exista sublimul? Ca moment social, cultural? Beatrice, Julieta, Ofelia. Ha, ha, ha! Vedeți scenele? Drama însăși și-ar pierde sensul. Patetism cu fundul gol, duioșie cu un burdihan de 50 de kile, oratorie cu un tors scheletic? Oamenii, dragii mei, așa cum sunt de la natură și-ar pierde 99% din atributele însușite în societate. Ce legătură are aparența confecționată corespunzător funcției sociale la croitor, cizmar și lenjereasă cu făptura nudă a omului? Niciuna, niciuna, totul este un simulacru. Hainele dau prestanță miniștrilor, generalilor, doamnelor din înalta societate, vedetelor, marilor și micilor șefi. Câte alcătuiuri jalnice, câte defecte dezgustătoare ascund hainele! Și mai mult, le înlocuiesc cu măreție! Omul este acoperit de veșminte integral. Îi mai rămân mâinile (uneori și le înmănușează) și chipul (ascuns în parte sub pălării). Deci colaborează, domină sau subordonează, se respectă sau se disprețuiesc reciproc nu oamenii ci hainele. Ați înțeles? Hainele între ele: «respectele mele», «am onoarea», «cu toată stima și considerația». Veșmintele diversifică straturi și ranguri. În interiorul straturilor devin uniforme – ceea ce simplifică raporturile sociale. Când uniformele tratează între ele, treburile se ușurează. Apare apoi supunerea – baza bunei funcționări a mecanismului. Fără haine ierarhiile s-ar risipi, supunerile mecanice și-ar pierde suportul. Dar câte gesturi ar trebui suprimate! – îmbrățișarea fiului, binecuvântarea dată de preot, înclinarea în fața doamnelor, înălțarea steagurilor, oferirea brațului, decorarea, dansul în localuri publice, horele, sârbele. Toate săvârșite de oameni goi. Ha, ce oroare! Poate

singura formă a civilizației ar rămâne spitalul. Și artele plastice. Poezia ar cădea în ridicol, tragedia s-ar rezuma la torturi carnale. În public s-ar lăfăi vârsta de aur. Ha, ha, vârsta de aur, doamnelor și domnilor. Vă convine sau nu? Înțelegi, scumpa mea? Celelalte vârste s-ar refugia în unghere, s-ar reîntoarce în păduri și grote. Am rămâne fără savanți și filosofi, ha, ha, fără moraliști, procurori, fără instanțe de judecată. Bunicii ar fi așezați în coșciuge din viață. Iar dacă nu ar exista tinerii, puternici, virili și neobrazăți cum ziceți voi, lumea s-ar transforma, cu încetul, într-o grădiniță de copii. Lipsită de complexul pudoarei, nevinovată și pură, și-ar purta goliciunea ca în paradisul biblic. Nu v-ar place să trăiți așa? îngerași îmbătrâniți? Mă gândesc, ceva din toate acestea trebuie să fi intuit «hippy». Ei au uitat însă că sunt tineri și că trebuie să-și cultive virtutea naturală. S-au luat după scumpa mea Despina. Ignorându-se reciproc și autodisprețuindu-se, s-au cufundat în mocirlă. Poate ne-au demonstrat că, încă de la prima generație, renunțarea la veșminte ne reîntoarce pe toți, pe absolut toți în primitivitate. Oamenii tineri ca aceștia simt plăcerea de a-și arăta fința naturală. Dar dorința lor firească este zădărnicită, dacă nu înăbușită, de irezistibila atracție a veșmintelor frumoase. Cine a urzit-o, scumpa mea? Ei? Nuuu! De-alde noi. Tânărul suferă când nu-și poate pune o haină de preț pentru că judecata sa a fost pervertită și a ajuns să creadă orbește că frumosul, virtutea chiar, stau în haină. Cu o sinistră jubilație bătrânii îl fac pe tânăr să se oftece că nu-și poate înfășură trupul în stofe bine croite și, invidioși, îl împiedică să-și expună splendoarea. Egoiști, plini de ură, impun domnia tiranică a hainei și, cu resursele de care dispun, nu sunt departe de a câștiga în competiția cu trupurile tinere, de-adevărat frumoase. Iată cum cei ce în mod firesc

ar ajunge la lada de gunoi își adjudecă victoria manevrând teribila armă a veșmintelor – cea care falsifică natura, cea ridicată de noi în slăvi, de tine, scumpa mea, de tine”)

Odăile, șifonierele, scrinurile se umpleau. Anii veneau și se retrăgeau cu marea lor îmbelșugată, depozitând noi și noi bunuri pământești. Pe măsură ce, pe de o parte, se îngreuna prin tensiunea socială neslăbită, viața se ușura datorită lor. Resursele de adaptare ale ființei noastre sunt nepuizabile în toate direcțiile. O plăcere mereu egală cu sine se demonetizează, esențial este să o împrășpești, să o rafinezi. Învătaşeam bine să conjug acum verbul „a alege”. Dacă haremul a fost cea mai subtil perversă instituție a Orientului, pentru mine funcția aceasta o îndeplinea garderoba. Singura sferă a vieții unde puteam să aleg după pofta inimii, nu în virtutea vreunui criteriu impus, ci al capriciului. Aici nu mai operau constrângeri, îngrădiri. Puteam hotărî să mă îmbrac iarna în alb și vara în negru. Haremul meu! Astăzi te aleg pe tine, îmi placi tu, voi celelalte plecați. Îmi însușisem instinctul estetic sau îl avusesem de totdeauna, nu știam! El îmi dicta discret preferințele. Nu, aici nu-și băga nimeni nasul, nici măcar Despina. Avea încredere în capriciul meu, în concordanța lui cu legile sociale ale frumosului. Iar acestea sunt atât de elastice, de subiective încât nu-mi creau nicio dificultate. Despina se îmbrăca în concordanță cu tipul feminin în care bănuia că se încadrează. Instinctul nu o înșela. Образul famelic, ochii încercănați, paloarea buzelor cereau cu necesitate un gen de rochii. Trupul heruvimic, dacă se poate spune așa – nu zic angelic pentru că zugravii de biserici i-au conceput pe îngeri rotofei – în sensul că neîmpovărat de carne, fără forme ostentative, nici măcar pronunțate, se complăcea într-un anumit înveliș.

Spre deosebire de mine, Despina nu se îmbăta de libertatea alegerii, cum am botezat această stare de spirit. De altfel, posibilitatea „alegerii” se diminua la ea de la sine prin aceea că, deși foarte numeroase, toaletele arătau cam la fel. Tonuri șterse, încărcate de tristețe ca toamnele decolorate, lipsite de sânge și de lumină. Satisfacția ei părea să fie alta – aceea de a-mi înlesni mie libertatea alegerii. Patrona opțiunile mele cu grijă, de la distanță, supraveghind discret realizarea diversității. Trăia bucuria ascunsă a chelăresei, a păzitorului de tezaur, a paznicului de comori. Îi era suficient să știe că tot ce se vedea poartă amprenta voinței proprii, chiar dacă estompate. Reprezenta opera vieții ei, expresia modului straniu de a-și înțelege împlinite personalitatea, destinul. Singura bucurie reală consta în a simți mereu în căușul palmei strânse cheia – una simbolică, morală, o idee reprezentativă pentru rostul ei pe acest pământ.

Fără să-mi definesc precis gândul știam de pe atunci că ceea ce ne lega pe noi cu adevărat, și foarte trainic, era această micuță comoară adunată cu sudoarea frunții. Dar nu mă deranja. Dimpotrivă, găseam firesc. Ca în acele fotografii de familie unde părinții pozează cu câte o mână rezemată pe creștetul copilului. Lucrurile ne uneau, ne constituiau într-un nucleu aparent inextricabil. Alcătuiam o uniune de proprietari, solidaritatea noastră se făurise pe parcursul procesului istoric de acumulare, în lupta comună pentru fundamentarea, apărarea și afirmarea titlului. Cele mai puternice și îndelungate legături umane nu sunt determinate de unitatea intereselor? Cine-i organizează și îi animă pe burghezi să se sprijine în consolidarea poziției dobândite, să se opună automat și „in corpore” primejdiilor, să nu se lase dezbinați, învrăbiți, divizați? Nimic altceva

decât forța atotputernică a unității de interese. Și noi ne simțeam la fel priponiți unul de altul. Aceasta era opera ei. Ea știusese, ea înțeleșese – nu eu! Cât de mare este puterea lucrurilor de a suda un cuplu mic-burghez ca al nostru. Nu greșise nici cu un milimetru. Privindu-ne putea fi mândră, eram în întregime creația ei.

(Nu e, nu e așa, Sergiu, sau cel puțin nu e sută la sută așa. Ai fost un mediu potrivit, altfel Despinei nu i-ar fi reușit experiența. Ai văzut cum e cu hipnoza. Mediul, mediul contează, mediul e totul. Meritul Despinei a fost flerul. Te-a dibuit. Ți-a dibuit receptivitatea, adică slăbiciunea. De bună seamă, prin tot ceea ce a făcut apoi și-a împlinit menirea. Căci a fost programată să trăiască așa. Prin ereditate sau educație, prin ambele, prin hazard, nu știu... Tu nu aveai această programare, dar prezentai slăbiciunea de mediu. Cum ai contractat-o? Am să fac apel la frânturi semnificative din evocările tale, din ceea ce mi-ai destăinuit atunci când te-ai hotărât să-mi furnizezi material pentru roman.)

Îți murise bunicul, cizmarul. Un bătrân de mult topit în resemnarea neputinței de a mai munci, în suferința de a fi povară pentru familia voastră grea, numeroasă, în tristețea unei rare bunătați sufletești sfâșiata de sărăcie. Mi-ai vorbit de acest bătrân ca de un sfânt. La marginea familiei, tăcea zile în șir pentru ca vocea slabă să nu aducă un sunet de prisos acolo unde nu se rosteau decât cuvinte strict necesare, se dădea în lături din calea oricui, scăzând zi de zi pentru a ocupa cât mai puțin loc, reținându-și respirația pentru a nu consuma aerul neîndestulător din odăile sufocante. Acest om ți-a marcat întreaga copilărie. Ai crescut printre scaunele lui de liliputan, în mirosul de talpă, de clei, în sunetul sec al ciocanului bătând texturi, minunându-te de obiectul suplu,

delicat, mirosind plăcut în raport cu lucrurile din care se înfiripase. Te-au fermecat blândețea și smerenia bătrânului, mi-ai spus că n-ai auzit ieșind din gura lui o sudalmă, o ocară, ți-a rămas în minte trupul mărunt și gârbovit pe scaunul de cizmărie, răbdarea de mucenic. Amintește-ți, Sergiu, de moartea lui, moarte cuminte, de copil, umilă și tainică. De pe buzele sale nu se auzise un vaiet, un oftat, n-a dorit nimic și n-a cerut nimic de la nimeni. Doar spre sfârșit i-a șoptit mamei tale, fica lui: „Mai uită-te la mine... Pentru luminare.” Mi-ai povestit cum, băiat mare în penultima clasă de liceu mi se pare, ai plâns ore în șir fără glas și fără suspine cu fața scaldată de lacrimi, lipită de geam ca să nu te vadă nimeni, dar nu te-ai dus la înmormântare pentru că trebuia să treci pe strada principală în urma dricului săracilor, în micul și amărâtul cortegiu, și ți-a fost rușine de lumea bună ieșită să se plimbe. Părinții ți-au înțeles spaima de a te arăta în mizerul convoi. Nu numai că nu ți-au cerut să-i însoțești, că „n-au observat” șovăiala și încurcătura ta, dar ți-au oferit, într-o mișcătoare complicitate, pretextul de a rămâne. Te-ai ascuns într-un loc dosnic implorându-l să te ierte, nu să te înțeleagă sau să te aprobe, să-ți ierte păcatul cu care îți împovăraseși conștiința. Ai urât cu toată violența sufletului tânăr rănit sărăcia cu umilința ei neomenească, dezgustătoare. Cu ce înfocare ai jurat să răzbuni memoria mortului venerat, să-ți răscumperi vinovăția, ultragiul iubirii! Mi-ai spus cum luni de zile n-ai mai trecut pe strada burtăverzimii, unde sărăcia era arătată cu degetul și disprețuită în gura mare. Cum ai jurat să-i sfidezi într-o zi pe cei ce te împiedicaseră să-ți petreci pe ultimul drum sfântul copilăriei. Amintește-ți, mi-ai mărturisit că întâmplarea ți-a sădit în minte groaza de calicie, mai ales de hula pe care o atrage. Aversiunea ți se îndrepta,

crede-mă, nu împotriva bogaților, ci a prăpădiților din lumea ta, vreau să spun a condiției lor. Da! Izvorul vexațiunii îl vedeai sălășluind în sărăcie, nu în infatuarea neîndurătoare a avuților.

Mi-ai mai servit, în altă ordine de idei, dar cred că integrându-se în aceeași experiență de viață, o istorioară hazlie. Terminaseși școala și „totul îți era îngăduit”. Intrași în viață cu pieptul umflat să plesnească, adulmecând depărtările, înălțimile. Te așteptau anii de universitate. În acest context s-a înfiripat idila cu o curtezană de lux seducătoare și capricioasă. Am reținut cu câtă aroganță, însă infantilă, te-ai prezentat, după scurta acomodare de rigoare, în apartamentul nevisatei capturi. Îmi imaginez, fuseseși luat prin surprindere, aveai complexe, trebuia să parezi. Făceai risipă de fantezie, de maliție. Compensai prin spirit deficitul de la alte capitole. Nu am în vedere fizicul. Am observat că te nedreptățește lăsând impresia că în tinerețe ai fost o aschimodie și la maturitate te-ai făcut un plăvan bondoc și chel. Ți-am văzut fotografiile din epoca la care mă refer. Deși de statură mijlocie, subțirel, respirai un aer cuceritor. Priviri inspirate și galeșe, lumina frunții frumos desenată, gură senzuală, nasul drept cu nări nervoase, singurele ce trădau un clocot interior, o energie ascunsă. Bidiviu ținut în buiestru. Nu, alegerea curtezanei nu fusese atât de nemotivată cum susțineai, nu-și risipea ea grațiile la întâmplare, mai ales că de la tine nu avea nimic de câștigat. Să nu divaghez, deși subiectul mă pasionează, mi-am propus să conturez o ipoteză. Te-ai dus în seara aceea de vară fără să te ferești de priviri indiscrete cum știai că ar fi fost de „bon ton”, dimpotrivă, oferindu-te ostentativ atenției. În intimitatea budoarului tinerețea ta și-a pierdut handicapul. Interiorul amplifică statura, nu o erodează ca „plein-air”-ul.

În plus, curtezana era o mignonă, oricum aveai ascendent. Complexul, dacă l-ai avut – și nu mă îndoiesc –, se explică prin alte date, esențial e că în pofida „potrivnicilor” ai făcut față cu succes. Verva, ironia alintătoare, talentul înnăscut – deși ai să contești – te-au plasat pe picior de egalitate. A uitat și ea ce vârstă ai, sau n-a uitat, poate asta o incita. Purta o bluză albă de bumbac împletită de surorile tale – ceva la modă, scampolo se spunea pe atunci – și un pantalon ușor. La un moment dat femeia a zărit încălțările bine văxuite pe cuvertura de culoarea untului topit. „Fă-te comod, scoate-ți pantofii.” „A, nu mă deranjează” ai replicat. Ți s-a părut că a renunțat la idee dar peste un minut a revenit. „De ce nu-ți scoți pantofii?” „Nu e nevoie” ai asigurat-o atotștiutor. Ai făcut totul ca să-i distragi atenția dar pesemne că încălțările o obsedau. „De ce nu vrei? Scoate-i! Te rog.” Evident, ar fi fost timpul să cedezi, la asemenea rugăminți nu rămâi indiferent dacă nu ești prostcrescut. A început hârjoana. „Nuuu.” „Ba daaa.” „Ba nuuu.” „Ba daaa.” Se contura riscul de a te descălța ea. Te-ai făcut rigid și ai declarat ritos: „Nu-i scot.” Ceva prea îndărătnic și poruncitor. S-a ridicat în cot și a întrebat „De ce”, dar sec și cu accent pe ultima silabă. „Ți-e frică să nu-ți murdăresc cuvertura?” te-ai eschivat. „Poate, dar nu asta. Spune-mi de ce nu-i scoți.” „Așa, nu vreau eu.” Ai vorbit suveran și definitiv. Privirile ei s-au înăsprit. „Atunci dă-te jos din pat. Revii dacă îți scoți pantofii.” Ai sărit ca ars. Te-ai înfipt în picioare. Cuvintele te-au lovit, de bună seamă, au spart în țandări orgoliul fragil. „Poftim, m-am conformat. Prefer să nu revin, prefer să renunț. Mie nu mi se poruncește.” Vorbeai ca un gentleman ofensat de o amantă obscură tăinuită pe bani proprii prin mansarde. „N-ai decât, ți-a întors spatele la fel de ofensată. La revedere și n-am cuvinte.” Din dogoarea intimă

nu mai rămăsese nimic, tot ce se construise prin concentrare, cu vocație, atingând starea de grație proprie marilor amorezi, se năruise. Stângaci, năpădit de o rușine disperată, cu rădăcina părului umezită de sudoare ai strigat disprețuitor: „Ai să regreti. Bună ziua.” Dar înainte de a pleca ai mai aruncat o privire spre făptura întinsă pe cuvertura gălbuie și ai realizat ce pierzi. Rămânea în urmă un trup generos, încărcat de promisiuni și ispite, cu rotunjimi și curbe ademenitoare, cu albul strălucitor al pielii dezvelite. Degetele îți frigeau încă. Cu ochii lărgiți de copil gata să izbucnească în plâns pentru că i s-a luat bucata de tort, când, fără să vrea, a fost neghiob, ai făcut stânga împrejur și ai ieșit. Te apăraseși cum putuseși de ridicol, de o mie de ori mai rău decât renunțarea, decât șansa pierdută, decât desproprietărea bruscă a ceea ce încă nu apucaseși să posezi. Sărmane Sergiu, nu te descălțaseși la rugămintea dulce, apoi violentă, fiindcă aveai ciorapii ruși. Mi-ai povestit întâmplarea printre hohote de râs, aruncând asupra faptelor lumina bufoneriei, asumându-ți când rolul șmecherului dezumflat, când pe acela de prostănac arțăgos. Dar eu știu că te-a costat experiența, a lăsat o cicatrice, ți-a adâncit oroarea de calicie. Iartă-mă că mă folosesc acum, într-un mod grobian poate, de o indiscreție a Despinei. A spus odată râzând și alintându-te, iar tu nu te-ai formalizat, ba chiar ai participat la scurta ilaritate generală, că ai vreo două sute de perechi de ciorapi. Rădăcina obsesiilor se formează în spiritul nostru la vârste fragede și ele rămân în noi chiar dacă nu suntem conștienți.

Nostimul incident are și un epilog. Contrar așteptărilor, femeii i-a plăcut ambiția, văzând pesemne în ea un semn de nobilă independență, de personalitate masculină devreme formată. Te-a căutat și la refuzul ferm de a o mai vizita ți-a

dat întâlniri în oraș, pe aleile dosnice ale parcului. Te-ai dus din plictiseală, spuneai tu, pentru că intervenise o ruptură temporară cu legătura de inimă. Îți plăcea, dar nu te aprindea, nu-ți provoca niciun sentiment, altul era genul tău și altul felul de a iubi. De bună seamă și al ei, dar asta n-o împiedica să accepte jocul. Pentru că, așa cum mi-ai povestit, un joc a fost, un joc de păpuși. Te-ai întrebat mereu ce o fi însemnat pentru tânăra femeie amorul vostru scurt și frugal. Nu avea decât doi sau trei ani mai mult, vă despărțea însă experiența ei bogată. Ai încercat să faci puțină psihologie pe marginea cazului, cu detașarea dată de timp și de neimplicare sentimentală. Ce o anima pe ea? Regretul tardiv pentru inocența pierdută, nevoia de a re trăi adolescența curmată prematur? Atracția pedanteriei intelectuale, deși cunoștea și cercul intelectual? Orgoliul și dezinteresul tău? Sentiment nu crezi că a fost, deși după mine nu e exclus. Nu mi se pare deplasat să presupun că în inima ei încolțise un fir de iubire. În sfârșit, te pregăteai de plecare și la ultima întâlnire a scos din poșetă un teanc de bancnote. „Ai să te superi dacă te rog ceva? Ți-a spus cu aerul cel mai prozaic. Pleci la București, vrei să-mi cumperi niște lucruri?” Ai ezitat, perspectiva corvoadei unui comision nu-ți surâdea. „Dar când? ai bâiguit. Nu mă pricep la lucruri femeiești. Și prin cine să le trimit? Cine știe când mă întorc, la iarnă, poate niciodată.” „Nu e nimic, nu e nimic, vedem noi, găsim o cale. Te rog. Nu mă refuza.” Știa să persevereze. Ai început să cedezi. „Și ce să cumpăr? Ai scris pe hârtie?” „Ce vrei tu.” Nu înțelegeai. „Cum ce vreau eu? Vorbește serios!” „Foarte serios. Ce vrei tu. Țin mult să fie ce vrei tu.” „Dar nu știu... Ți-am spus... Zău, mă încarci cu... credeam că ai nevoie de ceva anume... Crede-mă, nu...” Ți-a pecetluit gura și Ți-a strecurat pachetul în buzunar. Ți-a fulgerat prin minte că nu

vrea să-i cumperi nimic, că pur și simplu îți oferă banii. Ai vrut să-i scoți dar ți-a prins mâinile. Nu știi de ce te-ai jenat să dai glas gândului. „Și dacă n-am cum să-ți trimit?” „Nu e nimic.” „Cum nu e nimic?” „Așa.” „Și dacă nu cumpăr... dacă îți cheltuiesc banii?” Ți-a pus din nou palma pe gură. „Nu e nimic. Faci cum vrei tu. Dacă ai nevoie... Lasă, ai să. Mi-i dai altădată.” „Când?” „Indiferent! Nu e nicio grabă.” „Dar poate eu...” „Știu, știu. Ai să mi-i dai tu. Te rog, te rog mult de tot.”

Cu trecerea anilor ți-ai adus tot mai rar aminte de această scenă. Ca și de ciudata femeie care a știut să-ți amortească orgoliul. Pe jumătate serios, pe jumătate în glumă, jucându-se, învăluind totul în pânze de păianjen, în cuvinte vagi, în sensuri nebuloase. Ai fi putut s-o forțezi să-și ia banii înapoi, căci îți frigeau buzunarele și inima rămânea îndoită și rușinea sta să bufnească. Te-ai strecurat printre prăpăstiile din tine prefăcându-te că nu le vezi și criza n-a izbucnit. Îți potoleai neliniștea cu gândul că totuși ai să cumperi lucrurile cerute. Îți înșelai conștiința cu hotărârea de a nu te atinge de bani, de a-i trimite înapoi cum i-ai primit. Acest ultim gând îți producea o anumită satisfacție. Gestul te va reabilita în ochii amândurora. Ți-ai luat rămas bun cu mai multă căldură. Deși te stânjenise, actul te mișca. Vedeai în el grijă camaraderescă, afecțiune frustă, fără nimic melodramatic, ceva de soră băiețoasă, întrepidă. Evident, n-ai cumpărat nimic. Cât de lacomă de bani era Capitala! Nici nu știi ce te-ai fi făcut fără pachetul de bancnote. Umplând găurile cu această sumă, ai uitat de tânăra curtezană, de datorie. N-ai mai văzut-o niciodată. N-a mai dat niciun semn de viață, n-ai mai auzit de numele ei, n-ai mai căutat-o. Doar când ai ridicat de la ghișeu primul tău salariu de asistent, privind în palma deschisă, ai văzut banii fetei. Imaginea împinsă în

obscuritate a ieșit la iveală, și-a reclamat drepturile. Banii îți ardeau ca și atunci buzunarele, toți, absolut toți aparțineau fantomei din trecut, mica ei depunere în neant în numele câtorva seri de dragoste adolescentină, de un erotism, spuneai, virginal. Ai căzut pradă simțământului, mult timp amânat, al vinovăției. Tot ce ai obținut pe banii aceia a avut gust de leșie, gustul lașității, al mizeriei morale. Dar viața cu miile de degete alinatoare, cu leacuri infailibile a vindecat arsura, peste fetida amărăciune a așternut uitarea. Întotdeauna mai rămâne însă un tăciune nestins în cenușa existenței supuse compromisurilor morale.)

Ceea ce nu reușeam să observ, beneficiind din plin de confort, era autoritatea lucrurilor asupra noastră. Cu cât dobândeam mai multe, cu atât dependența de ele se făcea mai mare. Îmi impuneau sentimentul datoriei. He, he, îmi spuneau, nu te culca pe o ureche, băiete! Ai început o treabă, du-o la capăt. Ce însemna asta? Oricât ar fi de multe, bunurile materiale au finitudine, suferă de perisabilitate, natura și întrebuintărea le uzează, schimbarea opticii le face caduce. Se cer înlocuite neconținut, reînnoite și în cantitate și în calitate cel puțin la cota anterioară, dar spiritul acumulării nu se mulțumește cu atât, impune spirala. Obiectele au vanitate, vor să fie mai bune, mai nobile, mai sofisticate ca predecesoarele. Orice contrazicere comportă riscuri. Lucrurile înșelate în așteptările lor, jignite, coborâte sub rangul statuat, se răzbună. Exală aerul decadenței, declinului, declasării. Poți să trăiești în acest aer viciat, demoralizant? Trăiești, dar cu senzația înfrângerii. Nici „reproducerea simplă” nu e benefică. Apare gustul stagnării, împotmolirii, ratării. Nu mulți se pot resemna. S-ar fi putut resemna Despina? Și dacă ei îi era cu neputință, eu cum aș fi reușit? Iată cum se înlănțuiesc faptele. Obiectele, până la

cel mai neînsemnat, mă priveau cu un ochi scrutător. Mă cântăreau, îmi examinau în fiecare dimineață forma, puterea de luptă. Ai o răspundere, îmi spuneau. Nu uita nicio clipă. Fruntea sus, mușchii încordați, spatele tare! Să nu-ți pierzi suflul, nu ești de capul tău! Ne-ai trezit dintr-un somn, ne-ai scos de pe unde ne aciuisem, ne-ai adunat să-ți împodobim existența, o existență nu mai puțin efemeră ca a noastră. Așa este? Atunci ține-te de treabă, zbate-te, du-ți crucea cu râvnă și voioșie! N-ai voie să scobori un milimetru. Urcă, urcă mereu! Și mai adu, mai adu să ne înmulțim, să ne înălțăm heraldica! Vei fi mai mulțumit de tine și de soarta ta! Așa îmi vorbeau lucrurile. Îmi înfingeam capul între umeri și porneam hotărât să mai străbat o postață, să mai urc un versant, să mă țin tare, să nu înmoi pasul, să nu gâfâi, să nu las să mi-o ia cineva înainte, să nu intre altul pe locul meu. Iată suportul de voință, stimulul moral, patronul rezistenței și înverșunării! Pur și simplu lucrurile mă exploatau. Mă puneau să mă spetesc și îmi luau tot. Nu mă alegeam cu nimic, mie nu-mi rămânea nimic. Mă vândusem, le eram sclav, neîndurătoare, nu mă lăsau nici să-mi trag sufletul. Oricât le-aș fi implorat nu se înduioșau, de tras chiulul nici vorbă. Cu vigilența și intransigența lor nu e de glumit. Ai încheiat pactul? Respectă-l! Nu se acceptă nicio derogare. Poate cel mult spitalul, cu condiția să fie repede părăsit. Și bineînțeles, sucombarea. Atunci se domolesc, își pierd aroganța și înverșunarea. O dată cu tine se duce și spiritul lor sadic, potolite, modeste, autodepreciindu-se, intră în penumbră.

Dar nu numai linia mare a vieții mi-o dirijau, se amestecau și în conduita civică, îmi stabileau atitudinea în diferite împrejurări, îmi impuneau gestul, vorbele, mă dominau până în cele mai mici amănunte. Dacă aș fi avut

chef să fug pe stradă de pildă, pantofii m-ar fi chemat la ordine. Hei, unde te trezești? Pe câmp, pe maidan? Ce să-i faci, te conformezi. Îți temperezi exuberanța. Încearcă să te așezi pe bancă în parc lângă un precupeț, alături de un pensionar ponosit sau de o femeie de la salubritate. Haina, cămașa, cravata vor țipa în gura mare. Ce ești nebun? Ți-ai pierdut simțul demnității? Lumea e guvernată de reguli, are rosturile ei, nu e o harababură cum pari să-ți închipui. Dacă vrei să te așezi acolo dispensează-te de noi. Fă-ți rost de travesti! Din când în când Despina mă ruga să o duc la Operă – principala ei slăbiciune în materie de artă. În antract ar fi vrut să bea o oranjadă și chiar ne îndreptam spre bufet, dar, în apropierea micului grup ce aștepta, lucrurile de pe noi se răzvrăteau. Matroane în rochii țipătoare de material plastic, fetișcane în pantaloni de pânză subțire. Veșmintele refuzau orice participare, trăgeau în sens invers. Ne-am dus la Operetă. N-am mai repetat experiența. La Estradă, la fel. Împrejur sportivi în treninguri cu saci de echipament la picioare. Unde m-ai adus? țipa pantalonul. Mă sufoc, vomit, ieși fără întârziere, nu mai stau o clipă. Până și ciorapii se arătau indignați. Pe aproape mirosea a picioare nespălate și șosetele scurte ale – ce-or fi fost ăștia? portari de bloc, îngrijitori de cimitire? strepezeau dinții. Asaltați de protestele lucrurilor îngrețoșate – ne transmiteau prin piele –, în pauză am plecat. Cu o impecabilă pălărie de fetru bleumarin pe cap nu râzi în hohote, cu mânuși Napa în mâini nu faci gesturi deplasate cunoștinței de pe celălalt trotuar, nu intri îmbrăcat cu raglan bej de cămilă în vespasiană. Ce faci când treci prin stări de spirit în contradicție cu vestimentația? Le înăbuși, bineînțeles. Înveți să te cenzurezi. Lucrurile îți dictează până unde poți să te exteriorizezi, cât poți fi tu însuși. Ești cum vor ele, la nivelul pretenției lor, joci cum

ți se cântă. E dificil, dureros, agasant? Dacă dominația s-ar instaura dintr-odată, poate, dar ea urmează un proces lent, sinuos, insesizabil. Intervine adaptarea. Această lege de fier face vietățile pământului să-și modifice organismul, să capete mereu alte forme și culori – chiar și de la un minut la altul ca în cazul cameleonului –, cum nu i-ar facilita omului puțința de a satisface pretențiile și dorințele lucrurilor cu care de bunăvoie se înconjoară? Mă supuneam fără să crâcnesc și fără să sufăr, mă confundam cu voința idolului, eram cel cerut. Cu excepția clipei de seară când „mă lepădam”. Nu-mi puneam întrebarea de ce așteptam cu atâta ardoare să mă dezbrac la niciun minut după ce deschideam ușa. De ce mă așezam în capul mesei prezidând soarelele noastre prelungite în pantaloni scurți, cu picioarele goale în papuci, îmbrăcat în maieuri ieftine și decolorate. De ce iubeam cercul intim unde, eliberat de povara și tirania lucrurilor, puteam să râd și să strig în voie, să adopt poziția cea mai convenabilă, oricât de neconvențională, să mănânc și să beau pe săturate, să încalc toate restricțiile și constrângerile zilei? Nimeni nu mi-a sugerat această întrebare, nimeni nu a găsit vreodată nefirescă „ieșirea din piele”, mania de a mă debarasa de însemnele sociale de cum pășeam pragul casei. Devenise unica împrejurare când nu trăiam prin haine și aceasta mă făcea să cred, timp de două-trei ceasuri, că în casa mea, în mijlocul alor mei, exist prin mine însumi, sunt stăpân. Rămâneam mare și puternic fără ajutorul hainelor. Nu numai că mă sustrăgeam ordinului lor, că le scăpam din mână, că îmi făceam de cap, sfidându-le, dar primind ce mi se cuvenea zdrențuros cum eram, mi se părea că sunt liber și că le domin.

(Te-ai îndrăgostit, până la patimă vinovată, de lucruri. Tu numești asta instinct artistic modern, „hobby” de colecționar, elevație estetică ambientală și așa mai departe. Îți acoperi goliciunea cu o foaie de viță, dragul meu. Ai trecut printr-o boală, un pojar urât, o perversiune morală. Știi de ce ai ajuns să iubești lucruri, Sergiu Harnagea? Am să-ți spun: pentru că nu mai iubeai oameni! Și bietul izvor de afectivitate din ființa ta nu se lăsa astupat de tot, mai susura, mai arunca stropi, mai încălzea mâinile aproape pietrificate transmițându-le fervoarea mângâierii. Consumai strâmb aceste resturi de căldură, stropii de iubire azvârliți dinăuntru fără știrea și voia ta, lipindu-ți palmele de lemnul lucios dar inert al mesei scumpe, odihnindu-ți privirile posesive pe obiecte, alterându-ți imaginația cu himera supunerii lor tandre și pătimeșe. Te voiai adulat și de poporul neînsuflețit al bunurilor. Deoarece în ele îți investeai resursele vitale numai ele mai puteau să te răsplătească. Avarul nu este prin excelență zgârcitul, ci posedatul propriei agoniseli, robul valorilor moarte, bolnavul devorat de o iubire morbidă, falsă. Ți-ai închinat viața lucrurilor și apoi ai început să te închini lor. Dar spunând că te-ai îndrăgostit de o masă pentru că sentimentele nu ți se mai îndreptau spre om, n-am emis cine știe ce înțelepciune. Nu, lucrurile însele nu puteau fi câștigate, în condiția ta, decât supunând oamenii, iar această supunere reclama răceală, distanță. Ele îți sorbeau deci, îți sugeau toată vlaga inimii. De ce ai devenit împătimit al lucrurilor, Sergiu Harnagea? Cunoscut două feluri de a fi al celor ce nu au sau nu au avut: de a distruge, pentru a nu se mai bucura nimeni, și de a-și apropria cu lăcomie și gelozie bolnavă ceea ce li s-a refuzat.)

XI

Obținusem ceva cât de cât concludent de pe urma destul de dezordonatei și didacticei incursiuni în trecut? Dezordonate pentru că nu știam precis ce caut, nu urmam un fir călăuzitor, decât pe cel cronologic, mai la îndemână și mai facil, nu scormoneam în virtutea unui program. Didactic pentru că, oprit pe pragul câtorva etape – ele se impun de la sine în orice elementară biografie –, am reușit să sugerez unele idei, dar mult prea generale și schematice, impregnate de un determinism banal. Unde e totuși viața? m-am întrebat după ce am parcurs itinerariul-tip, bun pentru sute de mii de persoane cu o viață similară în linii esențiale. Intrarea într-un nou domeniu de activitate, adaptarea, cu diferite examene pierdute sau câștigate, neîncetatele acumulări, promovarea treaptă cu treaptă pe scara ierarhică, consolidarea, succesul, obișnuința etc. Schemă general valabilă, fișă, formular menit să sistematizeze expunerea antecedentelor. Nu mi-am recunoscut viața în acest formular, după ce am introdus datele mele personale. Nu mi-am recunoscut-o e impropriu spus, n-am putut-o reconstitui, iată cuvântul. Am pornit în

scurta aventură de la nevoia de a explica ciudatele schimbări menționate la început. Dar m-am afundat într-o factologie sumară și nesemnificativă – cât de puține și de anoste lucruri am reținut dintr-o sumedenie de ani trăiți găfâind, cu senzația de densitate, de aglomerare, de cavalcadă! –, am comentat, am generalizat, am teoretizat, pentru ca la sfârșit să constat uluitoarea neputință de a contura profilul cât de cât plauzibil al celei mai mari părți a vieții. Cum așa? Ce este viața? Dună de nisip care absoarbe rapid și fără urme uriașe cantități de precipitații de tot felul, în găurile căreia dispar vietăți văzute doar o fracțiune de secundă? Relief mișcător, cu munți aplatizați peste noapte, cu falnice păduri îngropate în pământ sub nemărginite stepe? Cum reușesc să se sedimenteze atât de distinct personalitățile trecutului în cartea de istorie? Cum trăiesc atât de palpitant, unitar și substanțial personajele literare? Oare coerența vieții umane este o invenție scriitoricească? Pentru a încheia într-un tot inteligibil, simetric, articulațiile existenței omenești e nevoie de intervenția demiurgică a mâinii de artist? Ca să umple golurile, să imagineze părțile lipsă, trăsăturile absente, să completeze, retușeze, modeleze? Altfel viața rămâne indescifrabilă, sau se reduce la un schelet? Se pierde pe drum componente esențiale, sunt devorate de timp, de spațiu, de uitare? Există mari volume de aer în viața noastră, nori nestatornici, fantasmagorici?

Ar fi trebuit să iau operațiunea de la început, să urmăresc alte linii, să le ghicesc pe cele estompate, să le înlocuiesc cu puncte, să hașurez suprafețele destrămate, topite. Dar atunci nu va fi fost literatură? Tocmai ceea ce i-am imputat lui Niky? Invenție, subiectivitate, arbitrar, convenție componistică? Am respectat autenticul dar, iată,

adevărul nud nu ducea la nimic, se înfunda, se fărâmița, îmi aluneca printre degete. Nu se dovedea tot atât, ba poate mai convențional decât compunerea? Ceea ce reușisem să evoc nu era o selecție arbitrară a minții mele, a memoriei, educației și moralei? De ce m-am oprit la elementele relatate și nu la altele? Pe ce criterii am ales? Cum se face că dintr-un adevărat torent am putut scoate un pârâiaș anemic? Și nu e vorba de cantitate. A transforma un fluviu în pârâu înseamnă a substitui o categorie alteia. Fluviul este impetuos, triumfător, masă, energie, forță, forță risipitoare, năpraznică. Pe când pârâiașul? Corespondentul timidității, debilității, existență precară, inobservabilă, aproape inutilă prin ea însăși, constituindu-se într-o valoare alături de alte sute și mii, depinzând de ele pentru a se împlini cât de cât, particulă anonimă, pierdută în torent. Deci rezultatul selecției făcute pe viu este, involuntar, de bună seamă, nu numai arbitrar, ci fals? Altfel de ce aș fi fost mai derutat la capătul micului bilanț decât la început?

N-am mai luat operațiunea de la capăt. M-ar fi împins în altă direcție, tot unilateral, la fel de neconcludent. Partea erodată a vieții, topită, volatilizată – asta nu mai știam să reconstitui. Fumul, aerul, nălucile, marile desene eterice de o secundă. Trebuia să renunț la investigarea trecutului, a acestui trecut majoritar, dominant, după cum crezusem supraîncărcat, debordant, mustind de semnificații, de adevăruri vaste și emoționante, cu valențe umane spectaculoase. Și, mai presus de orice, în măsură să-mi lămurească începutul de criză, motivațiile simptomelor debusolării. Găsisem acest trecut răvășit, golit, împruținat. Bănuiam că există pe undeva fantome – trecutul nu e un joc de umbre? – dar rămâneau ascunse, și apoi nu în căutarea lor

pornisem, nici n-aș fi știut să le identific și să le interpretez. Dacă trecutul fugea de mine, se deghiza, se masca, mi se refuza, m-am văzut nevoit să mă adresez prezentului. El nu avea cum să-mi scape, răsufla întreg sub ochii mei, mă scăldam în el, pătrundea în mine, curgea prin sângele meu. Îl vedeam, îl pipăiam, avea materialitate, iar unde nu, cu atât mai bine, descopeream în ce consta golul. Pe această cale voi reuși poate să înțeleg și trecutul, vreau să spun mecanismul de reducere a unei vieți viguroase, bogate, tensionate, tonice, la o umbră sărăcăcioasă, schematizată. M-am hotărât să schimb direcția de orientare, să abandonez drumul dinspre trecut spre prezent, și să pornesc din prezent către trecut. În acest fel se gândise și Niky, nici el nu știuse să aleagă la început. Pentru a evita alunecarea în generalitate, am luat decizia să fac radiografia unității calendaristice de bază a istoriei, deci și a mea, radiografia zilei de douăzeci și patru de ore, timpul în care pământul se învâртеște o dată în jurul axei sale făcând ca meridianul unde îmi duc existența naturală și socială să treacă succesiv prin fața soarelui și a lunii, prin lumină și întuneric, sub cele două aurore, cufundându-mă în ritmul vital și stenic al muncii, în contemplația tihnei, ca și în apele tulburi ale somnului.

Visasem ceva. Sau visasem că visez. O senzație între decepție și ușurare, între firava nemulțumire de a accepta situația și complexul de superioritate, adică vicleana plăcere de a mă fi descurcat, de a fi ieșit totuși cu bine dintr-o situație critică. În secunda următoare un gând ca un pește atârând cu capul în jos, nemișcat, în apa transparentă înconjurătoare. Apoi altul și altul, toate nemișcate, într-o poziție de odihnă sau de somn... Îmi erau familiare aceste

forme dar nu le puteam identifica, așteptam să miște, să sclipească, să-și arate linia și mai ales energia, dinamismul. Un soi de pândă reciprocă, de balans al răbdării, dar nimic nu înclina de o parte sau alta.

Dintr-odată, ca și când ar fi terminat aerul și plămânii i-ar fi dat de veste că sunt gata să plesnească, gândul a plonjat în sus, a ieșit la suprafață. În aceeași clipă a zbârnâit deșteptătorul. Țipăt metalic, industrial, de o brutalitate indecentă, aruncând droaie de ancore ruginite în oceanul luminos, discret, încărcat de dulcea pace geologică. Creierul, nervii, mușchii, măruntaiele, pielea, oasele au tresărit, s-au smuls, au început să huruie dezordonat, într-o panică tehnic supradimensionată. Mediul anterior s-a scufundat sub o trapă, trăgând după sine și amintirea imaginii și amintirea amintirii ei. Soneria își impunea violent autoritatea pompând în aer și în celulele mele ideea de instanță, de imperativ, de amenințare, de dominație inflexibilă, ca și pe aceea de timp scandalizat, revoltat, de criză de timp. Mușcat, hărtănit, agresionat, timpul țipa ca din gură de șarpe, arunca cu pietre, blestema într-o stare paroxistică. Am ridicat mâna și am oprit sunetul, înclaudat că nu o făcusem mai devreme, că stătusem sub bombardamentul feroce câteva secunde năucit, speriat, paralizat. Sunetele emise deja își multiplicau ecoul în văgăunele creierului, continuau să umple spațiul, să-l mitralieze, să mă țină în gheare ca o pasăre de pradă. În sfârșit, cuvintele cunoscute: „Destul, Sergiu. Ridică-te!” M-am ridicat reflex și, fără să șovăi, fără să bâjbâi – nu suportam becul aprins, îmi rănea retina, mă intimidă și mă umilea, mă reducea la condiția de insectă surprinsă noaptea în bucătărie, pe jos –, mișcându-mă cu precizie prin spațiul neluminat, simțindu-mă încă ocrotit de el, încă stăpân pe

mine, încă liber, m-am dus și am tras jaluzelele. Încet, făcându-le să scârțâie tânguitor, obosit, ca pe o bătrână cu oasele rupte de trudă, necruțate nici în clipa de amărțeaală grea, vecină cu inerția. Pătrunzând în odaie prin ferestrele late, cât peretele, dimineața se oprea decent în dreptul fiecăruia, om sau lucru, și aștepta respectuoasă, fără să ne violeze intimitatea, fără să ne decupeze din clarobscur mai mult decât era nevoie pentru a ne individualiza. Deși tentat să mă mai ascund în această penumbră protectoare, prietenoasă, nu m-am lăsat înșelat de trucul bunei-cuviințe. Din momentul acela, orice bună-cuviință îmi devenea suspectă, știind că poate fi un mod de a-mi adormi simțurile, o capcană. Am aruncat pe fereastră priviri experte, pătrunzătoare. Zi de octombrie posacă, apăsătoare, plumbuită, crengi și tulpini negre îmbibate de ploaie. Lumină puțină de fântână adâncă, de temniță umedă. Sunet monoton pe lemn, pe tinichea, pe ciment. Ziduri îngreunate, ferestre oarbe, cer prăbușit, opac. Luând cunoștință de starea de spirit a noii zile, m-am trezit de-a binelea. Fără să-mi placă, decorul îmi convenea. Îmi conveneau zilele urâte, ostile, vreau să spun sinceritatea lor. Nu mă dispuneau iluzoriu, mă fortificau, mă pregăteau pentru orice eventualitate. Efectiv, în asemenea zile eram mai tare, mai avizat, mai bine dispus și mai eficient. Nu suportam să fiu dus în eroare; deși iubeam soarele, lumina, mă nelinișteau și mă întristau, știam că îmi slăbesc voința, îmi diminuează rezistența, mă trimit în lume șubrezit. Nu mai suportam demult să mă aștept, chiar în subconștient, la altceva decât puteam avea. Fortificat deci de sumbrul tablou de octombrie am intrat în obișnuita cursă de dimineață. În baie am nevoie de lumină multă, aprind plafoniera și globul de la oglindă.

Frec dinții, clătesc gura, săpunesc barba. Ochii din oglindă nu-mi plac – sunt bulbucați și tulburi. Sub ei, început de pungi. Știu că până la prânz se vor limpezii și vor tăia ca două bucăți de cremene. Până la prânz... Și după aceea? Pe partea inversă a retinei apăru marea sală de la minister cu toate la locul lor: prezidiu, scaune, figuri, mișcările obișnuite, siluete în picioare, genți, dosare, tabele. Tabelul meu, coloanele, câteva cifre subliniate cu roșu. Tot pe versoul retinei vedeam și sunetele, vocile. „Dar de ce, dar de ce? spunea cineva, nu știam cine, se deschideau mai multe guri deodată, de ce trei indicatori de bază? Ia să vedem mai amănunțit, nu așa!, pe rând, pe rând.” Lama alunecă pe obraz dând la iveală pielea curată, vag purpurie. Și ochi, mulți ochi ațintiți spre mine. M-am scuturat. Nu puteam suporta snopurile de priviri pipăindu-mă. Mai mulți se aflau în aceeași situație, fără îndoială. Dar când îți vine rândul, rămâi singur. Masa ochilor trece de cealaltă parte a baricadei, te cercetează bănuitor, sever, rece sau indiferent. Îmi huruiam în cap propriile fraze, dar nu-mi plăceau, nu se rotunjeau, vedeam punctele șubrede. Mă încruntai în timp ce-mi fricționam obrazul cu „After shave”. Nu mă simțeam bine pregătit. Am dat drumul la duș. În timp ce mă săpuneam, tatonam. Tot vizual. Ca un regizor de film, ca un fotograf. Scoteam clișee după clișee și le aruncam. O varianta: pac, pac, pac. Exact, la obiect, matematic – „Condiții obiective”. Clipesc, imaginea se stinge. Prost, nereușit. Alta! Pac, pac, pac. „Acumulări puternice pentru un nou salt.” Vax. Stinge. Aprinde. „Autocritică analitică.” Fundătură fără ieșire. Declic. „Indicarea cauzelor.” Declic. „Etalarea măsurilor.” Declic. Variante faste și nefaste. Apa îmi biciuia spatele, pieptul. Variante de ales. Va trebui să mă opresc la una. Mă

frec apăsător cu prosopul. Nu! Mai bine „Sinteză”. Ceva original, plauzibil, convingător. Să mai vedem, să mai vedem. Papucii. Unul, doi, trei – pașii până la dormitor, aceeași totdeauna. Potrivesc oglinda, deschid larg șifonierul, îmi plimb privirile; clipa alegerii. Asta, asta, asta. Scot afară, expun, combin, mai retușez ceva și încep construcția pe manechin. Bucurie estetică! Nu prea, nu prea. Gesturi mecanice, asamblări. Nu inspirație, ci tehnică. Momentul și-a pierdut fastul, emoția. Era odată ceva nou, spontaneitate, reacție neprevăzută a minții, a simțurilor. Actul s-a depoetizat. Mă îmbrac. Contemplu în oglindă ce a ieșit. Mă deranjează ostentația raportului cromatic între detaliile de sus. Schimb cravata legându-mi una la întâmplare. Înainte de a ieși prind în oglindă, din fugă, efectul ratat. Senzația că mi s-a urcat o broască pe piept. Din bucătărie vine un miros de unt încins, de ouă prăjite. Despina, în capot, asortează masa. În timp ce mușc dintr-un corn se duce să mai aducă. Se mișcă rapid, exact, economic. Nu-mi stă în cale, nu mă încurcă, nu se ciocnește de mine. Se plasează instinctiv la distanța de unde, fără să mă stânjenească, poate interveni prompt și salutar. E o artă. Multe femei nu știu să-și folosească zelul, pun prea mult în evidență graba sau nu o canalizează corect. Te calcă pe bombeu, îți mânjesc pulpana hainei cu marmeladă, varsă ceainicul pe pantalon. Cu părul fluid frumos pieptănat – când a avut timp? (niciodată n-am găsit un fir în mâncare) – cu obrazul nefardat de un alb stins (carnația rezistă, își pierde doar transparența), cu mereu aceeași goliciune famelică a ochilor și castă oboșală, de călugăriță! a cearcănelor, Despina e decorul cel mai adecvat la această oră a dimineții. Mă reintroduce în umanitate, îmi reamintește cu tact desăvârșit, prin prezență, utilitate,

solicitudine, de societate, de oameni, de funcția lor, mă pregătește să intru pe scena aglomerată a zilei. Rostește doar câteva cuvinte – știe că a început să-mi zumzăie capul –, nu mă privește insistent, acea insistență feminină vulgară, agasantă!, bate evantaiul privirilor asupra mea rar, imperceptibil, numai atât cât să știu că rămân în centrul atenției. E odihnitoare neutralitatea expresiei, nu vrea să-mi spună nimic, nu-mi transmite nimic, nu adaugă, nu mă încarcă. Doar o vagă linie de austeritate pe obraz, ca în liniștea sălilor de lectură, sau de calcul, semn că-mi înțelege și respectă concentrarea, de-acum evidentă. Și că într-un fel participă. În timp ce înghit ultima bucată de albuș bine rumenit îmi zic: De asta chiar nu e nevoie, asta e de prisos. Ce participare? De unde participare? Nu mi-ar plăcea niciuna autentică – în cazul când ai ști ce mă așteaptă, ce mă amenință... Cu atât mai mult falsă... Mă surprinde sagacitatea mea și mă bucură. Mă satisface gândul că nu mă las dus. În vestibul mă privesc în oglindă punându-mi pălăria și trendul. Despina mă veghează discret, la distanță. Demult a renunțat la sărutul formal. Fără nicio discuție, fără să pară că a sesizat reticența mea, privirea plictisită când ne atingeam buzele țepene de obraz. Abia când am deschis ușa și am făcut primul pas afară, înainte de a-i spune „la revedere”, m-a întrebat scurt, șters: „Să vină diseară?” Am încuviințat și m-am repezit pe scări. Toate se desfășuraseră după programul îndelung exersat, cronometrat cu rigoare. Am traversat strada cu ochii la portiera deschisă a Daciei negre și m-am aruncat pe perna din față, nu știu de ce zgribulindu-mă, adresându-i șoferului în loc de salut o frază convențională despre vreme și primind de la el un răspuns laconic la fel de convențional. Vedeam parbrizul

ud măturat simetric de cele două ștergătoare și, pe partea cealaltă a retinei, forme de idei defilând într-o succesiune vertiginoasă. Corespondența dintre idei și forma ei... Pe primul plan, ca niște goluri într-o coroană dentară sau ca popice căzute – punctele slabe. Cinci cifre negre. Un cinci funerar: scadență ultimă pentru exportul necontractat. Dacă în cinci zile... Se compromite un indicator de bază, se afectează beneficiile, retribuiția. Ruptură, imaginea unui drum spart, întrerupt. Nu se poate circula, te oprești. Cauți cu ochii în toate părțile, trebuie să mergi neapărat înainte, să ajungi dincolo, mort-copt, nici nu se discută, chestie de viață și de moarte. Peste falie, ploaia și zgomotul sec, egal, al ștergătoarelor. Vom căuta, vom căuta în continuare un mijloc de trecere, un loc tăinuit, încă neobservabil dar existent, căci altfel... Întotdeauna mai rămâne o cale, o posibilitate. Totul e să le descoperi... N-am timp să dezvolt gândul, nu mai pot rămâne în acest loc, voi mai reveni și spun asta ca un fel de „la revedere” grăbit, căci a năvălit altă cifră și în dosul ei un piston agitat sporindu-și ritmul ca pufăitul locomotivei când pleacă din gară. Se îneacă, gâfâie, indicând o stare de angoasă, de lipsă, de suferință și în același timp de nesocotință, de prodigialitate. Consumul de energie lunar depășit. Nevoia de a frâna înfometata pompă absorbantă. Și de a recupera... De a câștiga fără să oprești, dar strângulând pe cel ce înghite. Sufocare? Încerc să alung imaginea pistonului gâfâind, sunetul de ființă ce se înăbușă. Plăsmuiesc o respirație ușoară, înceată. Între aceste forme mă mișc nervos, alergând de colo-colo, într-un spațiu tot mai mic, până când formele se suprapun dar nu apuc să văd ce a ieșit pentru că apare umbra mișcătoare a unor aripi și

știu că-mi dă ocol o pasăre de pradă, un erete. Mă voi reîntoarce la pistonul absorbant, la suprapunerea imaginilor spasmului și relaxării, trebuie să mă ocup acum de acest musafir. Ideea materialului indispensabil. Îmi va lipsi peste o săptămână dacă importul nu se materializează. Nu văd pasărea dar o simt, tot vizual însă, cu altă pereche de ochi ascunși mai adânc... Încearcă un picaj, se apropie, se răzgândește, face un cerc larg, ținându-mă cu capul ridicat și se îndepărtează leneș. Văd forma, aș vrea s-o urmăresc până la capăt, până la orizont, dar nu dispăre, se transformă în avion sau într-un tren înțepenit între două stații indecise. Peste această imagine se profilează ziduri, grinzi metalice, un pod rulant, hale deschise și containere sub lacăt. Ceva de ruină plutește peste șantier, de timp păraginit, mort și iarăși o cifră fatidică. Printr-un efort de voință apar brațe lungi de macarale făcând să zboare prin aer volume, să se așeze unul peste altul, unul lângă altul... Șantierul de dezvoltare rămas în urmă trebuie grăbit, dar până atunci am nevoie de justificări și caut mutarea salvatoare. Apar, învârtindu-se, balansându-și brațele în aer, ca în carusel, responsabili, vinovații. Un gând mătăhălos îi cheamă în gura mare la apel și ei vin răsucindu-se. Încerc să opresc vârtejul și fiindcă nu pot, smulg câte unul, cu o mână de Gulliver sau de Saturn. Imaginea goyescă a lui Saturn pletos, lacom, cu fața numai gură, ținând în pumni fiul pe sfert devorat. Dar peste acest tablou cresc cazemate de beton, fortificații. Mai meșteresc la ele, le întăresc. În ele mă voi vârî, din ele voi trage. Sunt pozițiile tari, cifrele bune, succesele. Pe ele mă bizui, cu ele voi câștiga bătălia, aici pot rezista la un asediu prelungit. Sentimentul de certitudine se rupe pe la colțuri, se micșorează, lasă loc la altceva...

Mașina s-a oprit, zgomotul motorului s-a stins, șoferul așteaptă, ștergătoarele descriu curbe largi pe geamul ud. Iar n-am prins de veste când am oprit la intrare, când s-a deschis poarta rulantă. Data viitoare voi fi atent. Urc scările. Recunosc ușoara trepidație a stupului populat, activ. Întâlnesc două-trei siluete; se sug, se lipesc de zid, salută. O surprind pe Mia rujându-se, probabil și-a mâncat sandviciul și și-a băut cafeaua. Își mai presează o dată buzele una de alta și-mi zâmbește cu o cordialitate profesională secătuită. Nu-mi inspiră compasiune, ci încredere, siguranță. Pe ea mă pot bizui, păcat că nu acoperă o arie mai largă. Nu-i dau timp nici să deschidă gura. „Să vie Papahagi cu ăia doi.” Mia nu întreabă nimic, bănuiește că adjunctul știe cine sunt cei doi. „Vezi că trebuie să fie la el” adaug de prisos. Este singura clipă a zilei când „văd” încăperea unde muncesc, când obiectele – altfel familiare până la punctul unde își pierd conturul și dispar – mă mai surprind. O secundă, numai atât durează impactul viu, recunoașterea, atenția reciprocă. N-am avut timp să analizez această scurtă prospețime a simțurilor. O găsesc miraculoasă. Mobila neagră, greoaie, plușul vișiniu pe alocuri tocit, lucit reîntineresc. Ca o nevastă după zeci de ani de căsnicie reamintind, într-un început de surâs, voioșia inspirată, pe trei sferturi zănatică, a începutului, când coabitarea avea alte determinări, alte sensuri, altă tensiune. Cred că nu exagerez prea mult asemuind biroul cu o a doua nevastă. Una strict funcțională. Ai senzația că o domini, o folosești, transformând-o în cantitate neglijabilă. În realitate cel înghițit, mistuit, adus la condiția de pastă – vie desigur, activă, vorbitoare, dar nediferențiată, stas absolut – tu ești, cu excepția primei secunde de dimineată. Mi-e silă de birou, îl urăsc. Îl simt supunându-mă unei presiuni

strivitoare, gârbovindu-mi spiritul, mărindu-mi cocoașa, infiltrându-mi în sânge noi și noi cantități de plumb. De multe ori le spun colaboratorilor „Hai să discutăm în curte” și ei râd; dacă nu i-aș ști formalști m-aș duce fără să șovăi. Nu eu stau pe fotoliul greu, cu vopseaua cojită, ștersă, el stă pe capul meu, nu eu îmi reazim coatele pe biroul masiv, diform, el se sprijină pe umerii și pieptul meu. Tot așa mă apasă etajera încărcată cu obiecte de prost gust, aceleași de o sută de ani, ca și masa de ședințe, covoarele decolorate, îmbâcsite de praf, plafoniera stupidă, de metal, ușa capitonată urât cu mușama de material plastic. Cel mai umilitor și mai exasperant e faptul că le-am investit cu rangul de fatalitate; nici nu-mi trece prin gând că aș putea scăpa de ele, că pot chema câțiva salahori să le dea afară rămânând singur, ușor și pur ca un nou-născut. Și pereții, și pereții ar putea fi dărâmați, ferestrele sparte, tavanul smuls, dar asta e, cum se spune, altă găscă în altă traistă... La prima oră a dimineții, în secunda primului contact, lucrurile dezgustătoare, dușmanii travestiți, tăcuți, aparent docili dar vicleni îmi zâmbesc sincer și luminos, mă întâmpină cu un salut tineresc. Ceea ce ar putea fi concordie dezinteresată, conviețuire degajată, egalitate, independență etc., se rupe fulgerător. Lupta tenace și surdă, distrugătoare pentru ambele părți se declanșează.

În așteptarea celor chemați revăd consumul de energie. Urmăresc pe tabele evoluția excedentului la cele două unități, zi de zi, special ca să mă montez, să fac bila să verse mai multă fiere în stomac și în sânge. Nu răspund la salutul celor trei. Le fac semn să-și tragă scaunele în fața biroului, nu le acord cinstea să-i invit la masa de ședințe. Morocănos, mut, dau de înțeles că aștept explicații. E o

simplă formalitate. Nu ascult trăncăneala dezlânată, fadă, inconsistentă. Asta îi stresează, le încâlcește și mai mult mințile. Le-o scurtez, nu-i las să ajungă nici la concluziile chinuit elaborate. Îi intimidez de așa natură prin întrebări tăioase, ostile, încât nu îndrăznesc să invoce nici cauzele obiective reale (pe care de altfel le cunosc perfect) ci cantonează (acolo unde îi fixează eu) în sfera defectiunilor. Nu-mi trebuie mult să-i demontez complet. Scopul este să-i împiedic să alunece în justificări pentru că acolo adevărul cu minciuna se împletesc inextricabil (mai ales când doza de adevăr – dinainte cunoscut – e atât de mare ca în cazul de față). Pe mine mă interesează ca ei să accepte în întregime condiția de vinovați, să-și însușească integral psihologia culpei, pentru ca de la această cotă să-i constrâng să se angajeze în recuperare. Cum? Să-și bată capul, să găsească soluții, de aia sunt plătiți! Observ că din când în când aruncă amândoi fugare, bine ascunse priviri imploratoare către Papahagi, șeful direct, responsabilul nemijlocit cu tehnologia și consumurile. Papahagi se constituie în parte civilă și în avocat. Tip sâcâitor, încăpățânat, rezistent. E destul să-l privești ca să-ți dai seama. Chelie vineție, cadaverică, altfel foarte bine croită, ca o cupolă lunguiață, ceva în genul Capelei Sixtine, frizând genialitate (una specială, de matematician savant), obraz uscat pergamentos, gură fără buze, ochi duși în fundul capului, orbite mari, parcă goale, voce seacă, fără rezonanță, aderentă, priviri oblice înțepenite într-un ungher, pauze teatrale în vorbire, gesturi stranii cu mâini boante semnalizând într-un limbaj necunoscut. Urcă pe tine ca o planta agățătoare, își întinde vrejurile, cârceii, te acoperă ca o plasă deasă rapid, discret, șiret, până nu mai rămâne niciun loc liber și atunci începe să strângă, să

gâtuie. Cunoscându-i tactica știu că nu-l pot lăsa să câștige niciun milimetru de teren. A început prin a-mi aminti că le-am dat sarcini de producție suplimentare. N-a insistat, a aruncat ideea informativ, a lăsat-o în suspensie și a vrut să treacă mai departe. Dar orice lăstar crește de la sine, și pe neobservate se împletește cu celelalte, apoi se susțin și se împing reciproc. I l-am tăiat cu o foarfecă de vie cât toate zilele. Producția suplimentară da, dar de profil perfecționat, cu consumuri reduse și cu obligația reprofilării în aceeași manieră și a celorlalte repere. Indisciplină tehnologică deci, conservatorism, rutină, etc. Un calcul de bun-simț (bunul-simț este o armă teribilă împotriva calculului exact) mă duce la concluzia că prin mobilizarea tuturor resurselor cifra consumului de energie trebuia să fie chiar mai mică decât luna anterioară. Deci din start manifestasem toleranță. Era și vina mea, mi-o recunoșteam. Toleranța generează delăsare, iresponsabilitate. A mai încercat să reconstituie ceva din idee, să adune resturi, dar i-am tocat-o în piuliță, i-am făcut-o pulbere. Dreptatea mea a prevalat (una exclusiv teoretică pentru că reproiectările nu fuseseră experimentate, doar anunțate de o direcție a ministerului, noi urma să le fundamentăm practic). L-am constrâns pe Papahagi să renunțe la acest cap de pod strategic. A aruncat altă nadă, introducerea schimbului trei, și iar a vrut să treacă mai departe dar l-am priponit. „Stai, stai, schimbul trei iese din calcul, el produce când pe rețea circulă surplus de energie, noi discutăm situația în orele de vârf.” Era și nu era așa pentru că la global se făcuse depășirea, iar în orele de vârf cifra fusese mare și înainte. Am pretins că dacă ar fi deplasat o parte din consumul orei de vârf spre schimbul trei am fi evitat depășirea, argument valabil numai

teoretic pentru că schimbul trei fusese încărcat complet (la capacitatea forței de muncă existente). Cunoșteam tactica lui Papahagi, tactică solidă, bazată pe fapte, de natură să-l încuie pe preopinentul dispus să accepte regulile jocului său. N-avea însă nicio înclinare spre speculație, ba chiar îi repugna. Pierdea întotdeauna cu mine în mod spectaculos, protejații speriați se uitau cu jale cum li se năruie singurul sprijin. Pentru mine nu era numai chestiune de prestigiu să-l înfrâng pe Papahagi, să-l oblig să plece capul și genunchii, ci și una de ordin educativ. Martorii trebuiau să știe că odată pronunțat verdictul, orice zbatere pentru ameliorare, orice invocare de circumstanțe atenuante deveneau futile. Mi se părea periculos să se creeze iluzia că o cauză pierdută, pierdută principial, conceptual, poate fi apărută pe baze de fapte cu șanse, chiar minime, de succes. Ar fi deschis și altora apetitul pentru interminabile discuții în contradictoriu, pentru jonglarea abuzivă cu factori obiectivi, ar fi dat curaj împricinaților să se cramponeze de datele lor exacte, valabile într-o judecată îngustă, segmentară, pe un perimetru limitat, nu la dimensiunile intereselor centralei și economiei. Ceea ce mă amuza și mă agasa în același timp la Papahagi era donchijotismul lui, temeritatea îndârjită de a urca din nou pe ring, după atâtea K.O.-uri fără drept de apel. Mă agasa, ca acum, dar îmi era util cel puțin din trei motive. Îmi oferea prilejul unui exercițiu dialectic cu tema respectivă, familiarizându-mă cu argumente de tot felul, pro și contra, îmi dădea satisfacția lichidării publice a opoziției și, în sfârșit, motiv abia mărturisit mie însumi, îmi furniza justificări plauzibile – desigur altfel asamblate, interpretate și comentate – pentru confruntarea cu forurile superioare. Papahagi și-a luat ortacii și a plecat cu coada între picioare,

pentru ca întorcând lucrurile cu susul în jos – din clipa aceea se situa net pe poziția mea, aveam deplină siguranța că nu mă trădează – să stabilească acțiunile imediate pentru scoaterea celor două unități din marasmul energetic folosindu-se nu de datele lui concrete, ci de raționamentele abstracte impuse de mine.

„Următorii!” i-am strigat Mie. Știam că respectivii așteaptă. Directorul comercial și ai săi și-au făcut apariția. I-am plasat pe scaunele calde încă, banca acuzaților din această dimineață. Situația contractelor! „Să auzim. Dar nu palavrageală, nu începând de la pașopt. Noutăți. Nu alea pe care le știu. Și nu proaste.” Oamenii lui Hâncu rânjesc. Vor să mă convingă, poate, că sunt spiritual, în bună dispoziție, înclinat spre glumă. Nu, nu sunt. „Sunt rău, sunt câine, ați înțeles? Nu cu glume mă duc după-amiază la ședință. Și nici cu minciunile voastre, ci cu situația clară a contractelor, deci cu treaba pentru care vă plătește statul.” Le pierde cheful de teatru. Hâncu renunță cu părere de rău la rânjetul hidos. Cel mai isteț își ia inima în dinți. Mi se relatează cum clientul belgian a telegrafiat că vine și cum cel elvețian trebuia să telefoneze dar fiind probabil obligat să se deplaseze peste noapte în Orient a contramandat. Oricum trebuie să sune, dacă nu azi, mâine. Încearcă să-mi paseze un clasor cu scrisori comerciale, o adevărată varză. Nu cad în capcană, i-l resping. Altul povestește cum ține legătura cu individul de la Comerțul exterior plecat la Roma și mă asigură că nu se poate, într-o zi, două, cel mult trei, contractul cu italienii va fi semnat. Văd bine, mi se toarnă gogoși, mă înfurii. „Ce e cu voi? De unde ați învățat șmecheriile astea împuțite? Direcția comercială nu mai prezintă nicio garanție. Înțeleg, apar dificultăți, le analizăm serios, examinăm soluții, ne punem

toți capul la contribuție. Dar voi v-ați viciat, v-ați corupt. Voi vreți să trăiți din invenții. N-aveți scrupule, sunteți mai răi ca borfașii de rând.” Hâncu a încercat s-o cotească șerpește spre ministerul comerțului exterior. Subscria întru totul la aprecierile mele, dar emitea ipoteza că cei de la ministerul respectiv îi strică pe ai noștri. De la ei au învățat „tovarășii” – îi trata cu respect, nu-și permitea să-i ia în derâdere –, vina lor e că se lasă îmbrobodiți. Colportează, nu inventează. Obiectiv poate părea același lucru, și ei merită să fie frecați, dar rădăcinile răului sunt dincolo. Inspirat, Hâncu mi-a propus să ridic în acești termeni problema mai sus, să alertez forurile superioare asupra influenței nefaste... Făcând-o pe revoluționarul, pe combativul, mă îndepărta de subiect. Îi recomand să-i lase în pace pe cei de la comerțul exterior, are cine să se ocupe de ei, nu e misia noastră să le facem rechizitoriul. Dacă are chef, să-i toarne el, să ceară audiență. Pe mine să nu conteze. Eu sunt pus aici să cunosc și să fac eradicarea păcatelor noastre, nu ale altora. Să ne uităm la bârna din proprii ochi. I-am tăiat macaroana. A amuțit privindu-mă cu ochi bovini, inexpressivi, ca unul rămas în urmă într-o cursă după ce păruse că va fi primul. A intrat Papahagi să mă anunțe că nu se poate înțelege cu constructorul de la „dezvoltare”, că ăla mai cere o amânare de câteva luni. „Legătura!” strig. Fac pugilistică. Cu fălcile încleștate, cu mușchii încordați lovesc numai în bărbie. Termin prin amenințări bombastice. Voi ridica problema în apropiata conferință municipală. Voi sesiza controlul muncitoresc central. Tergiversările respective mie îmi miros a sabotaj economic. Voi pune problema politic. Direct la conducere. Cât era el de blazat, de as în învărtirea pe degete a reclamanților, constructorul a băgat-o pe mânecă.

Aveam tonul unui nebun și de nebuni le e tuturor frică. M-a conjurat să-l înțeleg, a fost „o situație”, mi-a dat cele mai ferme asigurări, va concentra toate forțele, într-o săptămână, cel mult zece zile... Nu m-am împlânzit, am rămas sumbru. L-am privit cu reproș pe Papahagi. „Păi nu se poate așa. Dragilor, laăștia nu te duci cu «săru mâna»... Dacă nu știi să te impui mai bine te lași de meserie. Nu suntem numai noi, îl trag și pe el o sută. Toate vreți să vi le fac eu...?” Papahagi, atins, a replicat că nu-și poate permite ce-mi permit eu, am altă greutate, altă suprafață. Dar, vindicativ, se îndoii că acum s-a rezolvat. El o să folosească „discuția”, o să se țină scai, dar parcă vede că mai intervine ceva peste noapte și iar... Ei, păi dacă pleacă în starea asta de spirit... Să nu permită să intervină nimic, să nu-l lase nici să răsufle, să stea zi și noapte pe capul lui. Optzeci la sută convins, Papahagi se retrage cu un umăr puțin lăsat, semn că e grăbit și mai ales hotărât să meargă până în pânzele albe, să moară cu ăla de gât. Impresionată, asistența de la „comercial” își ia angajamentul că în două zile vine cu problema rezolvată, nu cu explicații și povești – a menționat istețul –, ci cu rezolvarea. Sentimentalism ieftin! Ce mă încălzea pe mine fervoarea sinceră a angajamentelor lor? Eu nu știam că nu de ei depinde? Voiam să-i eliberez, dar m-a bruiat prostul de Hâncu. Dezmeticindu-se în timpul convorbirii telefonice, își pregătise o ieșire „onorabilă”. Auzi tâmpitul! Se apucă să-mi vorbească de criza pieții mondiale. Ce revelație! Și, în cazul ăsta renunțăm? Redactează el o expunere teoretică bine documentată și o trimitem la conducerea ministerului? Bine domnule, țara arde și baba se piaptână? Să vină tovarășul Hâncu după-amiază cu mine. Am să-l prezint și am să spun: la capitolul contractări vorbește șeful nostru comercial. Dar

ce, suntem copii? Exportul unei centrale e treabă serioasă, cere răspundere, competență, spirit organizatoric etc. Au moțăit din cap energetic, pătrunși. Hâncu, rușinat, scurma cu botul pantofului covorul. Pe jumătate îngrețosat, pe jumătate amenințător, i-am expediat la muncă și luptă. Să facă ce-or ști, în fața mea să nu mai apară așa.

Când să apăs pe clanță spre grupul sanitar, apare Silețky. „Ce e domnule, nici la WC nu mă lăsați? De azi de dimineață?” Mă uit la ceasornic revoltat. Silețky se scuză cu un zâmbet nătâng, slugarnic. Cu vocea răgușită, puternică, goarnă spartă, – nu e în stare să dea nici unui cuvânt tonalitate intimă – mă roagă să mă duc la WC, asigurându-mă că nu e nicio problemă, ca și când mi-ar fi anunțat victoria depășirii planului cu sută la sută. În sfârșit, vorbește. Îmi dă o veste tâmpită. Are omul ăsta un fel de a-ți comunica lucrurile neplăcute! Din stocul pentru 10 zile al materialului indispensabil i s-a luat cea mai mare parte, mai are cu ce să lucreze două zile. Și-mi spune asta cu aerul că-mi transmite salutări din partea unui coleg întâlnit pe stradă. Nesimțit, inconștient? Efectiv, mi-o pasează ca pe un fapt divers. Nici măcar nu comentează. A scârțâit cele câteva cuvinte și a amuțit. Își sprijină mâinile pe abdomenul umflat și-și furișează în lături privirile. Întrevăd gesturile obișnuite cu care se scutură de murdăria scârboaselor informații și trece la alt subiect, trâmbițându-mi asurzitor, cu voioșie și naturalețe, cine știe ce fleacuri „tonice” din repertoriul lui derizoriu, uzat. Nu, nu merge așa! Vreau să știu – și enervarea transpare clar în paloarea vocii mele, eu însumi îi înregistrez semnificația sonoră –, vreau să știu de ce mă pune în fața faptului împlinit, de ce mă informează atunci când nu mai e nimic de făcut? I s-a spus că e hotărâre. A cui?

Nu știe. Îl întreb când vine transportul din R.F.G. Habar nu are, nu i-a spus nimeni. Dar pe cine a întrebat? Tăcere. N-a întrebat la comerțul exterior? Nu, acum nu. Departe de a fi înfricoșate, răspunsurile nu sunt nici măcar vinovate, sau stingherite de propria lor stupiditate. Are grijă doar să așeze cuvintele frumos, ordonat, ca un servici de dulceață pe o tavă. Preocuparea lui este să nu picure vreo silabă alături și să păteze ceva, ca o gospodină cu experiență și aplomb, cu uzajul vizitelor. „Și-acuma ce-ai să faci tovarășe Silețky, ai să închizi fabrica?” Făceam eforturi să-mi păstrez calmul. Avea în cap vreo soluție, vreo ieșire? Nu avea nimic acum, pe loc. Din străfundurile-i pâcloase mai scoase la iveală un zâmbet slinos. „O rezolvați dumneavoastră. După amiază, la ședință. Cu conducerea.” Asta e conduită de șef de fabrică? Și dacă nu m-ar fi avut pe mine? Dacă nu era biroul ăsta la câțiva zeci de metri de al lui? Când o să învețe să-și rezolve problemele? Dar nu e vorba de învățat, e chestie de spirit. Fiecare om are mândria lui, ambiția de a sta pe propriile-i picioare, de a-și duce singur mâna la gură, de a nu depinde de nimeni când se spală, când se îmbracă. Puțin ofensat, foarte puțin, atât cât să nu-l oblige la vreun gest riscant, necugetat, mi-a amintit că pe el mă pot bizui mai mult ca pe oricine, că ori de câte ori am făcut apel, sau numai am deschis gura, n-a pregetat o secundă să sară primul. Vocea râșnea fără emfază, cu un orgoliu ascuns. Nu se rușina cu contribuția lui, se considera util, de neînlocuit. Nu puteam să-i contest meritele respective, acuzațiile mele nu în această direcție se îndreptau. Vorbeam de relațiile obligatorii și inevitabile ale unui conducător de întreprindere. Îl făceam delăsător, laș, iresponsabil. Mă lăsa descoperit, lăsa producția descoperită. Voiam să-l jignesc,

să-l scot din țâțâni. A așteptat cu răbdare și când am început să dau semne de oboseală s-a apropiat de mine împăciuitor și a lansat calm, afectat, pedant tirada lui de bonton. „Dacă vă avem pe dumneavoastră... Sunt treburi și treburi. Unele numai pentru șefii mari. Noi suntem mici, nu vă supărați pe noi. Trăim și noi în umbra dumneavoastră, ca ciupercile în umbra stejarului.” L-am dat afară abia stăpânindu-mă să nu izbucnesc în râs. Hahalera, licheaua! Mă rățoisem degeaba. Acesta era adevărul, nu avusese ce face. Cum să se opună ministerului? Pretenții absurde. Și când să mă anunțe? Când a fost anunțat și el, de bună seamă. De ce făcusem tot circul? Ca să umilesc burdihanul nepăsător, mormanul de carne insensibilă, vocea ruginită, satisfăcută de propriul ei sunet odios? Sau ca să pun în evidență meritele mele de „salvator” rangul de „ultimă instanță”? Ca să aud slugarnicile tămâieri? Perversitate mesianică exercitată de apostolul cel mai fățarnic și nerușinat?

Au mai intrat câțiva cu diferite solicitări. Nu mai aveam răbdare să-i ascult. Cel mai mult mă enerva anecdotică. Întâi mă uimea răbdarea de a depăna fapte, la drept vorbind făptulețe, zeci de mărunțișuri legate de un fir conducător, sau de niciunul, comun fiindu-le doar calibrul minor, apartenența la aceeași familie insignifiantă. Dar ce efect dau făptulețele prin acumulare lentă! La început fusesem tentat să le subestimez. Mă lecuise demult de superficialitate și aroganță. A fost un important salt calitativ în emanciparea mea profesională sesizarea metamorfozei teribile – nu exagerez deloc! cu atât mai teribilă cu cât imperceptibilă –, a faptelor subsumate unei intenții nemărturisite într-o dihanie feroce. Când eram mai novice mă trezeam cu dihania rânjind și clănțănind în fața mea fără să înțeleg de unde a apărut. De la

narațiunea monotonă de flecuștețe, atât de plictisitoare încât nu puteam să o urmăresc, predispunându-mă la căscat, dintr-o dată la gura înfometată, gata să mă înghită. După ce am studiat fenomenul îndeaproape am înțeles secretul. Am asemuit făptulețele cu mărunții pești carnivori de prin apele Amazonului. Unul, doi, trei nu reprezintă nimic, mărunte vietăți ciupitoare, le alungi cu un gest. Adunați în haită, întunecând și făcând să forfotească apa, se transformă într-un monstru, într-o fiară mai cumplită decât aligatorul. În câteva minute te devoră până la os, nici nu apuci să prinzi de veste, în timp ce încă mai mergi ai și ajuns schelet. Teribilă arta solicitanților de a aduna minusculele și aparent inofensivele elemente faptice până la faza de invazie, când nu mai e nimic de făcut, nu te mai poți apăra, orice contraofensivă este tardivă. Întrezăream imediat intenția perversă, canibalică, din dosul flencănelii anodine, roiul de peștișori. Învățasem să lupt. De cum apăreau primii carnivori începeam să fac zgomot sperându-i, și mai ales împiedicându-i pe alții să li se alăture. Nu reușeam la primul atac, nici la al doilea, uneori nici la al treilea. În timp ce pe unii îi împrăștiam, alții din sens opus se apropiau și încercau să se grupeze. Oricum știam să mă apăr și de cele mai multe ori ajungeam să dezorganizez atacul meschinilor făpturi rapace, să le zădărnicesc strategia. Le împiedicam să se înmulțească și pe măsură ce se iveau le striveam, nu mai ajungeau să se întrupeze în dihanie. Operațiunea îmi lua timp, îmi consuma forțe și nervi, mă îndârjea și mă revolta împotriva asaltatorului cu aer modest. O clipă de uitare mi-ar fi fost fatală. Șeful serviciului aprovizionare persevera în tactica încercuirii cu mici istorisiri despre lipsa de scule. Cum la un strung într-o zi... cum un lucrător de la secția cutare...,

cum sculăria nu știu cărei fabrici... cum într-o ședință maistrul pe care îl cunoșteam personal... Le scotea din sac bucată cu bucată, întorcea gura sacului și răsturna două-trei deodată, apoi mai multe. Le striveam cu tocul pantofului iar când apăreau mai multe loveam dezordonat parcă m-aș fi apărat de țăntari, șutam în stânga și în dreapta. Ce s-ar fi întâmplat altfel? La un moment dat m-ar fi răpus. Trântit la pământ aș fi fost sfârtecat de mulțimea sculelor stricate și de fantoma celor lipsă. Nu puteam recunoaște rămânerea în urmă a sculăriei, și asta deoarece odată pusă la ordinea zilei problema, nu aveam cum să o rezolv într-o săptămână sau două, nici în câteva luni. În loc să las să se adune și să înceapă să mă roadă norul, i-am legat individului sacul la gură și am început să-l bușesc cu el în cap. Până s-a dat bătut, până s-a ridicat și a luat-o la goană. Pentru un timp din această direcție mă pusesem la adăpost. Am rămas pe poziție, obosit dar ușurat. Peste câteva minute un alt pericol se iscă la orizont, un alt purtător de sac își făcu apariția. Responsabilul sindical poseda fapte și mai pricăjite. Cum într-o zi au rămas trei porții de mâncare la cantină și nu se știe ce s-a făcut cu ele. Cum un bilet de odihnă nu s-a valorificat din cauză că... Cum două becuri la club... Cum câteva costume ale echipei de dansuri... Cum gunoiul de la căminul ucenicilor... Cum o fată gravidă, un pensionar, un apartament la bloc, o fișă de concediu medical nelegală... Nu, băiatule! Ia-ți-le înapoi, înghite-ți-le, digeră-ți-le singur, umflă-ți burta cu ele până oi crăpa. Vrei să mă îndopi pe mine, să-mi tai respirația, să mă asfixiezi, să mă îneci în cazanul tău de lături? Trei porții de mâncare? Stop! Constituie o comisie de anchetă. Condu-o tu personal și să mă informezi... Nu, nu pe mine, pe secretarul O.B. Gunoiul? Stop! Du-te la administrație, să

nu te lași până nu se iau măsuri. Gravidă? Stop! mergi acasă la ea, ocupă-te, rezolvă. Pensionarul? Stop! Idem. Fișa de concediu! Stop! Idem. Etc., etc. Răspunzi personal. În adunarea generală trimestrială raportezi de îndeplinire. Acum am altceva. Salut. Nu. Nu, nu mai dispun de niciun minut. Apoi contabilul șef, apoi directoarea de la creșă, apoi... Nu! Restul mâine! Acum să vină de la direcția plan cu ultimele retușuri ale cifrelor pe luna trecută. Reiau cu ei fiecare coloană. Mă opresc asupra celor în suferință. Cer explicații. Îi încolțesc din toate părțile. Afurisiții, încep să brodeze. Răcnesc. Ce e asta, literatură, fantezie artistică? Nimic nu mă indignează ca speculațiile, ca tentativa de a fantaza. Mi-am făcut o idee foarte precisă despre jocul gratuit al imaginației: explicațiile factice, nebuloasa în determinarea cauzalității, posibilul neverosimil, ipoteza fără simțul realului, oscilația, bâjbâiala, renunțarea la motivații deja avansate, pierderea spațiului de refugiu, poziția cu spatele la zid și câte altele pe care nu le mai enumăr. Speculația, fantezia sunt sinonime în ochii mei cu tembelismul, inaptitudinea, incompatibile cu rigoarea economică și tehnică. Asemenea înclinații mă dezgustă, mă scandalizează, descalifică în fața mea pe oricine. Imaginativii, relevați ca atare de propria lor inabilitate, sunt condamnați aprioric. A doua oară nu mai au de-a face cu mine, se exclud automat. Între asemenea imaginație și prostie pun semnul egalității. Prostia se asociază în mintea mea cu figura hlizită a prinsului cu mîta în sac, cu pocăința păcătosului, cu implorarea iertăciunii. Legitimez fantezia într-o singură ipostază, când nu se trădează, când nu știu că există. Respect orice speculație când scapă agerimii mele. Dacă îmbracă aparența adevărului obiectiv. De așa ceva am nevoie în nu rarele momente de criză, când eu însumi

mă aflu descoperit în fața mai marilor și trebuie să parez, și nu-mi permit să o fac la nivelul începătorilor, a improvizatorilor de doi bani, a lunaticilor, a așilor teoriei goale cum eram când am debutat. La rândul-mi trebuie să fiu un fantezist mascat, perfect mascat, neidentificabil. De aceea îi și incit acum pe funcționarii mei de la plan. Sunt cu ochii în patru. Nu am timp să biciuiesc prostia, lovesc cu amnarul să țâșnească scânteia. Îmi trebuie câteva scânteii de inspirație autentică, purtând marca obiectivității, mimând perfect realul, furându-i chipul, luându-i locul. Am nevoie de ele după-amiază. Încercările mele nu sunt încununate de succes. Renunț plictisit. Se retrag dezolați că nu au corespuns. Și cu încă ceva pe față, similar lingușelii parșivului de Silețky.

M-am ghemuit în fotoliu, capul mi-a căzut în piept, respiram rar, puțin. Obosisem de câți pumni cărasem. Într-un timp mă înviora, mă tonifia pugilatul. Nu loveam cu sete. Mă jucam, cu adversarul ca șoarecele cu pisica, îl momeam, îl ațâțam, îi acordam libertate, de mișcare, mă prefăceam neatent, mă lăsam păcălit iar când întindeam laba și apucam mă amuzam, deși în ochii învinsului apăream fioros. Frumusețea jocului conta, ușurința cu care dispuneam în toate reprizele de celălalt dominându-l, înfricoșându-l, răpindu-i orice șansă. Rămâneam cu o plăcută senzație de invincibil. Pășeam țăntoș cu mâinile la spate. Ei, care mai vine, care vrea să mai încerce? Mai e vreun amator? să poștească! Nu mă întrebam „de ce?”, „pentru ce?”. Mă satisfăcea eficiența. Eram un eficient! Destul, prea destul! În euforia fiecărei victorii se afla și o depunere în contul constituit pe numele meu. Pumnii se înregistrau undeva, nu? Se fac bilanțuri periodice, recapitulări, caracterizări. Îmi simpatizam înfrânții, recuzita galelor mele. Nu-i lăsam să se

demoralizeze, nu le permiteam să intre în alte combinații, îi țineam în jur ca o cloșcă puii, nu admiteam altora să-i înfrângă, nici să se atingă de ei. Gelos, gelos foc. Nu puteau fi ciomăgiți decât de mine, nu erau de nasul fitecui. Cine voia să se măsoare cu ei se măsoara cu mine, pătrundea în sfera intereselor mele, îmi devenea rival și se condamna. Îi tubușeam dar îi și protejam. Dacă unul cădea sub loviturile altcuiva din prostie, era șters imediat din controale. Nu mai aveam ce face cu el, nu-mi mai mânjeam mâinile cu asemenea zdreanță. Din clipa în care se lăsa învins pe un alt ring se dezonora. Cei mai mulți nu reușeau să se ridice până la subtilitatea înțelegerii dizgrației, își spărgeau capul să priceapă cu ce m-au jignit. Era atât de simplu: în timp ce a fi învins de mine constituia o onoare, înfrângerea suferită din partea altcuiva nu putea fi calificată decât rușine.

Mă simțeam obosit. Și nu era vorba de acea dulce oboseală după o treabă bine făcută. Cu cât e mai mare solicitarea cu atât crește prețul reușitei, gustul e mai savuros. Mă simțeam obosit și nemulțumit. Îi avusesem pe toți în palmă, îi sucisem și îi învărtisem după pofta inimii, nu-mi rezistase nimeni, încheiasem gala câștigător la toate punctele. Dărâmasem argumente, contraargumente, ofensive, rezistențe. Întorsesem totul pe partea care-mi convenea, avusesem dreptate pe linie, îi determinasem pe ceilalți să accepte și să-și însușească punctul meu de vedere... Și totuși, senzația de victorie și de eficiență lipsea. Dimpotrivă, gustul sălcii al nemulțumirii! Bătăliile și victoriile mele... ce efect aveau ele? Cui slujeau? Despotmolisem ceva, deschisesem vreun drum, împinsesem munca măcar cu un milimetru înainte? Pe naiba, numai gălăgie, agitație, vorbe. Dueluri de operetă, înfrânții și ei figuranți. Se prefăceau că se prăbușesc.

Nu eram eu și regizorul și de toate? Nu, nu rezolvasem nimic. Închisesem gurile, le înfundasem cu pumnul ca să nu mai aud glasul ce-mi zgâria creierul, mă mânia și mă îngrozea. Nu le aparținea lor – erau doar interpreți – ci unei impertinente, pisăloage și vulgare precupețe. O ființă insuportabilă, îți mănâncă zilele, îți seacă sufletul. Sfidează logica, experiența, subțirimea gândirii, rămâne rece și nesimțitoare la orice sofism, ignoră dialectica. Fiecare cuvânt al ei e infamant. Nu puteam s-o sufăr. Își făcea prozești printre neisprăviții mei de subalterni. Îi corupea și îi trimitea pe lângă mine ca pe niște ambasadori nătângi. Nu cu prăpădiții mei de funcționari mă luptam, ci cu ea. Recunoșteam în spusele lor ideile, sloganurile ei simpliste, ofensatoare. Calculele plictisitoare ale lui Papahagi: „Am consumat mai mult fiindcă am produs mai mult”. Elementar! O, i, oi. Unu și cu unu fac doi. Câtă energie trebuie să depui ca să spargi această judecată de troglodit, s-o răstorni, să-i găsești viciile de forme și de fond, să-l faci pe Papahagi să se rușineze că a slujit-o. Mai multă energie decât au consumat ei într-o lună peste plan. Bâlbâiala lui Hâncu: „Să răspundă cei de la comerțul exterior... E criză economică mondială.” Vai de capul lui, la ce a ajuns să se preteze. Și vai de al meu până îi scot gărgăunii. Ea, cața îl inspira. Și peștii carnivori, tot ei îi aparțineau. Și oblonul tras peste mintea băieților de la plan... Dar spasmul meu la auzul vocii cavernoase, guturale, e normal? Cum s-a format reflexul împotrivirii? Din ce s-a născut idiosincrasia, cu forme aproape maladive, căci recunosc vocea de la prima silabă, de la primul sunet și prima notă? M-a mandatat cineva expres să o extermin oriunde aș depista-o, în faze incipiente, împiedicând-o cu orice preț să se contureze, să se afirme, să dobândească identitate clară,

loc distinct? Sau tot intuiția mea, dusă la exces, e de vină? Ce apăr prigonind-o, hărțuind-o, refuzându-i drept de cetate, ostracizând-o? Și încă înfocat, cu patos, punându-mi în joc toate forțele, într-o luptă pe viață și pe moarte. De ce simt „necesitatea” ca o presiune, de ce mă terorizează? Ce pericol reprezintă? Mă amenință cu adevărat pe mine? Personal? Nenorocitul meu de fotoliu cu pluș vișiniu tocit? Pentru prima dată mi-am pus întrebarea: Sunt oare un conservator? M-am transformat într-un obstacol, într-o stavilă? Țin piept mai măruntelor și mai marilor puhoai ale necesității cu fraze meșteșugite, cu replici viclene, cu false raționamente, cu țipete, amenințări... Făcând uz de o minte mai mobilă, de o inteligență mai suplă, de o intuiție mai acută, de o... Dar pugilatele? Sunt cu adevărat meciuri de inteligență? Este o înfruntare egală pe ringul unde mă cocoț de fiecare dată și îi oblig să mă urmeze? Ce se înfruntă acolo? Adevăruri? Rodul interpretării libere a faptelor? Relevarea căilor concrete, optime de pătrundere în „praxis” pentru ameliorarea lui, pentru satisfacerea gurilor flămânde ale necesității? Nu prea, nu, dimpotrivă. Întrezăresc ceva steril în efortul reclamat de rolul meu. Jonglez cu idei, cu principii, fiindcă nu-mi convine terenul faptei. Nu observă că-i depozitez de reduta principală. Îi hipnotizez și îi atrag după mine în zona mișcătoare, mlăștinoasă, plină de capcane, și îi încolăcesc cu principiul elastic, iute, alunecos ca un trup de șarpe. Mai degrabă e o vânătoare decât o partidă sportivă. „Necesitatea” nici nu este inteligentă, nu are nevoie să fie, organul speculației i-ar fi de prisos. Forma ei de afirmare este simplitatea agresivă, urletul. Are ceva de animal, nu? De fiară a pădurii. Pe ea o vânez, ea este vânatul meu de predilecție. Nefericiții insuficient de inteligenți ca

să o evite sau să o răpună, se vâra la mijloc între mine și ea și cad striviți. Asta e tot meciul, îmbrățișarea între două forțe potrivnice – necesitatea și inteligența. Victima e un funcționar, un subaltern. Un om. N-am ce să-i fac, îl sacrific principiului. Îi timorează ea? Dar eu ce le fac? Reușesc să-i scot din ghearele ei timorându-i și mai rău. Spuneam că modul ei de existență este agresivitatea, că manierele ei sunt brutale. Dar ale mele? Ce s-a ales din timiditatea inițială, din rușinea de a spune interlocutorului un adevăr neplăcut, din jena de a numi defectele colaboratorilor și subalternilor, din groaza de a mustra, de a sancționa, din neputința de a transmite o veste proastă, de a refuza pe cineva? Nu știu, toate aceste complexe îmi erau inspirate de om. Slăbiciunea mea deriva din faptul că în fiecare funcționar, în fiecare salariat vedeam un om. Iar omul mă inhiba. Mecanism prea complex, prea mare, depășea puterile mele. Nu mă încumetam să-l mânuiesc, nici să-l ating, să-l privesc în față. Din acel unghi unde mă plasase întâmplarea – să ne înțelegem. Ca om aș fi putut să-i contactez într-un fel sau altul, în relațiile de la om la om m-aș fi putut descurca. Dar nu despre asta era vorba. Așa ceva nu mai era posibil din moment ce devenisem o autoritate. În noua calitate mă arătam stângaci. Ca om nu mai îmi era îngăduit să comunic, iar ca director încă nu învățasem. Pezevenghii profitau de nepriceperea mea. Cu timpul lucrurile s-au inversat: în fiecare om am început să văd un funcționar. Acest salt odată făcut, gata cu timiditatea. Funcționarul nu e om ci cum îi spune și numele, o funcție. Ce s-a făcut cu omul? Habar n-am. S-a volatilizat, a fost acaparat, macerat, devorat. Nu-mi bat capul. Poate să-i tenteze pe sociologi. De mult pezevenghii nu-mi mai pot specula sficiunea, ea

nu mai există. De la funcționar la funcționar relațiile sunt clare. Se impune gradul, se respectă gradul, gradul mai mic se subordonează gradului mai mare (în schimb se sprijină pe el). De ce făceam uz de brutalitate în calitate de grad superior? Să ne înțelegem, nu-i pălmuiam, nu-i maltratam fizic. Nici nu-i prea sancționam. E vorba de brutalitate verbală. Și aici trebuie să precizăm niște nuanțe – nu-i înjuram, nu-i dădeam pe ușă afară, nu le spuneam idiotule, cretinule etc. Îi făceam să se simtă ca atare, să intre singuri în respectivele psihologii. E foarte distractiv să comunici cu ei după ce s-au introdus voluntar în cele câteva boxe. Dar asta e ceva secundar. Nu am înclinație spre sadism. Cum am mai spus, în felul meu îmi iubeam victimele, le protejam. Agresivitatea limbajului ține și de concizie, de operativitate și eficiență. Spirit rezolut la sfârșitul unei mici lecții de logică dialectică încărcată de sarcasm. Îmi închipui că acest stil (numai mototolii nu-l practică) se revendică întrucâtva de la spiritul de conservare. Reflex de apărare personală? Ar fi prea simplu. De apărare a autorității funcției, cred.

Mi-am asumat o datorie față de ea. În cel mai rău caz trebuie s-o păstrez intactă, în cel mai bun s-o augmentez, să-i confer mai multă strălucire. Funcțiile se impun prin râvna și intransigența funcționarilor. Fermitatea este, poate, virtutea supremă a unei autorități. Și, aș mai adăuga, condiția de a accede la ea. Cine încredințează funcții tăntălăilor? Ca să le terfelească, să le compromită, să le facă de râsul lumii? Fermitatea are nu numai o semnificație administrativă, ci și una politică. Ea mă face „compatibil” și sub raport ideologic. Expresia partizanatului și militantismului. Contrariul, al neangajării și pasivității. Poți să fii pasiv pe tușă, dar nu în terenul de joc. Ce e rău în servitutea fermității? Faptul

că am ajuns să o folosesc în sine. Nu neapărat ca formă de atac împotriva negativului, ci ca efigie a gradului, ceea ce neîndoielnic frizează arbitrariul, dacă nu și absurdul.

Ochii mi-au căzut pe acele ceasornicului și am tresărit. Atâta timp acordat reflecțiilor? Nu e în maniera unui... eficient. Speculații sociologice. La ce folosesc? Nu stau bine unui om serios cu simțul utilului, cu dexteritatea praxisului. O vagă îngrijorare îmi dă târcoale. Asemenea alunecări mă subminau. Nu era sociologie pură, ci sociologie personală. Privea miezul existenței mele. Mă neliniștea nota depresivă. Mă îndoiam de eficiența mea? Păi ea era totul, dacă o puneam sub semnul dubitativ ce-mi mai rămânea? Pe ce mă sprijineam? Conservator? Nu e prea mult, nu exageram? Centrala avea succese. Realizasem atâtea. Produceam, spoream masa bunurilor materiale, un piston puternic în locomotiva industriei. Mă opuneam progresului, înaintării? Mă aflam în relații proaste cu necesitatea? Un opozant? De unde și până unde? Adevărata știință a conducerii e împăcarea necesarului cu posibilul. Un realist nu forțează imposibilul, se întinde cât îi e plapuma. În vârful unei centrale nu are ce căuta sentimentalismul, utopia... În sfârșit, în sfârșit... Ar mai trebui cercetat. Dar nu dispuneam de timp. Venise vremea să-mi întocmesc punctajul, nu mai puteam amâna. M-am apucat să-mi notez. Am optat pentru varianta optimistă: „Paharul e pe jumătate plin”.

Mia mi-a adus gustarea. Calculase timpul cu destulă exactitate, când a intrat ajunsesem spre sfârșit. Se mișca tăcută ca o balerină fără poante, descriind cercuri aeriene depărtate, largi, calme. Ocolurile, virajele ei nu mă disturbau, din contră, împrejmuiiau mai bine spațiul de liniște, îmi ocroteau concentrarea. Nu mă deranja, mă învăluia blând

ca umbra unui nor, decupându-mă din luminile prea tari. O urmăream cu pleoapele întredeschise. Unde găsea energia eterică? Gesturile de femeie-pasăre le mai avusese? Discreția plutitoare aparținea serviciului, intra în obligațiile muncii, era expresia conștiinței plătite? Nimic natural, nimic inspirat? Și ce-ar putea-o inspira? Însăși feminitatea? Dar atributul există în afara unui sentiment, a unei emoții? Unde e granița între obligație și plăcere, între rutină și inițiativă, între zel profesional și participare afectivă? Cum aş fi putut afla? Îmi descopeream incapacitatea de a intra în universul uman al Miei – nu cel general, nu aveam această pretenție, cel vecin cu mine, interferat cu al meu. Nu puteam comunica. Mă îngrozea gândul răspunsului stupid, al frazelor stas, mult mai uscate decât ar fi fost nevoie. Dar în gesturi nu găseam nici cel mai mic convenționalism. Grațioase, cu un inefabil de esență superioară. Se iveau în altă lumină caligrafia trupului viu al Miei în spațiul biroului. În locul robotului cunoscut, trebăluia pe lângă mine o femeie. Până să devin pe deplin conștient de această descoperire, îndeletnicirile ei au luat sfârșit. Impresia fugitivă s-a destrămat.

De obicei, după gustarea de prânz, răsfoiam presa. Deschid un ziar, economia domină paginile, caut în special nume de întreprinderi, de centrale. Suntem câteodată citați, ba la bine, ba la rău. Uneori se potrivește, alteori nu. Mă uit într-o revistă. Îmi plac scurtele rubrici cu fapte diverse din lumea largă. Nu știu de ce li se lipesc poante – dintr-o tendință educativă, poate lăudabilă la origine, dar de regulă ratată – care strică gustul. Altfel, au darul de a te smulge, pe neobservate, din imediat, proiectându-te pe un plan al existenței de unde realitatea înconjurătoare devine miniaturală. Telefonul sună. Acalmia s-a sfârșit, pe frontul muncii reîncepe canonada.

Când cobor redescopăr ploaia. Uitasem cum e afară. Prin forța lucrurilor existența mea e foarte puțin influențată de natură. Unii devin mahmuri pe vreme închisă, melancolici, și invers, voioși, exuberanți pe lumină, pe soare. Eu uitam de ceea ce se află dincolo de pereții biroului. În decursul unei zile de muncă timpul se poate schimba de o sută de ori, activitatea mea nu avea cu intemperii nici în clin nici în mănecă. Ploaia nu se prelingea în mine să mă întristeze. Nu putea, nu avea pe unde, eram plin ochi de emoția mocnită, surdă a apropierii ședinței. Apă pe botul mașinii, pe geamuri, pe asfalt și ziduri, pe fulgarine și umbrele. Peisajul îmbibat de lichid, cufundat în lichid nu-mi spunea nimic, nu mă impresiona în niciun fel. Ghemotocul grețos din stomac și-a refăcut apariția, ca și vibrația celulelor, ca și frisonul rece al epidermei. Fusesem cât pe ce să cred că mi-am redobândit calmul. Acea privire de sus a lumii de deasupra. Teribilă chestie. Ionescu, Pârvu, Cuțaftache își pierduseră la un moment dat ceva din ascunsă, nociva putere de irradiație asupra mea, parcă se îngustase câmpul magnetic unde structura biologică intră într-un spasm secret, de nestăpânit, dezagreabil și umilitor. A fost un fenomen de scurtă durată. Sunt iarăși stăpânit de ceea ce aș numi emoția socială. Din nou ei iradiază, din nou câmpul emite unde magnetice, din nou nu-mi pot domina scârbosul tremur al măduvei. Minte calculează electronic ipoteze, variante: la câte cifre voi ieși bine, la câte prost, dacă scap la investiție pot cădea la energie, dacă trec la amândouă capotez la contracte, să văd unde inserez materialul indispensabil, stocul pierdut. Da, nu, da, nu, semaforul semnalizează fără încetare. De ce mă stăpânesc într-atât păcătoasele de ședințe? Simt din nou, ca de fiecare dată, conveierul sub picioare. Și balansul. Oribilă

senzație. Se întâmplă ca zile întregi, săptămâni, să uit, dar deodată își anunță prezența. Mă leagă, mă conectează la un sistem, cel ce radiază, emite, mă ține în rețeaua, în plasa lui de unde. Depind de el mai mult decât de natură, de ploaie, de cerul ca o fontă zgrunțuroasă, de apa cosmică revărsată asupra mașinii. Sunt un corp de motor subordonat uriașului utilaj, prins într-o instalație cu contururi prea mari ca vederea să le poată cuprinde. Parte componentă. Aceeași energie ne generează impulsurile, eficiența, emoția socială, disciplina socială. Se traduc în reacții subiective, în tremurul, frica fiziologică sau ce este. Și semaforul? Da. Nu, da, nu. Mă apără și mă amenință, mă apără și mă amenință. Așa cum fac eu cu funcționarii. Îi timorez și îi protejez. În calitate de autoritate. Acum nu mai sunt autoritate? Dacă privesc în urmă, da, dacă privesc înainte, nu. Da și nu. O autoritate înfricoșată de autoritate.

Mă amestec printre ceilalți, ne luăm reciproc tensiunea. Intrăm în sală, cu un ochi cercetăm prezidiul, cu celălalt masa. Situațiile noastre sunt diferite, unul are o fișă mai bună, altul mai proastă. Data trecută a fost invers, data viitoare se va schimba din nou, media e aceeași și media contează. Starea de spirit medie. În plus, la situații egale unul se descurcă mai bine, altul mai prost, eu am reputația descurcărețului, învingătorului, eficientului. Și totuși, emoția rămâne aceeași, ne înscriem și aici într-o medie. Sunt atâtea imponderabile: dispoziția șefului – determinată de șeful său –, intervenția unor noi considerente, felul cum te situezi în raport cu ceilalți sau cu o cifră generală încă necunoscută, întâmplarea, întâmplarea banală, capricioasă, salvatoare sau nimicitoare. Ascult rapoartele. Aceleași rubrici, cifre diferite, același peisaj, alte culori.

Până și explicațiile, justificările seamănă, se diferențiază numai prin monotonie sau patetism, sinceritate francă sau învăluită, contrafacere abilă sau stângace. Disting nota falsă, poate fi a partiturii sau a interpretării, identific minciuna, la rândul ei înnobilită de inteligență sau trivializată de prostie. Manipularea minciunii cu infinitele ei ipostaze – din care unele botezate diferențiat, emancipate – nu mă afectează. Separ minciuna propriu-zisă, definită în dicționare, exemplificată în manuale, personificată în fabule etc., de minciuna profesională, folosită ca instrument de lucru pentru estomparea extremelor, atenuarea conflictelor, menținerea echilibrului între plus și minus. Mă hotărâsem să prezint paharul pe jumătate plin, să concentrez atenția asupra a ceea ce conține, nu a ceea ce lipsește. A reliefa plusul și a estompa minusul, a supraevalua plinul și a minimaliza golul. Adevărata performanță constă în a face ca și golul să pară plin. Pe aici pe undeva aspires să ajung, punând în joc mult mai mult decât rudimentara tactică de a omite cu desăvârșire lipsurile, de a sări peste autocritică. Am vorbit de cifrele rele, dar le-am plasat în umbra deasă a celor bune, le-am explicat prin acestea, le-am prezentat ca hrana lor necesară, ca un mărunț sacrificiu conștient, tactic, sacrificiul a două-trei companii în înaintarea victorioasă a unei armate. În timp ce vorbeam s-a produs iar bivalența – pe de o parte interpret, pe de alta spectator. Ca interpret tindeam să cuceresc sala, loja oficială în primul rând. Nu mă satisfăcea un joc bun, corect, notat cu „intrat în rol”, ci unul răsplătit cu aplauze la scenă deschisă, smulgând lacrimi, hohote, ceva inimitabil și de neuitat. Am făcut o risipă orgiacă de talent, am improșcat focuri de artificii, am căzut în transă. Nu pentru prima oară dădeam astfel de spectacol,

sala se obișnuise, și loja și sala, eu mă deprinsesem să recoltez simpatie și invidie, deopotrivă. Mă ajuta? Poate nu mai mult decât o interpretare corectă dar se trezea din când în când în mine setea de glorie, de senzație, de „cel mai bun”. Nevoia de a fi vedetă. Numai că acum calificativul mi-l dădeam singur și impresia sălii o citeam în mine însumi. Abuz de cuvinte sonore, de combinații facile de efect, de gesturi emfaticе, de tremolouri. Stil desuet. Ce face ăsta, domnule aici? Ghidușii, clovnerii? Estradă? Nu-mi place. Chiar maniacii estradei te aplaudă, dar nu te admiră cu gravitate și sunt în stare, după spectacol, să te bălăcărească, să-ți tragă și o înjurătură. Am încheiat nemulțumit. Nu numai că șarjasem, fusesem cabotin, dar nu știam nici dacă obținusem efectul practic scontat. Finalul ședinței a întors lucrurile pe dos. Ministerul schimbase date esențiale. Contractele mele de export fuseseră repartizate altor întreprinderi, investiția de dezvoltare se amâna, producția de la unitatea de bază se reprofila, nu mai aveam nevoie de materialul de import, urma să predau a doua zi și ce mai rămăsese din stoc. Spiritul meu a oscilat între regret – ciudă propriu-zis că mă întrebuișasem fără rost, că făcusem salturi și piruete inutile – și ușurare. În cele din urmă a optat pentru cea de a doua. În asemenea momente viața se simplifică, se reduce la o linie, la un punct. Mormanul de obstacole, dificultăți, riscuri, pericole etc. Se topește ca prin farmec. Locul rămâne neted, curat. Existența devine ușoară, de o limpiditate nefirească. Îți vine să surâzi, nu există griji, nu există frică, ne complicăm singuri ca proștii. A apărut și mulțumirea de sine, convingerea că depășirea momentului, redobândirea liniștii și încrederii sunt victorie personală. Poate nu neapărat efectul efortului depus acum, deși fără îndoială și el a contat, ci al poziției

câştigate în timp, al meritelor istorice. De unde o bucurie mai generală având ca suport autoadmirația. Sunt o mașină puternică, asta e, o mașină irezistibilă. La nevoie trec și prin zid. Rămân un eficient, un mare eficient. Strângeam mâini, la întâmplare, cu efuziune, salutăm cordial, afectuos, pe toată lumea, bucuria se transforma în generozitate și mă împrăștiu, mă dăruiau fără rezerve. La revedere, la revedere. Cu bine, cu bine. Salutări soției. Toate cele bune. Succes, mult succes.

Contemplu ploaia cu mai multă luare-aminte. Cine spune că vremea închisă, umedă, rece, e dezolantă? Într-adevăr, pereții clădirilor s-au înmuiat, strada chiftește, oamenii s-au uniformizat total, sunt un fel de ciori țopăind pe un câmp clisos după viermi, după graminee putrede. Văzduhul se descompune și se scurge în lucruri, în oameni, într-o materie umflată, puhavă. Aud și văd „materia plângând”. Ei și? Ce-mi pasă? În creierul meu e senin și proiectez o lumină puternică pe cenușiul jilav al după-amiezii orașului. Zbuciumul dimineții s-a șters complet din minte. Și ghemotocul grețos a dispărut. Niciun semafor nu mai clipește incert și neliniștitor. Sunt perfect stăpân pe destinul meu. Grozavă această igienă a minții, puterea de a uita. Ce-ar fi dacă agitația atâtor ore de război rece s-ar întipări, ar lăsa urme, s-ar suprapune și s-ar sedimenta? Am arăta ca niște monștri de ciment. Nu, ne eliberăm, ne scuturăm, ne spălăm. Adevărata spălare a creierului o realizează propria natură. Creierul însuși, întregul organism secretă binefăcătoarea soluție. Dizolvă resturile, petele, depozitele, le dizolvă și le elimină sau le absoarbe și le distruge. Efectiv, tot ce s-a întâmplat de dimineată a dispărut în neant. Fapte, vorbe, gânduri, impresii. Parcă n-au fost niciodată. Păstrez în me-

morie numai ședința și cu deosebire finalul, izvorul buneii dispoziții. El susură încă permițând mușchilor să se relaxeze, trupului să se răstoarne confortabil pe perna mașinii, falcilor să se descleșteze, buzelor să surâdă șoferului și coardelor vocale să slobozească un șir de cuvinte inutile, calde, prietenești. Nea Grigore nu mai e Nea Grigore, capătă valori umane exponențiale, întruchipează umanitatea, și în această calitate mi-l apropii, stabilind cu el banala, convenționala dar indispensabila comunicare necesară în primul rând împăcării cu tine însuși. E în regulă, nea Grigore, e în regulă. Mașina merge lin, ștergătoarele funcționează ireproșabil, ai benzină, ai cauciucuri bune, te oprești la trecerea de pietoni, știi să depășești frumos, te streкори și pe galben, ești cineva! Nea Grigore ghicește buna mea dispoziție și conduce cu mai multă artă decât de obicei, e mai flexibil, mai inspirat, jovial în ciuda caracterului ursuz.

În anticameră mă așteaptă, ca întotdeauna, adjuncții. Îi iau după mine în birou, mulțumit, îi las în picioare (ei știu lecția) și mă instalez vag obosit în fotoliu. Îmi prepar mica scenă a victoriosului blazat, a șefului infailibil inconștient de puterea și vraja sa, de o modestie bolnăvicioasă, suferind de slăbiciunea incurabilă a mușchilor, vocii, a privirilor nedumerite, sleite. Iată, n-am picătură de energie în vinele mele, par a le spune, sunt un mototol, nu altceva, un Buddha imobilizat de lene, de autocontemplație și în halul în care mă vedeți repurtez biruințele, ale mele și ale voastre, apăr reduta și cuceresc noi steaguri. Nu-mi trebuie mai mult. Nu e nevoie să răcnesc, să scapăr din ochi, să ridic biciul limbii. Dar ce ar fi dacă aș da drumul la motoare? La coada ochiului stins licărește totuși o scânteie de ironie amenințătoare. Ei ard de curiozitate și nerăbdare să afle, dar știu că nu au voie

să precipite lucrurile, atârnă ca spânzurații de vorbele mele devitalizate, curgând dintr-un robinet aproape închis, și trebuie să aștepte ca să-și umple paharele întinse. Mă întreb uneori dacă înțeleg ceva din această scenă sau, absorbiți de interesele lor înguste, încă sub impresia vânzolelii de dimineață, înfricoșați de ce poate veni de la minister, depinzând în întregime de mine, își închipuie că așa e normal. Oricum, le dau impresia că vin de departe, dintr-o bătălie grea unde m-am jertfit pentru binele lor și, un sfert de oră, sunt convins, mă respectă, mă admiră, mă iubesc. De altfel nici nu cer, nu aștept mai mult. Îmi capăt recompensa meritată și înaintez mai departe pe plaja zilei unde valurile mă rostogolesc încet, îmi aduc, îmi fură, îmi desenează hărți și mi le șterg, îmi umplu și îmi golesc privirile, îmi dau iluzia că mă apropie de lume și de mine și mă depărtează, mă depărtează...

E altfel decât dimineața, talazurile s-au domolit, mai degrabă clipeală. Se perindă prin birou oameni cu alte treburi, nu imperative, nu stringente, îngăduitoare, rezonabile. Putem trata calm, rațional. Găsesc soluții pe loc, de altfel ele sunt la îndemână, oamenii pleacă mulțumiți, îmi recapăt dezinvoltura și precizia, eficiența, convingerea rolului pozitiv, util. Ministerul, ședința s-au detașat în spațiu, s-au micșorat, instalându-se într-o imagine pasivă ca o carte poștală, deci ceva decorativ, indiferent, fără legătură cu viața proprie. Apoi s-au șters. Se apropie sfârșitul zilei și sunt din nou golit, evacuat. Mă întreb: nu cumva m-am stors de adevăratele în scena cu adjuncții? Mimând nepăsare, plictis, anemie emoțională, am devitalizat nu numai interpretarea ci și piesa, am extras conținutul afectiv al faptelor reducându-le la mișcări fantomatice. Efectiv,

ședința nu mai reprezintă nimic, ușurarea, euforia, gloria și-au pierdut sensul. Memoria nu mai tresare, celulele sunt inerte. Câștigul obținut, dacă a fost vreunul, nici nu mă încălzește, nici nu mă răcește. Unul dintr-un milion. Atras ca de un magnet, intră și el în masa eterică dispărută fără urmă, topită în neantul existenței. Tot higiena minții? Nu știu, nu mai mă interesează. Mă încarc și mă descarc de la sine. Acum sunt plin de micile rezolvări. Parcă îți dau mai multă satisfacție decât marile fapte de arme, duelurile, turnirurile, învolburările donchijotești. Deși la drept vorbind, n-ar merita, nu presupun nicio virtute. Viața s-ar fi ocupat singură, nu ar fi fost neapărat nevoie de intervenția mea. Sunt obosit. Valurile m-au răsucit fără încetare, m-au smuls, m-au ținut suspendat pe crestele lor înspumate, m-au izbit de țarm, m-au mângâiat, m-au lins, m-au îmbibat de apă ca pe materia de afară.

Abia aștept să plec. Astă-seară vin băieții... Cuțafache îmi transmite să mai rămân, are ceva important. Ce plictiseală. Nu am chef de nimic. Mă uit cu dezgust la maldărele de dosare. E ora când m-aș lepăda de toate. De acum tot ce mai survine depășește puterile mele. Bălțește în țesuturi, mă îngreunează, nu mai încape nimic. În sfârșit, telefonul. Cuțafache îmi cere să suplinesc minusul altei centrale. O înjurătură îmi stă pe limbă. Monstrule! îmi vine să țip. N-a fost destul? La ora asta? De unde să scot rezerve? Mă mulțumesc să-i răspund rece, el înțelege și devine „mobilizator”. După câteva nazuri timide, îi dau asigurări. Îmi adresează un fel de felicitare. Vorbe. Închid telefonul. Sunt un pachet de nervi. Nu-l chem încă pe Papahagi. Trebuie să mai aștept, să mă calmez cât de cât. Măsor odaia cu pași mari. În revolta mea se strecoară și

curiozitate. Hai să vedem, ce mă nemulțumește. Am primit un afront? Parcă un huligan m-a înjurat pe stradă, m-a îmbrâncit în rigolă. Or, Cuțafache nu m-a înjurat... spre sfârșit mi-a vorbit frumos, ceea ce e o excepție. Și totuși... Ce mi-a făcut acest Cuțafache de m-a scandalizat? Mă sună la sfârșitul zilei de muncă și-mi dă o sarcină. Nimic anormal, s-a mai întâmplat de sute de ori. Întotdeauna m-a întors pe dos? Cuțafache n-o face din rea voință, ca să mă șicaneze. S-a ivit împrejurarea, l-a luat și pe el prin surprindere. Bun, dar el pasează neprevăzutul mai departe și termină. Mi-l pasează mie, mă împovărează pe mine, mă înlănțuie. Asta e, mă înlănțuie, afurisitul. Mă bagă în lesă ca pe un câine. E gestul de a mă lua în posesie, de a mă stăpâni. Seara, după o zi epuizantă, strigă la mine: „Hei, la treabă!” După opt ore, ce opt, douăsprezece, treisprezece, nu-mi este permis să ies din priză? El vrea să mă folosească în continuare. Să mă folosească, să mă folosească. Aici e buba. Asta mă revoltă, gestul de a mă utiliza. De a mă ține la discreție. Îmi vine să râd. Tare sunt copilăros. Toți suntem la discreția cuiva, ce mare noutate am descoperit. Eu n-am să chem acum pe Papahagi să-l utilizez? El se va duce acasă numai ca să se schimbe, să-și ia o valiză, va pleca încă în noaptea asta. Mă liniștesc, fac ce se cuvine și înviorat, chiar și de îngrijorare înviorat – nu știu dacă am să rezolv problema în termenii indicați –, cobor scările în fugă și mă arunc în mașină. „Nea Grigore, bagă viteză. Ce mai e pe afară, a stat ploaia? Uite la ăștia, au ieșit la promenadă. Ce le pasă, nea Grigore, viață de belferi. Ce dracu or căuta pe bulevard la ora asta?” Nea Grigore tace, n-are chef de vorbă și știe că nu aștept niciun răspuns. Îi invidiez pe anonimii de afară. Nici toamna mizeră nu-i împiedică să... să ce? Să trăiască. Se întâlnesc,

forfotesc, ies de la cinema, intră în localuri. Anonimii, ăștia sunt sarea pământului. Ai chef să ieși la nouă seara în oraș, să-ți pierzi noaptea nu știu unde, să bați străzile, să te lași târât într-o aventură, să cauți, să încerci? Dispui de permis de liberă trecere, de „passe-partout”. Anonimatul, un incognito, sub el te poți strecura oriunde. Anonimii se recunosc și se înțeleg, se respectă, se întrajutorează, se iubesc. Toate locurile sunt ocupate. Nu aş mai găsi nicio crăpătură. Mie mi se refuză dreptul la dulcele, nemărginitul și caldul anonimat. Mi-a fost retras. Dar cine le-a comunicat lor, doar nu s-a publicat în Monitorul Oficial? Cum l-am pierdut? Îți pierzi buletinul și nu se întâmplă nimic, bați mai departe orașul netulburat. De fapt nu am pierdut, am câștigat. Am câștigat privilegiul de a sta zilnic douăsprezece ore închis în birou. Arzând în fiecare zi, mai mocnit sau cu vâlvătăi, până la cenușă. Ciocnindu-mă de o mână de oameni, fierbând împreună cu ei în zeama proprie. Aceiași, zile, luni, ani, cu mici schimbări, rocade, înlocuiri. Grup mic, nu ține loc de umanitate. Cu umanitatea am păstrat raporturi abstracte. Relația concretă se reduce la grup, se simplifică. Partitura odată învățată toți o joacă la fel. Balet mecanic. Reducție a lumii într-un spațiu îngust, închis. Din când în când se defectează un șurub, o piesă și în loc să te bucuri – e o variație! – aștepti să se reintre repede în normal. Emoția socială înlocuindu-le pe celelalte. În spațiul sever, rigid, pierzi alte drepturi? De anonim? M-a cuprins nostalgia. Aș da orice să intru în grupul ăla, de exemplu, să mă pierd în noaptea orașului cu el. Sufăr de claustrofobie. Nu a spațiului geometric, a celui social. Într-o seară, într-o duminică seara m-am întors acasă cu tramvaiul. Perforând biletul am încercat să intru în vorbă cu călătorii. Nu m-a băgat nimeni

în seamă, discutau între ei. Într-o stație a urcat un slăbănog cu doi saci grei. După ce i-a rezemat pe platforma din spate mi-a aruncat o privire șugubeață și mi-a făcut cu ochiul. Am tresărit și m-am deplasat lângă saci să-i păzesc. Omul, țăran, fost țăran, constructor de șantier, lucrător la drumuri, ceva de genul acesta, mi-a apreciat gestul și după ce și-a pus în ordine tichetele mi-a adresat cuvântul. Povestea ceva despre pâine, ducea un sac plin cu pâine neagră. Curios, nu mi-am dat seama de la început că e beat. Poate din cauza satisfacției că am găsit un interlocutor. Și nici n-am regretat imprudența când mi-am dat seama în ce hal e. Dimpotrivă, am rămas lângă el ostentativ și mândru. Vorbea tare și batjocoritor la adresa pasagerilor, iar pe mine mă trata cu prietenie, ca și cum aș fi fost tovarășul lui de totdeauna. Îmi făcea cu ochiul, mă apuca de braț, tot ce avea de spus publicului îmi spunea mie, bătea șeaua să priceapă iapa. Atenția bețivanului m-a ridicat în ochii mei, m-a răzbunat pentru nepăsarea celorlalți și când a trebuit să mă dau jos m-am despărțit de el cu părere de rău, printr-o strângere de mână cordială și un adio rostit pe ultima treaptă. Când tramvaiul s-a pus în mișcare mi-a răspuns: „Să trăiești, ștabule”. Mă recunoscuse.

Stranie alianță făcusem. Extremele se atrag – pilangiu! și cu mine de o parte, lumea de mijloc de cealaltă. Închid ochii, rezemându-mi capul de canapea, refuzând să mai mă uit la nesimțitoarea, străina, opusa lume de mijloc.

XII

Îmi scot veșmintele în fața oglinzii. Costumul purtând forma trupului, a vieții, a zilei trăite, îl agăț pe umeraș. Pielea lui Sergiu Harnagea. Cămașa îmbibată de sudoarea emoțiilor și de mirosul mediului social, o cocoloșesc. Dorința de a-mi lepăda pielea, ca în basme, nu e dispreț sau ură față de lucruri. Timp de douăsprezece ore ele și-au împlinit menirea. Hainele sunt „virtutea socială” cea mai izbitoare. Mă particularizează dar îmi conferă și identitate de grup. La rândul meu îi recunosc pe alții după aceeași piele. Ostentația în afișarea lucrurilor nu e neapărat a vanității, ci a condiției. Nu mai pot ieși fără o anumită scenografie. Îi detest pe oamenii mai prost îmbrăcați decât le-o impune condiția. Dacă m-ar întreba cineva pe nepregătite, fără să-mi lase timp de gândire, în ce chip îmi imaginez nenorocirea (răsturnarea condiției sociale), aș răspunde pe loc „în pierderea lucrurilor”, deși m-aș răzgândi, aș retracta, mi-aș bate joc de această pripită și vulgară viziune „reificantă”. Poate una din sursele stării de incertitudine, ale „ghemului grețos” se află în lucruri. Îmi îmbrac costumul de seară, zdrențele, ceva ce se lipește nu numai de trup, ci și de suflet, și ies din dormi-

tor. Sunt acum asocial, fără însemnele rangului. Ei mă iubesc pentru mine însumi. Acesta e miracolul, de aceea reușesc să ies din câmpul gravitațional, să-mi scutur povara de pe umeri lăsând mugurii „să dea”. Ceremonialul se desfășoară după tipic. Îmi petrec sfertul de oră de singurătate plimbându-mi talpa goală pe mătasea covorului, clinchetind un pahar cu gheață, încărcându-mă de pacea casnică (în mod egal cosmică), pipăind contraforturile castelului inexpugnabil. Apoi năvala, gălăgia vesel-odihnitoare, răsturnarea cornului abundenței, cădelnițele ridicând norișori de fum aromat... Aceste sunete, acest fum, aceste mirosuri îmbătătoare... Tita îmi spune că arăt ca un Adonis... „M-am buhăit Tita”. „Unde nene, unde? chiar astăzi mi-a spus o colegă...” Nu aud ce i-a spus, poate că mă admiră, mă iubește în taină, etc., deși nu m-a văzut niciodată. Vrea să-mi facă o plăcere. Ieftioară, mă Tita! Și mereu aceleași – mai schimbă naibii placa. Natalița s-a plasat în spatele meu și îmi îmbrățișează umerii. Țipă cât o țin plămânii că a auzit de la un „domn bine” (asta înseamnă bine situat, serios, distins, de cea mai mare încredere) că o să fiu făcut ministru. „Ai mă, Natalițo, unde dracu îi găsești tu?” „Ți-am prezis, Sergiule, urci. Pe mine ceașca nu mă minte. La mai mare, scumpul nostru, la mai mare.” Îmi răstoarnă capul și mă sărută pe frunte. Georgeta și Virginica aplaudă, geloase. Biba strigă „Trăiască to’ășu” și râde gălăgios. Sache se alătură cu entuziasm stângaci, în timp ce Sam, răutăcios, consemnează: „Boss, ăștia (o cuprinde și pe Natalița în rotirea privirilor) aspiră să ia în antrepriză și piețele din provincie”. Vulgară remarca lui Sam dar mă pune pe gânduri. Exaltarea Nataliței, execuția automată a lui Sache... Să fie interesați?! M-a mișcat întotdeauna naturalețea sentimentelor Nataliței, de-

votamentul matern. Eu care mi-am pierdut atât de tânăr mama... Nu i-am pus niciodată la îndoială sinceritatea. Cu un debit debordant, Georgeta relatează cum m-a văzut deunăzi în mașină. Nu-mi amintesc să fi trecut pe unde pretinde ea. Și ce importanță are? Virginica a spus un banc dar întrucât a râs tot timpul nu s-a înțeles nimic. Sam și Biba au intrat în funcțiune. Ei toarnă, femeile porționează, umplu farfuriile, spun vrute și nevrute. În timp ce răspund leneș, prin semne, cum îmi e obiceiul, particip la festin, pe neobservate se desprinde din mine spectatorul. Se instalează deasupra tuturor și începe să transmită comentarii prezumțioase. Ceea ce se vede, opinează el, nu este suma aritmetică a individualităților ci altceva, o rezultantă arbitrară, un organism policefalic și miriapodic, unitar, neprevăzut. Cum se sincronizează impulsurile, cum se armonizează vocile, privirile, gesturile de par că aparțin unei singure ființe, unui orchestron uman? Fiecare a renunțat la o parte din el, lipind la creația comună numai ce se potrivește. Un proces de adaptare. Cedează eu asta, cedează tu aialaltă. Alături îl am pe cutare, tu pe cutare, să procedăm la fel. Și tu, și tu, și tu. S-au ajustat așa până la global. S-au integrat. Un orchestron. Cine dirijează, cine apasă, cine suflă? Ia pleacă acum, mă îndeamnă spectatorul, și lasă-i singuri. Strecoară-te înapoi neobservat și privește-i. Nu vei mai recunoaște nimic, nu va mai fi niciun orchestron. Fără catalizator – tu ești acela –, fiecare se va grăbi să iasă din combinație, să fie ce este (nu le vine nici lor ușor să se integreze înghesuindu-se în spațiul repartizat, acceptat, stâlcindu-și personalitatea, bună sau rea, arătând numai o fațetă, poate secundară dar utilă grupului). Nu se vor mai putea sincroniza, fiecare va lupta să se impună, va fi harababură. Deci efectul de grup. Hai să-l exami-

năm. Orchestronul uman împlinește toate nevoile. Confort, bună companie, obediență, afectivitate și admirație împinse la cult, tonus optimist, autonomie (nucleu suficient sieși și suficient ție) și așa mai departe. Varietate simultană. N-ai timp să te dezmeticești. Dar, ia să le luăm pe rând. Obediență. Ai putea să te lauzi că ai îndoit bielele lor spinări? Confort. A ține vinul rece, a face saramură cu mujdei, sarmale sau plăcinte cu brânză, a fugi să aduci nu știu ce? O gospodină execută singură toate acestea cu dexteritate și discreție. Voioșie, optimism. Uită-te bine la râsul prostesc și aplauzele asurzitoare ale lui Biba, vezi umorul cârciumăresc de maha-la al lui Sam, șmecheria căznită de lăutar mucalit, ascultă vocile afone, fleșcăite reproducând desfigurat șlagărele tineretii. Fii atent acum, nu sună ca un „cor al orbilor”? Pe vremuri, pe treptele bisericilor cântau astfel de grupuri smulgând compătimirea și leul trecătorilor. Admirație, prețuire, afecțiune, cult. Cum se exprimă? Exclamații, în cel mai bun caz mici propozițiuni stereotipe: „trăiască to'ășu”, „O.K. Boss”, „pe mine nu mă minte ceașcă”, „îmi spune mie inima”, „dragul nostru”, „nene, nene”. Aplauze ca pe stadion, pupături materne, mângâieri, ochi umezi. Se glorifică o condiție fizică imaginară, merite publice deduse elementar din starea socială, se anticipează un viitor magnific etc. Se asigură viibrația neîncetată a coardei sensibile, unguentul sufletesc, melodrama zilnică, porția de extract de inimă. Și un surogat de pârhie moral-politică. Galerie cu suporteri, mase care susțin și împing înainte. Îndemnul tânguitor-pasional, dezinteresat-patetic, modest-răscolitor de a trage aceste mase după tine. În interesul tău, căci sunt legătura ta anteică, solidaritatea celor mulți și puternici. Nu așa ai și înțeles? Nu te încarcă în fiecare seară de forțe noi, nu-ți spală creierul de

zgura arderii zilnice pregătindu-l pentru și mai intensă combustie de mâine? Ia uită-te bine. Așa arată Anteu? Oare unde se învârtăște el, pe la controlul pieții, pe la „service”-ul de automobile, într-un birou administrativ, în cancelaria unei școli elementare, prin bucătării? Cei mulți și puternici? Biba, Sam, Sache, Georgeta etc.? Moliere, Caragiale? Și te prefaci că nu înțelegi? Un grad didactic pentru Tita, unul aviatic pentru Fane, încadrarea lui Sache, coșul de piață al Natalei. O cină bine stropită pentru Sam și Biba. Și așa mai departe. Ei, cine pe cine se domină? Iubirea obligă. Devii dependent de cei ce te iubesc, nu știai? Cu atât mai mult când sunt mici și slabi. Când cineva te face protectorul lui, zeul lui, îți încredințează o datorie sfântă, și nu poți, nu ai voie să te dezici. Să-i înșeli încrederea, să-l trădezi? Iubindu-te, oamenii te constrâng să-i slujești mai mult decât dacă ți-ar porunci – nici asta nu știai? Prin adorație se obține o stăpânire vicleană, cea mai despotică. Adulatorii, în căruță, intonează cât îi ține gura cântece de voie bună și osanale iar tu, triumfător, te opintești între hulube. Și asta nu ar fi nimic, uită-te ce duci în căruță. Să facem abstracție de derutantul efect de grup, să-l privim pe fiecare în parte, pe rând, îndelung. Valoare socială? Să zicem că asta nu te interesează, deși alcătuiesc o societate, „cea de a doua societate”. Sub raport spiritual, intelectual? în calitate de „compensație”. Darul existenței privite, lumea serilor libere, răsplata vieții de robot. „D-ale Carnavalului”. Bine, dar de ce n-am observat – se enervează jumătatea mioapă, naivă, credulă, iluzionată, dominată și înșelată – cum fac tumba clovnii? Numai asta n-ai observat? Minimalizezi. Ești prea solidar cu tine. Duci o luptă grea, știu. De aceea instinctiv, eviți fisura, orice conflict interior. Te confunzi cu tine însuși. Ai nevoie de

această unitate ca să poți lupta. Și să te poți bucura de victorie. Ei bine, asta ai dorit, să te bucuri, să fii mulțumit. În această bucurie și mulțumire s-au strecurat ei. Grupul dinăuntru, înțelegi? Nu, n-am înțeles, am renunțat să înțeleg. Dar Niky a observat? Niky e un om dinafară, și oricum, scriitor, deci cât de cât psiholog. El cum s-a înșelat? (Niky a scris scena din primul lui capitol după ce mă edificasem.) Venea frecvent în casa mea, participa la serile noastre, cunoștea grupul. Într-adevăr, încuviințează observatorul, nu înțelegea. Ce știu oamenii despre semenii lor? Participăm la un joc de societate. Ți alegi rolul și îl interpretezi cum te pricepi. Ceilalți te iau în serios. Confundă rolul cu destinul. Se acceptă aprioric regulile jocului și nu se mai scormonește. Cel mai neplăcut e că tu însuși ai uitat că participi la un joc de societate și ți-ai luat rolul în serios. Ai confundat actorul cu personajul. Dar îți recunoști rolul? Pe cine ai jucat tu? Pe cine joci încă?

Un țărâit de telefon ne-a întrerupt încălcitul dialog. „Ofițerul de servicii de la centrală”, îmi șoptește Despina. Mă duc acrit, știu că nu mă așteaptă nicio bucurie. S-a oprit undeva o linie de fabricație. Mecanismul, cu huruitul cunoscut, cu zgomotele dezordonate, pătrunde, irumpe, cotropește. Serata mi se urcă pe cap. Îi fac semn Despinei să le dea pașaportul. „Așa devreme? E ceva grav?” Nu-i răspund. O las nedumerită, jignită și mă retrag fără să spun bună-seara. După câteva minute se face liniște. Liota a spălat putina. Mă scutur... I-aș lua la palme. Și pe mine m-aș lua. Și-a găsit sacul peticul. Stoparea liniei de producție îi împinge într-un plan secund. Fac un calcul, stabilesc procente. Se complică sarcina lui Papahagi. Trec în revistă unitățile. Întrezăresc ceva, o să le iau mâine la

telefon. Despina a ieșit din baie. E rândul meu. Gesturi moi, somnambulice, față crispată, palidă, pungi sub ochi, riduri la pândă sub piele. Mă bag în pat. Despina a stins veioza, nu cred că a adormit, e bosumflată. Cearceaful de plapumă bine apretat, răcoros mi se așază plăcut pe piept, se lipește de gât, îmi ia o parte din oboseală. De fapt nu mi-e somn. Sunt răvășit, se încovoie un semn de întrebare, în simțuri mocnește o alertă. Iau mecanic o carte în mână și o deschid, știu că n-am să citesc, așa fac în fiecare seară. De când n-am mai citit o carte din scoarța în scoarță? În afară de lucrările de specialitate, dar și alea de nivel tot mai scăzut. Închid cartea, sting veioza. Aștept imaginile de sub pleoape. Nimic, puncte rotitoare, păienjenişul vaselor oculare. Ce s-a făcut cu materia zilei? Gol de spațiu, gol de timp. Nimic n-a căpătat consistență. Lumea reală s-a pulverizat. De ce nu se materializează timpul meu, nici de la muncă, nici de acasă? Parcă trăiesc într-un balon de săpun. Văd culori, lumina solară descompusă, spectrul... Se sparge. Vid. Despina respiră într-un anumit fel, a adormit. Somnul femeii... Somnuri paralele, nu se întâlnesc niciodată. Se închide fiecare în capsula lui narcotică. Ce a devenit femeia? Ceva comod, facil. Capul Despinei exală un miros cosmetic dulceag. Nu parfumul organic, tulburător al trupului, alchimia enigmatică a glandelor, fosforescența olfactivă a pielii, cu vraja și chemarea lor. Ceva artificial, uzual. Utilă, convenabilă, curată și decentă. Relația cea mai simplă. Se mai poate simplifica încă? Femeia, zeu casnic, penat. Prezență domestică. Pisica, șarpele casei. E bine, foarte bine, mă asigur. De acord, și banal, ca orice comoditate. Mi-ar conveni altfel? Pot exista și raporturi frenetice. În tinerețe, casc eu. Orice furtună se înmoaie, își epuizează forțele. Probabil

sunt și excepții. Dar de ce neapărat furtună? Mă gândesc la plurivalența femeii. Femeia ca spirit, ca forță inspiratoare. Femeia ca neliniște, neprevăzut, emoție, în special emoție. Cu aerul din jurul ei vibrând, transmițând necunoscute efluvii. Trezindu-te, înviorându-te, primenindu-te, îmbogățindu-te. Nu, asemenea lucruri nu cunosc. Știu, există, și nu din cărți, din proprie experiență. Dar am uitat. M-am consolată, aparține altei epoci. Ca versurile, stare de spirit a unei vârste. Copleșitoarea majoritate renunță, unii se mai gândesc din când în când. Nu mai e posibil? Femeia ca emoție? Hm, însoțitor permanent, toată viața? Mă îndoiesc. Desigur, nu trebuie înțeleasă reductiv, prin prisma unui singur exemplar. Noțiune plurală. Am pierdut comunicarea... Reducție și din acest punct de vedere. Dimensiunea casnică și dimensiunea socială, atât. Nu se poate să nu fi adulmecat, să nu fi ghicit ele. Nici nu era prea greu, nu am făcut un secret, nu mi-am ascuns opiniile. Chiar dacă nu le afișam, le aplicam. Atribute umane fundamentale oprite la o vârstă, la un timp? Componente organice ale vieții, ipotetic valabile până la sfârșit... Au intuit ele. Le-o fi jignit reducăionismul. Așa ceva nu trece neobservat, nu poate să nu provoace resentimente. Inginera de la proiectări... Receptivitatea mea s-a atrofiat ca un organ nefolosit. Dar a lor? Pudoare, complex, teamă? N-au mai transmis semnale, n-am mai recepționat. Dar ce Dumnezeu? Dorința e un reflex involuntar, nu depinde de voință, numai morții nu-l au. S-a păstrat sub o formă cerebrală. Dorință abstractă, ca idee. Oprită în creier. Mi-a venit să râd. Ce aiureală. Am căscat, m-am întors pe o parte și mi-am strâns genunchii la gură. Reflex prenatal.

Un cap mare cât lubenița pe un trup scund, noduros, de sfarmă-paitră, de eschimos. Părul spălăcit, ochii albicioși

fără gene, buzele lipsite de sânge, uscate, dezvelind două șiruri de dinți lați și galbeni, foarte rari. Rărimea dinților e semnul particular, efigia fizionomică, restul ar putea lipsi, l-aș recunoaște dintr-o mie numai după strungărețe. Debitează o anecdotă răsuflată și obscenă. Râd din stomac, îi fac discret semne imperative Despinei să-mi țină isonul. Proasto – îmi vine să-i strig – nu te lua după figura lui spână, nici după postul lui modest de șef de direcție sau de secție. Te înșeală. Țsta are ștampila, de el depinde. Dacă nu vrea, putem să așteptăm mult și bine. Mă privea nedumerită, ca o bleagă. Nu pricepea. Căutam în jur disperat, ceva cu care să ascund indiferența ei nătângă. Din fericire am găsit o vioară și un arcuș și m-am grăbit să cânt. La primele sunete moi, melancolice, s-au depărtat cu toții, furați de un covor rulant și s-au fixat la capătul unui ochean întors, mici, mulți. Pe podium, cu capul aplecat pe vioară, ascunzând-o în buclele strălucitoare revărsate, scoteam o melodie muribundă. Știam că mă iubește, îi auzeam vocea agonică implorându-mă și o îmbrățișam pățimaș. Alături, un pian lucios reflecta vâlvătaile iubirii. Plângea înduioșat. Executam o bucată nouă, în primă audiție mondială, muncisem mult, realizam efecte inimaginabile. Deslușeam din când în când respirația gâfâită a publicului surescitat, în pragul nebuniei. Vioara mi se vâra sub bărbie, îmi cuprindea fața cu mâinile subțiri, mătăsoase, îmi închidea ochii. O beatitudine cum nu mai trăisem. Muzica mă răscolea, lacrimile îmi alunecau pe obraz, tresăream de fericire, sala murea și dacă nu făceam o pauză avea să piară însăși sămânța omenească. M-am oprit, notele au zburat – păsări negre de lumină și am deschis ochii. S-a spart în jurul meu, ca un clopot de bronz, un răs diavolesc. M-am ferit sub ploaia de cioburi, de schije. Piticul

cu dinții rari, în fruntea unei asistențe numeroase, mă arăta cu degetul. „Cine l-a recomandat? Să facă imediat un pas înainte.” Îmi ticăia inima. Vai, cine va ieși? A făcut un pas înainte, unul mare de tot, Despina. Eschimosul i-a sfâșiat cu un gest scurt rochia neagră de scară. „Nu știi că nu suport mătasea neagră? Vrei să mă sfidezi?” Ea și-a pus un pulover și o minijupă. Eschimosul s-a mai îmblânzit. S-a apropiat de mine turuind ca o moară, nu i se mai vedeau buzele, doar dinții. Și am înțeles din spusele lui că nu poate avea încredere în mine. Mă dădeam de ceasul morții să-i explic ce bine am înțeles partitura în ciuda dificultăților uriașe. M-am oferit să-i demonstrez cât de ușor pricep limbajul geniilor și chiar i-am fredonat câteva fraze muzicale făcându-i transparent sensul filosofic. Mi-a cerut vioara, a șters-o de mâneca hainei și a scuipat pe ea. Despina mi-a șoptit la ureche „Scuipă repede și tu, până nu se răzgândește. De el depinde.” Am scuipat și eu de formă și au râs toți. Mi-a întins vioara strigând răgușit „Știi ce ai de făcut”. „Abjură, abjură, îmi șoptea Despina disperată. Acum pe loc, trebuie să-i câștigi încrederea. E prost, o să te creadă.” L-am privit încruntat și am dat cu vioara de pământ. „Uraaa” a răsunat corul. Am ridicat-o și am izbit-o de pian, până s-a făcut țândări, în uralele asistenței. Dințosul a rânjit împăcat; ne-a strâns în jurul lui și ne-a mai spus o anecdotă. Acum Despina râdea cel mai tare, abia mă țineam după ea. „Spune-le și tu una, pe aia cu cămila” mă înghiontea ea. M-am supus. Și am început să desfășor ceva extrem de picant, înflorat, stilizat, construind metafore în piramide, făcând să tășnească o adevărată arteziană lirică, o orgă de cuvinte. Pe măsură ce azvârleam ideile în aer, altele gâlgâiau la gura puțului, zăcămintele se clătinau ca o mare iar eu evoluam pe ea, cu pânzele întinse,

nepăsătoare corabia zburătoare încărcată cu aurul incașilor și ceva și mai de preț. Eschimosul se transformase în stană de piatră, dinții în țurțuri de gheață groși, rari. „Vai, ce-ai făcut, se lamenta Despina. L-ai jignit de moarte. Ascunde tot, ascunde imediat. Uite aici, sub banca asta... și sub fusta mea. Repede, repede, și șterge frumos să nu se mai vadă.” Îmi părea rău de Despina, am făcut ce mi-a spus. Mai rămăseseră câteva panouri cu metafore plutind prin aer, purtate de două elicoptere. Le-am arătat cu degetul și am izbucnit în hohote. „Priviți ce baliverne, ha, ha, ha, ăștia n-au nimic în cap și fac pe deștepții. Vă spun eu, vorbe goale ce din coadă au să sune. Nu-mi mai aduceam aminte strofa. Dacă-i purec acum să vedeți câte dezacorduri gramaticale găsesc.” Eschimosul se dezghețase, se despietrificase, mă bătea pe umăr ca pe un căluț și râdea amuzat. Voie bună generală. S-a făcut liniște, a scos ștampila din buzunar, a scuipat pe ea răsunător și mi-a lipit-o pe frunte. Iarăși ovații. Ușurat, îmi arătam zelul măturând pe jos cu resturile violei. Eschimosul, îngăduitor, mi-a spus: „Poți să împletești hârtii colorate, să faci ghirlande, să srobești pepeni verzi, ies niște felinare foarte frumoase. În general, degetele îți vor fi de folos, avem tot felul de probe de îndemânare. Nu mai vorbim de mâncare, sunt foarte necesare la mâncare.” Mă prefăceam că-l cred, dar îmi propuneam să fiu circumspect. Și Despina mă avertiza: „Prudență, nu te lăsa provocat, nu te lăsa. Lasă-le dracului de degete. Totul va veni de la sine.” Asistența s-a despiciat în două și eu am înaintat pe culoarul deschis. Figuri cunoscute, amabile, gesturi de simpatie. Într-un colț Natalița, Sam, Biba și ceilalți. Îmi trimiteau bezele. Rămâneam sobru, simțeam în ceafă privirile eschimosului. Cineva m-a tras de-o parte, am alergat cu el pe un culoar

înăbușitor și am ajuns în vechea sală de concerte. Mi-a pus în mână vioara și arcușul și m-a îmbrâncit spre podium. „Hai cântă.” Am rămas jos, bănuitor. M-am întors cu spatele și am încercat vioara. „Dar cum? – abia mi-am înăbușit țipătul – când s-a întâmplat? Cine mi-a făcut asta, domnule?” Aveam mâini de lemn. Ambele mâini de lemn. Câțiva își acordau instrumentele pe podium. I-am aruncat vioara individului. „N-am timp, n-am timp, o să vă spun eschimosului, o să vedeți voi pe dracu” și am fugit. „Stai omule, poate le găsim, a strigat după mine, mai e o speranță. Altfel ce-o să te faci? Țsta e principalul, nu-ți dai seama? Stai nenorocitul, stai, ce-ai tu cu tagma lui? N-auzi?” N-auzi, n-auzi, n-auzi! se rostogolea eco-ul, un bolovan cât toate zilele. Cât pe-aici să mă strivească. De frică m-am trezit.

Ce stupid! Hodoronc, tronc, eu și muzica! De unde și până unde violonist? Îmi frecam mâinile amorțite, le ținusem împreunate sub obraz. Nu știu de ce m-am gândit la fluture. După o lungă vegetare larvară, simulând moartea, viermele se mișcă, se trezește, capătă aripi, părăsește crisalida, zboară. Nu eram nici larvă, nici nu zburam. Participam mașinal la jocul de societate. Cheia fusese întoarsă până la capăt și mai aveam arc, mai țopăiam, dar cu gesturi încetinite, oprindu-mă din când în când, de fiecare dată cu senzația că a fost ultima mișcare. Rolul, nu destinul? De unde să știu? Prin excelență destinul e ascuns. Până și anticilor, marii lui adoratori, dotați cu oracole, cu sfincși. Îmi propusesem să-mi filmez existența în douăzeci și patru de ore. Am așteptat ca imaginile să vină de la sine, am încercat să le bruschez, să trag de ele. Toată pelicula voalată, se poate? Nicio secvență ca lumea, niciuna? În fond de ce mi-am propus experimentul? Pentru moment nu mi-

am adus aminte. A da, da, da. Duna, nisipul absorbant. Anii volatilizați. Exact, exact. Fac o mulțime de lucruri, nu mi se pare, nu inventez. Dar n-au carne, n-au sânge. Un enorm muzeu de ceară – eu. Mii de personaje, atitudini, gesturi și grimase de o varietate și expresivitate stresante – topit, devorat de un foc ascuns, neîndurător și atotputernic. Respir greu, mi s-a pus un pietroi pe piept. O transpirație lipicioasă îmi năclăiește pielea. M-am speriat. Cotrobăi prin sertarul noptierei după un calmant. Despina. M-a auzit. „Ce e, Sergiu, ce cauți?” A aprins lumina. Clipește orbită. „Nu știi Despina, mă simt de parcă am căzut într-o cursă. „Ce te doare?” S-a ridicat în capul oaselor. „Ți-a făcut rău ceva?” Caută în celălalt sertar unde ține pilulele. Degetele i se mișcă greoi, nu nimerește pliculețele, cască plictisită, nu e o plăcere să te trezească cineva din somnul cel mai dulce. „Nu mai căuta, o să-mi treacă. Am o senzație de greață, dar nu de la stomac. Sunt într-o capcană, Despina.” Clipește des, lasă sertarul deschis și mă privește, aiurită. „Capcană? S-a întâmplat ceva la centrală? Ai avut neplăceri la minister? De ce nu mi-ai spus?” „Nu, Despina, se fărâmițează totul, asta e.” Se scutură, dă plapuma la o parte, se ridică și se așeză în genunchi. I-a trecut somnul. Simte că e ceva serios. „Hai, povestește-mi.” „Ce să-ți povestesc, n-am aer, Despina. Mă strâng pereții, parcă sunt într-o cușcă”. „Sigur nu e de la minister, Sergiu? De ce nu-l inviți într-o zi la noi pe Oană? Spui că te simpatizează”. „Nu e vorba de minister, nu s-a întâmplat nimic. Situația e cea pe care o știi. Am ajuns la capătul puterilor.” „Tu? De ce te alinți?” Se întinde lângă mine, își apropie capul de al meu și mă mângâie pe obraz. „Ești obosit puțin, da? Tu faci o tragedie din toate. Ai avut palpitații? Și mie mi se întâmplă. Nu poți să ceri acum

concediul? Ți-au promis că în toamnă. Asta e, ai obosit.” Mă sărută grijulie ca o soră pe pomeții obrazului, pe frunte. „Nu ești nici tu de fier. De aia ai fost indispus și aseară.” Mă exasperează superficialitatea maternă cu care îmi pune diagnosticul. Sunt tentat să spun că totul e în regulă, să sting lumina și să termin. Dar descopăr o pornire rea în mine. De ce mă îmbrobodește? Nu înțelege nimic sau se preface? Nu mă ia în serios sau se teme de complicații? Instinctul îi spune că e mai bine să le înăbușe în fașă, să le dea o turnură minoră, curentă? Ies din îmbrățișarea fadă, mă strecor pe sub plapumă și sar în picioare. „Vrei să-ți spun ce e? Am o viață imbecilă, fac același lucru de dimineața până seara, de ani de zile, ca un automat. Nici nu sunt de față, înțelegi? Absent. Un alter ego face totul și pe mine mă ignoră. De altfel nici nu are ce ignora. Nu mai exist. Cineva mi-a luat locul. Sunt o tinichea, un burlan.” Despina nu se mișcase, rămăsese întinsă în pat cu fața în sus. Corpul i se desena grațios prin cămașa scurtă cu volane. Picioarele delicate, albe, luceau stins. Părul mătăsos acoperea perna. Cearcănele îi dădeau o tristețe de odaliscă neglijată, dizgrațiată. „Să înțeleg că nu-ți mai plac, Sergiu?” „Ba îmi plac, Despina. Nu asta e, fă și tu un efort să pricepi.” Îmi place și nu-mi place. Întrunește toate condițiile să-mi placă și totuși... Are înfățișarea femeii și nu e femeie. Frumusețe rece, armonie seacă. Carne de porțelan. Îmi face plăcere s-o privesc, dar nu să mă apropiu, nu s-o ating. Repet totuși... „Îmi plac.” Nu știu cât de convingător „Nu-mi mai aparțin. Nu trăiesc.” „Dar ce faci?” „Nu știu, mă fărâmițez. Și mă sufoc. Oriîncotro mă îndrept e închis. O senzație deprimantă, disperată...” „Dar ce-ți lipsește, Sergiu?” Se așează pe un fotoliu și-și trage sub ea picioarele goale. Paloarea obrazului îmi face milă. „Ești un

bărbat realizat pe toate planurile. Pur și simplu de invidiat. Gândește-te la atâția care... Treci printr-o criză, poate a vârstei, trebuie s-o domini. Tu poți, ești puternic.” Laudele ei nu-mi mai fac plăcere ca altădată. Numai de lingușeală nu am nevoie. „Nu sunt puternic, Despina, e o iluzie. M-am înhămat la ceva anost. Am tras ca un nebun fără să mă uit în dreapta și în stânga. Nu asta era chemarea mea. M-am uitat în urmă, nu se vede nimic, nicio dâră. Altceva ar fi trebuit, altceva. Îți amintești cuvintele spuse cândva, că merge și fără pasiune? Nu merge, draga mea. A fost o minciună. Esențialul – condiția materială! Îți amintești? Sunt vorbele tale. Nu, nu e esențialul. Ai îndopat un curcan captiv. Ca să ne conservăm, să ne apărăm personalitatea. S-o apărăm de ce, de cine? N-am apărat nimic. Am pierdut tot, uite așa s-a scurs printre degete.” S-a ridicat și s-a apropiat. Buzele îi tremurau, paloarea i se accentuase, ochii aveau o expresie răătăcită. „Vrei să mă scoți vinovată? Pentru condiția la care ai ajuns?” Sâni mici îmi atingeau pieptul dar nu transmiteau căldură feminină, senzualitate. Perfecțiuni de manechin, m-am gândit. „Ce ți s-a scurs printre degete? Totul a dat roade, uită-te în jur, uită-te la tine, la noi. Am început ca niște pui de bogdaproste. Ai uitat? Ai uitat că n-aveai cu se să plătești berea? Ce latură a personalității a suferit? Niște fumuri de tinerețe. Labilitatea unei imaginații gratuite.” Vocea mică devenise tăioasă. Stătea nemișcată, în aceeași poziție, atingându-mă cu vârfurile sânilor. O făcea dinadins? Voia să păstreze permanent contactul fizic, să mă stăpânească și trupește, să mă atace pe două fronturi? Se considera lovită, nu distingeam nici cea mai mică notă concesivă în glasul ei. „Aceasta e recunoștința, Sergiu, pentru credința, pentru devotamentul meu? Tot ce am avut mai bun am pus... ca să

te afirmi tu. Și acum... drept mulțumire...” Vocea i s-a voalat, au năpădit-o lacrimile. Și-a pus capotul de noapte și din nou s-a așezat pe fotoliu. O luase frigul. Am rămas ca un prost în picioare, în mijlocul odăii. Zadarnic, orice aș fi spus, zadarnic. Și aveam atâtea, îmi stăteau pe limbă. Am bătut în retragere. A rămas înțepenită în fotoliu, ca un monument al demnității ultragiutate.

(Cu altă ocazie, Sergiu a încercat să pună pe hârtie ceea ce i se învârtea în cap în noaptea aceea și nu se cristaliza. Cotrobăind prin fișele încredințate am găsit. Nu e cu mult mai limpede dar... Iată conținutul.

„Viața trece fără componenta intimă, sinuoasă, imprevizibilă, trepidantă, nouă, proaspătă. Există așa ceva? Există fără îndoială. Partea cea mai adânc umană a mecanismului meu sufletesc este blocată. De ce? Ce o blochează? Tot timpul meu creator, deci de valoare socială, e vândut. L-am vândut liber și nesilit de nimeni, conștient că va fi întrebuințat în îndeletniciri pentru care nu am chemare. În cazul meu nu e vorba de vânzarea muncii (munca vine de la sine), ci a timpului. Când timpul îți aparține (este un drept inalienabil, se confundă cu însăși viața) poți să-l încarci cu orice, să-l faci divers, interesant, savuros. Un roman, un șir de opere de artă fiecare cu un univers distinct. Cu câtă pasiune îl devori. Timpul ce nu-ți aparține e un deșert. Te miști prin el, oricât de repede, în orice direcție, nu întâlnești nimic. Vrei să evadezi. Unde? Nu poți. Altul nu ai. Nu dispui de timp de rezervă. Fiecare porțiune e un unicat, nu are dublură, copie. Îl ai pe ăsta și el este vidat de tine. Posesorul nu-ți permite să-l umpli cu tine, îl umple cu sine, așa e înțelegerea. Timpul încărcat de el rămâne pustiu de tine. Vrei să ți-l reapeți? Nu mai poți. Te uiți înlănțuit cum altcineva consumă timpul

tău, unicul. Obişnuinţa, automatismul camuflează. Dar nu numai asta. Ți-ai încasat prețul și te bucuri ca un prost. Pe urmă se instalează plictiseala, nemulțumirea, aceasta se transformă în frustrare mocnită, în sfârșit, în faza finală apare disperarea. Îți simți timpul ca o carceră. Te zvârcolești, pereții se strâng, timpul se împuținează, puterile te lasă. Combustia, întrebuintarea vitalității pentru ce? Viața arde dar nu te încălzește. Vezi cenușa, te îngroapă. În cușca timpului, a fostului tău timp căci l-ai vândut, te prinde frigul. La foc își freacă alții mâinile. Deposedarea de sinele tău. Dar mai rămâne, se poate spune, un spațiu neînstrăinat, proprietate strict personală. E dominat, la rândul-i, de umbra celuilalt – atât prin forța inerției, cât și prin prelungirea influenței. Sunt resorturi care funcționează nu numai în timpul vândut cu acte în regulă, oficial, ca să zicem așa, unde, să recunoaștem, nu poți să ai nicio pretenție, oricât de disperat ai fi, ci și în cel privat. Pe neobservate se include în aceeași categorie întregul timp existent. Și dincolo de cei patru pereți. Tot timpul din tot spațiul.”)

I-am spus Despinei că am să mă gândesc la vorbele ei. „Ce să te gândești? a replicat. Te-am dus de râpă? Te-am înfundat într-un gang? Ți-am purtat nenoroc? Ți-am închis perspectiva? De când ne-am căsătorit ai mers din succes în succes, ai urcat din treaptă în treaptă, ești pe culmea gloriei (în limita la care se pot gândi oameni ca noi). Și încă nu e totul, cariera îți rămâne deschisă. La toate acestea trebuie să te mai gândești? Nu le știi? Sergiu, Sergiu, ingratitudea nu ți-o cunoașteam, e viciul tău ascuns. Ți-ai gonit aseară prietenii. Treaba ta, pentru plăcerea cui i-am cultivat? Din partea mea pot lipsi, dar ai să regreti. Fiecare are nevoie de o evadare, mai ales un om ca tine, cu răspunderi, atât de

ocupat.” „Pot să vină în continuare. M-am agăţat de acest subiect mai la îndemână, mai puţin personal şi dramatic. Nu sunt ei cine ştie ce, dar mai umplu casa. Alţii de unde?” „Bine, mi-a surâs stins. Obosise. S-a ridicat şi m-a pălmuit moale. Semn de împăcare. Să nu mă mai scoli noaptea cu prostii. Ursuzule. Şi când ai probleme să mi le spui. Nu mai sunt confidenţa ta? Le discutăm, le limpezim. Hai, acum la culcare. Măine nu e sărbătoare.” Ne-am băgat în pat, am stins luminile, am tăcut. Discuţia mă deprimase. Niciodată nu m-am simţit aşa de singur. Toţi oamenii din lume îmi erau departe, pe nimeni nu puteam să contez. La slujbă un automat, o maşină eficientă. Acasă... surogatul de intimitate nu mă mai amăgea. Despina, mai străină ca ceilalţi. Cum trăisem atâţia ani unul lângă altul? Gloria – iată jocul de societate preferat. Dădusem semne de nesupunere, nu-mi mai luam rolul în serios. Dar dincolo de el se afla ceva? Mai fusese ceva? Prin apa adâncă de deasupra nu se mai desluşea. Dar apă era şi sub mine. Ce trebuia să fac, să mă scufund sau să ies la suprafaţă?

XIII

Am cerut concediu urmând sfatul Despinei. Nu fiindcă m-aș fi simțit obosit, mă cuprinsese frenezia căutării. Trebuia să dau de o urmă, să reînnod firul rupt, să merg pe el până unde mă va duce. Nu știam prea bine cum am să procedez, ardeam de nerăbdare să încep. Despina sperase că vom pleca împreună, nu s-a arătat prea bucuroasă să mă lase singur, dar n-a insistat. Până la urmă s-a convins că e mai bine așa. O femeie trebuie să mai lipsească din când în când, să-și facă simțită absența. „Nu aflu ce e fericirea decât după ce o pierzi, mi-a spus. Ca și sănătatea. Lucruri inefabile, le realizezi doar în absență.” I-am dat dreptate. Cel mai greu era să-i spun unde mă duc. Ideea mi-a dat-o chiar ea, parcă mi-ar fi ghicit dorința. „Du-te pe la Movilele, pe la Nelu.” Acolo voiam să ajung și pentru o clipă am crezut că bănuiește ce e în capul meu. Nu bănuia. „Vremea s-a îndreptat. Au făcut țuica, s-a fiert și turburelul. Vă mai distrați și voi ca între bărbați. Marioara o să fie bucuroasă.” Îmi stăpâneam cu greu neliniștea. Dacă ar fi fost mai atentă ar fi văzut că-mi tremurau mâinile. Mi-am făcut bagajul și m-am urcat în tren cu sentimentul copilului care pleacă pentru prima

dată la mare sau la munte. Începeam o expediție. În căutarea timpului uitat. Porneam spre origini să-mi reconstitui identitatea. Ca un convalescent după o lungă amnezie. Știam cine sunt, uitasem cine am fost. Am privit pe fereastră pământul negru, arat, afinat de ploile recente, zvântându-se încet sub lumina blândă a soarelui. Speram că prin brazde și răzoare se ascund resturi de taină? Trecusem pe atunci tot așa, cu nasul turtit de fereastră. Semănasem gânduri pe marea câmpie. Nu încolțiseră. Le luaseră vânturile, le mâncaseră ciorile, putreziseră, poate nici nu ajunseseră în glodul negru, gras. Degeaba iscodeam întinderile golașe. În aerul cristalin cu diafane reverberații solare dăinuia, totuși, surâsul vag a ceva ca o aducere aminte. Un îndoielnic semn de recunoaștere, ceva în genul tresăririi pe figura toropită a moșneagului orb la auzul vocii fostului copil. Năluciri, încăpățânată dorință de întoarcere în singurul lucru ce nu mai poate fi regăsit pe această lume.

Orașul forfotea mărunț, mușuroi de furnici harnice, absorbite. Nu s-a oferit nimeni să-mi ducă valiza. Nu mai existau hamali, călătorii au brațe vânjoase, inclusiv femeile, își poartă singuri poverile. Nu m-aș fi dus la Nelu, dar trebuia să fac act de prezență, să dau biletul la perforat, să-i anunț Despinei sosirea, instalarea, să-i ofer prilejul de a-mi da noi instrucțiuni. Nu mi-a plăcut la Nelu, am regretat că nu-l avertizasem. Nu m-a întâmpinat cu acea căldură sărbătorească a interiorului însuflețit de așteptare, spălat, îmbrăcat în haine de gală. Zi de lucru, unghere inospitaliere, lucruri de prisos, supărătoare pentru ochiul străin, dezordine prozaică și un aer vlăguit. Au încercat ei să sufle ceva lumină prin încăperi dar n-au izbutit. I-am telefonat Despinei, mi-am lăsat valiza și am plecat pretextând o întâlnire urgentă la

Combinat. Avusesem inspirația să-i pun în gardă că vizita are un caracter mixt și că partea oficială putea să mă solicite foarte mult. Nelu s-a oferit să mă însoțească, abia venise de la lucru, am refuzat și am fugit grăbit în stradă. Mă stinghereau. Aparțineau în ochii mei mai mult prezentului decât trecutului, mă împiedicau să mă scutur de contingent, mă îndepărtau de teritoriul lipsit de contur, dezagregat, înecat. Pentru a pătrunde acolo nu aveam nevoie de contemporani, de prizonierii zilei de azi ca și mine, înfășurați în uitare și indiferență, acaparați de mișcarea mecanică a vieții, agitându-se și ei în gesturi convenționale. În mijlocul orașului am respirat ușurat, deși de-abia începea greul. Nu știam unde să-mi caut omul, nu îndrăznisem să-l întreb pe Nelu, așa ceva nu rima cu graba mea de om de afaceri, nici cu scopul general al călătoriei. După câte îmi aminteam, lucra la primărie ca arhitect, dar la ora aceea birourile se închiseseră. M-am dus totuși, și spre norocul meu portarul îi știa adresa. Cetățeanul, mai mult decât amabil, a dat și un telefon după ce am plecat, astfel că atunci când am bătut la ușă, Rex în persoană, avizat, având timp să se obișnuiască cu gândul, mi-a deschis și m-a primit nesperat de prietenos. Mi s-a părut că e îmbrăcat ca ultima dată, cu un an și mai bine în urmă, când ne întâlnisem la Papura. Nu m-a îmbrățișat dar am ghicit că e flatat de vizita mea. Vorbea într-una, repede și egal, fără să se gândească, un fel de aparat vocal. Spunea tot felul de banalități, îmi dădea relații despre nevastă-sa deși nu o chema să mi-o prezinte, mă informa că a fost bolnav de nu știu ce, gripă mi se pare, că robinetul de la baie e defect, că apartamentul e plin de cusururi și a terminat caustic, mărturisind cu un zâmbet sprintar – în care pentru prima dată l-am recunoscut –, că de el fusese

proiectat și că nu făcea decât să se bucure de roadele propriei competențe. În sfârșit, și-a făcut apariția soția, o femeie tânără și frumoasă, zâmbitoare, sociabilă, într-o ținută de casă modestă. Nu știu dacă din pricină că m-am arătat încurcat, sau din alt motiv, Rex a luat-o în focuri, bombardând-o cu tot felul de ironii, persiflând-o golănește, ceea ce nu părea s-o tulbure deloc. Rex a deschis două sticle de bere, femeia a adus un morman de felii de salam pe o farfurie și două pahare. A așteptat veselă să ciocnim. Berea n-avea niciun gust, apă chioară, dar Rex nu dădu nicio atenție. Nu se atingea de salam și nici pe mine nu mă poftea să-l gust. Spunea ceva de televizor, că era cât pe ce să-și cumpere sau e pe punctul să-și cumpere, n-am reținut. Aveam de-a face cu un Rex mediocru, lipsit și de afabilitatea slugarnică și de complexul sumbru, dușmănos de la ultima întâlnire. Mai degrabă neutru, ascunzându-și sentimentele sub pălăvrăgeala de ocazie, un amfitrion nesărat, superficial, oscilând între bonomie casnică și blazare amicală. „Rex, mai știe cineva să facă în orașul ăsta carcalete?” „Hă, hə, carcalete, ce gusturi. Asta beam noi în tinerețe. Nu știu, o mai fi vreunul. Mai trăiesc doi-trei chelneri din ăia vechi.” „Tu trebuie să știi pe unde sunt. Rex, hai să bem câte un carcalete. Vrei?” „De ce nu? Mergem Sergiulică, taică. Dacă-ți face ție plăcere... Nevastă, vezi că noi am plecat.” Am schițat gestul de a mă duce să-i salut consoarta dar mi-a făcut semn că nu e nevoie și m-a împins afară. Am intrat într-un restaurant curățel, nou, cu o arhitectură cubistă. Rex s-a salutat cu domnișoara de la casă, a ales o masă într-un colț mai ferit, lângă fereastră, m-a instalat și s-a dus la teighea. A revenit cu un chelner mărunț, în vârstă, șchiop, cu părul rar albit, cu un mers ciudat arătându-și, în timp ce

înainta, numai o parte a trupului și feții. „Îl mai cunoști?” Am dat din umeri încurcat. „Ia întoarce-te, mă.” „Aaaa, Pătlăgică?” „Vezi că-l cunoști?” „După pată, numai după pată. Băi Pătlăgică, băi... M-am ridicat și l-am îmbrățișat. Devenisem îngrozitor de stângaci. Ai îmbătrânit, te-ai schimbat, ai albit. Mă purtam prostește, nu-mi dădeam seama că-l întristez. Fără pată puteam să mă uit un an la tine, nu te mai cunoșteam.” Se născuse cu pata roșie pe obraz, cât o pătlăgică, și doar ea rămăsese la fel, nu îmbătrânea, nu se supunea timpului. „Am auzit că vreți să beți carcalete. Numai eu știu să fac.” „Dar tu m-ai mai fi cunoscut, Pătlăgică?” „Ei, ei, se poate?” se eschivă ca o fată bătrână timidă. „Acum lasă-l să prepare carcaletele, interveni grăbit, deloc înduioșat, plictisit de dialogul nostru sentimental-paseist Rex, dar vezi mă, fă-l ca lumea, nu da rasol că te ia mama dracu.” Dibuiam vag o notă forțată, o rățoială contrafăcută în asprimea grosolană a lui Rex, dar puteam să mă înșel. Chelnerul se retrase cu niște fițe caraghioase, împrumutate pe vremuri de la doamnele orașului. Rex își aprinse o țigară, fuma tot timpul, îmi aruncă o privire voios cercetătoare. „Ei, și acum spune Sergiulică, de ce ai venit la mine? Ești pe aici cu vreo treabă și te-ai gândit să mă mai vezi, sau ce?” „Pui problema radical. Nu mai ai și tu răbdare să gustăm întâi carcaletele. Te grăbești?” Nimerisem bine, a plecat ochii jenat, a tras câteva fumuri și, semn că își recunoscuse pripeala, a trecut la altceva. Mi-a dat lămuriri cu privire la noul plan urbanistic al orașului, încă insuficient conturat, a scos o foaie de hârtie și a desenat ceea ce susținea a fi trăsătura caracteristică specifică, a îngroșat jumătăți de arc – așezarea blocurilor din centru – a punctat câteva instituții, a marcat locul unde ne aflam. Așa

cum desena, antrenat, nu mai avea expresia vetustă, de declasat, care mă izbise cu un an în urmă. Fusese șocul surprizei după atâția ani sau venise la acea întâlnire cu altă stare de spirit? Motivam. Cineva îl luase și-l dusesese în altă localitate ca să-l arate unui grangure de la București, mă rog, fost coleg, fost prieten, cu atât mai rău. Și eu aș fi fost lezat în amorul propriu. Doar nu ești urs cu belciugul în nas să te târască. „Poftim, fă frumos la domnii.” Rex terminase. „Ți-am reprodus panoul de la Primărie. Să nu crezi că l-am conceput eu. Nu că nu m-aș pricepe, și râse disprețuitor. Poate nici nu m-aș pricepe, se răzgândi. N-am mai făcut o planșă din capul meu de la examenul de stat. Nici pentru un coteț. Retușuri mărunte la proiectele tip. Ca la blocul unde locuiesc. În rest, mișcarea hârtiilor. Vax Albina crema Gladis.” Pe măsură ce vorbea se așternea pe fața lui nemulțumirea, un obraz se crispa, pielea din jurul ochilor se încrețea, dar nu eu eram vizat, ceva din dosul privirilor, o situație anterioară, un conflict, o persoană, nu puteam ghici. Pe neobservate Pătlăgică se apropiase de masă; ne așeză dinainte țapii cu băutură rozalie. „Să vedem vă place? e ca ăla de atunci?” Aștepta să gustăm, să-i dăm verdictul. „Ce ziceți, domn' director? E sau nu e?” Rex trăncănise. Ca să se laude? Băutura mi se păru anostă, își pierduse farmecul de altădată. Dulceagă, bleagă, cum dracu ne dădeam în vânt după ea? „E grozavă, Pătlăgică. Ai păstrat rețeta intactă. Cum n-ai uitat?” „Păi se poate, domn' director. Meseria.” „E bunicică, se pronunță apreciativ Rex. Fără entuziasmul meu, dar cu temeinicie, ca un cunoscător. Să mai pregătească un rând?” „Păi sigur, păi sigur, aprobai cu însuflețire. Dar mai rece Pătlăgică, n-ai sifon la gheață?” Avea. Se răsuci, mândru de importanța lui și se repezi să execute ordinul. „Ei, acum

se poate?” mă fixă Rex după ce înjumătăți țăpul. „Se poate. N-am nicio treabă Rex. Am venit pentru tine. Mi-am luat un mic concediu. De-abia te-am găsit. M-a ajutat portarul de la primărie.” „Știu, dar de ce nu l-ai întrebat pe Nelu? Pe la el n-ai fost?” „Am fost. Nu l-am întrebat, n-am vrut.” Se posomori. „De ce mă? Ți-a fost rușine să-i spui că vii la mine?” Din nou i se încrețise fața. Mă scruta, ochii apoși aveau o sclipire rea. Observai că pielea subțiată a obrazului se umpluse de pete maronii. Buza de sus se ridică deasupra dentiției urâte, cu goluri. Sta să muște sau să scuipe. Grozav de repede i se constituia masca de ipohondru. „Nu fi prost, Rex. Ce rușine? Cum să-mi fie rușine să-i spun că am venit la tine? N-am vrut să-l iau, asta e. Am ținut să fim singuri, să discutăm numai între noi.” „Și ce să discutăm noi într-o așa taină mare?” Încă nu credea, mă cerceta, mă suspecta. „Rex, am să-ți spun sincer, ca la un frate. Nu mai știu cum am fost.” Fața boțită i se destinse încet într-un surâs larg. Rămase așa multă vreme cu o lumină tristă, bătrânicioasă, prăfuită pe gene, pe obrazul slăbit, smead. „Nu mai știi cum ai fost?” murmură ca pentru sine. Duse țăpul la gură și îl goli. Se șterse. Luase o mină serioasă de meșter căruia i-ai adus ceva să repare, întoarce lucrul pe toate fețele, se gândește. Nu se grăbește să se pronunțe, să se angajeze și parcă spune: „Păi aici e treabă serioasă. Nu știu dacă pot să-i dau de rost.” Golii și eu țăpul. Pătlăgică stătea la pândă, căci în aceeași clipă își făcu apariția cu al doilea rând. Îl apucau de mină și îl trăsei lângă mine. Îmi fu milă de mâna lui mică, de pitic. „Pătlăgică, tu poți să-mi răspunzi mie la o întrebare? De ce ți-e frică? să nu-ți fie frică, nu-ți fac nimic! Râse, ferindu-și capul într-o parte după manierele lui de domnișoară bătrână, semn că nu-i e nicio frică, nici pomeneală de așa

ceva. Mă Pătlăgică, cum arătam noi, îți mai aduci tu aminte?” Repetă gestul mai grațios, parcă l-ar fi învățat la pension. „Erați frumoși, domnuuu. Ce băieți frumoși erați!” „Lasă, bă, că nu știi tu, interveni arțăgos și rezolut Rex, de parcă întrezări în el o concurență. Eram tineri și tinerețea e frumoasă, asta e. Apoi lăsându-l în părăsire și fără nicio tranziție. Sergiulică, ia vezi tu ce mai comandăm, că ăștia se mișcă greu și ce au bun termină repede, te lasă cu buza umflată.” „Așa e. Mici aveți?” „Păi cum dă nu?” „De ăia buni?” „Oleooo, domnu, se vaită Pătlăgică. Vă amintiți micii de la Beznea? Așa sunt.” Îl priveam cu neîncredere și Rex, cu aceeași gravitate matură de cunoscător, îl sprijini: „De buni îi fac buni, dă-i în mă-sa”. Comandai mici, vinul lor cel mai ales, fripturi, murături, alune. Pregătiri de drum lung. „Cum să nu mai știi cum ai fost?” mă interogă Rex cu jumătate voce ținând țăpul în dreptul ochilor ca pe un ochean. Revenisem la ale noastre și-mi dădea să înțeleg că tratează chestiunea cu cea mai mare seriozitate. „Păi da, bun, rău, deștept, prost, cult, ignorant, cu vreun talent sau fără, nesimțit, sentimental, practic, visător? Cum vorbeam, cum mă purtam? Cum eram cu prietenii, cum iubeam fetele? Cum arătam ziua și cum noaptea. Uram sau nu uram? Ce idei aveam, ce gărgăuni? Pot să-ți pun un milion de întrebări. Am pornit în explorare arheologică. Vreau să reconstitui mastodontul oscior cu oscior. Ajută-mă, de aia am venit la tine.” Rex s-a întins peste masă, m-a luat de după gât și m-a pupat pe amândoi obraji cu buze umede, fleșcăite. Mi se păru că i se umezesc ochii, dar vocea îi răsuna la fel de sigur. „Sergiulică, dacă înțeleg eu bine, cu tine s-a petrecut un cataclism. Ai fost îngropat de viu. Acum ești altul și vrei să-l dezgropi pe primul. Așa e? De ce, domne?” M-a apucat un

fel de furie. Am dat carcaletele pe gât. Mă prezentasem la un concurs de atletism și nu-mi făcusem încălzirea. Mălăieț, înfășurat, adormit. Asemenea chestii nu se discută cu capul ca o lubeniță crudă. Ori limpede și adânc, ori tulbure. „Rex, am să-ți răspund mai târziu. Spune. Aveam vreun dar?” A început să fredoneze un cântec. Nu mai mi se părea atât de catastrofal ca în celălalt an. Răgușit, dogit, dar și cu dulceață în resturile baritonale. „Nu recunoști versurile? râse zeflemitor. Nu? Ia mai ascultă o dată. Nimic, ă? Mort? Versurile sunt de tine și muzica e a mea.” Cenzură ceva ce putea fi un început de efuziune, o emoție. Își întoarse capul și-și aprinse o țigară. „Îmi amintesc. Compuneam împreună. Trebuie să fi fost foarte proaste nu? Dar cum de le mai ții minte?” „Le-am cântat întotdeauna.” Ei drăcia dracului, nu mi-aș fi imaginat că Rex a continuat să cânte prostiile, improvizațiile noastre de tinerețe. Cu asprimea lui cinică, așa cum îmi apăruse în noaptea petrecută la Papura. Pătlăgică schimbă fața de masă. Micii abureau alături, într-o farfurie cu apă pluteau ardei iuți lungi, și surpriza! Pătlăgică dădu la iveală, ca pe vremuri, bateria cu sticla de vin și sifonul îngropate în gheață pisată. Cât se așeză masa, privii în jur. Sala se umpluse, tipi de toată mâna, fumul și rumoarea se îngroșau, amestecându-se. Căutai toaleta. Nu mă băgă nimeni în seamă, deși solicitai insistent privirea câtorva. Revenii și începurăm să mâncăm. Rex abia se atingea de mici, de friptură, pretindea că nu i se face foame niciodată, în schimb nu poate sta la masă fără farfuria plină. La început prepara șprițurile Pătlăgică, dar Rex îl concedie indicându-i să vină, la timpul potrivit, pentru a schimba bateria. „Cum te împaci Rex cu mediul? Cunoști pe cineva aici?” „Destui.” „Ai o nevastă frumoasă. O iubești?” „Puah, nu asta e

problema.” „Dar care?” A debitat ceva încâlcit despre un soi de raporturi în care bărbatul plătește femeia, adică îi oferă totul, ca un sultan cadânelor, o face să depindă de el iar el e liber, generos și risipitor. Îi aruncă bani, pietre prețioase, luxul cel mai exorbitant (o luase razna) cu dispreț și măreție. Ea rămâne mereu datoare, oricât de mult ar avea de oferit, farmece, meșteșug etc., simte că e săracă, neputincioasă să egaleze, să răscumpere, să se ridice la înălțimea bărbatului. Iubirea nu e suficientă, altceva, umilință, asta voia să fie destinul femeii. Numai cu dărnicie și dispreț poate fi înfrântă trufia marilor hetaire (altă bombă!). Dispreț, sublinia cu înverșunare. Să știe că nu-ți pasă și această nepăsare s-o strivească, să facă din ea sclavă. Stăpâne, să-ți spună, puternicul, sublimul meu stăpân. „Și reușești, îți iese răsuflarea?” Mă amuza teoria lui aiurită, fără să vreau am început să râd. „Puah, dispreț am destul – și pe față i-a reapărut acel sarcasm cum mai văzusem când vorbise despre apartament – dar n-am valori, Sergiulică, și fără asta disprețul o lasă rece.” Deodată mi-a licărit o amintire. „Era una Gena, gracilă, gingașă, o floare plâpândă de seră.” „A, Gena! Ai memorie.” Îmi arată deodată un interes sporit ca și când dovedisem o neașteptată virtute. „De ce v-ați despărțit voi?” „Din același motiv. Valuta! Pe Gena nu puteai s-o disprețuiești cu buzunarul gol. Nici cu el plin, dar asta e altă căciulă. Am încercat, a ieșit pe dos. Puah, mai bine așa. M-ar fi strivit ea pe mine. Știi ce e dragostea? Care pe care. Restul, baliverne.” Aerul se încălzise între noi. Alcoolul își făcea efectul. Sau trecutul. Rex vorbea repede, se apleca spre mine cu aplombul confidențial al clientului de cârciumă. Nu afectat, dimpotrivă, uscat, epuizat de sentimentalism. Îi lipsea emoția, sau asta era forma lui de emotivitate. Venise

timpul să sparg gheața. Resimții nerăbdarea cu care plecasem de acasă. „Rex! Am rămas orfan. Ăla îngropatul îmi era și tată și mamă. Acum sunt singur, foarte singur. Și nu mă recunosc, nu mai știu cine sunt. Îl vreau pe celălalt, nu mai pot să trăiesc fără el.” Vorbi moralizator, cu o blândețe fatală. „Păi dracu te-a pus? Ce-ai vrut tu, bani? Bani vrem toți, nu e nicio filosofie. Fără bani degeaba mai trăim. Nu-ți bag nicio vină. Și eu am umblat și umblu după bani cu limba scoasă. Aș face și pe dracu să pun mâna pe bani. Își deschidea brațele în lături cu palmele întinse, semn de sinceritate și adeziune deplină, își desfăcea haina pentru a-și arăta inima. Dar ce sunt banii? Un rahat, îți trebuie ca să te folosești de ei și atât. Dacă ai cap, nu te înrobești banului, Sergiulică. Aici ai greșit tu. Ai crezut că banul e totul. Te-ai dat cu trup și suflet. Glagoria, vezi? N-ai avut și tu un prieten să te sfătuiască. Te-ai rupt de toți. Dar nevastă-ta nu te-a sfătuit? Vezi mă bărbate că nu banii ne-au făcut pe noi! Sau ai strivit-o cu banii? Cel puțin atât să fi făcut, s-o fi strivit cu banii.” Devenise mai indulgent. Ideea că am strivit-o cu banii mă mai ridica în ochii lui. Făcu o pauză, lăsă lucrurile în suspensie. Scurse sticla în paharul lui și-l căută din ochi pe Pătlăgică. Ascuns pe aproape, acesta apăru cu bateria de rezervă. „Pătlăgică, pronunță cu un anume ton semnificativ Rex, fără să privească spre chelner și așteaptă până ce acesta răsuci bine sticla în gheață și se ridică roșu, cu sângele în cap. Ia spune-i tu tovarășului director ce-ai pus să se scrie pe piatra aia.” „Eeee,” făcu el lung, codindu-se dacă să spună sau învăluindu-se dinadins într-un mic mister ca să sporească efectul răspunsului. „Ce piatră?” mă arătai curios ca să-i fac plăcere chelnerului, să intru în joc. „Spune, mă!” îl mai îndemnă o dată Rex, retrăgându-se apoi într-un

mutism demonstrativ. „Păi... trase iar de timp Pătlăgică, pentru locul de veci.” „Locul de veci?” „Ca tot omul, mi-am pregătit și eu un loc de veci.” „Ei și?” „Am cumpărat o piatră și am dat-o să mi-o cioplească. Am scris pe ea cu aur, cu bronz adică, de.” „Ce-ai scris Pătlăgică?” „Zi-i mă, ce tot aștepți invitație!” se supără Rex. „Asta, «am muncit pe-acest pământ / pentr-o cruce și-un mormânt».” „Cum mă? repetai versurile ca să mi le fixez în minte. Ce vorbești Pătlăgică, tu ai făcut asta?” „Eu domn' director. E drept, m-a ajutat și băiatul... ea să rimeze”. „Iote domnule, dar ce ți-a venit Pătlăgică? E tristă mă, poezia.” Se întrista și el. Continua să facă fițe, rămășițe din manierele de pension, dar diminuate, anemiate. „Am fost un om cinstit psalmodie, decent, abia auzit. Am muncit în credința lui dumnezeu. Și cu ce m-am ales? Se înțelege, am câștigat, meseria e bănoasă. Dar am predat totul, până la ultimul ban. Nevasta i-a administrat. Nu e vorbă, am ridicat casă, am crescut copii. Dar eu? Tot pârlit, cum mă vedeți. Cu gura uscată. Nu m-am îndulcit cu nimic. La fel ca pe când lucram la Beznea, când mă știți dumneavoastră.” „Bine, Pătlăgică, du-te acum și vezi, nu-ți uita datoria” îl expedie Rex. Ridică paharul cu un răs de circumstanță ca să șteargă impresia. Își închipuisse că o să ne amuzăm și recoltase un efect invers. Mă simțeam vinovat și-i venii în întâmpinare, deși povestioara chelnerului mă apăsa. „Tu știi cum erai, mă Sergiulică? Clipea des din ochi să-mi atragă atenția și să mă țină sub tirul privirii. Erai un băiat de viață, mă. Ca și mine. De aia am fost noi prieteni. Și nu te supăra că-ți spun, te-ai blegit. Am crezut la început, acolo la Papura, că te-ai îngâmfat, că te ții mare, dar te-ai blegit. Știi ce nu mai ai tu? Jemanfișismul, mă, nu găsesc alt cuvânt. Asta e totul. Și inteligență, și curaj, și suflet. Te-a

supt ceva, banii, rangul, știu eu ce, lumea aia a ta. Și iarăși confesoral, ca un paroh: Mai tragi și tu câteodată la măsea? Dar nu așa la botul calului, colo, din baierile inimii. Să simți că trăiești. Și cu muierile cum o duci? Uită-te la mine, nu m-am lăsat nici de una, nici de alta. Ca atare n-am avut cum să mă schimb, n-am avut ce schimba. Necesarmamente, a trecut și peste mine viața, tot felul de porcării. Au lăsat urme, nu se putea, dar să știi, pe dinafară.” Aș fi vrut să-i spun că mie mi se păruse macerat, că nu mai recunoscusem în el băiatul sprinten, isteț, sensibil de altă dată, dar mă îndoiam de exactitatea aprecierilor făcute la prima vedere. Ceva vibra totuși în el, semn că spiritul rămăsese viu, nu se mai exterioriza poate ca înainte, sau nu lăsa să răzbată, pusese filtru. „Îmi porți pică Rex?” „Da, când te-am văzut mi s-a făcut greață. Veniseși cu niște sclifosite, scuză-mă, una era nevastă-ta, cu un papițoi, dar cel mai rău m-a înfuriat pretenția ca să te distrez. Am fost și lăutar, de nevoie, dar nu pentru prieteni, pentru cel mai bun prieten. Făceai pe grangurele. Chiar când vroiai să te arăți prieten, te aplecai de sus, la fel ca acum spre Pătlăgică.” „Iartă-mă, Rex. Nu mi-am dat seama.” „Bănuiesc. De altfel mi-ai explicat singur, fără să-ți cer eu. Să lăsăm asta. Îți mai aduci aminte când ai căzut din car?” Tăceam mirat. Ce fel de car? Mă gândeam degeaba. „Am fost noi într-un sat, la un unchi al meu. El a venit cu carul de la câmp cu coceni. Te fâțâiai pe lângă vară-mea, o zăpăcită, o băiețoaică. Îți făcea ochi dulci. Ai uitat? Ca să faci pe grozavul te-ai urcat în moțul carului cu furca și ai început să arunci. Ai călcat în gol și ai căzut cu spatele pe bătătură. N-ai zis nici păs, te-ai ridicat și te-ai urcat la loc. Aia stăteau holbați ca la circ. Vară-mea se îndrăgostise de tine.” Habar nu aveam. Nici ca în vis nu-mi aduceam aminte.

„Dar când am fost la bal cu UFDR-ul?” Din asta mai rețineam ceva. „Pusese ochii pe tine țiganca aia, responsabila. Bă, parcă ți s-a rupt filmul. Asta mi se întâmplă mie după un chef zdravăn. De cursa aia pe fluviu mai știi? Când ne-am dat drumul de la confluență pe firul apei și trăgeau grănicerii cu pistolul automat.” „Parcă. Eram mai mulți, nu?” „Erau și alții. Am făcut vreo zece kilometri. Pluteam ca zdrențele. Cât pe aci... Demult ne-ar fi putrezit oasele. Să-ți mai spun una. Inaugurarea fabricii de țigări. E, ce zici, te uiți ca vițelul la poarta nouă. Le răsuceam cu niște crăcane de lemn și le lipeam cu scuipat. Le-am desfăcut în cafeneaua lui Swartz. Când au deschis ăia cutiile, gunoi. Se desfăcuseră foițele, tutunul se împrăștiase.” Am izbucnit în hohote. „Băi, ce bussines! Dar ferma de gutui? Aprovizionarea balurilor. Veneau ăia transpirați learcă, cu limbile încleiate... Mușcau din gutuie și li se făcea gura pungă. Rumeguș amestecat cu piatră acră. Nu mă mai puteam opri, mi se tăia respirația, mă durea inima, mă ștergeam cu batista și nu pridideam. Rex râdea fără glas, cu gura strâmbată în efortul de a se stăpâni și cu ochii alergându-i drăcește în căutare de alte poante. „Dar tripoul de la ăla de acasă, cum dracu îl chema?, de la Pamfil. Am vândut stilourile, am amanetat eu ceasul tatii, se îmbolnăvise, dumnezeu să-l ierte, stătea în pat, și tu ai adus nu știu ce de-acasă, niște scule de cizmărie. Am pierdut tot.” S-a șters pe față cu amândouă palmele. Se ștergea de amintiri? Clipea des, puțină salivă i se scursese pe la colțul gurii, o mulțime de vinișoare roșii-albastrii i se desenau pe obraji, pe nas. „Vezi cum eram? continuă fără să mă privească, căutând ceva în lături, un gând. Nu ne păsa. Pierdeam, o luam de la început. Ne hazardam în tot felul de aiureli, cele mai multe fără nicio șansă. Ne hotăram pe loc.

Spunea unul o prostie, noi gata, arunca unul o piatră în apă, noi după ea.” Am rămas cu gura căscată. Ce concluzie fantastică! Fără să o caute, fără eforturi analitice de psiholog. „Asta ținea de tinerețe, nu? îl sondai. „Da... poate... reflectă absent. Dar la drept vorbind – se trezi, aruncându-mi o privire timidă – eu tot cam așa sunt și acum, am rămas la fel.” Mă năpădi un ciudat sentiment de remușcare. Ce fermecătoare mi se înfățișau toate venind din trecut, și cât de hidoase îmi apăruseră când văzusem că mai supraviețuiesc în Rex. Maska lui uzată era de vină? Nu se mai potrivea cu ea? Sau eu, sufletul meu defertilizat? „Dar stai, că n-am terminat, se încărcă din nou Rex de energie. Să-ți amintesc de revelionul la noul prefect. „A da, da, exclamai cu bucurie. Ce chestie a fost. Fata lui, tu mai știi cum o chema? Nici eu, frumușică foc. Și-a părăsit logodnicul și a venit să se culce cu capul pe umărul meu. Tu ai înțeles ceva? Eu nimic. Cred că maică-sa aranjase. Voia să-l facă pe ăla gelos. Cine ne dusesse pe noi la revelion la prefect? Îmi plăcea fata, o vedeam câteodată trecând singură pe strada mare. Mergea cu umerii puțin strânși, cu capul în pământ, purta o pecete pe frunte, ceva fatal. Timidă, se strecura neobservată. Și el la fel, slăbuț, frumușel, cu plete negre. De unde au găsit ei puterea să se împuște? Și de ce? N-au scris ziarele niciun rând, n-au avut voie.” „Îți plăcea?” „Îmi cam plăcea, dar îmi era rușine de băiat. Atunci la revelion n-am avut puterea să rezist, m-am lăsat târât.” „Și dacă de-aici s-a tras drama? Dacă. El... din gelozie? Dacă ea s-o fi îndrăgostit de tine?” „Fugi Rex de-aici, nu-mi băga prostia asta în cap.” „Tu le cam vrăjeai. Aveai lipici, nu știi ce aveai. Dar cu Măru, cu Cati?” „Rex, te atingi de lucruri sfinte.” Îngroșam vocea fără să vreau și mă îmbătoșam ca un cocoș, încercând să-mi ascund emoția.

Îmi simțeam obrajii arzând. De teamă să nu se vadă m-am ridicat în picioare, am făcut un gest echivoc, însemnând că n-am închis subiectul și am plecat la toaletă. La întoarcere m-am oprit în mijlocul restaurantului privind în jur. Mă fascina plasa aceea de intimitate ce înfășura capetele adunate în jurul meselor. Îmi ajungeau la ureche fragmente din conversații, exclamații, cuvinte răzlețe. Doi tineri, după semnele mele de recunoaștere meșteri la combinat, și un bărbat de vreo șaizeci de ani cu părul tăiat perie, fost boxer sau halterofil, antrenor la vreo echipă de handbal, discutau ceva pasionant, sport poate, se contraziceau, se încinseseră, niciunul nu era de acord cu ceilalți și totuși păreau fericiți. O pereche, soțul sau logodnicul șters, banal, fata oacheșă cu un gât lăptos, rotund, cu ochii jucându-i în cap și, alături, tatăl ei probabil, o figură de precupeț. Bătrânul vorbea însuflețit, arunca mreje spre clăpăug, acesta asculta cu capul plecat ca un asin în timp ce privirile arzătoare ale fetii alunecau mereu în stânga și în dreapta spre alții. Un grup mai numeros, înghesuit, discuta detașat în fața unor țoiuri. Funcționari, m-am gândit, mica birocrație a orașului. Unul, un blond masiv mă fixa, iar când m-am pus în mișcare s-a ridicat și mi-a tăiat drumul. „Bună seara, vă rog să mă scuzați, sunteți cu prietenul meu. Sunt inspectorul financiar Chiosea.” Deschisesem gura, nu știam ce am să spun, el a bănuit că vreau să mă prezint și s-a grăbit să mă oprească. „Sunteți tovarășul Harnagea. Fratele meu a fost coleg cu dumneavoastră și cu nea... cu prietenul meu, și și-a împins bărbia spre Rex. Vă bucurați de multă stimă în ochii noștri. Fratele meu e și el la București, nu știu dacă l-ați întâlnit. Vă admiră foarte mult.” L-am bătut pe spate cu simpatie. Îmi inspirau încredere ochii mari, albaștri, figura deschisă,

bucălată, trandafirie, statura de uriaș, mâinile mari, stângace, atârânăd ca două lopeți. I-am luat palma să i-o strâng dar de-abia am apucat vârful degetelor groase ca niște cârnați. „Îmi pare bine că ești fratele lui Chiosea. (Habar n-aveam cine e ăla, numele nu-mi spunea nimic.) Dacă Rex ți-e prieten, vino la masa noastră. Hai, ești invitatul meu.” Nemaidându-i răgaz să se gândească, am început să-l împing de la spate. Se lăsa greu dar mergea. Se deplasa lateral, pe jumătate întors spre mine. Îi apăruseră broboane de sudoare în jurul nasului și pe frunte, iar gura, cu buze groase, stătea deschisă. Parcă se temea că intră într-un bucluc, deși emoția trăda că e extrem de flatat. „Uite Rex, ți-am adus un prieten, l-am pescuit de pe-acolo. Bea cu niște funcționari. E Chiosea, fratele bunului nostru amic.” Rex nu se arăta prea bucuros de achiziție. „Ce e, Chioseo? îl luă în primire clipind des. Dedusei că acest semn trăda la el nervozitatea. Te-ai lăudat cu frate-tău? A dat particular, mă, de unde să fim noi prieteni? Nu ți-am mai spus? Acum dacă te-a adus directorul, așează-te coala. Să-ți aducă Pătlăgică un pahar. Depănam amintiri. Să nu ne incomodezi. Să stai și să asculți deși e o indiscreție din partea ta.” Îi luai apărarea plăvanului pierdut, pruncului cu ochi frumoși plânși. „Ce secrete discutăm noi, Rex? Dumneata o cunoști tinere pe Măru Gramon?” „Am auzit de ea, personal n-o cunosc. Se spune că era frumusețea orașului.” „Se spune, ricană Rex, nu că se spune, așa e. A fost iubita lui, Chioseo. Să știi și tu, fiindcă tot veniși aici.” „Adevărat?” se miră plăvanul, deși nu realiza senzaționalul știrii. Asta mă cam nemulțumi. „Uite ce e băiete – nu mă mai obosii să-i explic de ce am părăsit formula de politețe –, să afli și tu un lucru, asemenea femeii nu se mai nasc în ziua de azi. Nu vreau s-o descriu, tot n-ai reuși să ți-o imaginezi,

pentru asta îți trebuie fantezie, și în primul rând să fi văzut în viața ta ceva similar, ceea ce sunt convins, nu e cazul. Nu e așa? Fii sincer. Privire de căprioară, ai văzut o căprioară când se oprește în pădure și aspiră ozonul? N-ai văzut, de unde să vezi. Sprâncene de împărăteasă, mă, Teodora Bizanțului. Frunte de nimfă. Păr în cascadă. Îmi răcesc gura degeaba. N-o vezi, nu e așa? nu poți s-o vezi”. Îmi lăsai brațele să cadă deznădăjduit. „Ce mă fac cu ăsta, Rex? Nu pricepe nimic, e băiat bun dar încuiat. Măcar fă șprițuri, hai, să nu zici că sunt ranchiunos, ocupă-te de șprițuri. Reci, Chioseo, reci ca gheața, să-ți spargă dinții.” Chiosea se puse pe treabă, frecă sticla în gheața pisată de parcă voia s-o jupoaie. Simțeam că mă ambiționez și mă supăr. Nu reușeam eu să-l fac să priceapă cum era Măru? „Rex, tu ți-o amintești?” Nu-mi luă în seamă întrebarea. Avea altceva mai important de comunicat. „Tu știi ce-a spus ea despre tine cuiva? Unui bărbat, chiar ăluia cu care s-a măritat la urmă. A spus: nu există pe lume altul să-ți răscrolească sufletul ca el. Și asta târziu, după ce cunoscuse atâția, tu știi.” „Nu știi, nu mă interesează. Am tăiat aerul năprasnic cu palma întinsă aplicând cuiva o lovitură de karate. Ce-a fost după aceea, treaba ei. Deși, îți spun, dacă acum mă duc s-o chem, acum vine. Uite așa, ca o căprioară. Eu merg înainte și ea după mine, cu ochii aburoși. Tu știi ce-a fost între noi, Rex? Trăsnetul să fi căzut și nu ne mistuia atât. Când ne apropiam unul de altul simțeam că leșinăm. Ne priveam în ochi și uite așa circulau sufletele dintr-unul în altul. Paralizam Rex, numai privindu-ne paralizam. Când ne atingeam mâinile, obrații, gurile, frigeau. Arșiță Rex, muream de sete și oricât am fi băut nu ne-o potoleam. Ne sorbeam până la ultima picătură și nimic... Tu știi ce

înseamnă ca celălalt să rămână fizic în afara ta și să nu poți să faci nimic? Tu înțelegi drama Rex? Asta a fost drama noastră. Rămânea această neputință sfâșietoare. Nu mai puteam, am vrut să ne sinucidem.” Mi se uscaseră gura, îmi tremurau buzele. M-am supărat pe Chiosea că uitase paharele goale deși de-abia îl deșertasem pe-al meu. „Treceam pe strada principală și lumea înmărmurea” am continuat și cred că aveam o privire de nebun căci Rex se grăbi să confirme liniștitor. „Știu, știu, așa e, când treceai voi se făcea gol. Se aprinse și el, contaminat de exaltarea mea. Le era rușine să stea. Aveați o aureolă tragică, un nimb de martiri.” „Formidabil, Rex! așa e, ai găsit cuvântul. Stai să te pup, bătrâne. Uite Chioseo, a fost cel mai bun prieten al meu. M-a părăsit păcătosul, m-a părăsit înainte să... Uitasem ce-am vrut să spun. Da, de martiri, Rex. Vrei să mă înjunghii, scumpa mea? Uite cuțitul și ia-mi răsuflarea. Ea mi-a și adus odată un pumnal, altă dată otravă. Sărutul ei? Tu știi ce însemna sărutul lui Măru, Chioseo?” „Ambrozie”, îndrăzni; matahala. „O, prost ești, Chioseo, ambrozia e rahat. Hăpăiau boii ăia de zei, nu știau ce e pasiunea. Capricioși și destrăbălați. Noi eram sfinți, Chioseo, sfinți căzuți în păcat. Sărutul ei era un tremur pe scaunul electric. Și privirea ochilor bolnavi de dragoste! În afară de mine nu avea altceva pe lume. Și eu la fel. Îi cădea capul pe pieptul meu ca unui animal înjunghiat. Am văzut odată în Creta o frescă antică, un taur pe moarte cu grumazul frânt și cu limba roșie ieșită printre dinți. Iubirea o spinteca de fiecare dată. De-abia o înviam. Voiam să-i dau viață fără să știu că suflam în ea aburul morții. Emanam otrava iubirii și ea o sorbea cu nesaț, în neștire. Cumplit de dulce și cumplit de amară. O, Rex, se scursesese în noi toată dragostea lumii. Iubiri neconsumate de

secole se treziseră în noi. Sufeream, ne purtam crucea, amândoi sub aceeași cruce, pe aceeași golgotă, pironiți.” Obosisem. Mi-au căzut mâinile, fără viață. Dar nu mă ușurasem. Pieptul îmi era plin. Rex i-a făcut semn lui Chiosea să-mi umple paharul. Zdrahonul părea zguduit, nu mă așteptasem să-l atingă vorbele mele. Și Rex mă privea cu o îngrijorare tandră, de soră-călugăriță. „Dar atunci de ce, scuzați-mă tovarășe director, atunci de ce v-ați despărțit?” În ochii albaștri deslușeam protest, revoltă. „Nu știu, băiete. Destinul, povara unui blestem.” Avea un rictus speriat al gurii, resimțea cu toată ființa fatalitatea și dacă i-aș fi cerut s-ar fi năpustit cu umerii și brațele de gigant s-o nimicească. Pătlăgică sușotea ceva la urechea lui Rex și Rex îl fulgera cu privirea. „Sunteți idioți. Ai spus că e aici tovarășul director? Vă ia mama dracu. N-am să mai calc în viața mea în această speluncă murdară.” „Ce e Rex, ce s-a întâmplat? Ce e Pătlăgică, de ce-mi superi prietenul?” Pătlăgică, făcut pământ, bâigui cu moartea în suflet: „Închidem, domn director. Așa e programul. Ce, eu l-am făcut? Restaurant de stat, știți dumneavoastră, la Beznea... până dimineța. Eu stau, că asta mi-e meseria, dar nu se poate.” „Va să zică ne dai afară. Pătlăgică? Și unde să ne ducem noi acum?” „Păi, se închide peste tot.” „Cum se închide, bă, sări Chiosea. Cum se închide? La mine nu se închide. Tovarășu... vă rog frumos. În numele prieteniei cu frati-meu... Am și eu casă, am și eu vin, am de toate. Nevastă-mea o să fie fericită. Cinci camere, singur în curte. Am cumpărat-o de la... îl cunoașteți.” „Nu-l cunosc, Chioseo, dar gheață, gheață ai? Eu, fără gheață nu merg.” „Păi nu luăm de aici?” „Vă aduc eu gheață, sări Pătlăgică. Se poate? Recăpătase viață, pata roșie de pe obraz strălucea, făcu iar fițele lui de pension. Plec chiar acum,

dacă treceți prin parc, până ajungeți gheața e acolo.” „Bine, fie, m-am arătat mărinimos, deși trambalarea mă indispucea. Să mergem.” Restaurantul se golise, responsabilul mi-a făcut o plecăciune, casierița ieșise și ea de la ghișeu și aștepta în picioare. Cât de mare mi se păruse localul plin, ca un aeroport occidental, ca salonul de la Moulin Rouge! Îl umpluse rumoarea, fumul, mișcarea chelnerilor, dar mai mult intimitatea capetelor adunate la fiecare masă într-un fel de conspirație, aburul tainei înălțat dintr-un cazan de gânduri, amintiri, drame. Acum își recăpătase proporțiile de local de provincie și îmi era dezagreabil că pierdusem atâtea ore în el, ba mai și insistasem să rămân.

Am ieșit în acrul rece al serii de noiembrie. Chiosea m-a ajutat să-mi îmbrac pardesiul și am pornit spre parcul cufundat în întuneric. M-am oprit în mijloc dezorientat, nu mai recunoșteam aleile. Mă întrebau mereu ce caut, am preferat să bâjbâi singur și până la urmă am găsit. M-am așezat pe o bancă și mi-am lipit palmele pe lemnul jilav. Începea să cadă rouă? Deasupra clipea îndepărtat și obosit cerul spuzit de stele. Ei au crezut că am întins palmele să nu se așeze și au rămas în picioare. „E ocupat?” a râs Rex și avea tonul unui adult când intră în jocul copiilor. „Aici stăteam în serile de vară cu ea, Rex. De sute de ori ne-am îmbrățișat pe banca asta. Copacii erau mari, nu ca acum, de unde ați adus piperniciții ăștia strâmbi? Coroanele uriașe ale castanilor și salcâmlor ne ascundeau, ne protejau, stăteam ca în junglă, feriți de orice priviri.” „Sunt tot ăia, la fel erau și atunci, ți se pare Sergiulică, așa se micșorează lucrurile în timp.” „Nu era așa Rex, nu era așa.” M-am răsturnat pe bancă, într-o rână, apoi mi-am tras picioarele și m-am culcat de-a binelea. Am închis ochii, realitatea trecutului reînvia. „Niciodată

nu știam cu ce întruchipare va veni, poseda o mie. Uneori se pieptăna cu părul lipit de craniu, lins, legat la spate cu o fundă. Ceiloneză, haitiană, indiană din Hawaii. Altădată lăsa buclele să-i acopere fața. Alida Vali. Câteodată părul îi îmbrăca umerii. Crăiasă. Și așa mai departe, și așa mai departe. Într-o seară ovalul dulce al obrazului arăta chinuit. O năpădeau lacrimile. Ce frumos plângea, dumnezeule, fără niciun suspin, cu buzele amare și ochii largi. Voi știți cât de dizgrațios plâng femeile, cu gura schimonosită, cu mucii târâș, frecându-și cu pumnii ochii înroșiți. Cel mai mult o iubeam când plângea, și ea știa când doream să plângă. Mă lăsa să-i răsucesc un fier roșu în inimă, să-i sfâșii sufletul. Niciodată n-a protestat, nu s-a revoltat, știa că e birul plătit iubirii. Alteori râdea toată seara. Îmi plăcea să-i aud gâlgâitul catifelat. Nimic frivol, femeiesc în sensul pejorativ. Și din râsul ei răzbătea o durere, suferea că e veselă, i se părea că mă fură, că mă nedreptățește. Apoi tăcerile, cât de profund știa să tacă. Buzele i se închideau ca lespezile pe un mormânt medieval și lăsa să vorbească pentru noi eternitatea. Îi deslușeam fața la lumina lunii, a stelelor, pe ea flutura o taină străveche, biblică, un mesaj zguduitoare, fără glas și îl înțelegeam în totul. La fel când vorbea. Nici urmă de trivialitate cotidiană. Nu vorbeam decât despre noi, despre destinul nostru. Uram amândoi viitorul, nu știam ce ne rezervă. Nu exista decât prezentul, clipa, ea ne era prietenă. Nici la ziua următoare nu voiam să ne gândim, și aceasta ne putea fi dușmană. Se întâmpla să ne întâlnim cu cineva. Nu-i plăcea societatea, nu suporta un al treilea. Prietenii mei, firesc, încercau să glumească, eram ironici unii cu alții, ea nu accepta gluma, sărea ca o leoaică. Am țâșnit și eu de pe bancă împins de un resort al memoriei. Cum îndrăznești, îi

spunea imprudentului, nu ajungi nici la degetul lui cel mic. Câteodată, destul de rar trebuie să recunosc, dacă întârziam prea mult, veneau părinții să o ia. Nu accepta să meargă alături de ei, îi trimitea înainte cu o poruncă scurtă, ascultau de ea. Venea în urmă cu mine, lipită, agățată. Cât de elegantă umbla, tu, Rex, îți amintești, eu ieșeam în aceeași bluză albă. Nu observa, nu știa, nu-i păsa, mă vedea în brocarturi ca pe un prinț.” „Ai că mai vorbim pe drum, mă întrerupse Rex. Fălciile i se încleștaseră de frig. Își strânsese bine haina subțirică, dar degeaba. S-a lăsat rece. Când am ieșit în oraș bătea soarele. Hai s-o luăm repejor.” M-am supus, deși aș fi stat toată noaptea lângă banca aceea. Un mormânt scump.

Într-adevăr, Chiosea poseda o casă cât toate zilele, proprietate personală, cumpărată din zestrea nevestei. Femeia ne-a ieșit în întâmpinare primitoare, prin nimic nu lăsa să se vadă că e trecut de miezul nopții. Am salutat-o ceremonios, i-am sărutat mâna, deși și-o trăgea cu putere în jos. Am fost foarte galant, i-am lăudat saloanele apoi i-am făcut o mulțime de complimente. Am găsit tot felul de epitete pentru ochii ei negri, cu o privire cam frustră dar plină de viață, pentru râsul degajat trădând inimă bună (în curând putui să mă conving, dimpotrivă, că râsul vulgar, nestăpânit indica un temperament coleric), pentru silueta sveltă (cu foarte multă bunăvoință). Din momentul acela îmi schimbai atitudinea și față de plăvan, spunându-i invariabil „tovarășe Chiosea” și „dumneavoastră”, ceea ce îl stânjenea îngrozitor și cu toate insistențele n-am abdicat de la această rigoare autoimpusă cât timp i-a fost de față consoarta. Nu prea m-am atins de bucate. Nici Rex, dar el se arăta bucuros de belșugul etalat, fără asta, cum spusese, nu putea să bea. Vinul greu, uleios, dens, un fel de marmeladă

roșcată. După ce s-a răcit a devenit mai acceptabil, îndoit cu apă. Lovită în amorul propriu de refuzul de a-i gusta preparatele, după atâtea poftiri, gazda a mai făcut o încercare. A venit cu un lighean de lubenițe murate. O grozăvie, pâraiau sub cuțit roșii ca sângele. Le-am lăudat în termenii cei mai ditirambici și m-am înfruptat fără rezerve. Privindu-mă, gazdele salivau, nu știu ce etichetă provincială i-a împiedicat să guste, deși le-am oferit cu cea mai mare larghețe. Îmi tot tăiam felii, dacă îmi aduc bine aminte până la sfârșit am dat gata ligheanul. Acritura a făcut față cu brio marmeladei alcoolice a lui Chiosea. La un moment dat, omul s-a simțit dator să-și introducă consoarta în subiectul conversației de mai înainte. „Tu trebuie s-o cunoști, Floricuțo, pe Măru Gramon, a fost promoția voastră” (astfel am aflat diferența de vârstă dintre Chiosea și nevastă-sa). Aspira să redeschidă discuția, ceea ce a și reușit (în dispoziția mea nu era deloc greu). Doamna s-a gândit preț de o jumătate de minut. „Nu, era mai mare, cu vreo câțiva ani mai mare. Dar de cunoscut cum să n-o cunosc, cine n-o cunoștea pe Măru Gramon?” „A fost iubita tovarășului director” o introduse Chiosea în secretul zeilor. „Da? Ce interesant! Ce frumoasă era! De dumneavoastră nu-mi amintesc, să mă scuzați, aveți mai mult și ca ea, nu?” „Mă Floricuțo, câte ne-a povestit tovarășul, ce amor!” „Da? Ce interesant, dar serviți vă rog.” „Tovarășul Chiosea, dumneavoastră ați fost martor la niște confidențe. Asemenea lucruri nu sunt pentru urechile stimatei... Mulțumesc doamnă, am să iau.” Mă apăram cu greutate de insistențele amfitrioanei. Rex de-abia se dezghețase, începuse să capete viață, ceea ce se traducea printr-un interes crescând față de felul cum se manevrau sticlele cu vin. „Într-adevăr, Chioseo,

ești o gură spartă. Discuții între bărbați, ce-o bagi tu pe Floricuța în chestia asta?” „Dar nu e adevărat, se burzului pentru prima dată uriașul. Tovarășul n-o cunoaște pe Floricuța. Ei cel mai mult îi plac poveștile de amor. Floricuța e romantică.” Nu pierdai ocazia să-i aduc amfitrioanei elogiile cuvenite. Râdea întărită. „Erau alte iubiri pe atunci, aruncă undița. Și pentru că o aprobai, continuă special pentru mine. Iubirea era iubire, nu apă chioară ca acum.” Am aplaudat-o. Și Rex a încuviințat spre mirarea mea. Vinul lui Chiosea mă învioră. „Doamna mea, mă trezii spunând. N-am să uit până la groapă clipa când am văzut-o prima oară goală. Vă rog să mă înțelegeți. Carnea fragedă, de lapte a acelei vârste, rotunjimile desăvârșite, puritatea deplină a pielii, căldura parfumată. Și nicio pudoare de prisos, nicio ipocrizie. Ca în paradisul primilor oameni, doamnă, cu deosebire că Adam se obișnuise într-un fel cu nuditatea Evei, ce voia el să știe era ce se găsește înăuntru.” Doamna Chiosea a scos un lung chicotit isteric. Mă privea cu alți ochi, cu o căutătură deșuchiată. „Dar de ce, de ce vi s-a arătat așa?” „Trebuia să se împlinească sorocul, doamnă, noi înțelegeam porunca destinului.” Nu prea a mulțumit-o răspunsul. „Ei, fierbea sângele, domnule, erați tineri, ce soroc. Nu era rușinoasă?” „Nu doamnă, când faci o ofrandă nu te rușinezi de ea. Nu se rușina de trupul ei. A fost zguduită de uimirea și emoția mea, ele i-au pus în valoare ofranda. Jertfa fusese primită, înțelegeți? Cea care a trebuit să mă liniștească, să mă apere de șocul psihic suferit – putea să fie mortal! – ea a fost. Și-a dat seama că întreaga minune, deodată, e prea mult pentru mine. Nu mai putea retracta și în același timp trebuia să mă învețe cu sublimul picătură cu picătură.” Din nou a chicotit doamna Chiosea, mai ațâțată,

mult mai satisfăcută de aceste explicații. Plăvanul jubila de satisfacția ei, mă mânca din ochi. „Dar de ce așa mirare, domnule? mă iscodi gazda pregătindu-se să savureze o nouă porție din picantele mărturisi. Ce, nu mai văzuseți trup de femeie?” „Nu, doamnă! am declamat sentențios, ca și când aș fi răspuns la judecata de apoi. V-am spus, aveam amândoi puritatea primilor oameni.” A început să râdă nebunește, cu sughițuri, gata să se înece. „Vai, ce interesant, ce interesant, spuneți, spuneți!” Rex s-a făcut borș. „Ce tot chicotești fă așa, parcă ești la panoramă? Ia du-te și te culcă. Du-o să se culce, Chioseo. Dacă vrei să mai stăm, dacă nu... Avem de discutat între bărbați.” Femeia s-a posomorit, s-a ridicat oțărâtă. „Știam că ești moji, dar până aici nu mi-aș fi închipuit...” A părăsit încăperea ca o regină detronată. Chiosea a fugit după ea s-o împace. „E isterică, da-o dracu, dacă mai stătea aici făcea o criză, n-ai văzut? Se liniștește ea, m-a asigurat Rex. Mai vin pe la ei seara, au vinul ăsta bun de la părinți, și tot așa face, dacă alunecă discuția spre amor înnebunește.” Mă miram că mă lansasem cu doamna Chiosea în evocări sentimental-erotice. M-a ajuns din urmă rușinea. Niciodată nu susțineam asemenea subiecte în fața femeilor. O pudoare bolnăvicioasă mă oprea nu numai să fac mărturisiri, dar să particip la conversații. Dacă o femeie spunea o glumă deocheată, mă roșeam și mă pierdeam ca un copil, dacă una rostea un cuvânt rușinos n-o mai priveam în ochi toată viața, o ocoleam de departe. Tot din tinerețe mi se trăgea această sficiune anormală, dar nu din perioada cunoscută de Rex. „Acuma nu că sunt curios ca madama asta trecută, dar Sergiulică, ce spuseși tu n-a fost așa, o figură de stil? Voi chiar...?” „Da, mă, eram virgini. Și lasă-mă dracu în pace. Aveți o neliniște scabroasă în voi. Ce importanță

are?” Intimidat, s-a prefăcut că-și leagă șireturile la pantofi, apoi că nu i se aprinde chibritul. Pentru un timp s-a închis în el, pocăit. Am folosit răgazul să inspectez interiorul. În afara velințelor ștergarelor țărănești, casa fusese ticsită de bibelouri de la bălci, amintiri de prin stațiunile balneare, gipsuri, lemne, sticlă vopsită, bastonașe lustruite cu inscripții, ouă încondeiate. Și foarte multe mileuri, grupate două-trei la un loc. Atmosfera se deteriorase, Rex căska; surprinzându-se și-a mai aprins o țigară. „Mă, asta avea un patefon, a ieșit din mutismul autoimpus, ia să-l pun să scârțâie. A luat cele câteva discuri și a venit cu ele. Numai muzică populară, au ăștia niște gusturi... Asta îți place... Cine iubește și lasă?” N-a mai așteptat încuviințarea, i-a dat drumul. Poate atras de zgomot a apărut și Chiosea. Întârziase suspect de mult. „Vreți să vă pun un grătar? s-a oferit binevoitor. Am cărbuni, acum se face.” „Lasă, bă, cărbunii nu vezi că ascultăm muzică?” Rex fu prins imediat de vocea tragică a Mariei Tănase. Cântecul îi dădu o ușoară agitație, ochii apatici, lichefiați înviară, în jurul lor se strânse pielea obrazului în riduri dese. Gândea sau privea undeva în el. „Auziți, ne atrase atenția Chiosea, pasul gândacului, găjăitul șarpelui, te trec florii.” „Lasă mă, nu asta e problema. A iubi și a lăsa, înțelegi? Ce e asta? Crimă, sinucidere? Spune!” De unde să știe Chiosea, nu se gândise. În schimb, muzica îi sugeră întrebarea: „Dar de ce v-ați despărțit, nea Sergiulică?” Parcă mai mă întrebasese o dată. „Tu știi, Rex?” „Nu știu, mă băiatule... Dar dacă ție nu-ți face plăcere să spui... Ce stai mă Chioseo ca haplea. Fă niște șprițuri.” Îi revenise apetitul. Făcu ordine în găleți, improspătă gheața. Dădu picup-ul mai încet, ca un fundal melodic. Ridică paharul, beam din pahare de apă vechi, din acelea pentru dulceață, rotunde,

subțiri, cu un ajur fin lângă buză. „Hai noroc, Sergiulică, să-ți fie inima ușoară.” „Uite cum a fost, începui, cam ca într-un roman de Petre Belu. Azi mi se pare incredibil. N-am putut să vin într-o vară acasă, nu importă de ce. Am schimbat câteva scrisori cu Măru. Vedeam că e afectată, nu credea o iotă. Mă afluam într-o reală încurcătură. Pe atunci cel mai bun prieten îmi era Nucu (tu lipseai), îl știi pe Nucu, Nucu Sergent, scria versuri, a ieșit avocat și a continuat să practice poezia. E cam prin plutonul al treilea, al patrulea.” „Îmi amintesc vag. N-am avut relații. Un tip șters, slăbănog, singuratic, nu?” Descrierea lui Rex corespundea. Și mie îmi scăpase din vedere până nu l-am întâlnit la București. Ne-am găsit în același cămin și ne-am împrietenit. „Da, cam așa. Un tip captivant, în ciuda exteriorului. Ce înseamnă hazardul, domnule, puteam să trec pe lângă el toată viața. Înțelegi, Chioseo, cum devine cazul? Un singur pas te desparte de nenorocire, sau invers, de o fericire fără seamăn; N-ai remarcat, Chioseo, jocul perfid al întâmplării? Ție ți-au mers toate șnur, după plan, ca la carte? N-ai încăput în nicio bulboană? Nu ți-ai pus problema? Adevărul e că nici nu bănuiești, abia efectul te scoate din somnolență. Efectul... Ați făcut armata, nu e ca la tir, tragi și vezi. Închipuți-vă, tragi și abia peste o lună afli unde s-a dus glonțul. Îl găsești în capul unui trecător, bineînțeles, el a dat ortul popii, sau în propriul tău picior. Pe unde cutreieră, ce ocoluri face, poate stă la pândă, așteaptă ca vipera...” „Cine, nea Sergiulică?” Chiosea își încruntase fruntea lată cu piele groasă și în ochii curați citeam un început de disperare. „De cine vorbeam?” „De niște gloanțe...” „Gloanțe? Ce gloanțe, Rex?” Îmi frecai ochii obosiți, alunecasem, avusesem o eclipsă. „Nu știu, ți-ai pierdut șirul, vorbeai de despărțirea

de Măru, de Nucu Sergent, poetul. „A, da. Un tip captivant. Mucalit. Avea un fel de a-și închide gura absolut ermetic, nu se vedea nici urmă de buze. Râdea rar, la un an o dată, și atunci scurt, sec. Te ducea în eroare, tocmai când tu te ambalai, el se oprea. Te lăsa să behăi ca un caraghios. Până la urmă amuțeau sub privirea ochilor de gheață. Un om atât de dificil n-am mai întâlnit. Cea mai greu abordabilă ființă masculină. Reacționa la absolut orice subiect, cu păreri mai originale decât ale inițiatorului, presupusul cunoscător. Și în discuții manifesta aceeași predilecție, manie i-aș zice, ceva sadic. Te lăsa cu fundul în baltă. Accepta o temă, o susținea pătrunzător, te înflăcărai, și odată ți-o reteza lăsându-te să te bați cu morile de vânt. Versifica ușor și cu har, mi se părea mie, oricum cu inteligență. Te apucau să-i lauzi opera, te lăsa ce te lăsa, și deodată, de parcă abia atunci înțelegea despre ce e vorba, te întreba zdrobitor: «Ce, tâmpenia asta?» Fărămița hârtia scrisă între degete până nu mai rămânea nimic. Nu știu de ce îi plăcusem. Nu era zi să nu mă caute, cel puțin o dată, seara. «Sergiu Harnagea, striga la fereastră, vii?» Ne plimbam ore întregi, cred că am bătut tot Bucureștiul. Vi l-am descris cât să înțelegeți cum s-a putut... Deși dacă n-am să vă ajut... În sfârșit, Nucu urma să plece acasă. Își dăduse niște restanțe. Rex, știi ce am făcut? I-am dat mandat să mă explice în fața lui Măru.” „Cum să te explice? Auzi, Chioseo. Să te explice un bărbat străin în fața iubitei. Mă, Sergiulică, erai un mare naiv, în asta consta farmecul tău, în naivitate.” „Moment încordat, Rex. Nu mă credea. Simțeam că o pierd. Iar Nucu știi cum era pentru mine? Iisus Cristos. De altfel a refuzat. S-a supărat de-a binelea, a devenit bădăran. «Cum mă trimiți tu pe mine la aia a ta?» «Nucule, l-am avertizat stăpânindu-mă cu greu, nu e aia, e Măru.» «Măru, Păru, te

rog să nu mă bagi în zaharicalele voastre.» Căpătase reputația de mare misogin. Că îl lăsa rece femeile e puțin spus, aproape nu le considera oameni. Dragostea constituia pentru el cel mai derizoriu capitol al umanității. Doi îndrăgostiți ținându-se de mână pe stradă – și vedeam atâția – erau doi debili mintali, doi avortoni. Întorcea capul cu scârbă. Ei, ce zici Rex, nu-mi alesesem bine ambasadorul? Trebuie să recunoști că o oarecare prudență am dovedit. După ce a acceptat comisionul cu mare greutate, l-am instruit. Ce să-l instruiesc, esențialul era să-i descrie realitatea cu obiectivitate. Spune-i ce vezi, ce cunoști, asta îi ceream. Știi că-i sunt credincios, că o iubesc, că nu vreau s-o pierd. Fă-o să înțeleagă asta cum știi tu mai bine. Și să creadă. N-aveam nici cea mai mică îndoială că va reuși. Exactitatea, răceala cu care vorbea erau cele mai bune garanții. Restul prevezi, Rex, nu?” „Ai, ai, ai cristoșii mamei lui de escroc, se lamenta el. Te-a trădat.” „Cum adică, ce-a făcut, nea Sergiulică?” sări Chiosea. Nu pricepea, era supărat la culme pe Rex că oprise povestirea, că introdusese fraza lui echivocă și se temea că întâmplarea rămâne în coadă de pește. „Chioseo dragă, s-a dus și i-a spus exact contrariul. Cu aceeași putere de convingere pe care eu mă bizuiam că...” „Cum contrariul?” rămase nemulțumit Chiosea de scurtarea bruscă a narațiunii, de apariția prematură a sfârșitului. „Hai mă, termină, ce ți s-a înnegurat mintea de tot? îl fulgeră Rex. Ți-a spus cineva, Sergiulică?” „Sigur. De altfel imediat au început să fie văzuți împreună. Nu ieșea cu el în lume, ca înainte cu mine, se jena, se refugiau prin locuri mărginașe.” „Vezi muierea, domnule? zbieră Chiosea. Ce cățea.” „Nu Chioseo, n-o învinovățesc, lasă. E vina mea, eu am fost idiot.” „O răzbunare disperată, Sergiulică. Nu-l iubea, n-a

mai iubit pe nimeni niciodată. Doar pe tine... până o muri.” „Nu știi, nu mă interesează.” Mă golisem, nu mai aveam ce spune. Nu vorbisem pentru ei, îmi povestisem mie. Firul se depănase atât de ușor! Prima dată, după atâția ani când reușeam să reconstitui faptele, și mai ales sentimentele, cu oarecare coerență. Mă simțeam ușor, împăcat. Plutea în mine o lumină mângâietoare de candelă. Nici ură, nici pizmă, niciun regret. Luminări pentru morți. După o vreme toți morții sunt surâzători, dispariția sfâșietoare, golul, toate se șterg, se transformă în lumină, în smerenie, într-o gingașă comuniune cu lumea de dinainte. „L-ai mai văzut?” vru să afle Rex. „Nu.” „Păi, pe la examene, pe la...” „A întrerupt studiile. „Și ea?” îndrăzni Chiosea. Nu i-am dat atenție. M-am ridicat în picioare. Băusem o groază de vin, mă cam clătinam, mintea îmi era însă mai limpede ca treaz. „Ne-a apucat dimineața, Rex, hai pe la cășile noastre.” Rex s-a sculat și el cu mare greutate. A cerut să ciocnim un ultim pahar. „Știți ce-aș vrea, copii? le-am spus, ținând paharul în mână, cu o voce de care și eu m-am mirat, o voce veche, tocită, curățată de orice aluviuni, așa cum ar trebui să aibă un faraon trezit după cinci mii de ani din sarcofagul de piatră. Aș vrea s-o văd. Nu mă puteți ajuta voi? Uite, chiar mâine. Duceți-mă la ea.” „Păi, Sergiulică, surâse cu mare bunăvoință defensivă Rex, întinzând spre mine implorator mâna în care ținea țigarea, de unde s-o scoatem noi, taică, cine știe pe unde o mai fi acum.” „Lasă, o găsiți voi, îl asigura blajin, cu o convingere ce nu admitea replică. O căutați și o găsiți. O să pună și Chiosea financiarii lui, o să dați telefoane...” „Nea Sergiulică, scânci plăvanul, cine știe cum o mai arăta? De ce să-ți strici matale impresia, amintirile alea frumoase?” „Chioseo, l-am muștrat îndurerat dar inflexibil.

De ce ești bădăran? Cum să arate Măru, prostule? Să-mi împlinești rugămintea, ultima pe care v-o adresez. Hai prietene să ne culcăm.” Am dormit la Rex, în patul mare conjugal de unde a gonit-o fără niciun menajament pe nevastă-sa. Ei s-au culcat pe pliante, unul în camera de zi, altul în bucătărie.

Ne-am trezit târziu, după-amiază, ne doborâse drojdia vâscoasă a lui Chiosea. Lena, soția lui Rex, ne-a adus cafele și apă cu lămâie. N-am mâncat nimic, îmi era greață. Rex, din principiu. Am jucat table, mai mult într-o doară, nu eram atent, am pierdut toate partidele. „Dar tu nu te duci astăzi la servicii, Rex?” „E sâmbătă. S-a dus... N-a întrebat nici dracu de mine.” „Aoleo, trebuie să-i telefonez lui Nelu”. Mi-am compus o figură gravă, ca și când Nelu m-ar fi văzut, și am înjghebat o mică explicația: ședință la combinat, reținut peste noapte în continuare, consultanță tehnică la remedierea unor defecțiuni. Detalii precise, voce fermă, economie de vorbe, efect sigur. Când colo, Nelu mă ia în balon: „Remedieri la Chiosea, ă, după bateriile lui Pătlăgică? Tu te crezi în metropolă? La noi și dacă ai sughițat se află, află tot orașul. Să știi că Marioara e făcută foc. Se pregătise și ea... Te-a așteptat cu sarmalele calde până la douășpe noaptea. Să nu care cumva să nu vii. Rupem relațiile. Îl aduci și pe Rex, bineînțeles. Acum ce faci, te dregi?” „Dacă m-ai luat așa, ce să mai spun... O să dau cu Rex o raită prin oraș, să-l văd și eu pe zi. Pe urmă venim. Dar să ne luați cu binișorul, mai ales ea...” Nu ne făcusem niciun program, leneveam, dar ideea de a bate nițel orașul îmi surâse. Pe Rex îl mai saluta câte cineva pe drum. Eu mă simțeam ca în Patagonia. Rex făcu un rechizitoriu aspru actualilor locuitori. Pretindea că n-au stil. „Nu știu ce înțelegi tu prin asta. De exemplu...”

Orașul acuza, după el, lipsă de maniere. Se porni împotriva tineretului. Susținea că tinerii nici să se salute pe stradă nu știu, trec unii pe lângă alții ca boii. Îi califică incuți, indolenți, modele de impertinență. „Nu mai sunt tinerii de altădată, domnule. Nici să se îmbrace nu știu, toți cu nenorociții ăștia de blugi în fund. Fetele și-au pierdut cochetăria, distincția, vorbesc urât, nu se respectă. N-au sentiment. Ce e aia să faci curte unei fete? Dacă le spui, te iau peste picior. Cinici, sterpi. Nu-i mai deosebești unii de alții, făcuți în serie, dracu să-i ia.” Nu-l văzusem pe Rex așa prăpăstios. Am bagatelizat cu intenția de a-l tempera. „Ai îmbătrânit tu, Rex. Ai căpătat arțagul bătrânilor. Vezi cum se manifestă vârsta? Nici nu-ți dai seama, te tot crezi tânăr până dai cu nasul de ăia adevărați. Și bang, clachezi. Am intrat în parc. Nimerisem tocmai în clipa asfințitului. „Exact acum veneam noi, Rex. Pe neobservate începea freamătul. Numai noi îl sesizam. Unui neavizat nu-i spuneau nimic semnele. Intrau doi băieți. La capătul celălalt își făcea apariția silueta unei fete. Altul intra pe o alee, se întorcea, iar revenea, măsura de o sută de ori locul. Perimetrul unde avea întâlnire. Apoi un grup de fete, un grup de băieți. Traversau de câteva ori, unul pe-o parte, altul pe alta, cu aerul că se ignoră, după care treptat se constituiau perechile. Veneai și tu cu chitara pe umăr, te așezai pe o bancă pe «Aleea Trandafirilor» și singuraticii se strângeau în jurul tău. Cei mai mici se așezau pe bordura de ciment a bazinului. O lustruisem cu fundurile noastre! Treceau vânzători de semințe. Cădea înserarea, fanfara ataca primele valsuri. În centrul parcului pătrundeau adulții, noi ne retrăgeam la margini, pe băncile din boschete.” Tot vorbind începui „să văd”. Se reeditau semnele. Trecură pe lângă noi un vlăjgan țeapăn și o silfidă blondă

cu forme abia conturându-se sub rochia mătăsoasă. Fusese o zi caldă, una din acele miraculoase zile venite după ce ai crezut că toamna s-a terminat. Două fete singure... ba nu, în spatele lor, la patru-cinci metri, călcau gheparzii. Pe partea cealaltă încă o pereche. Apoi grupurile tactice din care urmau să se nască timide cupluri. I-am atras atenția lui Rex, i-am descifrat mișcarea. „Cum spuneai că s-au schimbat? Că au devenit insensibili, că n-au stil? Trăiești aici și nu vezi nimic. Treci orb. E la fel ca atunci, absolut la fel. Ciclurile se repetă, manierele, totul. Se transmit din generație în generație. Există un instinct atavic infailibil. Ce frumos! Uite, uite cum a început să foiască grădina. Nu simți în aer? Inimile bat mai tare, transmit... Se va răcori dar ei nu vor simți, sângele va păstra gradele necesare. Măi Rex, măi...” Zâmbea învins. „Le descoperi chiar ca un arheolog. Mie mi s-au tocit simțurile. Obișnuința. Ziceai că nu mai știi cum ai fost. Mă întrebai pe mine. Știi tu mai bine. N-a murit ăla, n-a fost îngropat. Îmi retrag vorbele. Cine știe ce s-o fi întâmplat? L-ai închis undeva și ai uitat de el.” Într-adevăr, simțurile mele căpătaseră o acuitate neobișnuită. Vedeam, auzeam, adulmecam. Un amalgam confuz îmi umplea pieptul. Pentru câteva fracțiuni de secundă am fost cel de altădată. M-a inundat apoi un sentiment de milă și de tristețe. Mă apăsa povara anilor netrăiți, mă gârbovea, îmi smulgea compătimire. Rex, pirpiriu în hăinuța subțire, topit prematur, eu rotofei, cu pântec și gușa lăsată, cu pungi sub ochi și tinerii trăind într-un total dispreț pentru timp. „Suntem deja istorie, Rex. Uite ce a crescut în spatele nostru. Fără de veste. Înaintează și ne împing spre margine. Oricât ne-am agăța, căderea e inevitabilă. Dacă am să-i opresc pe ăștia doi, de exemplu, să le spun că nu-mi găsesc viața, se vor uita la mine

ca la un bolnav mintal. Nu-ți găsești viața, ce ești nebun? Da, am venit să cercetez cum am fost, cum trebuia să fiu, cum fusesem predestinat. Cum așa, cine te-a împiedicat să fii cum zici? Nu știu copii, superficialitatea, un caracter de oaie sau de iobag, naivitatea, lăcomia, lăcomia de bani cum spuneai tu, Rex, aseară, vreo ambiție vană. Ați auzit de astea: putere, glorie? Hei copii, ar fi atâtea de spus.” „Băi Sergiulică, fii atent că devii lacrimogen. Nu ne stă bine. Hai spre Nelu că o să ne scoată ochii nevastă-sa. Mi-e și sete, ție nu? Lasă-i p-ăștia. Vorba ăluia – morții cu morții, viii cu viii.” Râse pentru prima dată din toată inima în rafale scurte, pornite din stomac și termină cu un ăăit răgușit măgăresc. „Ce răs e ăsta la tine, nu mă putui împiedica să-l dezaprob mirat, parcă te-ai bucura că unii sunt morți.” „Nu mă bucur, și eu mă consider mort. Nu ca tine, desigur. Dar mă dezgustă lamentațiile, sentimentalismul. Cel puțin azi-noapte ai fost bărbat. Ce-a fost a fost... Dar ce-ai spus acum mi se pare filosofie de iezuit. Regrete eterne... cât ține plimbarea la Mo-vilele în concediu. După aia te înapoiezi frumușel, te așezi în jilțul tău de ștab, dai ordine, pleci spinările și încasezi haraciul. Îți convine, nu-ți convine, ți-o spun. Ai venit să te cunoști, să-ți amintești, nu știu ce... Asta mai merge. Dar să-ți pui cenușă în cap că ai greșit, să te renegi, să-ți blestemi gloria și așa mai departe, miroase a fariseism. Și pe farisei îi detest, îi bag în aia a mă-sii. Mă oprise pe loc și căpătase o expresie de nerecunoscut. Își apropiase foarte mult capul de al meu, scuipa, buzele i se înțepeniseră, limba i se împleticea, cred că de prea multă grabă, parcă îi era frică să nu se răzgândească, se temea că n-o să apuce să termine. Evident, vorbele îi țâșniseră spontan, dar existau dinainte în capul lui, fuseseră pregătite cu de-amănuntul, așteptaseră prilejul

potrivit să iasă la iveală. Nici după ce a tăcut nu i s-a împlânzit fața. Pusese distanță între noi. Mă măsura agresiv, dându-mi să înțeleg că acesta e ultimul lui cuvânt, că nu cedează niciun milimetru. „Bine, Rex, abia am articulat cu fălcile încleștate de stupoare și amărăciune, deci azi-noapte a fost o farsă?” „Nu fi măgar, mi-a replicat tăios, nu fac farse, tu ești farseur.” „Bine, Rex, am repetat prosteste. Și acum ce facem?” „Ce să facem, întrucât pretinzi că ai venit pentru mine, am să te însoțesc la Nelu. Deși cred că rolul meu s-a terminat. Ți-am ținut de urât, ți-am ținut oglinda, ți-am ținut isonul. Mi-am împlinit menirea cu vârf și îndesat. Dar nu vreau să zici că ai venit la mine și te las în stradă.” Până am ajuns la Nelu n-am mai scos niciun cuvânt. El fuma fără întrerupere, eu loveam cu bombeul pietrele găsite în cale. Am intrat pleoștiți. Ne-a luat în primire Marioara cu torențele ei verbale, cu neastâmpărul de argint viu, cu miile de gesturi încărcate de exaltarea ospitalității. „Într-un minut sarmalele sunt fierbinți, sticlele la frigider, e cel de acum patru ani, l-a scos adineauri Nelu de la butoiaș, grătarul în funcțiune, bă și am niște murături; am auzit că i-ai mâncat pepenii lui Chiosea azi-noapte.” Intra și ieșea neconținut, mai mult de jumătate de minut nu ne lăsa singuri. Îl manevra pe Nelu cu îndemnuri scurte, mișcări ale capului, priviri, limbaj cifrat, de o viață. Efectiv, într-un minut aveam în față o farfurie de sarmale cu moț. „Iar tu, Rex să nu faci pe sclifositul, să nu-mi lași sarmalele în farfurie că te ia mama dracului. Știu că n-ați mâncat nimic la prânz.” Pac, pac, trânti sticlele de-un chil cu fundul de masă. „Ia uită-te Sergiule, ca lămâia, ca lămâia, îl bei din ochi. Dopurile, Nelu. Pune în pahare. Noroc, bine-ați venit, la mulți ani. Pace și prietenie.” L-a dat pe gât prima, l-a supt până la fund. „Mă

Marioaro, tu erai bună de cârciumăreasă, de hangiță, alea ale lui Sadoveanu sunt vax pe lângă tine.” Mă luase pe sus trăsnița, parcă pluteam. Cât intrasem de cătrănit, făcu zmeu din mine. M-am fript cu sarmalele, cu mămăliga, dar nu m-am lăsat, se băteau turcii la gura mea. „Mă, ce pui tu în astea Marioaro? de unde iau gustul ăsta sarmalele tale? ce secret ai tu?” Mai mâncasem de o mie de ori și acasă și aiurea, dar pe lângă ale Marioarei fuseseră zero. Iar vinul, îți era milă să-l bei. „Ăsta nu e vin de pe pământ, ăsta e vin din ceruri, Marioaro.” „Uite, el îl face, grasu ăsta îl face, cu mânușitele lui.” „Cum dracu-l faci, mă Nelule?” „Ei, meserie!” Râdea cu gura lui frumoasă de copil căruia atunci i-au crescut dinții. „Bine, mă, Sergiule, mă luă ea în primire umplând paharele, de ce n-ați venit voi aseară aicea și v-ați dus la Pătlăgică și la al lui Chiosea? Că era să fac moarte de om. Ce stai bă, călugăre, țipă la Rex, termină sarmalele. Numai vin, numai vin, o să ți se argăsească mațele. Uite la Sergiu ce ro-tun-jor e, și mă bātu ușor cu palma peste gușă. Bei dar și mănânci, ăsta e secretul tinereții și al fericirii. Altfel te sfoiegești, dai ortul popii.” Plescăiam din limbă după fiecare sorbitură de vin, închideam ochii și grohăiam de plăcere. Marioara și Nelu schimbau priviri extaziate. „Și tu ce stai mă plouat, se răsti iar la Rex. Am auzit că te-ai purtat urât cu Chiosuleasa. E cam mitocan, Sergiule, ai grijă.” Ochii ei tronau, pătrundeau peste tot, nu-i scăpa nici cea mai mică neregulă. „Scobitorile, Nelule, pune-le la mijloc, mai adu șervețele, dă pâinea aia s-o rup, luați băieți, e făcută în țest, azi după-amiază am copt-o, vezi că se arde grătarul, repede, ia să măi scot eu o sticlă, care mai vrea sifon, sifon cu trei doze de acid, comandă specială.” Mâncam și beam pe bandă, n-aveam timp nici să răsuflu. „Grătaruuu, acuma cât arde,

stai să mai arunc un praf de cimbru, vrei să-ți mai picur niște mujdei? Bine, trăsnește-l. Hai noroc la sticlă nouă, iote mă, se aburi.” Ținea loc la o sută de chelneri, de grataragii, învârtea pe degete un bâlci întreg, avea o mie de draci în ea. Nelu râdea cuminte, cu o mândrie reținută, amuzată. Rex dispăruse de tot, de-abia i se vedea capul din mormanul apostrofărilor Marioarei. Îl intimidă, îl paraliza, nu se mai simțea în apele lui, nu mai avea loc de joc, nu-și putea desfășura repertoriul. Mânca de gura ei, iar din vin bea cumpătat, înghițitură cu înghițitură, nu mai arunca paharele peste cap. Mă încinsesem, mă ghiftuisem, m-am ridicat în picioare să răsufliu. „Ia du-te tu, Nelule, jos și mai adu niște sifoane reci” își expedie bărbatul, apoi ne chemă pe amândoi, adică pe mine și pe Rex, și ne așează pe două scaune alăturate. Ea se instalează de cealaltă parte a mesii. „Ce e mă cu voi, v-ați certat? Iar v-ați certat ca atunci, la Papura? Ia spune-mi Rex, ce-ai tu cu Sergiu?” Am rămas trăsnit, mă uitam la ea ca la o vrăjitoare. Citea în sufletele noastre. „Păi credeți că n-am văzut de cum ați intrat pe ușă? Spune Rex, ce vină îi bagi? Că de ce a ajuns ștab? Asta?” „Nu că a ajuns ștab, se apără el ca un școlar mucos muștrat de dascăl, ci fiindcă face pe nemulțumitul.” „Asta-i bună, tu nu faci pe nemulțumitul? Cine nu face pe nemulțumitul? Lasă că știu eu mai bine ca tine ce e la el. Tu crezi că la toată lumea spune că e nemulțumit? Îți spune ție și asta ar trebui să te fleteze, înseamnă că ține la tine, că are încredere să-și descarce sufletul. Vezi ce nătărău ești? Sau pizma vorbește în tine? Ar însemna că ești un om de nimic. Auzi că vine Nelu, nu vreau să par că m-am băgat între voi. Hai, ia-l de gât și pupă-l, că ați fost frați. Și să nu mai aud, Rex! Acum să petrecem.” Rex își aprinse prima țigară. De când venise nu trăsese niciun fum. Rânjea la mine

ca un cățel scărmanat. „Să știi că nu te-am pupat din obligație. Dar să bagi de seamă.” Mă avertiza din nou, din partea lui nu aveam să mă aștept la nicio concesie. Să-mi duc crucea, asta spunea rânjetul lui. Dacă-mi era greu sau ușor, mă privea. Am început să subțiem șprițurile, dar nu ajuta la nimic. Cu cât erau mai subțiri cu atât beam mai multe. „Am auzit că azi-noapte ați făcut evocări sentimentale” ne persiflă Marioara. „Dar ce e la voi aicea, telefonul fără fir?” „Ba cu fir. Altfel ce să facem cu el, să-l plătim degeaba?” Nelu se cam înmuiase, nu se prea mai achita de dregătoriile de pivnicer și paharnic. Marioara îi preluă atribuțiile. Nu știu de ce aveam senzația că-mi pune mereu alcoolmetrul, atentă să ating sau să nu depășesc o anumită gradatie. „Sergiule, mă abordă când socoti că a venit momentul, eu am fost sigură că tu ai iubit-o mai mult pe Cati decât pe Măru. Nu zic, Măru avea calitățile ei, le știe toată lumea, dar Cati mi se părea mai, cum să spun eu, mai curată, mai dezinteresată, poate mă înșel, tu știi mai bine, nu trebuie să-ți spun eu ție cum era Cati.” Cu câtă artă pregătea terenul. Nu suferea comparație cu audiența din seara precedentă. Știa să asculte, la ea găseau ecou și cele mai mici nuanțe, nu era Chiosea, nici Rex nu era, blazat și desentimentalizat. M-a prins în plasă. I-am dat drumul... „Mărul era Mediterana, dragă, era Cartagina, Salamambo, Roma cu a ei Mesalină, fiica faraonului iubind cu șerpilor lipiți de sân. În timp ce Cati, Scandinavia, fiordul, raza de soare refractată în ocean. Diametral opuse, la cei doi poli ai feminității. Una noaptea de vară, cu foșnete tulburătoare, încolăcindu-te în tenebre molatice, otrăvitoare, cealaltă ziua de toamnă, blând-surâzătoare, patetic-iertătoare. Măru un crin altoit pe o roză, florile cu care mori închis în odaie după numai o zi. Cati, ciorchinele de

salcâm – adormi cu el în mână visând frumos.” „Cum arăta Cati asta, domnule?” se supără ușor Nelu, simțindu-se în afara temei sau temându-se ca Marioara să nu bage de seamă că picotează. Se oferi Rex să i-o descrie căci noi, eu și Marioara, consideram sub demnitatea noastră. Rex nu prea punea suflet în încercarea de portretizare, rezulta o siluetă zveltă de lungană blondă, un fel de sportivă, de tenismenă (pretindea că o și văzuse jucând) foarte independentă, cutezătoare, băiețoasă. Singurele lucruri demne de remarcat, rămase în mintea lui, păreau a fi fruntea strălucitoare, buzele pline, cărnoase și ochii senini. „Ai uitat-o Rex, ai uitat-o. Își purta coadele lungi de culoarea grâului copt, cu o semetie regală. Prințesă burgundă. Aș zice Ileana Cosânzeana dacă numele nu s-ar fi demonetizat. Plutea în spațiul orașului, efigie moștenită din vremuri vechi, de pe timpul migrației ostrogoților. Reprezenta devotamentul, sacrificiul. Degetele ei lungi mă strângeau ca un clește, îmbrățișarea avea cruzime, sălbăticie, parcă mă trimitea de fiecare dată într-un război medieval să-i apăr onoarea cu prețul sângelui. Frumoasa grecoaică răpită de troieni. Cunoștea fatalitatea dar rămânea senină, niciun cuvânt neguros nu ieșea de pe buzele ei. Nu părea să o atingă flăcările iadului, gura învățase jurământul mut al castității frenetice. Nu știa să plângă, a trebuit s-o învăț. Acesta a fost examenul feminității. Nu altul, nu altul... Cealaltă mă amenința cu moartea, ea numai cu viața, și amenințarea ei era uneori mai înfricoșătoare?” „Sergiule, mă întrerupse blând Marioara, Măru doar te speria cu otrava, Cati chiar s-a otrăvit..? „Ce, a murit? sări speriat Nelu. Când a murit domne, de ce nu mi-ai spus Marioaro?” Copil nedreptățit, ne cerceta încruntat. Vicleșugurile lui. Își închiupia că ne împiedică să băgăm de seamă că se matolise. Ma-

rioara i-a dat un bobârnac. „Grăsunico, de-acum bea numai sifon, gata, ți-ai terminat porția?” „Ce vorbești, frate? Nici eu n-am știut, se miră Rex. Sergiulică, păi tu chiar ai fost o forță. S-a otrăvit? Și cum a scăpat?” „Aici tu ai încurcat borcanele, Marioaro, restabilii riguros adevărul. Nu pentru mine s-a otrăvit. Asta s-a întâmplat târziu, când se mărita. Apropo, știi că mi-a cerut consimțământul să se mărite?” „Nu știam, fu realmente surprinsă Marioara. Și i l-ai dat?” „Desigur, desigur. Puteam să rivalizez cu pretendentul? Omul avea situație, îi oferea pe loc o condiție onorabilă. Eh, teren nisipos, s-a năruit, dar asta e altceva. Sincer să vă spun, nu știu de ce s-a otrăvit. Evident, am suferit. Cred că i-am scris la spital. Luni de zile am trăit sub teroarea faptului. «Tristă duminică...» Fredonam toată ziua funebra romanță. Am început să scriu un roman. După aceea totul s-a îngropat, nu pot să-ți spun cum, din vina cui. De altfel se măritase?” Marioara ferea sticla cu vin, atinsesem nivelul maxim la care se putea descurca cu noi. Orice pahar în plus ar fi stricat echilibrul. „Și nu v-ați mai văzut?” „Ba da, dar asta nu e pentru tine. Tu știi că eu nu fac asemenea confidențe femeilor.” „Ei, pe dracu, dar ce eu sunt femeie? Sunt prietenă, verișoară. Mie poți să-mi spui ca unui bărbat.” Nu mă păcălea. Am dat decis și sever din cap. „Nu, nu se poate. Decât atât. Măritată fiind, m-a căutat. Complicații... Gata! Am tăcut. A doua oară, târziu, rămăsese singură, pe cale de a-și reface viața... M-a văzut printr-o vitrină. A intrat după mine, gâfâind. De ce se mai revăd oamenii în asemenea condiții? De ce se mai caută? Ce mai rămăsese din regina ostrogoților?” Mă podideau lacrimile și am pretextat că mă duc la toaletă. Marioara i-a făcut semn lui bărbatu-său să mă însoțească. Nelu s-a ridicat cu un elan mult mai mare decât ar fi fost necesar („a,

da, sigur, sigur, mergem, gata!") și m-a condus la o latrină de scânduri din fundul curții. Avea și el nevoie dar n-a mai avut răbdare să aștepte. Mi se adresă cu o voce plină de compasiune dar în același timp fermă. „Dă-le în mă-sa de muieri, Sergiule. Nu merită, îți spun eu, nu merită să te otrăvești pentru ele. Și ce dacă te-a lăsat, o să găsești alta.” M-a luat după gât drăgăstos și m-a adus înapoi triumfător parcă m-ar fi scos din foc sau m-ar fi salvat de la înec. „Ei, l-ai adus întreg, nevătămat? râse Marioara. Te pomenești că te-a băgat la privata din fund. Nelule, te turmentași? Și m-am ținut să-ți zic.” Nelu ne făcea cu ochiul, bucuros, cu aerul că i-a tras chiulul. „Uite ce voiam eu să vă întreb pe voi. Vorbeam ca și când cine știe de când mă gândeam la asta, în realitate ideea îmi venise pe loc. Vă amintiți de prezicătorul ăla de la bâlci, de astă toamnă? Indianul, magicianul, doctorul ăla în științe oculte.” Marioara făcu ochii mari. „Ce indian, Sergiule? La noi la bâlci?” „Noi n-am fost” informă sec Rex. „A, n-am fost, așa e. Tu te-ai dus cu ei, Nelule. Cine era? Fă un efort, de!” „Era, era cineva” dădu asigurări categorice Nelu. „Nu știi că mi-a făcut horoscopul? Râdeai voi ca proștii. Ce mi-a spus?” „Aaa da, se luminează la față Nelu, semn că până la urmă memoria îl servise. Ceva cu peștii, nu?” Nu uitasem, mă prefăceam, rețineam destul de bine formulele ocultistului. Mi-ar fi plăcut sa le aud din gura altuia. Marioara cu memoria ei ar fi reprodus integral. „Ce pești, Nelule, ai luat-o razna? O fi fost vreun țigan, vreun escroc, și anul ăsta am văzut unul, vin tot felul de derbedei, ce, mai e bâlciul de altădată?” „Nu, era specialist, cu siguranță, uite așa se juca cu zodiile.” „Specialist cu siguranță” îmi ținu credincios isonul Nelu. „E, și ce e cu el?” „N-aș putea să dau de el? O fi lăsat adresa la cineva pe aici. Și-o fi făcut relații printre mo-

vileni.” „Păi eu știu pe cine să întrebăm?” ridică Marioara încurcată din umeri. „Lasă domnule, că întrebăm, mă liniști Nelu. Nu e nicio problemă. Nu se poate să nu-și fi lăsat adresa.” „Tu zici că era escroc? Poți să-ți închipui ce chestii mi-a spus? Pufneau ăștia, nu știu ce-i găsisese. Ar fi trebuit să stau de vorbă cu el pe îndelete. Observații de finețe, dragă, nu baliverne. Știu eu cum făceau ăia de duzină. Indianul nu se bizuia numai pe astre, deși, nu râde, și aici există o anumită experiență, observații acumulate în milenii. Indianul era psiholog. Cum sunt diagnosticienii, marii diagnosticieni, te miros, te intuiesc, au o forță apercetivă extraordinară, un dar natural. Știința modernă nu ignoră asemenea fenomene – biomagnetismul de pildă – dimpotrivă, se folosește de ele, inclusiv în terapeutică”. „Sergiule, ți-am promis, îl caut, mă luă Nelu protector de după umeri. Nu mă las până nu dau de el.” Preîntâmpinai replica Marioarei cu o nouă întrebare. „Dar cumnatul lui Mielu n-o fi pe aici?” „Al lui Călușeru? pricepu ea. Ce să caute ăla pe-aici.” „Nu aici, la Papura voiam să spun.” „A, l-ai cunoscut anul trecut. Venise la înmormântare, mi se pare. Nu cunosc, Sergiule. N-am fost nici atunci. Nu vorbesc cu Mielu.” „Păcat, m-aș fi repezit până la Papura să văd. Poate totuși...” „Aș fi mers și eu, se oferi Rex, nu pentru cumnată-su, pentru Mielu.” „Gata domne, mergem!” luă hotărârea, spontan și definitiv Nelu. „Când mă, deșteptule, acum noaptea?” sări nevastă-sa. „De ce noaptea, dragă, mâine, mâine nu e zi?” „Chiar vrei să te duci, Sergiule?” „M-aș duce, Marioaro. Mi-a plăcut lunganul ăla. Mi-a dat adresa dar am pierdut-o. Era... cum să spun eu... seamănă cu indianul. Tot șaman și el. Te mirosea imediat. Și alunecos, uite așa șerpuia. Mare jemanfișist Rex, nu? Cum am fost noi, nu? Mai ceva.” „Domne, dacă v-am spus

că vă duc, vă duc, ce mai. Măine dimineață mergem.” „Atunci hai la culcare, toată lumea la culcare, decretă Marioara. Rex, te duci acasă, să știi că telefonez să văd dacă ai ajuns. Te pun sub control.”

Dimineața, înainte de a ne urca în mașină, de față cu toți, Marioara mi-l dete pe Nelu în primire. „Sergiule, niciun degetar, auzi, nicio picătură. Nu vreau să vă gălesc într-un pom.” „Lasă dragă, ce sunt copil?” se supără el. „Ești mai rău, de-aia nu discut cu tine. Șeful tău suprem e Sergiu.” Am încredințat-o că eu însumi nu voi pune nimic pe limbă și, în mod cu totul voluntar, la angajamentul meu s-a asociat Rex. Ne-am propus să refuzăm o eventuală invitație la masă și până în prânz să fim înapoi. Vremea se menținea caldă, lumina somnolentă mă toropea, o greutate plăcută mă trăgea la fundul unei ape mari, nemișcate. Toamna agonică puneă surdină gândurilor, îmblânzea simțurile, intercala distanțe enorme între acest prezent și celălalt, reprezentat în mintea mea printr-un zid înăbușit de iederă, năpădit de insecte, înclinându-se amenințător pe măsură ce încercam să mă cațăr. Mașina ne zdruncina moale pe drumul de țară târâind după ea o coadă înfoiată de praf. Nu aș fi putut să merg mereu așa? Nelu mă consultă dacă să ne oprim la Domițian Pinte. Ajunsesem în Papura? Convenirăm să-i dăm înainte. Ce să caut la acest hibrid cu nume de împărat? Copilăria? Nu se mai găsea. O alungaseră. Nici urma pașilor nu mai rămăsese, o șterseseră, deșteleniseră pământul, o palmă nu mai lăsaseră.

Am descins la Mielu Călușeru. Nevasta a trimis pe cineva la frizer după el, se tunde. Mi s-a plâns că a bătut-o, că s-a încurcat cu o văduvă tânără, o venetică fără Dumnezeu. Se certaseră, nu vorbeau de câteva zile. Schimbai

câteva priviri cu Nelu. Nimeriserăm prost, mai bine ne luam tălpășița. Până să ne hotărâm a apărut Mielu. Ducea în brațe un pachet enorm, ceva lunguiet înfășurat în hârtie groasă, cafenie. Fără să-l lase, ne pupă pe rând și când îmi veni rândul mă izbi un miros pătrunzător de pește. Într-adevăr, adusese un crap de vreo zece, douăsprezece kile. În timp ce căuta un lighean, nevastă-sa ne-a șoptit: „La ea îl ducea”. Mielu ne-a invitat la masă, noi am refuzat, s-a supărat, a făcut o gălăgie infernală, a spus că se aruncă sub roțile mașinii. Parcă mai auzisem aceste cuvinte, era placa lui. S-a apucat singur să curețe și să taie peștele. L-am lăsat pe Rex amanet și am plecat cu Nelu la fluviu. Apa secase mult, ostrovul puneă o mare pată decolorată pe cerul spălăcit. N-am mai coborât la mal, ne-am așezat pe marginea râpelor și am privit apa tulbure, curgătoare. Nelu povesti – știam asta din copilărie – cum la bulboană un somn a înghițit un copil. Pretindea că fusese martor. Toți spuneau la fel, întâmplarea – reală sau imaginară – se transmitea de decenii, din martor ocular în martor ocular. Nu m-am trădat; dimpotrivă, m-am minunat și am cerut amănunte. În timp ce fantaza – istorisise probabil de atâtea ori încât credea sincer – mi-a răsărit în fața ochilor silueta soției comandurului. Ce foșgăială trebuie să fie în memoria noastră, milioane de figuri, de imagini, de fapte, mormane de fraze auzite, gândite. Înaltă, brună, cu umeri lați, înfășurată în plete lungi negre, fusese o apariție senzațională pe prundișul de la Papura, printre țărăncile gureșe în cămași și băiețandrii goi cum îi născuse mamele lor. Dormea dincolo de ostrov, pe vasul de comandă al flotei fluviale și venea după-amiază cu o șalupă să se arunce în bulboana de la Papura. Înota ca un delfin, brațele lungi, arămii sclipeau improșcând stropi ca sideful.

Vorbea puțin, abia dacă i-am auzit vocea și surâdea ca o soră mai mare. M-am trezit lângă ea în apă, mi-a râs ca unei cunoștințe vechi și am înotat o sută de metri împreună. În zilele următoare nu mai îndrăzneam să intru în fluviu când înota ea, de parcă trupul meu i-ar fi spurcat apa. Așteptam cuminte, ghemuit pe râpă până începea să scapete soarele; atunci venea din nou șalupa cu comandorul, bărbatul cu chipiu alb și galoane galbene pe umeri, și o lua. Neptun furând o nimfă, făcându-se nevăzut cu ea în valuri. De ce fiecare clipă din acel trecut capătă contur, prinde carne, iar anii cei mulți de apoi nu mai aduc nimic pe plaja memoriei mele? Apropiindu-ne de curtea lui Mielu, nările ne fură asaltate de aroma peștelui prăjit. Nevastă-sa pretextase ceva și plecase în sat. Secundat de Rex, Călușeru alerga de colo-colo îmbujorat, transpirat, afișând tot atâta importanță cât un mareșal al curții regale. Ochii le sclipeau și picioarele întârziu mai mult decât trebuia în aer, ezitând înainte de a se sprijini pe pământ. I-am mirosit, băuseră țuică. Rex își călcase cuvântul, toată nădejdea stătea în mine. Am dus o luptă epuizantă ca să dobândesc, pentru Nelu și pentru mine, statutul de „exceptați” la capitolul băutură, în schimb am fost nevoiți să ne dublăm zelul la pește prăjit. Adepți amândoi ai principiului de a nu schimba, au rămas la țuică. S-au afumat repede. În afara cazurilor de forță majoră, cum era al nostru, consider o perversitate să stai la masă cu mintea limpede în timp ce convivii se amețesc. Când „participi”, atmosfera te încălzește, ceva te desprinde de sol, sporește simțul solidarității, afinitatea evoluează până la granițe de nebănuit. Intensitatea sonorului crește egal, ca și rezistența auditivei, escaladarea fanteziei e concomitentă, valul duioșiei curge uniform. Acum îmi venea să râd. Strigătele de surzi

ale celor doi, gesturile de două-trei ori mai ample decât de obicei, emotivitatea exagerată tradusă în sentimentele cele mai contradictorii, toate conțineau un umor genuin, de esență estetică. Mă intriga acuitatea ieșită din comun a simțurilor celor doi, sensibilitatea receptivă dusă până la cele mai mici nuanțe, forța percutantă a expresiei. Rex începuse să mă laude. Le povestea cursa de zece kilometri pe fluviu sub gloanțele grănicerilor, businessurile, amorurile mele. „Știți cum se sinucideau femeile pentru el? Una brunetă s-a înjunghiat, și-a înfipt cuțitul în mațe, Mielule. Oricum, îți dai seama... Alta, aia blondă, s-a otrăvit. A băut cucută, ca Socrate. A căzut trăsniță. A treia și-a dat foc.” „Dar pompierii?” bălmăji Mielu mai practic. „Ce pompieri, domnule, incendiu pasional. Cum să stingi focul amorului, ce ești copil mic?” Mielu mă privea îngrozit. „Și nu vrei să guști un păhărel de țuică?” „Mielule, ți-am spus, ți-am explicat, nu mă ține inima, vrei să cad pe-aici? Uite, mai mănânc o bucată de pește.” Nelu i-a spus că sperasem să-l găsesc și pe cumnatu-său. „O, păi dacă știam îl chemam. Dacă spuneți de ieri... Ar fi fost o grozăvie. Eu îl iubesc, deși el... dar nu contează.” Se vedea că ceva îl mâhnește. Reieșea că nu e mulțumit de cât ținea ăla la el, că nu e paritate. Asta nu-l determina să-și diminueze propriul sentiment. „Seamănă cu tine, Sergiule! Știi cine îl ține pe el? Femeia. Nu o femeie, zece, o sută. Ai văzut ce elegant e? La fel ca tine. Voi vă potriviți. Țin la amândoi la fel. Vrei să-l chem? li dau un telefon. Îl sun de la sfat. Dacă îi spun că ești aici vine sfârâind.” „Hai mă, fii serios. Își puse Nelu mintea cu el, cum să-l suni, când să vie?” „Acum. Până diseară e aici. Dacă ia trenul de... cât e ceasul? Nu avea ceas. Îl trase de mână pe Rex să se uite. Mai prinde, Rex, rapidul? Zău,

hai s-o facem lată. O ținem toată noaptea. Tai o oaie.” I-am retezat elanul. I-am reamintit de inima mea. I-am promis că imediat ce mă vindec îl anunț, îl cheamă și pe cumnatu-său și atunci poate să taie și oaia. Până una alta l-am rugat să-mi dea adresa individului. Nu ținea minte pe dinafară. S-a apucat s-o caute, a răscolit toată casa, a înjurat-o de toți dumnezeii pe nevastă-sa, bănuia că dinadins i-a luat-o. Nelu și-a pierdut răbdarea. „Se înserează și nu văd noaptea. Să plecăm pe lumină. Avem de trecut podul ăla rupt”. Rex nu îmbrățișa opinia lui Nelu despre lumină, după socotelile lui înainte de două ceasuri nu avea să apună. Ar mai fi stat. Dar dacă noi insistam... Se ridică în picioare continuând să deșerte harnic păhăruțele de țuică. Mielu trăgea de noi, cât pe ce să plângă. Până la urmă l-a și înjurat pe Nelu. „Păi n-are Marioara dreptate că nu vrea să aibă de-a face cu el? strigă acesta la mine. Vin că sunt eu prost, de-aia vin.” A trântit portiera mașinii și a demarat ca pe o pistă de curse.

XIV

Aș mai fi rămas poate o zi, două în Movilele dar s-a stricat vremea. Ce să faci pe ploaie într-un orașel de câmpie? Să privești pe fereastră din camera cu aer îmbâcsit, încălzit de respirații umede? Și privirile se lichefiază. Vorbele se răresc, oamenii se închid în ei, se privesc cu răceală. De altfel, la ce se spusese nu mai vedeam de adăugat nimic demn de interes. Dimpotrivă, apărea riscul diluției, banalizării prin repetare. Ni se cere curajul de a înăbuși în noi dorința de mai mult. Am fugit, dar nu m-am dus acasă. Am ocolit Bucureștiul cu sentimentul că Țes împotriva lui un complot, că neînsemnat și singur cum sunt, dacă îmi duc la capăt planurile îl răstorn. Evident, Bucureștiul personal din care ieșisem temporar. Auzeam, simțeam trecând pe la margine cum mă așteaptă, sigur de sine, să mă înhațe, să mă împresoare. Instinctiv am făcut gestul de a mă feri și ascunde în locșorul din tren. Nu întâmplător făceam călătoria noaptea, când colosul horcăia prăbușit în somn, când oboseala sau egoismul sau desfrâul îl împiedicau să mă adulmece, să întindă spre mine ferocea lui labă. Îi telefonasem Mieii din Movilele, o încercare gratuită, crezusem, făcută din comoditate sau pentru că imaginația

nu găsisese altă cale. Practic îi ceream să caute acul în carul cu fân. M-a uluit când m-a sunat și mi-a spus că are adresa. Ordonată și prevăzătoare cum e, o păstrase în fișet, în dosarul cu diverse. Nemaipomenit și că n-o pierduse, și că avusese inspirația să i-o ceară lui Tudorcea când îmi făcuse surprinzătoarea vizită la birou. Unui om normal îi scapă cel puțin jumătate din detaliile și chițibușurile la care se gândește Mia. Printr-un al doilea telefon m-a anunțat că l-a și găsit și i-a transmis numărul trenului cu care sosesc. Cel mai greu îmi venise s-o fac să înțeleagă, fără să-i indic expres, că nu e nevoie să comunice acasă și nici tovarășilor, la birou. Dacă ar fi intervenit ceva ar fi știut unde să mă găsească. A înțeles, nu era nevoie să-mi bat atâta capul, n-a întrebat nimic, n-a manifestat nicio nedumerire. O lăsa indiferentă subtextul, nu voia să știe, nu intra în atribuțiile de servici. Uneori mă afecta acest automatism, parcă n-aș fi fost om iar viața mea nu merita nici cea mai elementară curiozitate.

Am dormit buștean. M-a trezit liniștea nefirească a trenului oprit la destinație, alta decât cea din stații și halte când scârțâitul frânei îți dă de știre, printr-o ciudată comunicare cu simțurile, că energia roților e departe de a se fi epuizat. M-am dat jos buimăcit, cu valiza în mână, lăsându-mă împins și dus ca într-o turmă. Tudorcea mă aștepta la capătul peronului, dincolo de gardulețul de sârmă. Nu-l vedeam, l-am măturat cu privirile de câteva ori fără să-l recunosc. Un trup puținel într-un făș. Față în față, de aproape, îmi fusese ușor să-i identific trăsăturile, felul familiar de a se mișca, poziția umerilor și a capului. În ciuda schimbărilor adânci operate de timp, de vârstă. Acum spațiul îl anihila, mulțimea de figuri din jur îl ascundea, îi răpea individualitatea. Încărcat de propulsia trenului

înaintam dinamic și m-am oprit în ultima clipă cu un recul, strângând hățurile, altfel îl răsturnam. Recăpătându-și echilibrul, Tudorcea a scos la iveală de sub mustața sărăcuță, surâsul cunoscut al buzelor secate. „Dai peste mine ca un mărfar? Nu e greu să mă dărâmi, nu e nevoie să-ți iei atâta forță.” „Sunt cam nedormit, minții, și cum te împing ăștia, parcă au pornit la asalt...” Ne puparăm stângaci. Punându-i mâna pe umăr, bătându-l pe spate, rămăsei cu senzația de imaterialitate, ca și când venind să mă întâmpine și-ar fi uitat pe undeva corpul și din grabă își luase numai hainele. Mă întrebă dacă vreau să beau un ceai cald la restaurantul gării. Nu, nu voiam, deși mi-ar fi prins bine o ceașcă de lichid fierbinte, dar oprirea îmi apărea ca ceva incomod și nepotrivit. Înainte de a ne urni mă privi întrebător. Îi susținui privirea încurcat, nu știam ce vrea. Se interesă unde trag, la hotel sau la el acasă. Punându-mi această dilemă avu aerul că se scuză, ca și când mi-ar fi creat o situație delicată și nu știa cum să mă ajute să ies din ea. „Am să te vizitez, îi explicai cu sentimentul că-i creez un complex, dar am să-mi iau o cameră la hotel.” Primisem vreo recomandatie? Căutam un hotel anume? Tipicar, toată viața fusese tipicar. În orice împrejurare, chiar în cea mai euforică, te omora cu detaliile practice, cu întrebările prozaice. Deși, altfel, simțul lui practic era nul. Ieșirăm din gară în burnița rece a străzii. Prin tot pardesiul dublu, frigul umed pătrundea la oase. Tudorcea, în foița de plastic, manifesta nepăsare totală față de starea vremii. Făcea impresia că e imun. Îi lipsea trupul, singurul supus intemperiilor, hainele nu simțeau, puteau să suporte orice. Mă urcă într-un tramvai furnizându-mi mici explicații tehnice ca un ghid turistic discret, clandestin. Ceva despre traseul liniei, vechiul și noul centru, axa urbanistică,

tipul de tramvai, bulevardul, panta spre fluviu și așa mai departe. Ne-am dat jos, am cotit și am intrat în Bulevard. La câțiva pași se afla hotelul. M-a împins înainte și m-a pus în gardă. „Aici să nu te bizui pe mine. Știi să te descurci?” S-a retras la câțiva pași de ghișeu și cât am tratat cu recepționarul m-a examinat critic. Spectator chițibușar, avid să te prindă, să-ți găsească noduri în papură, să te intimideze ca să te poată comenta defavorabil. M-a însoțit în cameră. Ridică salteaua de colțuri în căutare de ploșnițe. A deschis ușa de la baie și a aruncat o privire dezaprobator-umilitoare, de fapt mie adresată. N-a întârziat să-și exprime ostilitatea absolută față de instituția publică unde îmi propusesem să rămân. „Când eram mai tânăr și voiajam preferam să-mi petrec noaptea în parc decât în asemenea chichinețe. Intră acolo să vezi, este egal cu a te spăla pe dinți într-un WC public. Voi v-ați obișnuit. Sunteți lacheii civilizației.” Am răs împăciuitor. S-a așezat pe marginea patului și și-a aprins o țigară. „Hai stai, dacă tot ai plătit, mă îndemnă. Sufla fumul pe mâneca fâșului, semn că se pregătea să intre în fondul problemei. Vrei să mă inițiezi și pe mine în programul tău? Domnișoara nu mi-a dat lămuriri. Frumoasă, dar zgârcită, de nepătruns” și chicoti ușor. Se interesa de program, nu de scopul călătoriei. Ceva în maniera lui, puteam să stau o săptămână și să nu mă întrebe de ce am venit. „Programul? Pentru început aș propune să luăm masa împreună la restaurant pe malul fluviului. Țuică la gheață, plachie de crap, oclei prăjit etc. O să mă completezi, ai mai multă experiență.” Suflă fumul deasupra mânecii îndelung, mai supse o dată și repetă. În sfârșit, râse înfundat, din gât, cum obișnuia. Pe vremuri sunetul acesta exprima plăcerea de a te prinde cu mâța în sac, de a te contrazice, de a-ți servi o lecție

să te usture. Acum avea aproximativ aceeași semnificație. „O să te refuz. Țin regim strict. Iar ca spectator, nu mă încumet. Cel puțin la ținută n-aș rezista.” „Chiar așa strict?” „Îți închipui că dacă am ajuns să refuz o ținută la gheață... Mă îndoiesc însă că tu ai fi băut-o. Punctul ăsta îl introdusesesi pentru mine.” O undă trecătoare de duioșie. „Dar unde mi-e capul? sării ars. Trebuia să fii la servici. N-o să pierzi o zi de muncă pentru mine.” Făcu iar gargară cu un pic de râs. „Formalist, moralist. Liniștește-ți conștiința. Nu trebuia să fii nicăieri. Concediu medical. Se înveseli. După cum vezi i-am dus cu zăhărelul. Au căzut de acord că sunt prea delicat pentru șmotru. Cam târzior, dar tot i-am convins.” Trecui peste bășcălie. Niciodată nu ghiceam câtă seriozitate e în glumele lui. „Păi aici nu-ți place, la cârciumă nu poți... trecui în revistă obstacolele. Cafenele aveți?” „Cofetării, oferi generos. Îți plac sarailiile? Poți să mănânci o tavă, te chibițez.” Ei drăcia dracului. Mă găseam în impas. „Așa oraș aveți voi? Și mai și plouă. Ne-am fi plimbat pe faleză.” „Zău? Ai fi fost dispus? Mă inspectă intrigat. Ai timp de promenadă? Când am venit la tine nu aveai.” Expediția mea se dovedea mai dificilă decât prevăzusem. „Adusesem pentru tine o sticlă de prăștină de la Movilele. Dar în condițiile astea...”, îmi exprimai regretul. „Nu e nimic, o bea doamna. Își ridică sarcastic mustața de pe dinții uzați. Cu sticla în mână vei reduce la jumătate indispoziția provocată de faptul că te vede.” „Zău? În termenii ăștia se pune problema?” „Doar n-oi fi vreun fricos. N-ai fi răzbit în viață. Lăsând gluma la o parte, va trebui să vii. Ioana ar prefera diseară, azi e în tura de ziuă. Presupun că mâine te duci și tu la ale tale. Putem discuta în voie după-amiază. Pe la trei îți convine? În calitate de pensionar medical am program obligatoriu de somn. De

acord, tovarășul Harnagea? Trage și tu un puișor, arăți cam mototolit. Nu prea călătorești noaptea, nu? Pentru prânz îți recomand «Dunărea». Pe bulevard în jos, spre capăt, pe dreapta. Dai tu de restaurant.” Mi-a explicat și cum ajung la locuința lui. „Nu mă conduce.” L-am acompaniat totuși până în stradă. S-a micșorat din nou. Ciudată metamorfoză. Nu-i pria spațiul, se prăvălea pe el, îl fărâmița. Din spate, și mai izbitoare silueta de bătrânel. Strada îi suga volumul, corporalitatea, îl transforma într-o mogâldeată, într-o pată, într-un punct.

M-am bărbierit cu apă rece și din cauza asta m-am tăiat la bărbie și mi-am iritat pielea deasupra buzei. Lama nu rade pe obrazul meu decât cu apă caldă. Am stat în cumpănă dacă să mă bag sub duș. Noaptea petrecută în tren îți îmbâcsește porii, transpiri și te usuci succesiv, capeți un miros greu. N-am avut ce face, am dat drumul la apă și cu o hotărâre crâncenă am început să mă frec. După un timp șfichiul de gheață s-a mai îmblânzit, mai ales când m-am acoperit de o peliculă groasă de săpun, dar tocmai atunci apa s-a colorat, s-a făcut cărămizie. Fier mi-am zis, nu e nimic, tonifică, i-am dat înainte. M-am băgat sub pătură să mă încălzesc, dar părea făcută din spumă, din albuș de ou. O fi cântărind o sută de grame? M-am îmbrăcat și am plecat în oraș. Ploaia s-a oprit pentru un timp și strada s-a înviorat. Am intrat într-o librărie, într-un magazin de jucării, m-am învârtit prin câteva alimentare. Îmi plăceau locuitorii. Amabili, prietenoși, vânzătoarele stăteau la taifas cu mine, câțiva cumpărători mă consultară. Se vede treaba că le inspiram încredere, simpatie. Ăștia mă socoteau de-ai lor, nu ca bucureștenii. În librărie am intrat în vorbă cu o fetiță, își alegea rechizitele pentru școală și i-am dat câteva sfaturi.

Măicuța ei mi-a zâmbit încântată și a pus-o să-mi mulțumească. Mi-a împărtășit în șoaptă că avusese necazuri cu ea, fusese în spital și întârziase la școală, abia acum se ducea. Când a bătut de unu la o catedrală construită din cărămidă aparentă, am intrat la „Dunărea”. Nu aveau pește, mi-au oferit chiftele marinate și clătite cu brânză de vaci. Am acceptat fără discuții de prisos. Chiftelele păreau dietetice, mă gândii că ar fi putut mânca și Tudorcea. Am băut o sticlă de pepsi și în timp ce-mi făcea socoteala, chelnerul m-a sfătuit ca, dacă sunt amator de pește, să vii dimineața la ora deschiderii, la opt, puteam găsi strapazan, bineînțeles negătît. Să întreb de el, de Stavarache. I-am mulțumit, i-am promis că mă voi prezenta a doua zi și am plecat. Pe drum spre Tudorcea mi-am potrivit pasul ca să ajung la trei fix. Locuia la ultimul etaj al unui bloc de șase. Mi-a deschis într-o pijama groasă de molton și m-a introdus în camera de zi. Prezența unei somiere mi-a indicat că îndeplinește și funcția de dormitor. M-a întrebat de dincolo, probabil din dormitorul de bază, unde se schimba, dacă vreau să mănânc dovleac copt. Alimentul intra în dieta lui și pe la ora asta lua o porție. Am acceptat pretextând că nu mai mâncasem de pe vremea studenției. În timp ce înflegeam lingurița în bucata de dovleac, i-am amintit de chebabul de la „Tic-Tac”, de serile când aspiram cu nesaț aroma cărnii fripte, „mâncând pâine cu miros”. N-a manifestat interes față de evocarea mea și am părăsit repede pista. „Mișule, de curând mi-a făcut cineva horoscopul”. „Nu mai spune, semn de bătrânețe.” „Serios, aș vrea să cunosc părerea ta. Ai mei au făcut haz. Pretind că nu se potrivește, că e la antipod. Vrei să asculți?” Reconstituiseam din memorie caracterizările bâlceanului și le pusesem pe hârtie. „Născut la începutul lui

martie, deci pește în lună.” „Liric, sună frumos” constată. Deși, într-o doară, mă asculta, cea mai bună dovadă fiind faptul că uitase să-și scuture scrumul, mai mult de jumătate din țigară stătea agățată ca un turn ars gata să se răstoarne și să se împrăștie. „Deci tipul lunarian exprimat prin doi pești ce evoluează în sens invers. Viața sub semnul prigoanei, în ceea ce se numește, folosind limbajul de specialitate, «infernul zodiacal». Caracteristici. Unu: pasivitate, lipsă de energie, complacere în reverie și contemplații, fugă de real, evaziune. Dacă se lasă în voia soartei, curentul îl duce în adâncul lenei și desfrâului. Doi: sensibilitate, imaginație debordantă dar difuză. Reflexivitate ca notă dominantă. Trei: spirit utopic, frământări nemotivate, timid până la furie. Ce zici, un portret demn de pana lui Poe. Sau a lui Dostoievski? Evident, nu are nimic comun cu mine. Ți-am spus, ai mei s-au tăvălit de râs. Și totuși parcă ceva e adevărat. Nu știu ce, nu reușesc să identific nicio asemănare, cu toate acestea... Nu pot să-mi scot din cap, e o aiureală, nu?” Pentru prima dată trădam convingerea că „ceva e adevărat”. Frazele fachirului lucraseră binișor. „Cum? lene contemplativă, sensibilitate, imaginație, utopie, desfrâu? sistematiză arbitrar și rezumativ. Râse din gât cu o satisfacție răutăcioasă. Întocmai ca în tinerețe când vrea să mă pedepsească, să mă izoleze și să mă facă ridicol. Păi cum să nu fie adevărat? Cum vine asta că «nu știi ce», că nu reușești să identifici? Grațiile nu te mai prind, mai ales la poza ta de boiernaș”. Greșisem pe undeva, probabil tonul. „Nu cumva ai inventat chestia cu horoscopul? mă privi bănuitor. Numai tu puteai să te pictezi așa. Sau eu. Or eu nu ți l-am făcut.” „Mai interesează cine l-a făcut dacă zici că se potrivește? Recunoști că am o mutră de boiernaș. Cum se împacă una cu alta?” încercai să-l prind.

„Faci pe naivul, mă suspectă. Sigur că nu se împacă. Arendaș contemplativ și utopic? Poate desfrânat... și mă cercetă cu răceală, după care renunță. Nici asta! De altfel boiernaș am spus într-o doară, referindu-mă la exterior. Ești un animal ciudat, pe jumătate pisică, pe jumătate șoarece. Te incomodează comparația?” Îl asigurai că nu dau nicio importanță. Atât ar mai fi trebuit. Mă lăudă. „Îmi pare bine că nu ți-ai pierdut umorul. Vezi, asta ai uitat să treci în horoscop! Să introduci neapărat! Știi, al meu scârțâia. Și acum scârțâie. Nu mă las însă, cât e, acolo, o brumă, îl folosesc. Îl combin cu ceva răutate, din asta se mai găsește, iese un ac de albină. Altă armă nu am. N-am avut niciodată, nu mi-a dat Dumnezeu. Sau n-am știut să-mi descopăr. Ca voi, ca tine.” Îmi zâmbi. De data aceasta fără maliție. „Așa e. Ca întotdeauna, ai dreptate. M-ar pasiona să-ți cunosc viața, grozav m-ar pasiona. Dar ești prea leneș să o povestești, nu e așa?” Nu se simți atins. „Foarte exact, confirmă cu obiectivitate. Am fost prea leneș și s-o trăiesc. În sensul în care înțelegi tu viața, bineînțeles. În raport cu experiența ta. În realitate lenea a fost fagurele din care am supt. Voi bâzâiați, adunați, fabricați, eu mă lingeam pe bot. Râse fără glas, ridicându-și mustața pervers. Se răzgândi și adăugă: Nu în sensul că n-am muncit. Mi-am câștigat cinstit pâinea, nu mi-a dat nimeni de pomană. Că n-am bâzâit, n-am adunat? La ce bun? Poate nu m-a ajutat fantezia. Aici mă tăiai de la distanță. Mare lucru n-aș mai avea de adăugat. Esențialul ți l-am spus. Nu-ți pun la îndoială sinceritatea. Ceva îmi spune că și mai mult ți-ar plăcea să vorbim despre tine. Hai să analizăm horoscopul. „Schiță zâmbetul lui cel mai dulce și cel mai dizgrațios pentru cine nu-l cunoștea. Își trăgea amândouă buzele de pe dinți și își umfla gușa ca un

gușter. Ochii îi luciră ca în tinerețe, fi plăcut să-ți deșurubez mintea, să văd ce e înăuntru. Țâșnea din tine ideea... ca un gaizer. Cred că cel puțin jumătate din ce spuneai era minciună, invenție ad-hoc; uimitor, nimeni nu-și dădea seama. Pe cine interesa realul? Desenul gândului era totul, și te pricepeai al naibii să desenezi. Din naștere. Am auzit niște fete la o serată numindu-te enciclopedie, savant, găseai răspuns la orice întrebare. Mă aflu în spatele lor. Am fost cât pe ce să strig. Minte, fiți atente! Nu e nimic, vrajă! Nucu Sergent te ura. Te scotea seara la hoinăreală după ce își pregătea minuțios subiectele. V-am însoțit mai puțin în promenadele filosofice dar asistam la deznodământul consumat târziu, în cameră. Îl aduceai istovit, de-abia se mai ținea pe picioare. Nu te împiedicai de nimic, nu recunoșteai niciun tabu, nicio graniță. Aveai geniul sensurilor vagi. Mă simțeam lângă tine ca un hipopotam. Îți țineam piept prin tăcere, mormăieli, evident deplorabil. Inventasem o mulțime de trucuri să te derutez. Aruncam săgețile și mă băgam repede sub carapace, ca arcașii romani. Sub înrăurirea ta nefastă am devenit taciturn și fusesem un volubil. Uite ce mărturisiri îți fac. Căutam zonele unde știam că nu manifesti interes, făceam jurnalul comentat al actualității. Îmi acordai credit total, singura ta sursă contingentă cu realitatea, socială. Trăiai într-o cvasitotală inocență. Nu zic ignoranță. Nu știu cum a fost când ai intrat în viitoare, drumurile noastre se despărțiseră. Erai cel mai stoic flămând al grupului. Nu pot să realizez cum foamea cronică, slăbiseși ca un ogar, lipsa de mijloace, nu știu ca în decurs de aproape trei ani să fi avut mai mult de trei-patru ori bani în buzunar, nu mai vorbesc de celelalte bunuri personale... toate acestea nu-ți alterau seninătatea. Distrat. Nu observai că n-ai ce

mânca, nu-ți vedeai manșetele roase, pantofii scâlțiați. Unii sufeream, privațiunile ne acreau. Ne comparam cu alții, ne socoteam nedreptățiți. Tu nu observai, nu te comparai. Pot să-ți spun acum, ai fost fragil. Mă mir că nu te-am strivit. Umblai cu capul în nori.” Se uită la ceas. „Să-ți aduc și ție puțină miere? Eu iau la ora asta.” Doamne, cât vorbise Tudorcea și ce coerent. Niciodată nu susținuse o asemenea tiradă despre mine; dacă adunam tot ce auzisem vreodată nu reprezenta niciun sfert din cât spusese acum. Ce-l apucase? Portretul purta semnul plus sau semnul minus? Poseda arta ambiguității. Inocent, ușurință în a da minciunii aparența adevărului – astea erau virtuți sau slăbiciuni? Aduse două farfurioare cu miere. În timp ce-și lingea lingurița reflecta. „Chestia cu desfrâul nu prea se confirmă. Ai avut condițiile.” „Ce condiții?” mă mirai. „Femeile de o noapte. Invazia. Fenomen postbelic tipic. Acceptai jocul ca să nu atragi atenția în sens invers, să nu fii taxat excepție, anomalie. Alunecau de pe tine ca apa pe penajul păsărilor de baltă. N-ai căzut în patimă. Nici eu, aici ne asemănăm deși din cauze diferite. Tu din respect pentru femeie, eu invers, din prea mult dispreț. Te înconjurau cu blândețe. De mine se temeau.” „Blândețea lor! mă scuturai. Ce stupiditate! Cum pot conviețui în femei aceste extreme? Blândețea de soră îmi sugera ideea îngrozitoare a incestului. Nu mai puteam. Parcă m-aș fi îndopat cu noroi. De aia m-am și însurat.” „Ce spui? o noutate! Surâdea amuzat. Va să zică așa?” Și figura mea exprima mirare. „Și pentru mine e o noutate” recunoscu. „Vezi, aici ne deosebim, vorbi. Eu tocmai de aia nu m-am însurat mult timp... Până la urmă... I se umflă iar gușa ca la gușter. Până la urmă am ales și am cules.” Se rostogolea în capul meu, vertiginos, o sumedenie

de imagini, frânturi, un chip, o scenă, altele suprapuse, melanjate, amintirea unor senzații. Din nou foșgăia întunericul memoriei, amintirile se rupeau, se desprindeau, cădeau în lumină. Strânsei pleoapele să le strivesc, schimbai vorba, nu mă simțeam pregătit pentru acest asalt, nu știam ce poate să iasă, mă temeam de surprize... „Umblai mult, Mișule, nimerii la întâmplare, te bucurai de reputația că poți fi văzut în același timp în patru colțuri opuse ale Bucureștilor.” Se bucură. „Eu pusesem în circulație legenda. Toți umblam, maratoniști! Te mai uiți pe ferestrele deschise când mergi pe stradă? Ce te rușinezi? Nu era o perversitate, gelozie pe intimitatea oamenilor.” Mă asigurai că vorbește serios. Acum înțelegea ciudățenia mea, pe atunci făcea din ea ținta unor ironii mușcătoare. Îl încredințai ca m-am lecut. Mă lecuiseam cu adevărat? Dacă aș fi avut timp să hoinăresc n-aș mai fi fost tentat? „O formă de contact cu lumea, explicai, din atâtea altele. Strada e locul de întâlnire al tuturor. Mari talente s-au găsit printre vagabonzi. Nu mă împăunez.” „Anumite apucături ale tale... se opri. Am vrut să spun că frizau nebunia. Să le numim sensibilitate, deși granița... Te îndrăgosteai de o femeie în sala de cinema, de poza unei actrițe, de un portret în vitrina fotografului. Se auzi un zgomot și prin ușa de sticlă văzui mișcându-se o siluetă. Ține-te tare, e Ioana.” Așteptai intrarea noii venite dar dispăru din ecranul ușii. Bănuii că a cotit spre bucătărie. Mă grăbii să folosesc răgazul pentru a pune din nou întrebarea de la început. Vorbise atâta ca să evite răspunsul? Își umflă gușa dar renunță la gargară. „Nu ți-am spus? făcu pe miratul. Jumătate pisică, jumătate șoarece.” „Ce ți-a sugerat monstruozitatea asta?” Iar își umflă gușa. Se tot abținea. „Păi, ba te înfoi, ba îți rotești ochișorii în căutarea refugiului.

Dar ce te cramponezi de o metaforă?” „Mișule, și eu am ratat?” îl ataca direct. Se eschivă. „Uite, știi ce mi s-ar fi potrivit mie? Comentator la televiziune. De Nucu ți-am spus, parlamentar englez.” „Și eu?” nu-l slăbii. „Tu? râsul mult timp oprit izbucni înăbușit. Făcător de horoscoape.”

Femeia dădu bună ziua cu o voce de mare fumătoare. Distinsei de la prima vedere pata gălbuie pe buza de jos, ofilită, cu desen bărbătesc. Se opri la oarecare distanță, semn că nu intenționa să-mi întindă mâna. Mă aflam sub impresia avertizărilor lui Mișu, mă așteptam la o mumă a pădurii. Cine știe ce descriere făcuse și despre mine. Femeia îi făcu expeditiv o inspecție corporală. Îi pipăi flanela să se convingă dacă e suficient de groasă, deși după aspect ea i-o împletise, îi scutură pantalonul de scrum, băgă palma sub cămașă, la gât, controlând un semn numai de ea știut. Se interesă dacă n-a telefonat Nichita. Mă ridicai în picioare cu întârziere și-i oferii loc, ceea ce nu observă. „Ți-a adus prăștină de la Movablele” o informă Mișu. Nu auzi. „Când ai venit, Tudorcea dormea sau asculta radio?” „Dormea, dormea, mă grăbii să dau cele mai bune recomandatii. Voință de fier, își respectă regimul ca un spartan.” „Cine, Tudorcea? mă măsură ca și când începusem să bat câmpii. Câte țigări a fumat de când ești aici?” „Țigări? Nu-mi amintesc să-l fi văzut fumând.” Căutai din ochi pe masă. „Nu te uita după scrumieră. Tudorcea își scutură țigările pe haine. N-ai văzut ce avea pe pantalon?” Se sprijini de spătarul scaunului lui Mișu și cu o expresie nouă, mai senină, cât putu ea de senină, fără nicio legătură cu ce vorbisem, emise un râs tabagic. Pasămite voia să spună că o făcuse pe gardianul neîndurător ca să-l înfricoșeze pe Mișu. Pusei în zâmbetul meu lăbărțat complicitate. Îi dădeam de știre că receptasem tactica.

Răsuci capul lui Mișu și descifrai o intenție tandră în acea smucitură. Orice făcea căpăta o formă rigidă. „L-ai servit cu ceva pe Sergiu?” Mișu nu se grăbi să răspundă, de aceea mă repezii să împrăștii echivocul. „Cum de nu, mi-a dat dovleac, miere.” Îl bătu cu palma peste frunte. „Tudorceo, Tudorceo! Dovleac? Nu i-ai dat și brânză de vaci?” Parcă la limita răbdării, se întoarse și ieși. Lipsită totalmente de forme, scândură într-o rochie cărămizie de gata. „I-ai plăcut, își frecă mâinile Mișu cu o sclipire batjocoritoare în ochi. Nu ți-ai pierdut farmecele.” Ioana aduse un clondir fumuriu și două păhărele. Turnă și îmi întinse unul. Mână osoasă cu buricele degetelor late, cu pete arămii de nicotină, mână de hamal. Ciocnirăm. Pe fața masculină – buza de sus alburie se acoperise binișor de mustață – privirile de un verde strălucitor, de smaragd, făceau corp străin; nu înnobilau restul, se detașau de acest rest, greșeala portretistului. „E tare? se distra pe socoteala mea. De la mine, de la Sibiu. Prăștina voastră nu merge decât fiartă cu ardei. Îi vine vremea... Se pregătește să ningă. Un client zicea că la munte e lapoviță.” Se rezemase de masă și când schițai dorința de a mă ridica din nou, mă apăsă pe umăr. „Nu sunt învățată să stau jos. Dacă fac serviciu la bufet... Douășpe ore... Ori culcată, ori în picioare, și tuși cu un zgomot de nuci sparte. Aici sunt ierni igrasioase. În orașul ăsta am căpătat bronșita. Tudorcea m-a adus. Făceam serviciul la Brașov, știi ce aer e acolo, ca la mine la Sibiu.” „Dar de ce ați ales tocmai...” „Întreabă-l! Să-i țină loc de Movilele.” „Păi mai bine vă duceați acolo.” „Mândria. Ca maistru? Și cu nevastă debarasatoare? Nu cadra.” Am rămas cu gura căscată. Debarasatoare? Sperasem responsabilă, în cel mai rău caz casierită. „Ce contează, minții cu nerușinare. Orice muncă

dacă e făcută cinstit, cu tragere de inimă...” Mă oprii văzând gușa lui Mișu umflându-se. Ce lichea puteam să fiu. După tirada despre geniul minciunii suave. „Nici lui Tudorcea nu-i pasă dar mai are el, așa, un rest de boierie.” Îi ciufuli părul apăsător și știui că vrusese să fie din nou tandră. Pronunța cuvântul Tudorcea cu o răceală obosită cum strigă aprozii numele inculpaților și martorilor. Mi-l imagineai pe Mișu la Brașov, maistru de șantier, client consecvent al bufetului. „Adu-mi un foc.” „Șterge masa.” „Mai pune un țoi.” „Da, domnule Tudorcea.” „Bine, domnule Tudorcea.” „Acum, domnule Tudorcea”. Cine știe, rămăsese nu numai automatismul... se ambiționa să-i reamintească de fiecare dată că nu mai e „domnule”, ci doar „Tudorcea”. Răzbunare femeiască? Persistenta aversiune socială? Mă asimila și pe mine vechilor resentimente? Nu m-ar fi tutuit... Intrase morocănoasă, țeapănă. Autoritate matriarhală blazată și inaccesibilă. Luase act de prezența mea indirect, folosindu-mă ca sursă de informație în calitate de martor. Se deschisese cu greu, preluând cu o superioară competență răspunderea. Cam așa procedează mama când vine de la muncă și își găsește fiul cam bleg. Împreună cu un coleg dubios, înainte de a se hotărî să accepte sau nu noile raporturi. Mă adoptase până la urmă. „Am să încep să pun masa, Tudorceo. Nichita s-ar putea să mai întârzie la bibliotecă.” „S-o fi dus la discotecă” îmi făcu Mișu cu ochiul. „Aș, nu-i arde lui de dans.” Începu să-și facă de lucru fără grabă pe lângă masa uzată, scorojită, de patru persoane. Lentoarea acțiunii permitea conversația și mă interesai de statutul lui Nichita. În ultimul an de liceu, se pregătea pentru admitere la școala navală. „O, lup de mare? exclamai. Pentru o mamă nu e ușor. N-o să fie nici pentru viitoarea familie.” „E dorința lui, mă

informă. S-a codit între marină și conservator.” „Cântă, doamnă?” „Și cântă. A luat lecții de violoncel. Dar nu asta... Teorie.” „Ar fi fost frumos, îmi exprimai regretul. Critica muzicală e o profesiune nobilă.” „Nu mă pricep, Tudorcea știe.” După tonul cam sec pricepui că a pus punct acestui subiect. Schimbai placa. „Nu exagerează Mișu, doamnă, cu regimul lui?” „Nu i-ai spus Tudorceo, lui Sergiu?” O secundă pluti în atmosferă ceva stânjenitor. Tudorcea declară mucalit că regimul e greu nu pentru el, ci pentru Ioana. „Vă dă bătaie de cap” o compătimii. „Îmi dădea mai multă când bea.” După ce făcu această declarație surprinzătoare se rezemă de bufet. Manifesta constat tendința de a se rezema de ceva. „Făcea urât?” glumii. „Nu făcea urât, era rău. Mi-a mâncat zilele Tudorcea ăsta al vostru. Întreabă-l, să-ți spună.” „Nu cred că-și maltrata el nevasta” îndrăznii. „Nu pe mine mă maltrata, pe el. Cu el a fost rău. Uite așa și-a măcinat sănătatea și viața” și-și tocă ceva în palmă cu mâna. „Păi n-ați pus mâna pe băț?” Vorbeam de Mișu ca de un copil năbădăios, încercam să preîntâmpin un anumit dramatism. „De ce crezi că sunt așa slabă? Nu de muncă. Pentru mine munca e floare la ureche. O fac cu tragere de inimă, cum ziceai. De suferință! A vrut să-mi arate cum poate el să se distrugă. Du-te în bucătărie și ia două linguri de miere. De câte ori să-ți spun? Vrei să-ți dau ca la copii?” Mișu se supuse în scârbă. „Nu m-a iubit, continuă Ioana după ce ieși pe ușă. M-a luat fără să mă iubească, în bătaie de joc. De unde să-mi dau eu seama, femeie proastă, fără carte. Și cu copil mic, singură. Pe urmă mi-a spus că a ales dinadins pe cea mai nenorocită fiindcă pentru el tot aia e. Îți închipui ce câine de om? Nu pentru mine, pentru el. De ce să-ți dai în cap cu mâna ta? Să-ți legi la gât un pietroi? M-a scos din groapă,

mă omoram cu copil cu tot. Mă părăsise un nemernic. Pe mine și pe copil ne-a salvat, dar cu prețul ăsta? De unde să știu eu, femeie proastă? De unde să-mi dea mie prin cap de ce-o face? Pentru mine, mi-a spus, femeia nu contează, fie regină, fie măturătoare pe stradă, tot aia e. Dacă tot a fost să mă leg cu una, mai bine cu tine. M-a secat la suflet. Am încercat să-l mulțumesc cu ce-am putut. Cu ce? Numai țuica îl mulțumea.” Mișu reveni așezându-se la locul lui și nădăjduii că Ioana se va opri, va schimba vorba. Depănă însă mai departe, netulburată, fără să-l privească. Mă îngrozii. Aș fi făcut orice s-o întrerup, s-o deturnez. „Să trăiești șaptesprezece ani, sunt aproape șaptesprezece, Tudorceo, nu?, lângă un bărbat care nu știe ce e aia mângâiere în sufletul lui? E ușor? Ce să fac, m-am împăcat cu viața. Aș zice pentru copil, dar nu e așa. Pentru el, ca să-l apăr, cât îmi sta în putință, cu slabele mele puteri. Să-l apăr de el, păcătosul. Viața mea a batjocorit-o, nu că m-ar fi bătut sau altceva, nu m-a atins cu un deget. Prin vorbă. Îi știi vorba? Nu i-o știi, să trăiești cu el ca femeie, atunci i-o cunoști. De copil s-a apropiat. L-a crescut, i-a făcut educația, toate gusturile. Nu există copil să fi avut tată ca el. Nichita îl iubește mai mult ca pe mine. Pe mine nu mă iubește deloc. O să iasă la fel de rău ca Tudorcea. Îi seamănă lui ta-so ăla adevărat, jigodia. Acum dacă s-a îmbolnăvit s-a mai schimbat (înțelesei că nu băiatul). Aoleo, Tudorceo, Tudorceo. Ceva tremura în vocea ei. Mai bine rămâneai rău și sănătos. La ce-mi folosește mie că te-ai îmblânzit dacă...”, se frecă la ochi cu dosul palmei și ieși din odaie. „Ce să-ți fac, Sergiule, clocoti din gât Mișu, nu poți să zici că nu te-am avertizat.” „Destăinuie la toată lumea lucrurile astea?” nu-mi putui reține curiozitatea compătimitoare. „E, nu

chiar. La ăia care crede ea că-mi sunt mai apropiați. Lui frate-meu de pildă, când vine pe aici, la prietenii. Nu de mult, cam de când m-am îmbolnăvit. Înainte nu vorbea.” „Dar e așa cum zice ea?” „Cam așa. Dar cât o vezi de sfrijită și de urâtă – se distra vorbind – are un suflet de bărbat. E o laudă maximă, nu? Deși se spune că devotamentul e apanajul femeilor. Dacă i-aș fi zis să se arunce în foc, se arunca. Dacă-i ceream un rinichi, un ochi, pe amândoi, nu pregeta. Eu sunt cam pe ducă, știi? Dacă ăștia, medicii, i-ar spune să-mi dea ficatul ei, mâine mi l-ar da.” „Mișcător” exclamai ca să zică ceva. „Dar ce să fac, Sergiule, cu devotamentul ei? Cum te-ar vedea unul pe stradă șchiopătând și ți-ar zice: poftim piciorul meu de lemn. Lui îi e vital, dar ție nu-ți folosește.” „Păi de ce te-ai însurat, Mișule?” „Ce să fac? Bețivii simt și ei nevoie de îngrijire.” Îi puneam întrebări stupide, turuiam vrute și nevrute, mă îngrozise mica propozițiune strecurată accidental. Cum aș fi putut să mă opresc și să articulez răspicat: „Ce-ai spus? Că ești pe ducă? Ce înseamnă asta, cum pe ducă?” Noi cei puternici, întregi, sănătoși, avem un moral incomparabil mai slab ca bolnavii. Ne domină un complex imbecil, amestec de pudoare, superstiție, culpabilitate. Când un om îți aduce la cunoștință că va muri, pe un ton firesc, printre altele, fără premeditare, fără disperare, fără să bage el însuși de seamă, ai două posibilități: ori izbucnești în hohote, te prăpădești de râs ca de o glumă formidabilă, ori simulezi că n-ai auzit, îi dai înainte, bați câmpii, calci în gropi. Interpretezi rolul idiotului cu conștiința clară că ești descoperit, că muribundul, candidatul la moarte te vede cum te fofilezi și renunță să mai pomenească de iminenta plecare dintre vii. Te cruță, îți protejează nasul fin, îndepărtează din apropierea ta umbra propriului

cadavru. Bieții condamnați, cât de înțelegători și gentili, cât de umani sunt cu noi, huidumele, gealații, carnasierii complexați. Cine știe cât aș mai fi alunecat pe panta pălăvrăgelii ipocrite dacă nu și-ar fi făcut apariția neobservat, Nichita. „Bună! mormăi și se duse direct la Mișu depunând o sărutare degajată pe fruntea acestuia. Ai musafiri?” „Cine e lunganul ăsta, Mișule? Amiralul?” intrai pe fir cu dorința de a mă strecura în intimitate. „Tudorceo! exclamă moale băiatul – în vocea lui se distingea simpatia, toleranța. Înțeleg, mania, dar tu?” Mișu n-o trădă pe Ioana și făcu prezentările. Îi ceru să mă recunoască în poza veche. Nichita nu reuși. „Așa se măsoară viața, tinere, îl instruii savant, prin pierderea înfățișării. Nu e valabil numai pentru vârsta mea, ci și pentru a ta. Ia uită-te în poza dintr-a opta sau dintr-a noua.” „Nu e același lucru, replică Nichita plictisit. Eu mi-o câștig pe a mea, nu mi-o pierd.” „Te încuie, Sergiule, se bucură Mișu ațâțat, gata să parieze, ca într-o luptă de cocoși. Nu-l zăpăcești cu vorbe, nu dă doi bani pe vorbe, te urmărește pe sub ele.” „Îmi pare bine, îmi pare bine, asta e în tradiția navigatorilor, îl persiflai. La critică muzicală ar fi fost în dezavantajul lui. Și-a examinat corect posibilitățile, obiectiv, la rece.” Nichita mă măsură dezamăgit. „Nu de asta. Pentru că muzica nu se poate exprima în cuvinte.” Îl măsurai și eu. „De pe acuma sceptic? Dar ce-ai tu acolo, mustată? La început mi-am închipuit că ai mâncat marmeladă și te-ai mânjit. I-ai împrumutat tiparul, Mișule?” Nu participară la ilaritatea mea. Nichita luă ceva de pe bufet și ieși fără să se scuze. Rămăsei dezumflat. Nu-mi reușeau tentativele de acroșare a adolescenților, în general mă apropiam stângaci de copii, nu nimeream tonul. „Nu seamănă cu mă-sa, mai rulai subiectul. Ai să zici că exagerez, dar aduce cu tine.

Obrazul subțire, bărbia ascuțită, o anumită malițiozitate a privirii... Fizionomiile se influențează mai mult prin conviețuire decât genetic.” „Tudorceo, crăpă ușa Nichita, mama te întreabă dacă să prăjească pâinea. Mișu făcu un gest oarecare, îi era indiferent. „Interesantă familie” reflectai cu voce tare. „Te amuză cum mi se adresează? Micșor o imita pe maică-sa, după aia m-am distrat încurajându-l. Băiat muncitor. Cam afectat și glacial. Mai ales cu Ioana. N-am ce să-i fac. Ce știe, știe temeinic, dar îi place să epateze. Pedanteria vârstei, mă gândesc, și a condiției... Copiii cu asemenea tare familiale sunt ori excesiv de timizi, umili, ori infatuați, insolenți. Înclină spre a doua... Nu m-am luptat cu caracterul lui, nu mi-am permis. Cât m-am priceput i-am ascuțit inteligența și i-am ațâțat ambiția. L-am ajutat să se găsească singur. I-am plătit lecții de violoncel, i-am luat antrenor de tenis, l-am înscris la clubul nautic. Mă consideră egalul lui și îmi place.” „E o victorie, recunoscui, de la această vârstă nu poți obține mai mult. Restul – respect, supunere, teamă, altele. L-ai înfiat?” „Nuuu, se apără Mișu, de ce să-i impun paternitatea arbitrar? Îmi pare rău și că i-am dat Ioanei numele meu. Dacă nu mi-ar fi fost soție ar fi suferit mai puțin. Instituțiile strivesc. Într-o relație liberă dreptul natural al individului se păstrează mai bine. Poți să te opui, să te revolți, să te smulgi, nu numai să suferi. Ioana s-a considerat legată. Sclava prejudecății. Mie sentimentul îmi e indiferent. Din moment ce nu-l am, nu pot să-l am... N-am iubit-o, n-o iubesc, n-a intervenit nicio schimbare. Ioana e un animal neevoluat, un câine. Mulți oameni pe lumea asta își împart zilele cu câte un câine. Dar câinii sunt dificili, pretențioși, au orgoliul rasei și încet, încet câștigă oarecare ascendent față de om. În cazul meu e simplu, nici rasă, nici

pretenții, niciun ascendent. E drept, se creează compensații. Ioana m-a făcut dependent prin Nichita, involuntar, ei personal nu-i dă niciun avantaj. Totuși, o perfidie a naturii. Am instituit raporturi de egalitate cu băiatul: Nu-mi datorezi nimic, nu-ți sunt obligat cu nimic. Îți face plăcere? poftim? Nu? la revedere! În ce mă privește, idem. Sentimentul pentru Nichita nu mi-a schimbat felul de viață. I-am spus băiatului: dacă ții la mine, ține așa cum sunt, dacă nu, du-te în moașă-ta. N-o să mă schimb pentru tine. Nu-ți cer nici ție să o faci. Mă-sa pretinde că e rău. Mie mi se pare afectat, poate și rău, mama simte mai bine. Amândoi avem ceva rău, asta nu ne împiedică să fim prieteni. Dacă încerci să te schimbi pentru altul, după cum ar dori el... te faci și mai rău. Asemenea dorințe au ceva egoist. Caută la mine ce e bun, dacă nu găsești nimic, adio. De rău nu mai vorbesc, se subînțelege.” „Nu te-ai gândit să o părăsești?” „Dacă m-aș fi aprins pentru o muiere, o părăseam. Nu pentru un fund, să ne înțelegem. Altceva, și învărti mâna prin aer. Doar n-am investit nimic în ea. Meritul Ioanei e că nu mi-a dat nici iluzii, nici deziluzii. Cele mai multe femei în această privință sunt necinstite, și cei mai mulți bărbați aici sunt proști. Nu s-a prefăcut nici mai deșteaptă, nici mai frumoasă, nici mai bună. Ia uite, mi-am zis, negustoreasă cinstită. Am întrebat-o: ce vinzi cumătră acolo? Pere stricate. În regulă, ia-le și vino după mine. Pricepi târgul? Nu prea pricepi. Mă crezi un declasat. Nu, am rămas ce am fost. I-am spus de la început: uite-mă, ăsta sunt, nici cu un gram mai bun. Mai rău, poate. Greșeala ei în ce constă? Și-a băgat în cap că m-am înrăit din cauză că mi-am pus-o în cârcă fără să o iubesc, că lângă ea n-am avut nicio mângâiere. Cine să-i scoată gărgăunii? Eu nu m-am obosit. Sunt prea leneș.” Mișu s-a întrerupt căci odaia s-a

cufundat în întuneric. Nichita a coborât să se intereseze, Ioana a aprins o lampă cu petrol. Băiatul s-a întors amuzat ca și când ascultase anecdote și ne-a informat că deranjamentul nu e în bloc, ci pe rețea, poate să dureze. Ne-au luat lampa în bucătărie și ne-au lăsat în beznă. Cât au durat preparativele am schimbat cu Mișu câteva cuvinte fără importanță. Acest gen de intimitate mă vida, am bănuir că și pe Mișu. Cât de subordonați suntem convențiilor, poate în proporție de nouăzeci și nouă la sută. Până și gândurile au nevoie, ca să se exprime, de un cadru adecvat. Nu se pot pipăi între ele, direct, o fac prin intermediul gesturilor, privirii, își iau măsuri de precauție, se ascund în arta străveche a mimicii. Vocea lui Mișu suna înstrăinată. Și propria-mi voce, îmi ascultam cuvântul cu mirare și neînțelegere. Când stai singur pe întuneric te pierzi, gândul se vâtuiește. Dacă scoți un cuvânt cu voce tare te sperii. Nu suntem obișnuiți cu noi. Cu semenii noștri și mai puțin. Cei doi au pus capăt tăcerii aducând cina. Ne-am așezat cu globul de sticlă pe masă între noi. În timp ce mâncam supa fierbinte, sub lumina gălbuie, neputincioasă, printre atâtea umbre mișcătoare aruncate pe masă și pe pereți, pe fețele și mâinile noastre, mica adunare căpăta în ochii mei noi sensuri și proporții. Cinam împreună cu o stranie trinitate. Un Iosif „tâmplarul”, în versiunea sterpului sleit de destinul său obscur, cu semnul revoltei înfrânte în trupul sec, cu urmele dorinței pe obrazul cadaveric, tardiv resemnat. O Mărie torturată de reproșul feminității sacrificate, mutilate, îmbătrânită în suferința căinței lângă tâmplarul nerăsplătit pentru veghea proteguitoare. Un „fiu” blazat, fără nicio chemare, pregătindu-se să cutreiere lumea ca să-i guste plăcerile, într-o rece nepăsare pentru cei ce vor tânji după el.

Nu știu de ce acest fiu profitor (în mic, desigur) al unei condiții aproape tragice, îmi deveni antipatic. „Cum vezi tu viitorul, Nichita, îl întrebai, ai o imagine despre viitor?” „Al meu?” abia își deschise gura. „Evident, al tău, dar și în general.” Mă făcu să aștept, continuând să-și ducă lingura la gură și să muște din felia de pâine prăjită, deși aveam convingerea că nu se gândește la răspuns. De altfel mi-o dovedi. „Cum să-l văd? clar! Fiecăruia după capacitate și după muncă. Nu e asta principiul?” „Și în rest?” insistai. „Restul vine de la sine.” Îl privii în tăcere cum își taie rasolul de pe os, cum își întinde măduva sticloasă pe pâine și presară sare. „Ți-am spus că te încuie, îmi aminti Mișu. La principii se pricepe ca și tine.” „Noi cum vedeam Mișule, viitorul, la vârsta lui? Nu a lui, ceva mai târziu, în studenție, în prima etapă?” Mă lăsă și el să aștept: Își aprinse o țigară și împrăștie tacticos fumul pe mâneca hainei. „Noi? răspunse în sfârșit. Nu-l vedeam deloc. Opacitate totală. Dar și dezinteres total.” Râsei involuntar. Nu exagera mult, „În condițiile în care n-ai ce mânca azi nu te mai gândești la ce-o să mănânci mâine. Presiunea prezentului imediat. Striga ceasul, te absorbea modalitatea de a-l satisface.” Reiterai în continuare, pentru ceilalți, legenda despre prezența simultană a lui Mișu în cele patru puncte cardinale ale Bucureștiului. Recunosc și el că trebuia să alerge pentru a-și obține mijloacele de trai. „Bineînțeles, tot timpul în deficit. Consumam mai mult decât asimilam.” „Auzi Nichita? îl implicai pe băiat. Te-a familiarizat cu acest trecut?” „Nu, făcu sec. Tudorcea nu e moralist.” „Moralist? Nu te interesează trecutul unei generații?” „Nu, nu mă interesează trecutul, cum nu vă interesa pe voi viitorul.” Mișu se amuza copios. Tânărul răspundea ca un oracol. Lătra scurt. Strictul necesar. „Nu

cunoști plăcerea cozeriei, Nichita?” „Șueta? Nu.” Mișu îl aprobă. „Pagubă în ciuperci. Noi ce-am câștigat? E drept, răsturnările creaseră o anumită confuzie. Ne îndepărtam de acțiune. Nichita poate stabili de pe acum, cu precizie, ce va face. Noi nu știam. Profesiunile, stările sociale oscilau. Ierarhia socială anterioară se prăbușise, alta nouă nu se sedimentase. Se vehiculau zvonuri, nu știa nimeni ceva precis.” „De asta v-ați părăsit profesiunile pe drum?” strecură Nichita cu o dizgrațioasă răceală. Făcea aluzie la eșuarea lui Mișu, poate mă viza și pe mine. Mișu nu se formaliză. „Într-un fel, confirmă. Învățătura nu ne mai părea, mie în orice caz, o investiție serioasă. Plus de asta, în instabilitatea de atunci, perspectiva unei vieți metodice părea exclusă. La modă se afla critica socială, ne-o însușeam dar de pe poziții utopice. Și altceva, trăiam prea mult afectiv. Afectivitatea strivea personalitatea socială.” „Afectivitate? se miră Nichita. Ce obiect avea?” Mișu se gândi îndelung. Nu înțelegeam ezitarea lui. Cum ce obiect, lumea, oamenii, prietenii. Vibram sufletește pe atunci. Nu-i tulburai meditația, mă intriga ce o să răspundă. „Dracu știe? mormăi în cele din urmă. Pusă așa, întrebarea răstoarnă lucrurile. Se poate susține și contrariul, că ne golisem de afectivitate. De fapt ne domina un erotism superficial. Abolirea marilor sentimente, climat impropriu pentru pasiuni. Lumea nu se arăta în stare să se dedice iubirii, inima se răcise.” „Nu vă e nici vouă clar”, ricană Nichita. Mânca mult. După ce a terminat rasolul – noi abia gustasem din el –, Ioana a oferit chiftele marinate (erau la modă în orașul lor?). Nu s-a servit decât Nichita, acum se afla la a treia farfurie. Nu scotea niciun zgomot, niciun clefăit, nu trosnea nimic în măselele lui, nici nu se vedea când bagă în gură. Mâncarea zbura

atrăsă de un magnet. „În fond, eroi sau antieroi?” ne persiflă între două îmbucături. Mișu dădea impresia că nu remarcă înțepăturile, lua în serios cuvintele în doi peri și se străduia să ofere explicații obiective. „Niciuna nici alta, Nichita. Se crease un nucleu activ, în instituit, un centru organizatoric. Și o periferie centrifugă, cvasiapatică dar nu antieroică. Ambele categorii se închideau într-o aroganța sterilă împiedicând fuziunea.” „Asta la început, ținui să precizez, cam în primii doi ani”. „Deci două aroganțe sectare, își duse mai departe gândul Mișu, una a embrionului de putere ce se năștea în mediul nostru, și una a apolitismului intelectual revendicându-se de la boemă, clamând libertatea de a nu face nimic, de a nu fi nimic”; Clipirăm orbiți. Lumina electrică se aprinse scoțându-ne din unda de mister, din paloarea obosită sub care timpul nu are vârstă, mocnește ca un foc pe moarte. Ieșii din plasa petelor de umbră și preluai, cu zel și ambiție, conștient, că obiectul interesului meu e Nichita, inițiativa narațiunii. Aversiunea pentru băiat se menținea dar electrica îmi împrumuta lejeritate și o energie dominatoare. „Procesul adaptării sau mă rog, invers, după caz, a fost mai complicat. Nu contest aroganța sectară la care te-ai referit. Evident, bloca unele aspirații. De altfel, pe ce s-ar fi proiectat acestea? În sfera intelectuală nu se schițase un nou model de parvenitism. A pătrunde în mărunțul sanctuar al puternicilor zilei din institut? Confuzia proporțiilor putea să-i dea un anumit relief. Și dădea. Se crea o forță de atracție. Pe de altă parte, tirania nevoilor imediate slăbea, ceea ce lăsa loc interesului profesional, științific. Școala, cu rigorile ei, începea să se impună. Acesta a fost momentul recuperării. Tu, Mișule, din păcate, l-ai pierdut. Altfel ai fi ținut cadența. Vezi, Nichita, totul depinde

în viață de câștigarea sau pierderea unui moment. Am reținut nota ironică a întrebării puse tatălui... prietenului tău. A face astăzi chiar numai aluzii la... dar nu vreau să insist... Se schimbau multe în ochii noștri, în noi... Ai invocat adineauri și mai înainte, Mișule, erotismul de joasă condiție morală. Ei bine, a apărut și senzația de suprasaturație. Spiritul tânăr însetat de puritate se îngrețoșă. Tu n-ai mai prins, sau poate în alt mediu. Ne primeneam. Studenția fusese o lume suficientă sieși. Alte categorii evoluaseră mai rapid, fuseseră mai practice, știau pe ce pârgșii să apese. Studenții veneau din urmă. Pot exemplifica prin propria experiență. M-am mișcat greu. În penultimul an mi s-a ivit o ofertă, nu importă ce. Îmi deschidea o perspectivă. M-am speriat, am refuzat, n-am știut cum să scap mai repede. Ce se întâmpla? Nu mă interesa scara ierarhică, nu eram pregătit să o accept. Orice integrare îmi apărea o capcană. Pierdere a libertății. Intuiția funcționa, ea m-a ajutat să eludez prima cursă. Nu vreau să intru în amănunte. Pentru tine, Nichita, n-are nicio însemnătate. Poți să-ți imaginezi că aș fi fost acum aviator sau detectiv, director de teatru sau agitator, căpitan de vas sau comisar de poliție. O profesie sau un rang de genul celor la care aspiri. Pe vremea aceea accesul era mai simplu. Tu ți le programezi, ești dispus să-ți consacri energia... Eu depistam o primejdie... O să mă întrebi, se înțelege, cum am ajuns unde sunt. E cea de a treia etapă. Absolvirea, cariera didactică, uzina. Am revenit, recunosc, pe căi ocolite, la ceea ce evitasem. Au intervenit alți factori... Esențial e că s-a produs o anestezie. Am intrat în alt ritm, ritmul existenței angajate. Dar nici după aceea, asta aș vrea să reții, nu m-am gândit la viitor. Din nou domina prezentul, mai acaparant, mai exclusiv. Nevoile materiale pot fi

satisfăcute parțial, înșelate, diminuate, reduse la minim, obligate să lase loc vieții lăuntrice. Cele sociale nu. Un cros de mari proporții, asta a fost. A păstra locul în pluton. Nu vezi mai sus de primul șef ierarhic. E prost? Poate, te gândești, așa trebuie să fie. Prima promovare îți deschide ochii. E posibil, deci. Dar numai până la superiorul direct. Nicio altă străpungere a viitorului. Târziu, revelația straturilor de deasupra... Prima ambiție. Vezi ce ușor sau ce greu, ambele sunt valabile, intri pe scara rulantă? Nu vreau să te sperii... Ia aceste câteva cuvinte ca un sfat. Schimb de informații între generații. Înțelegi, Nichita." Americanii procedează altfel, îl auzii zeflemisind, transmit celor mai tineri secretul succesului. Pe noi ne omoară ipocrizia." Se ridică primul de la masă, înalt, subțire, înțepenit. „N-ai și tu ceva dulce? o interogă de sus, cu oarecare scârbă, pe maică-sa. Măcar câteva bucăți de zahăr dacă altceva nu te-a dus mintea." Ioana bătu mărunt din buze, se scuza în limbajul ei, mut, umil. „N-am maică desert, de unde? Tu nu știi?" spuneau privirile vinovate, pe jumătate speriate, pe jumătate admirative, cerând iertare, implorând milă măcar pentru un moment, cât eram acolo. „Nu vrei mai bine miere?" îndrăzni în cele din urmă. „Du-te de-aicea cu mierea ta, nu știi că-mi face greață? Cicălitoare ești." Ioana fugi în bucătărie și aduse o farfurioară cu zahăr cubic pe care cocostârcul lacom și crud îl ronțai cu vădită plăcere. L-am îmbrățișat soldățește pe Mișu, i-am fluturat demagogic niște proiecte de revedere în vară, cu excursii prelungite și nu mai știu ce, i-am făcut lui Nichita invitația să mă caute, i-am prezentat omagii Ioanei și am plecat. Nu i-a mișcat efuziunea mea, nu i-a convins cordialitatea zgomotoasă. Mă priveau cu neîncredere răbdătoare, întunecată și i-am simțit rămânând închiși în

soarta lor ca într-o haină veche, rărită, ținând cald doar pentru că s-au obișnuit cu ea, cum te obișnuiești cu propria-ți piele.

La hotel, deși am mai cerut o pătură, am dărdăit toată noaptea. Demult nu mai avusesem capul atât de limpede. Nici vorbă de somn, până și oasele craniului luminau pe dinăuntru. Mă inunda o lumină rece, egală, fără putința de a ascunde un gând, fără un ungher mai obscur, cât de mic. Gândurilor le lipseau relief, pluteau aplatizate de parcă ieșiseră dintr-un laminor. Să facă economie de spațiu, să încapă toate, să se grupeze, paletizeze etc... Nu aveam nevoie să fac niciun efort pentru a vedea, ecranul interior cuprindea absolut totul. Aș numi stare de grație, dacă aș crede în performanțele autocontemplației. Cu ce rimează? mă gândeam, cu purificarea? Ceva similar ciudatului fenomen atmosferic datorită căruia poți vedea munții o dată la un an sau la doi de la sute de kilometri. Halucinație? Marii toxicomani recoltează așa ceva. Mă obișnuisem cu nebulozitatea, cu rostogolirea neîncetată a vălătucilor de idei și imagini, cu concentrarea necesară prinderii unui fir. Și a încă unuia, toarcerii din caiere voluminoase, de adâncimi insondabile. Cu fuga întârziată după un contur zărit în treacăt, cu deziluzia de a rămâne în mână cu coada unui gând prea agil, sperios sau viclean. Da, distingeam munții de la sute de kilometri, țineam în palmă reliefurile, străpungeam scoarța, ea însăși plutea suspendată ca o coajă subțire, ca un vâl. Mi-am tras păturile peste față și m-am scufundat în lumina fără umbre, dilatată, încremenită. Aduceam în prim-plan ceea ce voiam cu un semn imperceptibil, înțeles ușor de laminele docile, îndatoritoare. Cel mai greu îmi era să aleg din sutele, miile de plutitoare egale ca luminozitate. Așa

o fi fost și atunci când „mințeam”, cum spusese Mișu? Dacă vedeam, nu mințeam, în cel mai rău caz eram mințit. Nu mai știu, pot să pariez că vedeam. Nu totul dintr-odată, pe porțiuni sau în serii și numai când se ivea necesitatea. N-aș fi putut dormi cum nu dormeam acum. Pe atunci somnul avea gust dulce, mai plăcut decât vinul. Plăcerea senzorială a somnului relevată la trezire, reținută în fibre, în celule, în scoarța caldută a creierului! Apoi solilocviul, nu numai porția-mare de dimineață luată cu pătura în cap, cea de toată ziua. Nu mă împiedica, nu mă deranja nici prezența, nici absența cuiva. N-am priceput mult timp de ce spun unii că se plictisesc singuri. Nu înțelegeam noțiunea de singur. Om singur? Omul nu e tot timpul cu el însuși? De ce i s-a dat o uzină lăuntrică, un univers viu, clocotitor, mereu în erupție, mereu altul? N-ai timp să-l cuprinzi, sunt atâtea de văzut, de aflat, nu-ți vezi capul. Nu sunt destule nicio sută de vieți. Ca orizontul – oricât ai alerga rămâne neclintit, la aceeași distanță. Nu mă incomoda prezențele anoste. Puteam să ascult fără să aud, să privesc fără să văd, rămâneam mai departe într-un contact strâns cu mine însumi. Surâzând gândurilor mă achitam de îndatorirea față de interlocutor. Întrerupeam temporar „legătura” doar pentru dialoguri incitante, nu făceam decât să deschid o supapă, să las să țâșnească.

Aș fi putut să mă așez la o masă acoperită de hărți astrale, în bâlci, cu ochelari groși, cu sau fără turban pe cap, și să întocmesc horoscoape? Prostii! Nu mi se potrivea. Nu căutam în surse oculte, în broșuri de magie. Numai în capul propriu. Spectacolul feeric, inepuizabil, de o mie de ori mai captivant decât cel al vieții exterioare limitate, sărace. Filmul interior saturat de aventură, de fantastic. A

doua viață, viața paralelă, compensatorie. Mă hrăneam cu frumusețe și nu mă săturam. Timpul bătea din aripi, leneș, deasupra, ca o pasăre mare a paradisului, nu-i vedeam decât coada lungă, multicoloră, revărsată. Apoi deșertul realului parcurs pedestru, somnambulic, ani și ani. Un real precis, liniar, automat, monoton (deși presant) nelăsând nicio urmă, doar gol, golindu-mă. Copleșitor fiind, acest real s-a pulverizat pe măsură ce s-a consumat. S-au adunat steril, cenușă. După o vreme a apărut asfixia, arderea anaerobă. Solicitându-mă integral, timpul m-a strivit. Am dobândit o cantitate enormă de viață reală împovăraătoare. Exerciții de a deveni atent, activ, plin de râvnă, practic, precis, eficient. Un timp cele două tendințe s-au ciocnit, suprapus, contrazis. O luptă fără participarea mea. Între eul încolțit și mediu. Disproporție de forțe. Am ajuns altul fără să sesizez schimbarea. Pe măsură ce mă adapтам slăbea presiunea din afară. Comod, așadar. „Pe atunci” când vorbeam, povesteam, păraseam repede filonul sărac al realului, apelam la „fabuloasa comoară”. Lipsa fanteziei era sinonimă cu mărginirea, cu rudimentul spiritual. Nu suportam prozaicul, dar nici minciuna ce lua în deșert idealul pentru a-și masca mobilurile mizere. Credeam că minciuna suavă înalță, iar minciuna interesată fură, prostește. Sficiunea exprima tendința de a mă considera inferior. Abia după o frecventare reciprocă îndelungă cu cineva mă puteam manifesta natural, îmi permiteam franchețea unui adevăr. Dar și atunci pe cele mai multe preferam să le trec sub tăcere. Fantezia s-a convertit cu timpul în speculația realului, într-o mobilitate a prezenței în real, într-o spontaneitate „eficace”. Nimic nu e mai plauzibil într-un real strict delimitat, decât ceea ce ține de el însuși. Nu mai reușeam să identific minciuna

interesată (trăiam în ea, mi-o însușeam, o manipulam, fără să realizez). Nu mai puteam discerne noblețea de josnicie. Nu mai realizam dacă anumite sloganuri slujeau omul sau îl frustrau, înșelau, subordonau. Deci opacitate, iar pe fondul ei, aptitudinea de a fi instrument. Timiditate numai în raport cu identitatea individuală. Am preferat raporturile de normă. Cu necunoscuții, în afara rețelei abstracte a normelor, mai departe timid.

Fusesem înzestrat cu darul de a vedea. Nu prin învelișul epidermic, prin straturile biologice, asta o poate face orice vechitură de Roentgen. Prin firea omului, prin straturile ființei imateriale de el însuși necunoscute. Sufletul, iată mediul cel mai accesibil, domeniul unde nu era nevoie să învăț, să mă inițiez, unde n-aș fi obosit, nu m-aș fi plictisit niciodată. Nu m-aș fi temut de locul meu, de securitatea mea. În acel spațiu nu există conveyer, nu se cere să te crispezi în balansuri ca să-ți ții echilibrul. Aș fi „văzut” cât ar fi ținut harul. O fi pe lume un asemenea mod de a te întrebuința, de a te face folositor, de a-ți câștiga existența? Ar trebui să fie, și când am să mă mai nasc o dată am să caut. Legătura cu pluralitatea umană. Mă frecam de ea ca un pește în banc. Noaptea până târziu auzeam voci, pași, vedeam siluete. Ieșeau oamenii din localuri răscoliți, înfierbântați, sentimentalizați, plini de ei sau goi de ei, încărcăți de propria viață trezită, sau de dureri, regrete, vise. Urmăream perechi melancolice, dramatizate, de dorinți sau sleite de prea multe speranțe, torturate de neliniști. Tresăream la țăcănitul grăbit al tocurilor zimțând noaptea cu o nerăbdare, o așteptare, un nerv, o frică ascunsă. Infinita, copleșitoarea, dureroasa și încântătoarea varietate a ipostazelor vieții mi se trăda prin sunete, și semne, îmbogățindu-mă, răscolindu-mă,

facându-mă sfâșietor de fericit sau nefericit, săgetându-mă cu doruri, rănindu-mă și tămăduindu-mă. Mă legau o mie de fire de omul concret, guvernat de hazard. O loterie. Loteria străzii. Tot timpul în așteptarea nemărturisită a surprizei, a darului aruncat de valul străzii în brațe – o ființă rară unică. Mă infiltram în unghere. Un fund de local. În rumoarea intimă, figuri destinse sau încordate de evocări, mărturisiri. Clipa dezinteresată când chipul se spală în bucuria dăruirii. Priviri mirate, unul se ridică descoperind lumea de care uitase, indiferentă sau ostilă, în contrast cu cealaltă, adunată în el în ceasul adânc. Putința de a privi în ocheane fermecate. Mă mișcam prin lume fără piedică sau obstacol, străpungând zidurile, ghemuindu-mi privirile pe paturile oamenilor, dând ocol odăilor, meselor, scaunelor, fiecărei ființe pierdute în alveolele obscure. Luam temperatura, pulsul, cercetam pupila, zbaterea ușoară a venei pe tâmplă, tremurul mâinii. Puneam diagnosticul: trist sau singur, crede, e vulnerabil, se îndoiește, are piele de hipopotam, îi cresc aripile, iubește, ar vrea să iubească și nu știe, e anxios, tare ca o cremene, transparent ca apa, candidat la sinucidere, arogant din candoare, din ură. Dispuneam de un repertoriu infinit de nume de boli sau de contrariul lor (ce e acest contrariu? nu simplu sănătate, normalitate, bunăstare, în loc de minusuri, plusuri, în loc de goluri plinuri). Ofeream o privire, un zâmbet, încurajam sau dojeneam, arătam direcția, semnalizam oprirea, întoarcerea, nu dispuneam de mult timp, întâlneam sute, mii. E drept, nu mă ocupam de fiecare, unii treceau pe conveiere, absorbiți. De departe îmi luam pacienții în primire, îi sensibilizam, când ajungeau în dreptul meu tresăreau. Cui nu i s-a întâmplat să fie obsedat de o privire, de un zâmbet? Unii știu cu siguranță

când a fost momentul. Asta Mișu numea, cu un cuvânt impropriu, minciună. Deși a beneficiat de ea. Văzusem în el predestinarea unei libertăți martirice, fără inspirație, fără fruct, stearpă și chinuitoare, dar singura de natură să salveze omul din el, gata astfel să devină fiară. L-am împins cât am putut spre deșertul unde aspira să umble, să se consume, să se curățească. Nu, n-a fost minciună. Dovadă că în nepăsarea lui ostenită, pecetluită, fără ieșire, în mâhnirea amară lipsită de regret, e fericit. Un martir laic, fără călăi, schingiuitori, opera voinței proprii, fanatice.

Unde m-a părăsit „harul”? Nu deodată, printr-o zguduire, ci prin despărțiri treptate. O parte s-a înfundat în turma femeilor postbelice, hămesite, torturate nu numai de carnea colerică, ci și de spaima inconștientă că această carne se mistuie. Dădeau târcoale harului și mă furau. Fiecare o picătură, un strop, pe întuneric, mișelește, implorându-mă să vorbesc, amestecând în hrana lor porcească „elixirul”, destăinuindu-mi-se pentru a mă implica și smulgându-mi destăinuiri pentru a-și unge cu ele putreziciunea. M-au traumatizat vulgara hăpăială, mușcăturile lacome. De aceea îmi feresc răsufarea de pâlnia urechii de femeie. De ce harul nu s-a înfricoșat, nu a tras alarma, nu a sesizat ațipeala în timpul căreia eram jefuit? Ba da, ba da, a țipat, a suflat într-o mie de trâmbiți, a trimis dezgust asupra trupului meu, l-a făcut să se scuture, să se ridice cu blestem și pedeapsă de sine. „De aceea m-am și însurat i-am dezvăluit lui Mișu, dând glas unei taine ascunse în cutele minții. Cuvintele mi-au scăpat fără să le gândesc, de la sine înțelese, plutind în lumina adunată sub țeastă. În unghiul nevoii de ispășire, în căutarea limanului, în penitența auto – impusă, insuficient de grea, de usturătoare oricât aș fi înăspriț-o, în nevoia de răscumpărare,

în timpul fugii de plămădele femeiești purtând semnul trufaș al păcatului, în muțenia simțurilor reduse la tăcere, în senzația de suprasaturație organică și lihnire sufletească, în această beată cutreierare a drumurilor de către tigrul mânjit de sânge pe gură și amenințat de postul veșnic, a apărut Despina. O imagine fulgurantă, aripă azurie, nu albă, privire luându-și zborul, porumbel refuzându-se oricărei atingeri, chiar și cerului. Trimisa! Așa s-a produs bunavestire. Nu harul descoperea. Harul aștepta regăsirea, reîntâlnirea cu jumătatea pierdută. A ales și a hotărât cel supus amăgirii. Despina m-a clătit într-o apă și a fost destul. Nu semăna cu hoațele, grădinăresele iadului, înfometatele, nărvitele războiului, ale postrăzboiului. Nu semăna întru nimic și asta mă liniștea, mă punea la adăpost de recidive, de ispite, de furt. Dar se cuvenea s-o întrupez în femeie și i-am dat chipul celor două, singurele pe care le iubisem. Ce noroc mai mare decât suprapunerea și contopirea a două femei, după ce fiecare în parte fusese desăvârșirea! În porumbiștea de pe dealurile satului le-am regăsit, cu o bucurie copleșitoare, într-o unică ființă născută pentru mine. Își dăduseră mâinile, se uniseră ca suprem semn al trecerii iubirii în uitare de sine pentru eterna mea fericire. Harul decepționat, deprimat m-a părăsit. Cât a mai rămas s-a scurs când Despina a făcut din mine un conchistador al bunăstării proprii, echilibrist al conveierului ierarhiei de birou, și când mi-a construit castelul privat. „Am văzut”, dar tocmai când mi-am ales perechea am orbit. Fără „har” eram slab, m-am făcut din ce în ce mai slab. Pierzând harul, altceva n-am avut. La capătul periplului am ajuns: un domn onorabil, dolofan și chel, perfect instruit în săvârșirea gestului „de rigoare”, anost și ridicol în sublimele-i defulări,

și o doamnă placidă, manechin elegant croit dintr-un carton marmorean, cu un intelect funcțional, vigilentă și eficientă în interesul instituției matrimoniale. Geniul ei – abilitate dublată de fler – a constatat în ușurința cu care mi-a distrus horoscopul și mi-a construit „modurile”. În acestea nu mai răzbate vacarmul, tumultul, sunetele și semnalele. Tânjire după lumea refuzată. Priviri de ocnaș sau extraterestru spre mișcarea orașului. Eu lor proscris, ei mie? Simplificarea vieții, copac foșnitor transformat în tulpină. Pierderea vrăjii cu ajutorul căreia ascuți și vezi cele tănuite, te simți slobod pretutindeni căci nimeni nu se ferește de tine. Nimic din iluzionismul clipei. În locul schimbului privirilor de recunoaștere, solidaritate – opacitate, zid. În locul vechiului abur, sticla singurătății incasabile.

(O, această lungă, utopică, puerilă teorie a harului de „a vedea”! De ce nu l-a mai ajutat în cazul Despinei? Pasămite fiindcă îl părăsise pe jumătate (furat de Venere) și că a ales în calitate de om lipsit de har, de ființă de rând. Ce a fost în fond acest „har”? Un nemăsurat orgoliu. Se hrănea cu iluzia că vede prin oameni, că pătrunde miezul sufletului lor dintr-o privire, că prin privire le și vorbește și se face și auzit. Exhibiție orgolioasă a sensibilității excesive, improvizație a simțurilor, joc gratuit, nebunesc, inspirat de patima cunoașterii, de curiozitatea și speranța de a fi în oameni și a-i replămădi dumnezeiește prin fantezie. Ușurătatea orgoliului s-a răzbunat. Puritatea celestă de pe chipul Despinei el a inventat-o, el a plăsmuit-o, a trăit cu această iluzie până ce realitatea i-a vârat degetele în ochi. Și nici atunci n-a văzut dintr-o dată, ci încetul cu încetul, dezmeticindu-se greu, ca un drogat. De ce? Din neputința de a cuprinde fondul contradictoriu, derutant al omului,

și mai ales de a accepta și recunoaște ceea ce-i contrazicea himera, din teama că distrugându-și plăsmuirea se va găsi în vid și mai ales în minciuna propriei puteri de „a vedea”. Toți ne creăm imagini subiective despre oameni. Oamenii nu sunt, în fond, plăsmuirile noastre? alcătuiți mai mult sau mai puțin arbitrar în funcție de anumite nevoi sufletești? Aflăm adevărata distanță dintre ce ne imaginăm și ce este? Greu de spus. Dar aceasta este valabil și în raport cu noi înșine. Târziu Sergiu a aflat că omul e o volbură de gânduri și sentimente, nu un portret ci o succesiune de portrete, iluzia mișcării rezultată din depănarea secvențelor de film.)

Pierderea slobozeniei! Libertatea celui ce nu posedă nimic, dar se posedă pe sine! Când nimic nu se interpune între el și sinele gol, vizibil din toate părțile. Liber ca ființă naturală! Nu ca melcul sau scoica, împovărați de cochilii, nu ca cerbii împodobiți de coarne, ca vulpile târând trena coziilor! Puteam să dorm oriunde, să mănânc oricând, orice, de la oricine. În fiecare clipă purtam cu mine totul. Minte nu se fixa pe nimic în afară, nu rămânea legată de lucruri. Fără orgoliul apăsător de a avea, fără teama vulnerabilității. Cum să-ți pierzi cămașa? Pantofii mulați ca și pielea piciorului? O haină căreia îi cunoști toate secretele. Gustul aceleiași ciorbe... cerul gurii se învățase. Hainele frumoase decorau strada, drapau femeile. Conștiința că păstrarea, conservarea, apărarea sunt povară. Lucrurile unice, vechi, suportă orice cu bunătate și stoicism, fără să-și modifice condiția, fără să se degradeze. O haină nouă, frumoasă, poate fi distrusă de cel mai simplu accident. A mea de atunci rezista, invulnerabilă, oricărei agresiuni. Slobod în mișcări ca un animal în blana proprie. Plăcerea buzunarului gol... Nu trebuia să-l pipăi, dacă băgam mâna nu mă obliga nimic să închid pumnul.

Bani, chei...? Cel mult firimituri de spart în dinți. Minte în întregime cu tine, nu alergând înapoi, nu tresărind că a uitat ceva neascuns. Lipsa nevoii de a piti, de a încuia. Cheia, simbol al alienării! La posesorii de chei avariția apărea sub forma veghii ascunse, bănuielii, neîncrederii. Și a unei mici uri față de cei de tot deposezați, plebeii. Afinitate cu cei liberi ca și mine, neînrobiți. Consolare pentru a ne feri de venin, de masca posacă, conservându-ne seninătatea, candoarea, larghețea. Și deodată, dorința de a avea, foamea de lucruri. Orgoliul de a arăta. Volumul lucrurilor dă senzația de plinătate, ca volumul mâncării în stomac. Flămând mereu, îngurgitezi. Lucrurile nu au altă menire decât să alimenteze vanitatea că exista. Minte, prizoniera griii de a nu pierde, de a păstra integritatea, de a spori.

Dragostea s-a refugiat în ținuturi necunoscute. Dragostea ca dar al norocului. Femeia, câștig nesperat, bogăție imponderabilă, primăvară prin ani. Uluitor venind în întâmpinare. Apoi, condamnarea la unicat. Femeia fără tenebre, enigme, taine. Receptivitatea zero. Simțurile, o baltă acoperită de vegetație nemișcată. Femei decodificate, instrumente de lucru, rectiline. Femei domestice, utile. Ascendentul ierarhic înlocuindu-l pe cel bărbătesc. Castitatea morală ca normă. Resemnare. Amortizarea orgoliului.

Alături de femeie, arta. Sanctuar. Emoția perpetuă, bucuria de a vibra la straniu, la vis, la speranță. Arta a fugit ca un rechin furios. Fără adieri, miresme, sunete. Fără îndoieli, fără ecou. Judecăți simpliste, exclusiv raționale. Viața fără vagabondaj spiritual. Produsele spiritului într-un con de umbră. Secundare, accesorii. Sterilitate fără conștiința de sine.

XV

Toată lumea pretindea că arăt bine, mai reconfortat, mai destins, cu alte cuvinte că-mi priise scurtul concediu luat înaintea lunii celei mai grele, a lunii decisive, de șut, de nopți nedormite și maximă hărțuială. „Forțe noi, forțe noi”, mă salutau cunoscuții pe culoarele ministerului. Cuțafache însuși ținu să consemneze faptul, exploatându-l profesional „Vii din refacere. Te pun în linia întâi.” Ministrul, de față, adăugase doctoral: „Minte sănătoasă în corp sănătos”, cum spuneau străbunii. Ai mei de la centrală susțineau că am întinerit. Despina a respirat ușurată: „Deveniseși indigest. Slavă domnului, ți-ai pierdut mutra de călău. Urâciosule, mulțumește-mi.” Entuziasm general, primire triumfală, leacul se dovedise miraculos. Îmi arătam dinții sclipitori, mulțumeam tuturor cu o gratitudine și o voioșie pe măsura optimismului subînțeles. Dar nu cu poftă de muncă mă întorsesem, cum presupuneau observatorii, ci cu poftă de viață, în ochii cunoscuților cele două stări de spirit se identificau până la confundare. Nu dispuneam de niciun program, de nicio strategie. Doar de o plăcută stare de nerăbdare proprie unui cal după ce a traversat oceanul în

boxa din cala corăbiei. Papahagi se grăbi să se derobeze de responsabilitățile deținute în timpul absenței. Veni cu un maldăr de dosare lăsând în anticameră funcționarii. „Ai un obraz cianurat, Papahagi. Ce naiba, nu dormi ca lumea? Nu-ți priește prima zăpadă? Ai văzut ce e afară?” Îmi arătă binecunoscutul surâs enigmatic, sarcastico-mefistofelic, singura formă de a se lumina la față, dacă asta putea fi numită lumină. Fără să dea cea mai mică atenție obrazului cianurat, deschise primul dosar. Nu intrasem încă în dispoziția propice. „Nu, serios, ai o mină suferindă. Te supără ceva?” Negă, dar lăsă în suspensie dosarul și își rotunji buzele ofilite în semn de așteptare. Nu marșa, nici nu punea punct subiectului. „E inima, nu? sugerai confidențial. Sau ficatul? Nu te-ai arătat la medic?” În continuare cu buzele rotunjite ca atunci când tragi aer după ce ai mâncat ardei iute și cu privirile plecate oblic scutură din cap. „De ce, Papahagi?” „Când?” șopti blazat, fără să mă privească. „Știi când? Îți spun eu când? După ce o să fie prea târziu. Ai crize?” „Uneori”, recunosc fără să dea importanță. „Uneori? N-ai avut niciodată paloarea asta vineție. Te simți rău?” Mă privi atent și citii neliniște în ochii lui. Voia să se convingă dacă sunt cu adevărat alarmat. Ezita încă, îl presai. „Poate te-a extenuat săptămâna asta.” „Au fost destule”, acceptă ipoteza încă rezervat. „Pe fond de oboseală boala de ficat se agravează brusc.” „O stare de indispoziție”, făcu primul pas Papahagi, în pofida discreției și prudenței caracteristice. „Ai văzut? Digestie proastă, dureri de cap, gură amară, nu? Scăderea forței.” Asaltat de diagnosticul meu Papahagi descoperi deodată că se simte rău. Îl trecură transpirații reci. Ce-mi venise? Cășunasem pe capul omului ambiționându-mă să-l scot bolnav. „Uite ce e, Papahagi,

lasă-le dracu de dosare, pune-le aici la mine pe birou, sau nu!, mai bine dă-le înapoi în secții să-și urmeze cursul și dacă pe parcurs se ivește ceva să se prezinte respectivii la mine; Așa, acum la doctor! Nu vii până nu se clarifică, ne-am înțeles?” S-a împotrivit, nu concepea să lase baltă treburi atât de importante, dar își găsisse nașul, pur și simplu l-am împins afară. A mai venit să raporteze Popescu, secretarul. Acru, ca de obicei, dar cu pielea obrazului bine întinsă pe pomeții lați, mongolici, fără cearcăne și priviri apatice, fără praful, cenușa proprii claustraților cu organele uzate. Oricât m-am străduit să caut, nu i-am descoperit nicio simptomatologie maladivă; m-am văzut nevoit să-mi înăbuș neastâmpărul hipocratic. M-am resemnat să trecem la oile noastre. După informațiile de ordin curent – începusem să casc și mă scuzai pretextând că pe la ora aceasta trăgeam un pui de somn –, după ce-și epuiză lista de rutină, Popescu mă anunță că are un subiect neplăcut. Mă introduse în „caz” cu detașare și obiectivitate, însemnând după socotelile mele că faza virulentă trecuse. Când aflai despre cine e vorba, înțelesei că se adăuga și anumită delicatețe; în felul lui, Popescu mă proteja, reducea concesiv diapazonul gravității. Mefisto divorța. Mă iniție pe larg. Nemaисуportându-i brutalitățile, soția fugise la părinți, iar el, speculând situația, intentase divorț pentru părăsire de domiciliu. Imediat își adusese amanta în casă, o așa-zisă verișoară, studentă. Se punea problema copilului; manevrând pe la tribunal smulgea mamei fetița pe baza verdictului de imoralitate. Popescu făcuse investigații, ajunsese la tribunal, individul dispunea de influență. „De ce ne băgăm noi, tovarășe Popescu, în ciorba asta?” îl întrerupsei. Începu să fiarbă, îmi demonstra că nu e ciorbă.

Nu avem dreptul să închidem ochii la infamia unui lucrător al centralei. Vrusese să fie culant dar îl stârnisem. „De unde știi ce e între ei, mă aprinsei, ai trăit cu ei în casă? Ce tot ne arogăm dreptul de judecători? Există o justiție, las-o să-și facă datoria.” Mă răzgândii însă, nu în felul acesta puteam să o scot la capăt. „Dumneata nu știi, îl luai pe alt ton, cât de diferit se văd lucrurile din cele două părți? Oamenii sunt părtinitori cu ei înșiși. Dumneata însuți vii în această chestiune, de ce să nu fim sinceri, cu idei preconcepute. Lasă, știu, nu-l agreezi. Te străduiești să fii obiectiv, nu mă îndoiesc, dar ești om, ai antipatii, resentimente. Nu-i contest defectele, numai că le vedem diferit. E firească relativitatea în judecarea oamenilor. Și apoi chiar așa, o femeie fuge, alta vine, sunt mișcări ale vieții.” Asta nu-mi propusesem să zic dar îi dădui înainte. „Dumneata tragi de aici un înțeles, eu altul. De unde știi că nu e mai bine pentru toți? Că nu e spre fericirea ei? Și adaug, spre nenorocirea studentei? Sau invers, sau invers și iar invers, pricepi? Nimeni nu poate ști. Nici ei înșiși, dar noi. E o loterie, dragul meu. Pornim cu cele mai bune intenții și eșuăm. Ne punem toate speranțele într-un număr și pierdem, în timp ce altă dată întindem mâna la întâmplare, nici nu ne gândim, un gest reflex, și deodată, câștigul visat! Viața scapă oricărei geometrii, oricărei liniarități. Ai făcut aia, ești vinovat, te condamni! De ce? În raport cu ce, cu cine? Ea se plânge, se luptă, e pornită împotriva lui. O înțeleg. Dar mâine? Nu-și va găsi un echilibru mai bun, nu-i va mulțumi, nu-i va da dreptate? Câte surprize nu sunt posibile? Câte variante nu există? De ce să ne cramponăm de una, de ce să înghesuim totul în scheme? Enorm de multe necunoscute ne scapă. Să fim precauți, să nu ne atribuim rolul destinului. Lasă viața să

curgă, își găsește ea albia – cotită, cu meandre, după cum e relieful. Nu există linii paralele, noi le imaginăm. Nu mă refer la tehnică, ci la viață.” Ciudat mă privea Popescu, când cu reflexe metalice, reculuri de arc încordat, când atent, concentrat, doritor să înțeleagă. Gura exprima cu totul altceva, mesteca plictisită în rafale scurte. Încerca gustul ideilor mele? „Trebuie să-l punem în discuția organizației de bază” conchise laconic și ponderat, cu aerul că încheie logic șirul raționamentelor mele. Nu m-am dat bătut. „Chiar și copilul... continuai, dumneata susții de bună seamă că despărțirea îl va nenoroci. Nu reușea mai degrabă să-l nenorocească, încetul cu încetul, ura reciprocă a părinților? Și chiar dacă s-ar fi stins ura, absența respectului, admirației, a acelei pilde de solidaritate a cuplului în înfruntarea vieții sau în savurarea vieții? De ce ținem cu tot dinadinsul să conservăm un statu-quo minat, putred, dintr-o mistică instituțională? De ce nu reușim să vedem mai liber relațiile umane, voluntare și nu impuse, bazate pe sinceritatea sentimentului și nu pe constrângere juridică. Autoimpuse vei spune, dar de ce imuabile „fatale? De ce când această relație nu mai poate fi o celulă armonioasă o transformăm într-o celulă cu gratii?” Popescu își consultă ceasul și bifând ultimul punct pe carnetul deschis mă puse pe scurt la curent cu recenta ședință de instruire de la sector, apoi, scuzându-se, fugi la nu știu ce consfătuire.

Informat, sau stând la pândă pe undeva, își făcu apariția Mefisto. Năvăli în birou străpungând apărarea Miei și, fără să-mi spună bună-ziua, nemaiavând răbdare să se așeze, înfigându-se masiv, bolovănos, pe picioarele-i de elefant, prăvăli o cascadă de tunete când violente, sparte deasupra capului, când înfundate, răbufnind și pierind în depărtări,

învăluindu-mă într-o frenezie disperată, haotică, agresiv-umilă, zgâlțâindu-mă ca o furtună dezordonată. L-am imitat, am bolborosit și eu amenințări, vulcanic, tragic, sleit, l-am speriat cu tonuri apocaliptice asociind la întâmplare, onomatopeic, expresii ultimative, iretractabile, sporindu-i isteria, umplându-i ochii de furie, groază, slăbiciune, oroare până când ceva în glasul meu, în atitudinea mea, i-a atras luarea aminte și înțelegând că glumesc a rămas cu gura căscată, încremenit. Ca un deal de pământ înmuiat de ploii s-a năruit peste mine. Abia am ieșit din masa grea, moale, elastică, abia mi-am scos capul dintre labelle de urs, care, fără să strângă, mângâind doar, îmi frânseseră umerii și îmi opriseră răsuflarea. L-am împins pe scaun și luându-mi distanță, ițindu-mi capul cât mai sus pe jilțul de director, l-am pironit cu degetul arătător ca pe un sperjur și cu voce de stentor i-am pus grave întrebări acuzatoare: de ce nu a alergat după femeia fugară să o întoarne, de ce nu a cerut să fie îngropat sub pragul casei ei, de ce nu și-a turnat cenușă pe cap și nu și-a sfâșiat obrajii cu unghiile, de ce n-a ținut post negru, nu a bătut mătănii și nu a alergat la vraci, de ce nu a gonit-o din ușă și nu a dat-o de-a berbeleacul pe intrusă, de ce nu a pus zăbrele peste tot și zece lacăte spre a se feri de ispite și de păcat, de ce nu a clătinat clopot de moarte în dungă alungând fiarele cu păr bălai și dând de veste că putrezește fără sicriu, de ce a plătit juzii, de ce? de ce? Am râs cu lacrimi, el prăvălind stânci, smulgând arbori, afundându-se cu picioarele golemice până la genunchi în pământ, eu cocoțat pe un stei, pe o creangă, țipând ca un papagal învățat să spună „Sodoma și Gomora pe capul tău”. Mi-a făcut confesiuni cu o artă a detaliului uimitoare, pictând cu pastă groasă, cu o cromatică de mare colorist.

Voiam să știu de ce fugise? Pentru că nu putea face față în niciun chip, nu avea snagă, o sărăcie, ființă năpăstuită de natură. Mica zestre se consumase, un timp storsese din ea la disperare, dar ce să storci din piatră seacă, din burduf gol? Începuse s-o bântuie frica, remușcarea și frica. Se strecura ca o umbră, nici nu respira, doar să nu fie văzută și auzită. Zăcea înconjurată de flacoane, implorând îngăduința compătimitoare a doctoriței. Dacă se apropia și punea mâna lui mare, grea, – dar el știa să o facă ușoară și moale când voia – pe coapse, o apuca tremurul, plânsul cu sughițuri. Se strângea în ea ca un copil oropsit, murmură rugăciuni, chema cerul în sprijin să-l potolească. Dacă-și lipea gura mare de umărul ei, frigând-o, scotea un țipăt și i se oprea inima, chiar i se oprea, verificase. Se retrăgea prin spitale, doctorița îi semna certificate de milă, îl convinsese că nu e nimic de făcut, îl înțelegea, nu vedea nicio ieșire, asta era situația. Ar fi iertat-o, ar fi dat-o uitării, dar ocupa loc în patul lui, cel puțin simbolic dacă nu în carne și oase. Cel mai mult o secătuisese nașterea, îi supsesse sângele, toate simțurile, făcuse din ea o scoarță de copac. Nu bolea, nu suferea, ar fi putut să facă mișcările vieții dar dragostea o înspăimânta de moarte. Valul fierbinte al bărbatului venind spre ea îi tortura creierul ca un coșmar, îi încrâncena carnea pe oase, scotea broboane pe pielea spălăcită și umedă. Mi-a descris crizele ei cvasischizofrenice cu de-amănuntul, contracțiile dezgustătoare, exclamațiile, vorbele, totul. „Mă autorizați să-i dau aceste lămuriri tovarășului Popescu, mă autorizați? insista. Voi avea posibilitatea să le ofer și onor adunării. E nevoie și de comunicarea de specialitate a doctoriței curante?” Nu făcea tragedie din starea bicisnică a fostei lui femei. Nici eu nu vedeam de ce ar fi trebuit să adopte

un ton funerar, să o evoce ca pe morți. Pentru un bărbat ca el se potrivea mai degrabă hazul tonic, eliberator, omul scăpase de năpastă și îi găsea femeii un merit că avusese curajul să fugă. Mama copilului și toate celelalte, dar el, el ca om, ca bărbat, cu ce greșise? Cine-l blestemase? Și de ce să lase fetița în brațele molâi, în crengile ude? Preîntâmpinând o întrebare, mă asigură că nu mai există niciun risc de a repeta greșeala, a doua oară nu se mai poate întâmpla, a învățat să sufle și în iaurt. Studenta a trecut, cu brio toate încercările. Mai mult, acum ea îl supune unei perioade de probă, n-a pronunțat încă ultimul cuvânt. Am râs cu poftă imaginându-mi-l pe Mefisto scheunând complexat la picioarele studentei. Când ne-am luat rămas bun arăta deconectat, senin, din nou încrezător în logica vieții și rațiunea umană. Și eu rămăsesem bine dispus, întâlnirea cu Mefisto avusese un efect stenic, spusese pe nume unor lucruri naturale. Mă eliberasem dintr-un cerc nevăzut, spărsesem un perete de sticlă, ștersesem cu piciorul un semn magic. Mă simțeam mai viu, mai real. Am încercat să pun ordine în lucrările adunate pe birou, o stare de nerăbdare inedită mă împiedica să mă concentrez. Altceva, altceva aș fi făcut... Sunai. „Mia, de când n-am mai fost eu la teatru?” Își ridică ochii meditativ, gestul ei reflex, profesional, indicând efortul de memorare rapidă. Nu știa sau îi era rușine să spună. Nu fusesem niciodată de când lucram împreună, nu se întâmplase să-i cer să-mi cumpere bilete de teatru. De ce nu lăsa și ea să se străvadă o mică lucire ironică în priviri, nu-i puneam probleme de servicii, nu discutam secrete de stat, era vorba de teatru, o toană de-a mea. Ce dacă mai fusesem sau nu mai fusesem, nu ne tăia nimeni capul, nici mie, nici ei. „N-ai de unde să știi, degeaba te gândești, îi

spusei cu o sinceritate brutală, nici eu nu mai știu. Poate din tinerețe.” Nu credea sau nu îndrăznea să mă contrazică, manifesta rezerve dubitative, gata în orice moment să-mi ia apărarea chiar împotriva mea. Îi dădui ziarul și o rugai să caute două bilete. „N-am nicio preferință, o lămurii, orice, și așa e prea târziu.” Găsi la „Diavolul și bunul Dumnezeu”, nu cunoștea autorul, nu putea să-mi dea nicio referință despre spectacol. O rugai să-i comunice Despinei să se pregătească dar Despina ținuu să trateze direct. Ghicii o oarecare derută în vocea ei telefonică, de obicei stăpânită, voalată, ușor enigmatică. Șovăia, nu știa ce să întrebe, aștepta lămuriri, nu-i dădui niciuna. „Și cu băieții? îmi reaminti în cele din urmă. Ai spus să-i convoc diseară.” „Contramandază, nu e nicio catastrofă.”

Când am ieșit de la teatru ningeabundent. O tăcere nefirească pusese stăpânire pe oraș, ca pe un câmp de luptă după armistițiu. Vorbii și vocea fără ecou se înfundă în văzduhul moale. În raza privirii circula o energie înspăimântătoare, dar mișcându-mă prin ea nu reușeam să-i prind voltajul. Impresie de artificial, ieșisem pe altă scenă mai mare, vraja artei se prelungea. Propusei să mergem acasă pe jos. Îmi venea să râd fără niciun motiv, dar când dădurăm de bulevard spectacolul se schimbă, spațiul nu mai avea densitate în perspectivă, dimpotrivă, arăta golit, pustiit și veselia mi se risipi. Fulgii de zăpadă se topeau pe haina de blană lucioasă a Despinei sugerând ceva polar. Traversarăm un Cișmigiu de nerecunoscut, chircit sub ninsoare. Spectacolul mă incitase, nimerisem la o piesă de calitate, auzisem de Sartre ca de un filosof modern jongleur al paradoxurilor, nu știam că a scris piese și că i se joacă în România. Citisem programul de sală, mă edificasem. În

sinea mea mă speriasem de golul în care pluteam. În sfârșit, trăisem o revelație. Despina împărtășea entuziasmul meu, dar cu rezerve. Reținuse paradoxul lui Goetz „ce bun era răul”. „Ce filosofie e asta? Joc de cuvinte. Ce bun e răul, ce rău e binele, se poate inversa orice. Același Goetz spune că el singur a hotărât răul și binele. Teoria arbitrarului, așa se comenta și în foaier.” „Am auzit, dar afirmația lui Goetz se întemeiază pe faptul că a măsluit jocul. Știi, când a aruncat zarurile. Pusese rămașag cu preotul că dacă pierde face binele fiindcă preotul se văita că toți fac rău.” Despina nu-și amintea scena, nu reținuse chestia cu trișatul. „El pierde, i-am reamintit, și pretinde că se pleacă în fața hazardului. Zice că dacă așa a hotărât Dumnezeu, așa o să facă. Atunci o femeie strigă pe scenă că l-a văzut cum a trișat.” Despinei îi scăpase detaliul, nu i se părea important. „Păi de ce a trișat? insistai. Ținea neapărat să facă experiența binelui, nu e așa? Dar astfel face un om binele, ca o experiență? Nu ca o pornire naturală? N-a ieșit nimic, nu? Oamenii au respins binele lui, au dibuit că e înșelăciune, farsă.” „Nu știu, eu n-am înțeles așa, mă contrazise. El totuși face bine oamenilor și oamenii nu-i sunt recunoscători. Aici are dreptate, chiar așa se întâmplă. Faci bine și-ți vezi rău. Oamenii sunt ingrați, uită ușor. Nu știi vorba: Pe cine nu-l iași să moară nu te lasă să trăiești?” Nu-mi plăcea judecata Despinei. Asta voise Sartre să ne demonstreze ingratitudinea? „Nu recunoaște el singur, Despina, că n-a făcut decât să maimuțărească virtutea? Nu declară el ritos că farsa binelui, sau comedia, nu știu exact, s-a încheiat? Ai uitat? Aici e cheia.” Rămânea sceptică, n-o interesau speculațiile despre modul de a săvârși binele. „Binele e bine, ceva obiectiv, concret. Îmi împlinești dorințele, îmi asiguri condiții optime... ăsta binele. Nu stau

să mă uit dacă te maimuțăreai. Treaba ta! Pe mine faptul mă interesează, nu fițele tale.” Oricum aş fi întors-o tot acolo ajungeam. Unica sursă a binelui sunt pentru ea condițiile materiale. Mi-am amintit spovedania lui Goetz că țelul său fusese să-i înrobească pe beneficiarii așa-zisei bunătați dar am renunțat să-i mai servesc argumentul. Dacă binele nu corespunde firii tale, aspirațiilor tale, la ce folosește? Dacă simți că te înrobește, îți cere în schimb ceva de neînstrăinat, personalitatea, libertatea, plăcerea de a trăi? Doar iei pe ceva acest bine, îl răscumperi, nu e un cadou dezinteresat. Sunt zăcămintе în fiecare, datorite anume de natură pentru a le consuma. Consumul însuși e o satisfacție, o bucurie. Nici nu-l condiționezi de răsplată, e modul tău optim de a te manifesta, e arderea ta, împlinirea. Dacă astfel îți procuri binele, binele acela va fi dublu, căci sălășluiește și în ce dai și în ce primești. Iar dacă te înrobești, și în loc să-ți exploatezi harul, excavezi în gol, scoți munți de steril ca să obții un bine standard, simți gustul răului și în ce oferi și în ce ți se oferă. Iată unde mă dusesse Sartre, unde mă duceau acum toate drumurile. Despina se lăsase mlădioasă pe tocurile cizmelor, își scosese căciula și-și lăsase pletele moi să-i bată gulerul în ritmul mersului, să prindă fulgii și să-i împrăstie, își ridica din când în când fruntea oferind-o spuzelii albe, mișcătoare, își lăsa fața mângâiată, împrăștiată de zăpada pură și caldă. Nu mă puteam bizui pe ea, trebuia să-mi caut și să-mi adun cioburile, să mă reconstitui fără ajutorul, chiar fără știrea ei. Repetatele încercări eșuate de a ridica supapa de presiune mă blazaseră. Nu știu de ce o asemuii cu o mamă tiranică și opacă, incapabilă să-și înțeleagă propriul fiu timorat, închis în sine, disperat de incomunicare. Sunt asemenea mame fanatice, surde și inflexibile. Cred că numai

ele știu ce e bine pentru fiul sau fiica lor, orice încercare de a le îndupleca, de a le deschide ochii, de a le face să renunțe la ideea lor fixă e de prisos. Nu intră aici și un calcul egoist, o ardoare pentru binele propriu, închipuirea că ceea ce e bun pentru ele e bun și pentru ceilalți? Un asemenea fiu nu doar că nu îndrăznește, dar capătă repulsie de a mai încerca să se facă înțeles, de a mai vorbi despre sine. Comunicarea mea cu Despina, și așa redusă, se îngusta văzând cu ochii. Noi doi nu mai avem ce ne spune. Poate și ea era conștientă de asta, dar nu dramatiza, se resemnase, găsisese un panaceu, băieții, serile, o iluzie de mișcare, animație, zgomot, un surogat de viață intimă, familială. Am tăcut aproape tot drumul, am tăcut și în timpul frugalei cine luate în bucătărie, am tăcut când ne făceam toaleta de noapte. În pat a schițat ceva ca o dorință de apropiere, ca o sugestie de oferire sau solicitare, ceva zgârcit, formal, lipsit de elan. Epiderma mea a fost cuprinsă brusc de rigiditate. Acest simptom de apărare și de respingere își făcuse apariția mai demult, nu-l luasem în seamă, nu-i dădusem importanță, nu știusem să-l definesc. Înțelesei că închiderea se făcea peste tot, blocarea se generaliza, trecea din idee în afectivitate și în simțuri. Auzii cuvintele lui Mefisto „nu e nimic de făcut” urmate de râsul demonic, expresia unei libertăți interioare năpraznice, imposibil de zăgăzuit.

Dimineața, cum ajung la Centrală, mă iau în primire Hâncu și Silețky. Veșnicele dificultăți, Hâncu mă montează împotriva unor întreprinderi și ministere, Silețky își susține principiul bine cunoscut că rezolvările depind de autoritatea șefului. Mi se bagă sub nas câteva numere de telefon la care intervenția mea ar fi salutară. Resping hârtiuța. „Lasă că vă descurcați voi, închipuiți-vă că am murit.” Îmi răspunsei

singur că dacă muream venea altul și tot aveau cui se adresa. Nu le căzu fisa și-i atrăseși pe panta artei. Nu văzuseră spectacolul, nu auziseră de el, ca și mine nu mai călcaseră pragul unui teatru din vremuri imemorale. Încercai să-i introduc în anecdotică, dar nu reușii, constatând că la drept vorbind nici nu cunosc subiectul. Construcția se dezagregase în capul meu, vechile reflexe culturale își spuneau cuvântul, nu aveam antrenamentul dramaturgiei moderne. Îmi rămăseseră mai ales anumite metafore. „A te ambiționa ca boala binelui să devină molipsitoare.” I-am inițiat în ceea ce mi se păruse unul din sensurile piesei. „Cum vă sună asta?” Lui Hâncu îi suna bine. „Asta vrem și noi, nu? Educație, morală, omul nou. O generalizare a conștiinței înaintate.” „Cum Hâncule, boala binelui? Asta ne propunem noi, boala binelui?” Silețky râse nimicitor. Se felicită că nu căzuse în cursă. „Fii atent, tovarășe Hâncu, îl sfătuii fraternal, occidentalii ăștia sunt ai dracului, bagă fitile...” „Cum adică boala binelui, nu se dădu bătut Hâncu, ce, binele e o boală?” „Mai rău, jubilai la gândul că-l năucesc, personajul îl numește urgie. Bunătatea mea să cadă ca o urgie pe capul lor, sau ceva asemănător.” „E nebun. Ca o urgie? Cum ca o urgie? Nu se poate, se contrazic noțiunile. Binele și urgia nu merg împreună.” Silețky își ridicase sprâncenele, își înclinase capul și împungea undeva cu privirile, semn că și el vedea aici o nepotrivire. I-am lăsat un timp să caute, să fiarbă deși verdictul lor fusese dat, numai de formă continuau să se gândească. „Și se dau piese de astea la noi?” o coti Hâncu pe terenul mai sigur al combativității ideologice. „Stai, Hâncule, că n-am terminat. Știi ce zice mai departe? Că a vrut ca bunătatea să fie mai pustiitoare decât răul făcut înainte. Asta cum o comentezi?” „Aiureală, tovarășul Harnagea.

Aiureală curată. Nu mai avea nicio îndoială, căzusem pe mâna unui escroc. Știți, vorba aia, un nebun aruncă o piatră în apă și o sută de înțelepți nu pot s-o scoată.” Cu toată prudența lui, Silețky nu se putu abține să nu i se alăture. Râse zgrunțuros și tuși, tusea îl scutea de vorbe, se folosea de ea mai ales când asista la dispute, așteptând ca ceilalți să-și epuizeze argumentele. „Am făcut gesturile iubirii, dar iubirea n-a venit – recunoaște personajul. Gesturile iubirii, Hâncule, nu iubirea, gesturile bunătății, nu bunătatea. Din ce impuls faci binele? Dintr-unul principial, abstract? Nu e suficient. Ideea nu e un mobil suficient de puternic. Religia nu flutură de mii de ani ideea binelui? Ai apucat și tu burghezi. Câți nu se confundau cerebral cu acest principiu moral, dar îi împiedica să-și împlinească vocația, destinul? Iubirea poate fi un mobil? Ca sentiment individual, da. Îți iubești copilul, mama, iubești o femeie. Ești gata să le dăruiești totul, să te sacrifici. Nu contest că din prea multă iubire poți face și rău. Cunoașteți și voi destule cazuri, bănuiesc. Dar ca sentiment universal? Mai greu. Iubești umanitatea, vrei să te sacrifici pentru ea? Mesianism, nu? Personal nu cred în mesianism. Care e atunci geneza binelui? O organizare rațională, raporturi corecte bazate pe... pe ce? Eu cred că pe interes reciproc. Evident, în condiția egalității – pe planul proprietății – a poziției față de averea socială. Îmi faci bine, îți fac bine, bine contra bine extins la scară socială într-un echilibru firesc, într-un automatism generat de instituții, de relații, de condiții. Aici dispare orice subiectivitate și speculație teoretică. Repet: interes reciproc, pentru că altfel... Personajul nostru știți ce spune? că prin bunătate a vrut să-i stăpânească pe oameni și trupește și sufletește. Deci exista un interes. Mobilul bunătății – un interes unilateral. Nu

mă privește de ce vrea să-i stăpânească, pot exista o sută de scopuri ascunse. Cerea în schimbul aceluia bine – nu discut în ce consta el – ceva inadmisibil. Oricum ați lua-o, efectul binelui ajungea să fie răul. Iată, Hâncule, dragă, aiureala.” Ce bine îi prinsese tusea lui Silețky. Repetă stratagema, transformă râsul în tuse scuturând capul cu zel aprobativ. Îl așteptai să termine, ținându-l răbdător cu sprâncenele ridicate. „Era clar, nu-și mai putu prelungi pantomima, era clar că nu e aiureală. Ăștia au...” Mai suflă timid din ușa întredeschisă că tovarășul Silețky e căutat de la minister și să dea urgent telefon la numărul... „Bine, bine, o să dea. Nu e nicio grabă” o expediai. „Probabil tovarășu de la desfacere” sugera cam speriat Silețky. „Lasă că revin dacă au nevoie. Ce ziceai Silețky că au ăștia?” Cu ultimele forțe sări din nou Hâncu. „E o critică a capitalismului. Deși nu văd de ce o complică așa. Acolo e exploatare, e rău.” „Ei și? Exploatarea declară public, sus și tare că scopul lui programatic e să facă rău, să-l fure pe muncitor? El susține că face bine, că dă de mâncare oamenilor, le asigură existența, le garantează libertatea în fața legii și așa mai departe. Dar personajul nu e capitalist, e un potentat oarecare. Vrea să stăpânească nu pentru a exploata. Iată, zice, din mâna mea primiți binele, iubiți-mă. V-am adus mântuirea și fericirea. Chiar recurge la un șiretlic, își crestează palmele, și le însângerează, mințind că e sângele lui Cristos. Singurul moment când oamenii încep să creadă, vedeți la ce recurgea? Iar în sine se aude spunându-și: Doar trufia curge din rănile mele. Ei Hâncule, susții că e simplu?” Mia iar își băgă capul amintindu-i lui Hâncu de nu știu ce tovarăși convocați în biroul său. „Bine, o să vină. Ce-au ăștia cu voi astăzi, nu vă slăbesc deloc? Dar de asta ce ziceți? Îmi notasem următoarea frază a lui

Goetz: «Fiecare e făcut din două jumătăți care nu se lipsesc între ele». Privindu-le mutrele încurcate n-am putut să-mi stăpânesc ilaritatea. Resimțiți o atare divizare în ființa voastră? Binele și răul prost sudate, sau ce? Spuneți voi. Cum de nu se desfac? Trebuie să le țină ceva, o forță. Care e principiul în experiența cu butelia de Leyda, vă amintiți? Două jumătăți de sferă trase din sensuri contrare de doi cai nu se desfac. De ce? Știți foarte bine. Înăuntru s-a făcut vid.” Se înțelege, cunoșteau principiul nu vedeau însă unde vreau să ajung, trecusem de la una la alta fără logică, îi amețisem. Mă stăpânea senzația că vorbesc la pereți, dar ce era să fac? alt auditoriu n-aveam. Se făcuse târziu, cei doi se uitau la ceas, n-aveau poftă de șuetă, de o asemenea șuetă. Le-am dat drumul și, rămas singur, am fost nevoit să recunosc, complice cu mine însumi, că nu fusese întâmplătoare, spontană, divagația literară. Mă verificam, îmi inspectam resorturile neîntrebuințate, ruginite. Fusesem greoi. Nu reușeam să-i captivez, îmi lipseau nuanțele, inspirația. Le voi mai găsi? Fluența, impactul cu mințile, vraja. Poate mă găsiseră caraghios. Dădeau din umeri pe afară, își trimiteau ocheade. S-ar fi convenit să fiu mai rezervat, mai sobru. Dar atunci ce-am făcut? Mai bine așa, oscilând între ridicol și banal. Abia începusem experimentul.

În zilele următoare mă edificaî că nu era numai experiment, ci și o vizibilă schimbare de tonus profesional, scăderea interesului și zelului pentru micile ocupații diurne. Ceea ce altădată umflam artificial, ambalându-mă, implicându-mă (cauze de rând, nu puține inventate), începu să mă lase rece. Inauguram alt stil de conducere. Distribuiam o cantitate mare de probleme colaboratorilor, subalternilor. Mia lua dosare abia frunzărite, cu specificația expresă „Spre

rezolvare tovarășului...” exprimând mirare, întinzând mâna ezitant, ascunzând intenția de refuz. Și în felul cum ieșea din birou, fără sprinteneala automată dinainte, cu un mers greoi, de parcă ar fi suferit o înfrângere personală, citeam dezaprobare. Nu mă înțelegea și această opoziție mascată într-o zi ieși la iveală. Îmi anunța o ședință de rutină la minister, întâlnirea pentru corelarea cifrelor de plan lunar. O pusei să transmită că centrala va fi reprezentată de Papahagi. „Și dacă vor întreba de ce nu vă duceți dumneavoastră?” Făcui un gest evaziv. Luă cea mai obedientă poziție, o ușoară cabrare ca atunci când te pregătești să ridici de jos ceva ce încă nu a căzut, dar nu se mișcă, nu se întoarce să execute comanda. „Credeti că e bine să vă înlocuiască altcineva când sunteți aici?” „Nu e nicio problemă, fã cum ți-am spus.” „Tovarășul Cuțaftache o să interpreteze ca un...” „Ca un ce?” „Afront personal.” „Nu mă duc. N-am chef să pierd o jumătate de zi de pomană.” Se retrăgea de-a-ndăratelea nerenunțând să insiste. „Tovarășul Papahagi o să creadă că a fost avansat... poate și alții la ședință... așa se nasc presupunerile, zvonurile”.

În seara aceea n-am vorbit cu Papahagi, nu l-am așteptat, știam că va întârzia, cunoșteam pe dinafară tipicul lungii și plictisitoare ședințe. Am plecat cu un sentiment de ușurare și cu un zâmbet șmecheresc. Le trăsese clapa. Îi vedeam pământii, descompuși, ascunși în norul de fum de țigară, cu scrumierele pline de mucuri, bătuți în creștete de o lumină grea, migălind pe tablele prost bătute la mașină, cu cifre greșite, șterse. Oropsiți irecuperabil, victime ale fatalității oarbe căreia mă sustrăsesem. Și pentru ca ruptura să fie deplină iar libertatea mea completă, îi cerui lui Grigore să mă lase în colțul bulevardului să fac doi-trei pași pe jos. Așa

mai mergea, lucrurile începeau să capete logică, viața se mai lumina, și nu numai pentru că evitasem o seară obositoare, ci fiindcă optasem, decisesem. Actul mă ridica în ochii mei, mă umplea de mândrie și bucurie. Nu e deci atât de greu să te regăsești. Acasă am dat de Niky și de Viky și i-am reținut la masă. Dintre toate prietenele, Despina numai pe Viky o păstrase. O cultiva cu consecvență ponderată, cea mai solidă formă de a perpetua relațiile, de evitare a suprasaturației, a intimității incomode. Se deosebeau mult deși le includeam în aceeași familie. Despina afișa o feminitate fatală, amestec de puritate, slăbiciune și viciu. O suferință secretă, mândră răzbătea din paloarea feții, din cearcănele, din părul înmuiat în melancolie, din toaleta vapoasă și sobră. Viky respira cumințenie și modestie, nu tindea să se evidențieze prin nimic, nu-și ascundea vivacitatea redusă prin efecte false, tăcea, surâdea uitată, asculta; când, totuși, deschidea gura emana un uimitor și reconfortant bun-simț, o înțelepciune resemnată, bătrânească. Farmecul ei consta în amestecul de copilărie singuratică și maturitate precocă. Femeie ideală pentru confesiuni, ei nu m-aș fi sfiit, cred, să-i spun păsurile mele, inclusiv cele ținând de afectivitate. De ce atunci din aceeași familie? Vitalitate scăzută, feminitate potolită, vocație pedagogică (în lipsa copiilor manifestată față de soți) – acestea le erau comune. Văzându-le alături, descoperii deodată unde se deosebeau cu adevărat. Despina își compusese o metapersonalitate, adăuga ceva la natură, vindea mai mult decât poseda, cum spusese Mișu. La această negustorie cunoști femeile, ceea ce nu e deloc ușor și poate să treacă o viață fără să-ți dai seama unde te-ai înșelat. Nici eu nu puteam preciza ce-și adăuga Despina, ce nu-i aparținea, în ce consta plusul la cântar. Poate nici ea n-ar

fi putut să spună, ușoara mistificare se producea instinctiv, nevoie de compensație sau cine știe. N-o bănuiam că-și ascunde deliberat un defect, ci că-și umple un gol. Golurile i le cam știam, pe alea știute nu avea cum să le umple, nici nu încerca, poate nici nu era conștientă de ele, sau nu le considera minusuri. Ce altceva îi lipsea? nu dibuiam, nu dibuisem încă. Evaluam pe furiș la Viky acel ceva ce mi-ar fi permis să mă confesez. Răbdarea, imparțialitatea, candoarea? Pe aici, pe undeva... Femeie fără gânduri ascunse, deși obiceiul de a tăcea putea să te pună în gardă. Prin tăcere nu se distanța, nu se ascundea, dimpotrivă, rămânea alături credincioasă, devotată, adunând ceea ce tu împrăștia, uitând. Din firimituri făcea la un moment dat o frază uimitor de adevărată, un mic duminicatul de adevăr. Îi înghițeau cu recunoștință. Poate mai târziu, după ce își va pune ochelari și va încărungi va inhiba. O senectute ce condamnă aprioric. Trebuia să mă grăbesc... Atunci s-a născut embrionul ideii de a da o raită prin viața mea cu acest ochi curat și sincer atent, devotat atent... O frântură de idee, pe moment am uitat-o, mă adâncisem în comparații. De ce nu-i destăinuiseam Despinei cum am ajuns la ea, ce căutasem, ce mi se păruse că am găsit? Firesc ar fi fost să-i spun, măcar sub forma unui omagiu. M-am îndoit de puritatea ei? Mă înșelasem în privința celui alt aspect, al „îmbinării fericite”, dar puritatea? Dacă în această zonă acoperea instinctiv un gol și înșela la cântar? Viky îmi impunea prin lipsa oricărui spirit speculativ, nu-și puneă în valoare calitățile, n-aș putea zice că le ascundea dar nu le da importanță. Credință, devotament, păreau a fi, în ochii ei, stări de spirit firești, nu cerea nimic în schimbul lor, nici nu-și închipuia că cineva le-ar prețui, n-ar fi făcut pentru nimic în lume din ele obiect

de tocmeală. În timp ce Despina le puna în balanță și prin nu știi ce îți atrăgea atenția cât de greu cântăresc și că sunt de vânzare sau au fost vândute, că au o valoare deosebită, sunt scumpe, cedarea lor presupune sau a presupus preț mare. Credință... devotament... Nu puteam să i le pun la îndoială, le dovedise în atâția ani. Recunoscui însă, sub influența straniei paralele, că nu știi cât sunt de dezinteresate. Mă căii de acest gând și din căință întinsei palma și mângâiai mâna mică, gingașă, odihnindu-se deschisă pe masă. Mă cercetă cu coada ochiului și, prins cu mâța în sac, transformai mângâierea într-o apăsare camaraderească și o rugai să-mi treacă un obiect oarecare. De ce tresărise? Gest nelalocul lui? Neobișnuit? Într-adevăr, nu prea ne avansam dovezi de tandrețe. Fuseseră? Serăriseră? Nu observasem, nu le duceam lipsa. Despina nu m-a întrebat niciodată dacă o iubesc. Nici eu pe ea. Îmi venea ușor să deduc ce mi-ar fi răspuns. O asigurare mirată, categorică, formală. Eu ce-aș fi spus? Îmi veni să râd. La un lucru atât de simplu nu mă gândisem. Aș fi fost luat prin surprindere, m-ar fi găsit nepregătit. Intuia și evita dinadins, ca să mă cruțe, să ne cruțe? Și totuși, ce-aș fi răspuns? Niky povestea ceva lugubru, asasinarea unei artiste retrasă singură la țară de către un amant sub condiția ei, gelos, beat sau nebun. Romancierul colecționa astfel de întâmplări nu din curiozitate, nu-i plăceau nici lui, ci din necesități profesionale. Proza epică, după el, dacă nu conține multă dramă, și ce poate fi mai dramatic decât moartea provocată, uciderea oamenilor între ei, fără acest ingredient zicea, proza epică e o ciorbă de post. Trăgeam din când în când cu urechea la Niky dar gândul scormonea mai departe. De ce mă lăsa indiferent sentimentul Despinei până acolo încât putea lipsi cu desăvârșire? Dacă m-ar

părăsi, ar fugi cu altul să zicem? Hazul dracului. Dacă aş fi fost singur, aş fi izbucnit în râs. Ce găseam amuzant? N-aş fi putut spune. Nu fugea ea cu nimeni, dar nu-mi explicam logica acestei certitudini. Comodă? O interesau prea puţin bărbaţii? Numai în contextul întreprinderii matrimoniale? Sub acest raport eram acceptabil. Verificat, previzibil, rezonabil în cele mai multe direcţii. Mă considera un soţ confortabil, nici prin minte nu-i trecea că începuse să se petreacă ceva cu mine. Nici nu se mai obosea să observe, îşi închipuia că ştie tot. Ei, dragă Despina, atât de aproape şi nu vezi nimic! Evident, pentru mine e de o mie de ori mai bine.

Dimineaţa, Papahagi a întârziat. Nu m-am formalizat, deşi îl ştiam foarte punctual. Lucrase toată noaptea. O întreagă tărăşenie. Şedinţa se terminase pe la zece, cum apreciasem, dar cu puţin înainte de închidere Cuţaftache i-a întors pe dos cifrele. Şi se întâmplase acelaşi lucru şi altora? Nu, dimpotrivă. Chiar se mirase Papahagi cât de uşor primise justificările unor unităţi, mai ales că nu vedea cum se vor acoperi minusurile. Se lămurise la sfârşit, noi aveam sarcina să le acoperim. Păi cum? Planul nostru era ochi, toate cifrele pe muchie. Se apăraseră Papahagi cât putuse (bănuiam eu cum, cu jumătate de gură, cu o scurtă frază reverenţioasă, nu se opusese ferm, nu se bătuse ca mine, cu argumente de fier), dar indicaţia sunase categoric. „Am spus că vă voi comunica dumneavoastră şi că dumneavoastră o să luaţi legătura cu dânsul şi o să-i prezentaţi situaţia. Nu, n-am timp de ştafetă, mi-a replicat, te duci la centrală, faci situaţia şi la şapte eşti la mine.” Lucrase, acum se întorcea de la minister. „Dar de ce n-ai telefonat, de ce n-ai venit întâi la mine?” A pretextat că n-a vrut să mă deranjeze, iar dimineaţa ce să facă, să mă scoale din pat ca să-mi arate un tabel şi aşa

nesigur? Fleacuri, mă sculase la toate orele posibile, nu-și asuma singur răspunderea nici să se bată un cui darmite să corecteze planul. „Ți-a cerut Cuțaftache? Ți-a interzis să mă informezi?” Într-un fel da, nu putea spune că i-a interzis dar i-a dat să înțeleagă. Clar, se răfuisse cu mine, îmi dăduse o lecție, absența nu trecuse neobservată, nici nu se putea, în sinea mea știusem dar pusesem amortizor soneriilor, găsisem puterea să mă și deconectez, să petrec o seară senină. Nici acum nu mă alarmai, cercetai cifrele modificate, dimineața Cuțaftache își moderase pretențiile. Înscenarea ca atare, asta rămânea. L-a ținut în picioare pe Papahagi (asta echivala cu a mă fi ținut pe mine), exprimase nemulțumiri la adresa centralei (deci a mea), plasase în centrul atenției planul nostru, dăduse subiect de bârfă, maculase imaginea intangibilului Harnagea. Îmi plătise cu vârf și îndesat. „Bine Papahagi, altceva a mai spus acum, dimineața?” Îl găsisse calm, a făcut și o glumă, nu mi-a divulgat-o și nici eu nu i-am cerut, a atenuat cifrele și atâta tot. „În regulă, îl difuzezi așa cum e.” Îl concediam ermetic. Citeam pe fața lui dorința de a mai spune ceva, poate de a comenta în maniera lui aluzivă. Papahagi e un om corect și socotea de datoria lui să-mi deschidă ochii, să mă avertizeze, dar nu știa cum și nici eu nu-l încurajam. Încurcat, supărat pe sine, mă părăsi cu aerul că o să mai vorbim, n-o să lase el lucrurile așa. Nu mă impresiona prea mult mascarada lui Cuțaftache, căpătai însă evidența incompatibilității dintre ceea ce presupusesem că se poate și rigorile ministerului. Îmi păstram calmul. Să-l las, îmi ziceam, pe Cuțaftache să se enerveze, eu să-mi văd de ale mele. Până acumă fusese invers. Să nu dau semne de slăbiciune. Mai cu seamă ai mei din centrală să nu creadă că mă înmoi, că mă sperii. Cu

siguranță, incidentul le va ajunge la ureche. Dar ce știau ei, ce puteau înțelege? Nici eu nu înțelegeam mare lucru. Doar că multe chestiuni socotite esențiale până atunci sunt în realitate minore, nu merită zbucium, consum de nervi, agitație, vorbe mari, panică. Nu mai țineam să ies biruitor cu tot dinadinsul din orice dialog, să întorc dreptatea cu fața spre mine, să dau lecții. Ce dacă aveau și ei dreptate, cui făcea asta rău, cu ce mă micșora pe mine? Nu mai vedeam folositor să apăr un principiu oarecare în fața faptelor indubitabile, le lăsam să-și facă auzit glasul, să-și trăiască viața și să ocupe locul cuvenit. Începuse să-mi placă anecdotica, dacă în virtutea vechilor deprinderi unii operau reducții, le ceream completări și nu-i lăsam până nu-mi ofereau interpretările proprii. Nu mă deranja că discuțiilor le lipsea coerența sau, mă rog, aparența de logică dinainte, respectiv că se terminau în coadă de pește, cu o flagrantă discrepanță între vocea necesității și sensul principiului. Dacă unul îmi demonstra că recondiționarea anumitor piese provoca întreruperi de producție, îl ascultam atent, ceream exemple, le adânceam, mă lăsam convins de probele lui și cu asta basta. Nu țipam la el că nu aplică bine principiul, că nu perseverează, dar nici nu-i ofeream altă soluție. Când un îndrăzneț arunca în final supărat sau mucalit întrebarea „Și acum ce facem?” îi replicam liniștit „Vezi și dumneata cum e mai bine.” Când îi chemam să-mi justifice consumul crescut de energie, și-mi probau cu cifre concordanța cu surplusul de producție sau dificultatea reperelor, nu mai invocam principiul reprofilării, căci cu o zi înainte mi se spusese că încă nu se terminase reproiectarea și toată problema rămânea în suspensie. Îmi plăcea să-i descos, să cotrobăi prin fantezia lor, puneam întrebări sofisticate. De

ce n-ar fi cu putință să procedeze așa, sau altminteră (îmi reveneau în minte ipotezele teoretice din epoca mea didactică). Când, refractari, contestau fezabilitatea sugestiilor, nu mă supăram, nu insistam, acceptam fatalitatea cu un gest de neputință și-i trimiteam să se descurce în limitele posibilului. Sesizau schimbarea? Ce pot spune cu siguranță e că păreau mai nemulțumiți ca înainte. Când îi „înfundam” știau o socoteală, veneau cu opinia lor și plecau cu a mea (până la întâlnirea următoare). Mă admirau în sinea lor, deși sunt sigur că mă înjurau de mă spurcau, pentru ingeniozitatea cu care le răsturnam pozițiile. O fracțiune de secundă chiar credeau că am dreptate, atât de abil îi răsuceam și atât de impecabilă era logica mea formală. Acum observam că-i decepționez, plecau plictisiți, demoralizați, dacă nu scandalizați. Raționamentul era simplu, ce căutam în biroul directorului dacă nu aveam niciun punct de vedere, nicio atitudine? Ascultam imperturbabil, îmi însușeam argumentele, mai veneam cu ceva presupuneri fanteziste și-i trimiteam să-și bată capul. Principiul unde era? Dacă nu le opuneam principiul atunci de ce să se omoare, și mai ales cu ce să se ducă în fața oamenilor? Trebuia să transmită o indicație, o linie. Cel mai nostim se comportau colaboratorii apropiați. De obicei în fața mea se dădeau de partea nevoii concrete, a realului, sprijineau revendicările. Cu riscul de a ieși înfrânți, uneori ridicoli, de a o încasa, cel puțin cu un picior, cu un deget se plasau pe poziția solicitorilor. Speranță naivă că printr-o minune de ultimă clipă le dau câștig de cauză. Acum, din moment ce eu ajunseseam cel receptiv și mă lăsam cucerit, dominat de rațiunea nevoii, iar în final ridicam din umeri împăciuitor, pledoaria devenea absurdă. Fuseseră deposezați

de rolul de avocați și, dintr-un instinct de solidaritate cu ideea de autoritate, preluau ei o parte din vechea mea combativitate. Se întorceau împotriva protejaților, se răzgândeau, le puneau la îndoială justetea considerentelor, le căutau noduri în papură. Le lipseau abilitatea mea, îndârjirea și forța de convingere supte din identificarea cu principiul, dar se străduiau să-și facă datoria. Ei, primii, au devenit conștienți de schimbarea stilului. Se vedeau puși într-o mare încurcătură: nu-mi puteau reproșa că ascult cu luare aminte, într-un fel sau altul asta ceruseră întotdeauna, cel puțin de față cu oamenii. Nici să mă condamne că nu țin, că nu răstălmăcesc, că nu închid gura nevoii nu le venea la îndemână. Un timp și-au închipuit că experimentez o nouă tactică, aplic o diplomatie mai subtilă, derutantă și mă priveau chiorăș pentru că nu-i avertizasem și nu-i inițiam. Tătonau, pradă unui evident complex de inferioritate. Apoi au început să șușotească. „Ce face ăsta, domnule, lasă totul pe seama noastră, se spală pe mâini ca Pilat din Pont? De ce încasează leafă de director? Și în car și căruță și în teleguță?” Mă suspectau de duplicitate și, cum am aflat mai târziu, comentarii de genul acesta au ajuns și la urechea celor din minister. Între timp regăsisem plăcerea lecturii. Dacă în cursul zilei aveam o oră liberă mă duceam la librărie. Printr-o cunoștință am ajuns și în depozitul bibliotecii municipale. Mă îngrozea cât rămăsesem în urmă. Anticii, clasicii naționali și universali îi mai cunoșteam, clar literatura occidentală modernă îmi era complet străină. Mi-am cumpărat sau am împrumutat Montherlant, Simenon, Conrad, Henri James, Virginia Woolf, Ernst Jünger, Celine și alții. Am luat tot ce se tipărise la noi de Sartre. Seratele au sucombat de la sine. Mă grăbeam să ajung acasă să mă

închid în dormitor cu teancul de cărți. După o scurtă expectativă – vrusese să se convingă dacă nu e doar un mod de a mă debarasa de musafiri –, Despina închise ochii la toana mea. Se plictisea, e drept, răsfoind singură revistele de modă, se culca devreme. La douăsprezece se trezea însă cu precizie de ceasornic și îmi stingea lumina. Dimineăța trăgea de mine, deșteptătorul nu mai era suficient, mă sculam greu, cu capul plin de literatură. Mai încercam din când în când la birou să captez atenția cu subiectul unei nuvele, unui roman, dar tovarășii nu se lăsau prinși, miroseau primejdia și o ocoleau de la distanță. Le surprindeam privirile îndreptate iscoditor spre vreo achiziție literară uitată pe masa de lucru. În schimb, după o lipsă oarecare din birou găseam semne certe că volumul fusese cercetat de Mia. Citea? Căuta ceva, un sens al interesului subit manifestat de mine pentru lectură? Devenea din ce în ce mai sobră, mai oficioasă. O foaie de hârtie pe care cineva desenase minimum de trăsături umane, o fizionomie elementară. Ce voia să indice această mască? Prudență, neamestec, dezaprobare? Mă distra jocul. Un capriciu infantil, naiv, ușor ridicol, înduioșător. Nevestele înciudate își compun asemenea mimici și gândul că le imita involuntar mă făcea să râd.

Amânam de câțva timp analiza tehnico-economică. Papahagi și Hâncu insistau dar mă încăpățânam să rezist. Pretextam că nu sunt pregătiți, le-am înapoiat de câteva ori referatul deși știam că mai mult nu pot scoate de la ei. Nici mie nu mi-era clar ce trebuie spus dar mă săturasem de stasul lor. „Abordați și voi o problemă mai nouă, să dăm posibilitatea oamenilor să discute, să aprofundeze, să stimulăm nițel spiritul critic.” „Spirit critic față de ce?” mă

incita șiret Hâncu. Tăceam. Schimbam vorba. „Niciodată n-a fost Bucureștiul așa murdar ca în iarna asta. Ninge o noapte, se pun cinci centimetri, se topește și pe urmă ține mocirla o săptămână. După aia o ia de la capăt.” Îi lăsa indiferenți. Voiau să ținem analiza tehnico-economică, ajunsesem aproape la jumătatea lunii următoare. „Uite, să i-l dați lui Silețky să-l rafistoleze. Bagă-i tu puțin nerv Silețky, nu putem veni în fața oamenilor cu terciul ăsta.” „Să bage un capitol critic cu uzina-mamă” sugeră Hâncu. Aruncătoarele de flăcări ale lui Silețky îl pârleau deși ironia îmi era mie adresată. Hâncu își schimonosi fața în râsul lui chinuit fără glas. Așa ar râde un animal dacă i-ar fi cu puțință. Făcea un efort uriaș să-și flexibilizeze chipul de tinichea iar rezultatul era deplorabil. Natura a uitat să-l înzestreze în acest sens și ce face face contra naturii. Dacă ar ști câtă cruzime trădează rânjetul și-ar coase buzele. Îmi veni o idee. „Bine, s-o ținem, dar să-l citească Hâncu.” Ignorai uimirea lor. Firesc era să-l prezinte directorul sau șeful tehnic, Papahagi. „Să mai schimbăm, să nu fim formalști. Hâncu o să-i dea o tonalitate mai combativă. Contează cum citești un raport, Papahagi și cu mine ne-am plafonat vocile.” Hâncu aproba fără fasoane și fixarăm ședința pentru luni.

Raportorul veni în haine negre, își onora misiunea. Sală mare, liniște, text lung, oarecare patetism. Voce mieroasă făcută să ungă pe suflet. Cald om Hâncu ăsta, ai zice, suflet creștinesc. În timp ce citea o frază despre cointeresarea materială a fruntașilor, prezentând câteva cifre modice, îl întrerupsei și deconspirai sălii, în glumă, că tovarășul Hâncu, nemulțumit de cifrele respective, se oferise să cedeze din propria retribuție pentru rotunjirea lor. Câțiva aplaudară într-o doară și fața lui Hâncu fu cuprinsă de spasme, buza de

sus și nasul se îngrămădiră spre fruntea zbârcită, îngustată, colții se dezveliră ca înaintea unui mârâit, ochii dispărură și barba tremură ca de furie. „Ei, râde tovarășul Hâncu, arătai asistenții portretul înfricoșător, e modest, nu vrea să recunoască.” Citii pe fețele mai apropiate uimire. Nu-l văzuse nimeni râzând, nu depunea această muncă istovitoare decât în prezența superiorilor, ca semn de zel și abnegație. Am mai folosit de vreo două ori experimentul, cu alte pretexte, punând maximum de bunăvoință în intervențiile mele. În timp ce, cu palma întinsă, expuneam chipul de hienă întărită, mă acuzam de satanism. Făceam un uluitor impact cu sala, știam deopotrivă despre ce e vorba, doar că nu ne făceam cu ochiul, privirile noastre se întâlneau, dialogau. „Ei, ați văzut fraților?” „Am văzut, nemaipomenit, ce zace în asta? Lup în piele de oaie.” Am convingerea că ceea ce a urmat s-a desfășurat sub semnul acestei înțelegeri tacite. Nu aveau în fața ochilor un oarecare, cazul n-ar fi prezentat interes, cel mult unul clinic, identificau în Hâncu factorul de conducere, echipa de la prezidiu. În această atmosferă l-am întrebat pe unul din vorbitori dacă, în chestiunea ridicată de el, resorturile de răspundere ale centralei n-au nicio vină. Nu nimerii un combativ, dar următorul se năpusti cu o vigoare spectaculoasă asupra direcției comerciale. Jumătate din capete se întoarseră spre Hâncu, jumătate mă țineau pe mine în vizor. Hâncu dădu să se ridice și să răspundă dar cu un gest hotărât îl imobilizai. „Acum vorbesc ei, dumneata ai vorbit. De altfel, m-am adresat sălii, îmi închipui că resortul comercial nu monopolizează defectiunile, nu aveți niciun motiv să fiți părtinitori.” Dădură și în tehnic și în secția de plan. Fără aviditate distructivă, fără resentimente, cu o plăcere rafinată, intelectuală aș zice, mânuind arta narațiunii,

cu lipsa de grabă și de surescitare proprii talentului autentic. „Eu pot să vorbesc?” ridică mâna un inginer. „De ce întrebi, glumii, ești zilier, n-ai buletin de București, ți s-a dat interdicție penală?” Sala se înveseli. Venise din provincie cu recomandări bune dar îl scăpasem din vedere. Întrebă conducerea centralei ce părere are de proiectul lui de modificare a tehnologiei finisajului. Își răspunse singur că, evident, niciuna, din moment ce, de șase luni, nimeni nu-și găsisese timp sau nu avusese curiozitatea să-l cerceteze, deși trasam mereu prin ședințe, inclusiv în raportul de astăzi, sarcina ridicării calității. Vorbea spilcuit, sărea pe cuvinte agil, parcă traversa un pârau călcând din piatră în piatră. Găsi cuvinte de laudă pentru capacitatea profesională și dăruirea în muncă ale lui Papahagi. Nu-i ierta însă mahmureala, o stare de spirit improprie gândirii îndrăznețe și voiei bune a efortului. Arăta mereu ca după un chef cu vin prost și femei urâte, cu bila ștrangulată, cu stomacul plin de acizi, constipat de o săptămână. Pe seama mahmurelii punea desconsiderarea proiectului său. Cu gura vineție făcută pungă n-are nimeni dispoziția să urmărească până la capăt o idee tehnică inedită. Îl ruga cu palmele împreunate, ca indienii, să-și schimbe umoarea, să facă un tratament de râs, remediu de viață lungă, armă împotriva morții. Condiție a spiritului creator. Tânărul se întoarse spre mine cu un deget pe buze ca și când ce spunea n-ar fi trebuit să audă nimeni. „Dumneavoastră nu vă spun vorbe frumoase, îmi place să cred că sunteți deasupra lor. Dacă tovarășul Papahagi e mahmur, pe dumneavoastră vă învinovățesc. Întrețineți un spirit tensionat. Dispuneți de toate datele managerului eficient dar le aplicați, după mine, ineficient.” Mi-a plăcut butada. L-am rugat să mă scuze că-l întrerup, dar înainte de

a trece mai departe să-mi explice originala formulă „eficient fără eficiență”. S-a supus, ideea îi era clară, n-o improvizase. Susținea că tindeam să imprim centralei o eficiență de suprafață, de cifre, de rapoarte, de întrecere, nu una de fond, de durată, reală, solidă. Îi mai cerui lămuriri. Ne adâncirăm într-un dialog strâns, palpitant. Disputa se desprinsese la un moment dat de persoana mea, ca și de a lui, ne ridicarăm în zona teoriei. Epuizând pentru un moment praful de pușcă făcurăm o pauză constatând simultan că o luasem razna. Se așează. Îl rugai pe Papahagi să ne dea câteva relații despre proiect. Papahagi își amintea vag, răsfoise rezumatul anexat. Îl pusei pe tânăr să sintetizeze, el se avântă într-un expozeu dezlânat, dilată părți secundare, pierdu filonul central, pusei întrebări de finețe profesională, la unele nu știu să răspundă, îi explicai principiul, deschisei o perspectivă dar unghiurile nu coincideau. Intervenii Papahagi și propuse să amânăm, pentru a discuta în cunoștință de cauză.

Mă însoțiră ca de obicei, după ședință, în birou. Momentul comentariilor. Acum tăcere. Le ghiceam supărarea, nemulțumirea. Luai taurul de coarne. „V-a plăcut? A fost mai vie, mai deschisă, oamenii s-au apropiat de noi.” Unul ținea în podea, altul în tavan, un al treilea mă privea prin ochean. „Să nu vă faceți probleme că ne-au ciocănit. E bine, e și pentru ei o supapă. Ne asimilează mai ușor.” Chelia palidă a lui Papahagi se mișcă de la dreapta la stânga. Riposta. „Supapă? Supapă de evacuat noroiul pe fețele noastre.” Își rotunji buzele uscate în așteptarea a ceva mortal. „Ei, ce dramatizezi Papahagi? Ce noroi? Nu m-am simțit lezat deloc, să știi.” „Poate v-a flatat. Nu era ironie ci durere fără leac, boală incurabilă. Când șeful unei instituții acceptă să primească în public lecții de la un țângău s-a

dus autoritatea.” Ultimele cuvinte le rostise în șoaptă, într-o liniște mormântală. Proorocie funestă, inscripția fatidică apărută pe zid. „Zău, Papahagi, exagerezi la culme. Oamenii au fost decenti, ai văzut.” „Da, nu ne-au înjurat de mamă, acceptă Hâncu întunecat. Nici eu nu cred că trebuie învinovați ei. Doar mergea așa de frumos, de mobilizator... Depinde cum sunt orientați. Dacă aud «dați-i mă la cap», ce să facă?, dau.” Se apropie de fereastră preocupat de ce era afară, văzuse parcă un grup de ciomăgași așteptându-l să-i spargă scăfârlia. Un manifestant pentru pace molestat de forțele oarbe ale zavistiei. Deschise gura și Silețky. „Eu nu vreau să mă refer la limbajul folosit, la cei vizați și așa mai departe. Nu mă las impresionat. Am tăcut din respect pentru dumneavoastră, nu-mi era greu să-i mușc una. Sufla greu din gâtul scurt și vocea freca aerul ca o pilă. Abdomenul sferic se bălăngănea în timpul mișcărilor iuți, când într-o direcție când în alta neștiind încotro să se repeadă. În ce privește problemele de specialitate, vă rog să mă credeți... o discuție în contradictoriu cu un începător, chiar și cu unul mai breaz... Adică a pune la îndoială competența șefului, a-l contrazice în public, vă rog să mă credeți...” „Bine, Silețky, în tehnică nu trebuie să discutăm? Din ce rezultă progresul?” Avea gura uscată, glandele salivare i se închiseseră de furie. Dădusem în bară rău de tot, îi rănisem de moarte, încălcasem norma, trecusem orice limită, nu mă mai spălau toate apele. A asmuți critica de jos, a clătina autoritatea. Ajunsesem un pericol public: ori insurgent mascat, ori zaharisit. „Lasă că o să mai discutăm noi, le promisei, acum e târziu. Înaintând cu brațele deschise îi împinsei spre ușă. Trebuie să ne clarificăm niște noțiuni: democrație economică, participare, triplă calitate și așa mai departe. Și teoretic dar și practic. Vă

promit o dezbatere într-un cadru mai larg, uite să te gândești și dumneata tovarășe Popescu.” Așteptai cu răbdare până ieși cel din urmă, mă întorsei, făcui o săritură și dădui un chiot. O făcusem de oaie, dar așa se cuvenea.

A doua zi mă abordă Mefisto. Mă adâncisem în lectură și Mia, convinsă că lucrez, îl oprise să intre. Îl găsii prăbușit într-un fotoliu. „De ce ești plouat, Mefisto? Ți s-au înecat corăbiile?” Om de zăpadă surprins în momentul când figura își pierde trăsăturile, exprimând muțenia întunecată a lucrului inform și inert. S-a ridicat ca un munte bătrân, tocit de vreme. M-a urmat în birou târându-se. Nu s-a așezat, a încremenit în picioare și un timp n-am putut să-i scot un cuvânt. „Cazul” figura pe ordinea de zi a adunării organizației de bază. Deci totul fusese în zadar, explicațiile, bunăvoința mea, ilaritatea, căci ne distrasem. Cum vine asta? Îi dau impresia că treaba e rezolvată și când colo? În cine să aibă încredere? Crezuse în mine. Eram un neputincios. Ajunsese la margine dar nu se va da pe mâna lor, își va pune capăt zilelor. Ochii bolovănoși dospeau dușmănie, ură. Figură de asasin. „Mă Mefisto, dar prost ești. Pe cât de mare pe atât de prost. Cum nu mai vezi nicio soluție, la ce limită ți-ai băgat în cap că ai ajuns? E foarte simplu.” Mă apăsau privirile bolnave, de animal sălbatic turbat sau rănit mortal, dar am continuat să-l mai fierb cu zâmbetul meu iresponsabil de șef ușuratic, inconștient. Când simții că e pe punctul să se repeadă arunca bombă. „Nu te duci, și gata.” Luă o porție mare de aer. Un luciul stins îi alunecă de la bărbie în sus, spre frunte. Reintra încet viața în el dar încă mă suspecta. „Cum? Să lipsesc de la adunare?” „Păi dacă nu ești aici.” „Dar unde sunt?” La el bâjbâiala în gol, speranță reprimată, luminează mijindă strivită între pleoape, la mine o

oală mare plină cu viață administrând-o cu lingurița. „Unde să fii, unde te trimit eu. Unde-ți fac eu acum – și scosei din fișet un formular delegație să te duci și să stai o săptămână cu sarcini foarte urgente. Poftim – i-o întinsei – la Suceava, îți place Suceava?” Namila înțelese în sfârșit, se scutură, se cutremură, întinse brațele în lături gata să mă înșface, o bucurie dementă țipa în el, îmi era frică să nu răcnească, să nu dărâme odaia. „Gata, acum te duci frumușel, îți faci bagajul și pe-aici ți-e drumul. Tiptil, să nu te-auzi nici tu!” „Și ce-o să zică...? Ha, ha, se eliberă în două țignale. L-ați omorât. Trebuie să vă pup mâna...” L-am oprit crunt. „Niciun cuvânt mai mult. Ai dispărut?” Idiotul! Și-a dat drumul afară. A doua zi după adunarea de partid Popescu a intrat la mine fără carnețel. Pomeții stacojii glăsuiau singuri. „Am venit să vă spun că nu voi lăsa lucrurile așa.” Am făcut pe miratul. Mi-a enumerat pe degete. Primul, sustrăsesem un membru de partid discuției organizate, sfidasem organizația de bază. Al doilea, îl compromisesem pe el ca secretar, dar și ca om. Toată lumea știe că tovarășul Harnagea și cu Mefisto s-au amuzat copios pe seama caraghiosului de Popescu, au comentat cum o să înghită el hapul, cum o să facă mărunțel din buze. Trei, lezasem ideea de morală proletară, încurajându-i pe golani să-și facă de cap, să-și bată joc de principiile etice. Nu știa ce m-a determinat să iau o asemenea atitudine, dar îmi făcea cunoscut, socotea cinstit așa, că, pe linia lui, se va plânge tuturor organelor în drept. „Faci din țânțar armăsar, tovarășe Popescu. Deși vrei să pari modest ești orgolios. N-am râs de dumneata cu Mefisto, poți să mă crezi pe cuvânt. A trăncănit el ca un prost, s-a lăudat pe la prieteni, am să-l admonestez. În chestiunea de fond, însă, n-ai dreptate. Dacă ai fi știut să discuți cu omul,

ai fi aflat multe, te-ai fi edificat. Ai un stil îngrozitor, altfel ești cumsecade. Te consider curat și cinstit, numai că n-ai măsură, dai cu bâta în baltă, în cazul lui Mefisto ți-am spus de la început dar te-ai încăpățânat, cum ți-e felul. Acum du-te unde vrei, procedează cum crezi de cuviință.” Am încheiat glacial și ne-am despărțit ca doi rivali deși nu aveam nimic de împărțit. Procedând altfel aș fi putut să obțin un compromis oarecare, mi se păruse însă mai simplu, mai natural așa. Treaba lui, mă lăsa rece amenințarea că mă reclamă. Venise, de bună seamă, să ne împăcăm dar spunându-i ce i-am spus îl îndârjisem. Am refuzat să-i ies în întâmpinare fiindcă mă scotea din sărite clănțanitul lui scârbos, mușcătura în gol a măselelor, gest de câine care prinde muștele din zbor. Peste două zile și-a făcut apariția Mefisto. Știa tot ce știam eu și încă de două ori pe atât. A năvălit în birou ca o hoardă. „Ce faceți tovarășe? m-a luat în primire scandalizat. Alaltăieri a fost la raion, ieri s-a învârtit pe la Capitală, astăzi s-ar putea să se ducă mai sus. E pornit, e nebun, e în stare de orice. Se târăște pe burtă, merge în patru labe... și dumneavoastră dormiți, vă rog să mă scuzați, numărați crăpăturile de pe tavan?” „Ești meschin Mefisto, fricos și meschin îl întâmpinai calm. Și ce dacă umblă, n-are decât, o să ne ia caii de la bicicletă?” „Aveți dumneavoastră pe cineva acolo? Vă știți tare pe poziție?” „Unde Mefisto? N-am pe nimeni. Raționalitatea nu e destul?” A luat-o altfel, a schimbat tactica. S-a așezat și a început să-mi explice ca unui copil că nu ne putem baza pe logică, adevăr și așa mai departe, că trebuie să contraatacăm. Are o mulțime de prieteni care pot declara orice, nu invenții, calomnii, bineînțeles – realitatea. Popescu se bucură de faimă proastă, nimeni nu-l înghite, cu lipsa lui de tact și-a făcut numai dușmani. O scrisoare – nu

anonimă, nici vorbă! – la forurile în drept... Sau să cer eu o analiză, o anchetă, să vie aici un tovarăș, un colectiv, să stea de vorbă cu ei, să se lămurească. Asta ar fi cel mai indicat. În maximum o lună am scăpat de el. Îmi garantează. Dar să mă mișc odată, pentru Dumnezeu. Să cheme mașina? unde mi-e paltonul, căciula...? Începuse să mă plictisească agitația lui dezordonată și mirosul de complot degajat din ce spunea îmi făcea scârbă. „Uite, Mefisto, ai greșit adresa. Drept cine mă iei?” A ghicit ce vreau să spun, a sărit de la locul lui cu o sprinteneală de țânțar, a venit și mi-a îmbrățișat umerii. „Vă rog, vă implor. Înțelegeți odată, nu e vorba numai de mine, eu o să încasez un avertisment, după un an mi se ridică... egal cu zero. Dar dumneavoastră? Nu simțiți că se zgâlțâie? și făcu să scârțâie sub mine fotoliul uzat. Nebunul vrea să vă dărâme. Pricepeți odată, gata, ați făcut destul poză de Micadou, e ceasul al doisprezecelea, treziți-vă!” Am izbucnit în râs. S-a îndepărtat puțin și m-a privit ca pe un bolnav mintal. „Ce e de râs?” „Isteria ta, Mefisto. Există o față comică a isteriei, acum descopăr. Ești hilar. Mă îndemni să alerg pe străzi, să alergăm împreună cu părul vâlvoi, cu paltoanele descheiate, cu fularele atârând. Unde? Pe urmele lui Popescu, să contraatacăm, să-l pârâm, să-l băgăm la apă. Și ce să câștigăm? Ești rău și periculos, mai rău decât am fost eu, pentru că mai vulcanic și mai... da, și mai prost. Mefisto, nu te supăra. Nu merită, băiete, mai bine ia o carte și citește, sau du-te cu studenta la teatru, la o bere, mergeți în parc, am auzit că a înghețat lacul, încearcă gheața, pierdeți-vă în ceața lăptoasă a asfințitului...” Se îndepărtă încet, adus de spate, diform. Cu mâna pe clanță mai spuse: „Dumnezeu mi-e martor. Am încercat... am făcut totul. N-am ce să-mi reproșez.” „Cu bine Mefisto, l-am salutat vesel. Și fă ce ți-am spus. În locul tău aș alege gheața.”

În ziua următoare m-a chemat Cuțaftache împreună cu Papahagi. De ce cu Papahagi? N-avea importanță. Pleșuvul a luat o geantă plină cu dosare. Eu nici „diplomatul”, am plecat cu mâinile în buzunar. Cuțaftache a pus problema disciplinei, deținea informații că a slăbit disciplina în centrală. Cunoștea stări de lucruri, manevra cifre comparative. Nu prea îl ascultam. Gândul îmi zbură și încercai să văd la ce. Mă gândeam la el, la Cuțaftache. Se îngrășase rău și albise. Păr rar, lins, urât. Suferise mai demult un accident coronarian, pe biroul lui se afla o sumedenie de flacoane. Îl cunoșteam demult. Specializat în smuls cioturi, rădăcini, în demolat, nivelat. Tipul buldozer. Asta să fi fost toată plăcerea vieții lui? Utilaj greu, mamut. Începuse să se uzeze. Îi atârnavu fâlcile, gușa, sub ochi pungi grele, respira gâfâit. Săracul, o să cadă într-o zi cu capul pe sticla biroului. O avea conștiința frustrării? Mă îndoiam, dar poți să știi ce e în sufletul omului? O bănuie că mai există și altceva decât cioturi, ziduri dărâmate, teren nivelat? Îmi fu milă de el, îmi surprinsei dorința stranie de a-i mângâia obrajii buhăiți. Voia să știe ce se întâmplă, după el conducerea nu mai acoperea cum trebuie activitatea curentă. Papahagi își făcu autocritica, traversa un moment de oboseală, spera trecător, aportul lui în echipă fusese mai redus, va recupera. Acuză o pierdere a cadenței pe ansamblul direcției, poate o proastă repartizare a sarcinilor, nu știa exact, se va mai gândi. Tovarășul Cuțaftache remarcase bine, se diminuase exigența, nu-și explica fenomenul, tovarășul Harnagea o să adâncească. Eu vorbii de neglijarea deliberată a fleacurilor, de combativitatea formală și de nevoia apăsării pe pârghii economice. În tehnică, susținui, nu merge cu muncă de lămurire, vorbăria propagandistică e de prisos, trebuie să ne

cunoaștem mecanismele, să asigurăm funcționarea normală a tuturor pistoanelor, cointeresare, dimensionare judicioasă a planului, mobilitate extremă a producției, modernizarea mijloacelor etc. Ne aflăm în fața unei noi revoluții tehnico-științifice, dacă pierzi trenul s-a zis. Cuțafache mă opri nemulțumit. Nu mă chemase să fac politică mondială, să-i țin lecții de economie. Cu ideile generale să fac o comunicare și s-o trimit Academiei. Până una alta constata o anumită blazare la mine. Ce înseamnă combativitate formală, vorbărie propagandistică? adică să las lucrurile la voia întâmplării? Tehnica e tehnică dar noi avem de-a face cu oameni, și oamenii trebuie organizați, conduși, ținuți în mână. Exigența o aplicăm față de cei ce mânuiesc tehnica. Mă știa om serios, bun organizator, ce se întâmplase? Mă îngâmfasem sau mi se urâse cu munca? Nu mă surprindea tonul dur, îl auzisem de atâtea ori, știam că mai posedă rezerve. Personal nu beneficiasem până acum, dar ne vine rândul la toți. Concluzia lui Cuțafache o taxai ca avertisment, nici expres dar nici camuflat. Îmi atrăsese atenția că e cu ochii pe mine, că m-a băgat în colimator, și în orice caz nu mai sunt în primul pluton, tind spre ultimul. Pe drum comentai strada. Fusesse ger și copacii, acoperișurile se umpluseră de chiciură. „Frumos, Papahagi, nu? Albul are ceva ireal, schimbă lumea, nu? Nu numai că uniformizează (discul lui Newton, nu? spectrul învârtit cu viteză dă alb) dar spiritualizează. Se încarcă de propriul nostru spirit furat. În acest cadru numai exclamațiile sună bine. Toată gama uimirii. Fantastic de mult e înclinat omul să se mire. Nu, Papahagi? E prima fază, primul moment al cunoașterii. În uimire optzeci la sută e bucurie, nu crezi? O omenire mereu uimită, ce frumos! Motivele nu se vor epuiza niciodată. Ca

acest alb, nu?” Papahagi mă lăsa să sporovăiesc, însă buzele rotunjite ca atunci când scoți rotogoale de fum îmi dădeau să înțeleg că în mintea lui mă prelucrează febril și mă cataloghează defavorabil. Biroul mi s-a părut o hrubă. Mobila urâtă, învechită, mirosul de fum râncezit, becul aprins ziua în lumina spălăcită, pereții reci, geamurile tulburi mă primiră cu o familiaritate vulgară, insolentă. Pierdusem orașul cu grația petelor albe, cu gerul mușcător și deschiderile largi ale bulevardelor, parcurilor, cerului. Să mă închid de viu în mormântul meu directorial? O sunai pe Mia. „A fost la mine prin primăvară unul Vițu Bădulescu... Numele nu-ți spune nimic? Un tip cam trecut, se însura. A nu știi câta oară. M-a rugat ceva pentru virtuala consoartă.” „Cel cu infarctul?” Am rămas perplex. M-a asigurat că nu e cine știe ce performanță, mă vizitează atât de puțini în afara chestiunilor de muncă... Îmi răsărise în cap craiul, juisseurul, donjuanul fanat. Cu cine altul să fac o ieșire, o escapadă în oraș diseară, să bat nițel străzile, să intru undeva? Și mai ales de la cine să învăț arta de a trăi, să aflu plăcerile simple și facilitatea de a le satisface? L-a găsit, era încă în biroul lui din minister. „Cum domnule, să mă caute pe mine Sergiu Harnagea la birou? Nu-i venea să-și creadă urechilor. Te pomenești că s-au inversat rolurile. Cu ce te pot servi, cu o combină de recoltat porumb?” I-am spus. Întâi a făcut haz, m-a tachinat ca pe vremuri. Mi se făcuse de escapadă? Pe urma a căzut pe gânduri. Nu prea știa ce vreau, restaurant, petrecere, o femeie? Nu-mi cunoștea pretențiile, genul de distracție preferat. „Ce te complici așa? O seară prin oraș. Las la latitudinea ta, ești suveran.” Mi-a cerut răgaz o oră, m-a sunat și mi-a dat întâlnire „la ceas”. I-am transmis Despinei că s-ar putea să nu viu noaptea acasă și am pornit

voinicește la drum. Mărturisesc, mă încerca o ușoară emoție. Curiozitatea, necunoscutul. Abia l-am identificat pe Vițu în jocul lui de oaie, sub o căciulă cât o baniță. Programul: „facem” bulevardul dus întors, intrăm într-o bombă, descindem la o cunoștință și dacă n-am nimic împotriva încheiem în apartamentul lui, presupunând că nu-mi mai deranjez familia la ora respectivă. Devenise aferat. Ghid turistic, organizator, proxenet, Dumnezeu știe ce. Își lua rolul în serios, nici urmă din aerele de fante bășcălios, de escroc sentimental. „Ești Virgiliu din «Divina Comedie», Vițule, cu diferența că nu mă duci în infern, ci în raiurile tale.” Am luat-o la pas. Cunoștea pe toată lumea, nu personal, bineînțeles, social. „Îi vezi pe ăștia doi? Trafic de valută, dacă n-ai fi fost cu mine te agățau, ai mutra corespunzătoare. Țiganul știi ce face? Ochește tați de flăcăi și-i duce într-un gang, pe undeva pe aproape. Vinde blugi. O mie cinci sute, etichetă originală. Uite și-o pasăre... Asta, asta, cu haina neagră și vulpe argintie. Trup de viespe, «parisiană», tarif ridicat. Cele două gen popular, o masă la «Cina».” Mă interesai de starea civilă a lui Vițu. Renunțase la ce știam. Se afla într-o altă combinație, avea să-mi arate, nu se decisese pentru pasul final. „Ăștia sunt de la filaj, continuă să-mi recomande trecătorii, ăștia feciori de bani gata, se duc la «ceai» într-un apartament unde lipsesc bătrânii, ăștia doi de-alde tine, pariez că s-au dat jos din mașină la colț, în berăria asta se fac tot felul de afaceri, ca și în fața cinematografului, uite tipii ăia.” „După ce semne îi deosebești?” „Am rulajul bulevardului, cunosc fauna, după un timp ochiul se formează, nu e nicio filosofie.” „Și ce riști dacă nu-i cunoști?” „Nu riști nimic, nu știi cui să te adresezi pentru interesele tale, în ipoteza că ai unele” și mă înghionti

aluziv. Defilară o oră în ambele sensuri, încercam să ghicesc și eu dar greșeam. Altceva mi-ar fi plăcut să descopăr, condiția psihică, sentimentală, disponibilitatea de a mă include. Ne înghețaseră obraji. „Poate a venit timpul să intrăm undeva?” îl sondai. Luară un taxi. „Bomba” lui Vițu, un restaurant nou, comun, de talie medie. Comandarăm fripturi și vin. „Uită-te la masa din fund, îmi atrase atenția, sunt din ăia cu petrol. (N-aș fi remarcat singur.) Fetele sunt de-ale noastre.” Vițu vorbi cu chelnerul și ne aduse două sonde cu Whisky și un pachet de „Marlboro”. Un zdrahon apărură din senin la masa străinilor, se aplecă și luă foc de la țigara unei fete. În local domnea o rumoare scăzută, discretă. Înceai să mă edific asupra genului de clienți. „Cam ce ți-am arătat pe bulevard”, mă iniție Vițu. Intrară două femei bine îmbrăcate și un mărunțel chel. După cinci minute la masa lor își făcură apariția doi tineri și chelnerul le aduse tuturor sonde. Încă un zdrahon se aplecă să ia foc de la față. „Nu prea-mi miroase a bine, se strâmbă Vițu. Sunt trei, îi vezi?, le fac ochi dulci la alea. De-ai dracului, parcă n-ar mai găsi altele.” Când aduse fripturile, chelnerul întrebă dacă vrem ilustrate. Nu înțelegeam și mă uitam întrebător la Vițu. Rânjetul lui mă edifică. Scuturai din cap. Se reîntoarse cu vinul și îi șușoti ceva lui Vițu. Voia să știe dacă să trimită „două” la masă. Mă arătai curios să le văd. Vițu lipsi puțin și mi le arătă. Fetișcane șterse, grăsuțe, cu un domn în vârstă, aș fi jurat că sunt o familie, tatăl cu ficele. Se dădu drumul la un picup în surdină, muzică de jazz. Murături extra, mai cerui o porție, vinul acceptabil. Mă încălzisem, începu să-mi placă, mă descheiai la haină și mă răsturnai pe spătar. Vițu, atent în calitate de călăuză și mentor. Îl întrebai de sănătate. Arăta mai bine ca în primăvară dar abuzurile își

puseseră amprenta pe fața fleșcăită. „De ce ții tu să fii neapărat însurat, Vițule? Vezi că nu prea rezistă căsătoriile tale.” Îmi etală dezavantajele burlăciei. Numai aparent e mai comod. O metresă are infinit mai multe pretenții. Aceași femeie trecută pe la sfatul popular cedează două treimi din exigențe. Țsta e tot secretul. Nu era un cocoș bătrân, fudul, își căuta și el liniștea, un „modus vivendi” mai acceptabil. „Vrei să apelez la ăsta? Sau să defilez pe bulevard? Obositor, scump, nu merită. Nu te alegi cu nimic, iar de renunțat nu am încă vârsta, mai ales nu am inima. Deși cam ruptă, dă ghes.” Cineva trânti ușa de sticlă și remarcă o mișcare precipitată distonând cu calmul interiorului. Ieșiseră străinii cu fetele și cei trei vlăjgani se grăbiră să-i ajungă. „Vino repede”, mă trase Vițu de mână spre vitrină. „Fii atent” mă avertiză. Văzui vâlmășeală, unul din lungani căzu în rigolă, un bărbat fugi, una din fete fu smucită brutal, auzeam tropăituri, înjurături și deodată se făcu liniște. Vlăjganul fusese lăsat singur nemișcat. Chelnerul ieși discret cu o găleată și aruncă apa pe capul învinsului. Așteptă un timp și îi întinse mâna. Tânărul de-abia se ținea pe picioare. Chelnerul îl lăsa și reintră în local. „Îi e rău?” întrebai. „E beat mort. L-au lichidat repede.” Vlăjganul se depărta clătinându-se. Mă întorsei la masă cu palpiții. Nu puteam să văd om lovit, însângerat, bătăile, brutalitatea mă făceau piftie. Regretai că am venit, abia mă stăpânii să nu-l cert pe Vițu. Nu era de mine pe aici, nimerisem cu oiștea în gard. Mă uitai înfricoșat să nu se ia cineva după noi. Nu scosei un cuvânt până la taxi, îmi puneam problema unde o să nimeresc iar.

Mă introduse într-un bloc gigant. Sună la un apartament, deschise o femeie. Vițu făcu prezentările,

pentru moment nu remarcai decât ochii negri mari, bulbucăți și o strângere de mână viguroasă. Ne dezbrăcărăm în vestibul. Vițu se pieptănă în oglindă și își potrivește cravata. Auzii șoapte dincolo, nu era singură. Mă cercetai și eu în oglindă. Costumul de mohair și cămașa de mătase, cam deplasate. Ce degajat se mișca Vițu în vestonul lui ieftin și în pantalonii cu genunchi. Îl invidiai. Nu mai era decât o femeie și mă liniștii. Deci nu ceva monden. Înșiraseră scaunele la un perete al camerei. Ne așezarăm ca la bal. Vițu nonșalant, la el acasă. Maniere de cocotă masculină. Se scuză, reveni cu o sticlă de votcă poloneză. Posesoarea ochilor negri, bulbucăți, Magda. Reținusem, se apropie de mine, îmi puse o mână pe umăr și aplecându-se mă mângâie vag pe falcă (tratament aplicat copilului venit în vizită cu părinții la adulți.) Mă consultă dacă să mi-o prepare cu bulion, cu suc de mango sau o beau simplă. Îmi spuse „tovarășul Sergiu” – combinația aceasta îmi făcea pielea găinii, „tovarășul Gigi”, „tovarășa Mimi” etc., mai de prost gust nu se putea. Lăsați la aprecierea ei, nu știam cum e mai bună votca. Hotărî „cu mango” și când îmi aduse paharul nu lipsi mult să mi-l țină la gură, să beau. Reușii să-l iau în propriile mâini dar așteptă aplecată, îndatoritoare, să gust. Înghiții și mă lumineai la față ca de o revelație, am scos și un prelung mormăit de plăcere. Îmi explică de ce e mai bună cu mango, cum face „priză”, mai mă mângâie o dată pe falcă și trecu la vecina. Vecina, ochi verzi, zâmbet umed, obraz de treizeci de ani. „La mine fără fasoane dragă, naturală.” Voce ca după viroză. Vițu se plimba prin fața noastră cu paharul de bulion în mână. Capul sus, lăsând să se vadă pieile de pe gât, pieptul țănoș, pași săltați, de balerină. Magda, și ea cu un mango, se băgă la subsuoara lui Vițu. Se vrea protejată,

deși ne proteja pe toți. Priveau încântați cum sorbeam din pahare, ei în picioare și noi pe scaunele rezemate de zid. Se credeau într-un salon întreținându-se surâzători cu grupurile. „Iloona, o surprinse Magda pe invitată, stai cu paharul gol. Te rog, Vițu. Vaai, se poate, la mine nu merg șmecherii de-astea.” Se alinta. Deci Ilona? O mai cercetai cu coada ochiului. Părul blond, sârmos, cu reflexe arămii, probabil natural. Mă sastisisem de femei vopsite prost – și la birou și pe acasă. Își primi paharul și îl goli dintr-odată. Râse cu poftă. „N-ai tu cât beau eu, Magda.” Într-adevăr, fără fasoane. Până atunci evitase să mă privească. „Mi-e de tovarășul, că o să se sperie” adăugă prinzându-mă într-o căutătură scurtă, încărcată de ceva violent, exploziv. Vițu îi turnă ca un nabab, deși bănuiam că e singura sticlă. Magda aduse fursecuri și fu cât pe ce să-mi bage unul în gură. Ilona deșertă și al treilea păhărel. „Ești în formă”, o laudă mușcător Vițu, cu o veselie forțată. „Domnule, sunt totdeauna în formă, nu mă cunoști dumneata” și iarăși ochii verzi aruncară praf de pușcă. O întrebai ceva, dar ridică palma ca și când ar fi vrut să mi-o lipească pe gură. „Nu discut decât de la al cincilea în sus.” Vițu își cercetă bulionul înjumătățit și își rări sorbiturile. Magda mă luă în primire așezându-se pe un scaun alături. Vițu îi vorbise de mine, se bucura că am fost prieteni, spera că o să ne mai vedem, m-a lăsat să înțeleg că după reglementarea situației va avea ea grijă. Îl laudă în gura mare enumerând câteva calități fundamentale, jelindu-l că nu avusese noroc de femei. Se apleca spre mine când vorbea, slugarnic. Rochia bleumarin lungă peste genunchi, făcută probabil să-i ascundă picioarele cam scurte scotea în evidență o siluetă frumoasă... Voia să mă câștige? spera să pun o vorbă bună la Vițu? Ilona scoase din fundul gâtlejului

un răs excitat. „Ăsta e al șaselea, domnu Vițu, te anunț. La al cincilea, tovarășul trebuia să mă întrebe ceva, dar a uitat.” Răgușeala ei căpătase o sonoritate melodioasă. Mă întorsei și mă scuzați că nu l-am observat pe al cincilea și mă auzii întrebând: „Sunteți unguroaică?” Își miji ochii, deschise gura leneș și arătându-și dinții frumoși, umezi, într-o grimasă studiată bănuiei, îmi spuse moale, oarecum peltic: „Du-te-n...” Cea mai neaoșă înjurătură. Magda se alarmă, emise o exclamație disperată și nu mai știu ce să facă. Vițu repeta mereu „ooo, ooo, ooo” în sensul că atât de departe am ajuns? „Sunteți de la țară?” vrusei să știu. Confirmă că de undeva din secuime. Le spusei că felul ei de a înjura e tipic țărănesc, adică gingaș, conține dulceață, ceva sentimental, un fel de „te iubesc”, dacă vrei, o declarație de dragoste camuflată. Așa își înjură țaranul muierea, copiii, adică ființele apropiate de inima lui, animalele cu care muncește, prietenii. „Nu, negă Ilona, așa îi încerc pe ștabi. Dacă se supără îi mai trimit o dată de unde au venit, dacă nu, înseamnă că sunt ștabi numai pe dinafară. Ca tine, bunăoară”, și râse șăgalnic. Magda căută să țină balanța și preluă ideea cu țărani, copilărise la țară și știa, așa înjurau ei cu sentiment, cuvintele obscene își pierdeau sensul inițial, se transformau în mângâieri, parcă ungeau înjurăturile cu miere. Știau ei să înjure și altfel, cu năduf, cu sete, ca un blestem, atunci se răfuiu cu cerul mai mult, nu cu oamenii, era o formă de protest. „Hai să dansăm”, îmi propuse Ilona. Dădu drumul la radio, se nimeri să fie muzică de jazz și mă ridicai docil. Statura mă sperie, măsura cu un cap mai mult. Groaznic mă timorau femeile înalte. Îmi pierdui elanul. „Hai ștabule, ce dracu, nici să dansezi nu ești în stare? Știu eu ce vă face vouă, o operație, nu e așa?” Vițu se tăvălea pe

jos. „Ești pornită împotriva noastră. Ai avut vreo experiență tristă...” „Pe dracu, o experiență, am avut multe, ștabule. Nu vă înghit. Sunteți egoiști, fricoși și vi se face și operația aia.” Magda se agăță și ea de umărul meu în ritmul dansului. „N-o luați în seamă, tovarășu Sergiu. E o fată minunată, are gura rea dar inima... Prea pasională, înțelegeți?” Ilona se desprinsese, mă lăsă ca un caraghios și se duse să-și toarne votcă... Mă ambiționai. Îi pusei mâinile pe umeri și începui să mă bâțai. „Sunt un as al foxtrotului, Ilona. Întreabă-l pe Vițu. Dă-o încolo de votcă, îți place votca?” „Îmi place cămașa ta, mi-aș trânti o bluză... Sunteți egoiști, vă cunosc. Să știi că n-am venit pentru banii tăi, am venit să beau votca lui domnu Vițu. Nu ești genul meu, nu că ai fi prea mărunț, dar n-ai nerv, ești mălăieț, ți-au făcut operație.” Vițu sughița de râs. Ilona se așeză și făcui la fel, îmi convenea mai mult pe scaun. „Zi, vrei să-ți dea și cămașa de pe el, o tachină Vițu. Și tu ce-i dai, Ilona, în schimb?” „I-aș da, dar e mălăieț. Îmi puse mâna pe genunchi și îmi surâse languros. Nu ești curvar, nu e așa? Soț onest, uzat de neîntrebuințare? Domnu Vițu e mai vânos. A știut Magda ce alege.” Râse iar cu vocea răgușit-melodioasă excitată. Magda se aplecă din nou spre mine. „Viața ei e un roman. E pasională, iubește ca o nebună, suferă...” „Lasă dragă, că-i dau adresa. Am să încerc și cu el... Să-mi fac pomană.” Dialogul lua o întorsătură penibilă, Ilona mă umilea. Magda vru să-mi mai facă un mango dar refuzai politicos. „S-a făcut târziu, ne-am simțit foarte bine, m-a încântat limbajul Ilonei, sper să-i aflu romanul, și dumneavoastră ați fost încântătoare, te felicit Vițule, de data asta ai fost cu adevărat inspirat, până acum i-a lipsit norocul dar are vână, sunt de acord cu Ilona.” Vițu nu insistă să mai rămânem, se bucura de vorbele mele și mă bătea pe spate

mândru. După ce îmi pusei paltonul, Ilona veni și mă sărută apăsător pe gură. Mai băuse o înghițitură și buzele aveau gust de alcool. „Ștabule, adresa și numărul de telefon le găsești la Magda. Mă anunți din vreme, da? Când ți s-o face urât de viață.” Nu mai glumea, încheia o tranzacție. Nu știai ce să fac, mă rușinasem de Magda și de Vițu, ei erau aproape oficiali, eu tratam cu o profesionistă. În stradă îmi schimbai părerea, lor trebuia să le fie rușine, ei aranjaseră. Magda în special. E și asta o poamă, codoașă, vai de capul lui Vițu pe ce mâini a încăput, face pe mironosița, te lingusește, e vicleană. Până l-o prinde în gheare. Vițu îmi oferi câteva date. Magda, jurisconsultă la cooperatie, soțul decedat, colonel de miliție sau așa ceva. Îmi repetă că nu e hotărât, mai studia, lipiciul prea mare i se părea suspect. Ilona ținea un birou de copiat acte, de fapt lucra singură, se instalase în atelierul unui depanator de televizoare. Nemăritată, nu se încurca decât cu salarii bune (expresia lui Vițu). Acționare, cum văzusem, subjugându-i pe mocofani. Interpreta rolul femeii revoltate, sfâșiate de ură și de iubire. Începea să apună și era în draci, miza pe ultima carte, spera să smulgă unul din cuib. Dacă îmi place să-i spun dar nu mă sfătuiește, e dificilă și asta n-ar conta, periculoasă.. Am dormit cele câteva ore până la ziuă în apartamentul lui Vițu. Două camere și hol, curat, elegant, impresie de soliditate, el meticulos, priceput, gazdă atentă, realmente partidă bună chiar pentru o femeie tânără cu o situație materială subredă. M-am sculat târziu și am plecat la slujbă nebărbierit, nespălat pe dinți, cu gulerul cămășii murdar, mototolit, cu un sentiment de descompunere morală. Mia a făcut ochii mari, s-a interesat cu jumătate de gură dacă sunt bolnav, am mormăit ceva despre o rudă pe moarte dar ea știa că-mi

dădusem întâlnire seara precedentă cu Vițu Bădulescu. A trimis acasă după cămașă de schimb și după sculele de bărbierit. Niciodată nu o văzusem mai senin respectuoasă, pentru că știa să afișeze și o considerație distantă, opacă. Dacă ar ști ea cum m-a înjurat Ilona! Frumos, cum spusese, ca o declarație de dragoste, cu vocea moale și gura umedă, strălucitoare. Aiurea! Înjurătura exprima dispreț. Singura femeie liberă, nesubordonată mie în vreun fel. Respectul celorlalte, al Miei, e plătit, respect de serviciu inclus în salariu. Ce a îndemnat-o să mă înjure? E în mine ceva derizoriu? Niciodată nu se întâmpla pe vremuri. Nici femeile acelea. Le impuneam. Acum femeia liberă mă detestă, acceptă cel mult să-și facă pomană, cum spusese blonda. Mă încercase, „ștab pe deasupra” spusese, deci nu mă putea respecta nici în această calitate. Cu asemenea femei trebuie să fii brutal, cinic, violent, eu nu aveam calitățile cerute, mă mirosise imediat, văzuse câte parale fac. M-am simțit învins, mă pusese la podea unguroaica. Don Juan în retragere. Rămânea să înfrunte adversitățile și să cucerească victorii – cum necum, victorii! – Vițu. Craidonul îmi era superior, în pofida obrazului căzut și a pieilor de sub bărbie putea să țină încă o spadă în mână.

XVI

Am scos din șifonier două costume vechi, demodate. Aveam nevoie de ceva comod, o piele tăbăcită, roasă, comună, similară cu ale lui Vițu, Popescu, Silețky. Setea de anonimat se traducea și în nevoia de uniformitate vestimentară. Nu le mai călcai, urmărind cum se pliază pe forme făcând genunchi, coturi. Uitam să-mi fac ghetetele cu cremă, purtam o cămașă două-trei zile, mai plecam dimineața nebărbierit. Mă gândeam la Ilona. Ce-ar mai găsi de ștab în mine dacă și învelișul îl înlocuisem? Mă mișcam degajat, nu mai mă feream de colțurile ascuțite, de ziduri proaspăt vopsite sau văruiute, de utilajele unse, mă băgam printre halatele pătate fără să-mi pese. Extindeam momentul de seară, momentul vechiturilor delicioase. După gustarea de prânz mă trânteam îmbrăcat pe canapea și hainele rezistau, abia se cunoștea că ațipisem în ele. Majoritatea nu lua seama sau nu dădeau atenție, colaboratorii apropiați se prefăceau că nu observă, singure Despina și Mia stăteau cu ochii pe mine, vigilente. Știam ce gândește Despina. I se părea că întrezărește un început de abrutizare, munca îndelungată și grea își făcea efectul, mediul industrial, mai

puțin sensibil la estetica perisabilă a caselor de modă, își punea amprenta și asupra mea, mă supunea, mă asimila. Nu se decisese încă să se opună, să mă smulgă influenței, să oprească procesul. Deocamdată lăsau lucrurile să-și urmeze cursul, cedau și vieții de afară anumite drepturi, rezervându-se să intervină când va deveni absolut necesar. I se părea că întrezărește un început de abrutizare, munca îndelungată și grea își făcea efectul, mediul industrial, mai puțin sensibil la estetica perisabilă a caselor de modă, își punea amprenta și asupra mea, mă supunea, mă asimila. Nu se decisese încă să se opună, să mă smulgă influenței, să oprească procesul. Deocamdată lăsa lucrurile să-și urmeze cursul, ceda și vieții de afară anumite drepturi, rezervându-se să intervină când va deveni absolut necesar. Pentru Despina opțiunea depindea de rezultatele calculului și încă nu terminase de socotit, nu departajase avantajele de dezavantaje. Cu Mia se întâmpla altceva. Surprindeam din când în când în solicitudinea ei profesională, de obicei de o corectitudine și un formalism exasperante, o undă de îngrijorare înduioșată, ca și când aș fi fost bolnav sau cineva mă asuprea. Îmi pierdusem probabil în ochii ei o parte din atributele oficialului izolat în platoșa intangibilă a funcției, dobândisem altele noi, de om, de ființă imperfectă, supusă presiunilor de tot felul, vulnerabilă, neapărată decât de propria slăbiciune, singura avuție omenească inalienabilă și din când în când magnifică. În aceste zile fu convocată adunarea de partid pe centrală, în prezența unui tovarăș important de la municipiu și a lui Pârvu. Nu mi se arătase darea de seamă; e drept, de multe ori refuzam s-o văd, îmi era destul s-o aud. Popescu nu venise ca să ne punem de acord, dar nici asta n-ar fi fost prima dată, când nu avea ceva deosebit nu mă deranja.

Musafirii se întâlniră la mine în birou unde veni și Popescu. Secretarul de la municipiu îmi plăcea, după cum auzisem provenea de la U.T.C., prezenta caracteristicile altor generații, a lui și a celor ulterioare. Senin, respectuos, modest, din când în când scotea un cuvânt de duh cu două înțelesuri probând nu numai că-i merge mintea dar că are și vederi mai largi, nu e sclavul schemei, al tipicului moștenit. Pârvu îmi strica buna dispoziție. Cap de cetaceu, turtit, cu creier puțin, ochi de reptilă alunecoși, plini de venin, gesturi leneșe trădând lipsa energiei bărbătești, un eunuc parșiv, buhăit, în stare de orice pentru a-și mulțumi stăpânul. Când îi scoteai cuvintele cu cleștele din gură, când te obliga să-i ascuți litania plicticoasă, judecățile elementare debitate cu o falsă familiaritate. Băurăm o cafea, comentaram vremea, influența ei asupra diferitelor sectoare ale economiei, ascultaram ultima anecdotă și ne deplasaram în corpore în sală, urcând pe podiumul prezidiului. Popescu citi darea de seamă cu o voce de poluant fonic – își băgase în gât o trâmbiță – și regăsi ecoul prelegerii lui Cuțafache. Fenomene negative, pierdere din mână a unor pârgii, moleșeală, pasivitate, necesitatea unei cotituri. În sfârșit, tendința de minimalizare a abaterilor morale, subaprecierea rolului organizației de bază în întronarea disciplinei și ordinii, în promovarea eticii. Ca răspunzători, Popescu a enumerat toți factorii de conducere, inclusiv pe el, mie mi-a consacrat o frază specială. Scădere a eficienței, atenuare a exigenței, inexplicabilă stare de apatie. De când nu mai făcusem obiectul unei fraze critice într-un document? Începui să fredonez în gând o arie din „Amurgul Zeilor”. În sfârșit, deveneam om ca toți oamenii, mă bucuram de aceleași drepturi. Asistența nu fusese șocată de notele noi,

de altfel începutul îl făcusem eu în cunoscuta ședință, epitetele lui Popescu nu aveau forță de percuție. Vorbiră câțiva din sală în tonul obișnuit. Luă cuvântul Silețky incriminând propensiunea spre negativism. Mie aluzia îmi fu clară, alții își ziceau probabil că ne ia apărarea în grup. În replică se înscrise inginera Moisuc, proiectanta. Făcu referiri la spiritul democratic, inaugurat recent în dezbateri și susținu ca acest curs să fie continuat. Aprecia de rău augur afirmațiile referentului și ale lui Silețky că s-ar fi instalat apatie și că s-ar promova negativismul. Papahagi întreprinse o incursiune largă în problematica generală a centralei și cuvântul lui doct, echilibrat, matur, suna a concluzie. Ceru cuvântul tânărul inginer cu proiectul de finisare și vorbi ca o cizmă. Ceva mai încâlcit și contradictoriu nu-mi fusese dat să aud și culmea, în centrul poliloghiei se afla persoana mea, când în ipostaza de mecena al inventatorilor, când în aceea de mântuitor alungând zarafii. În pauză, Pârvu încercă să descifreze elucubrațiile tânărului și Hâncu se oferă să i le tălmăcească neomițând să descrie ieșirea băiatului din ședința precedentă. „Nu l-a pus nimeni la punct? se miră Pârvu. Maniera poate să prolifereze, n-au apărut prozești?” „Nu e timpul trecut”, mârâi Papahagi reținându-se să comenteze. La reluare i se dădu cuvântul lui Mefisto. Îi zâmbii încurajator, cazul lui nu figurase expres cum ne așteptam, avea șanse să scape nevătămat. Aprecie referatul ca remarcabil, primul de ani de zile care aborda cu o impresionantă cunoaștere a realității problemele noastre nodale. După el critica fusese prea moderată și promise că va lămuri de ce. Se năpusti asupra inventatorului și îl făcu zob. Îi demontă întâi competența profesională scoțându-l

analfabet în tehnica modernă. Ilustră logica șchioapă a tânărului obținând efecte zdrobitoare. Infantilism, dicteu automat, delir suprarealist. Ce caută directorul în centrul acestui onirism ca o figură mesianică? Un simplu gest de slugărnicie? Nu, infinit mai rău. Așa-zisul inventator pare să fie tipul de specialist pe care, într-o inspirație de ultimă oră, directorul e înclinat să-l cultive. Înfățișă pe larg nocivitatea orientării mele. Dezorientării, adăugă mușcător. Îi caută substraturile și reveni la expresia secretarului – „inexplicabilă stare de apatie” – cu corolarul ei fatal, dizolvarea eficienței în parlamentarism steril. Aici o atacă pe proiectanta Moisuc. Democrație, spusesese? Anarhie, dezordine, cadru pentru ce s-a văzut, pentru onirism tehnic. Asta mergea mână în mână cu ceva nu mai puțin grav, cu apolitismul. Nu întâmplător vorbise tovarășul Popescu de ignorarea B.O.B. Și cu lipsa de principialitate etică. Deconspiră, pătruns de căință, cum îl sustrăsese pe el directorul autorității organizației de bază, cum încercase să-l opună acesteia, făcându-i în primul rând lui un rău enorm. Mulțumea din inimă tovarășului Popescu, comunist integru, principial, profund uman, iubit de mase, care îi deschisese ochii la timp. Tovarășul de la municipiu interveni amintindu-i lui Mefisto că nu directorul l-a despărțit de nevastă și i-a adus amanta în casă, și dacă acum i s-au deschis ochii de ce nu pune ordine în viața personală? Popescu sări și informă că se întreprind măsuri în acest sens. Vorbii și eu câteva minute cam în spiritul celor spuse lui Cuțaftache, iar despre Mefisto m-am mulțumit să declar că l-am subestimat, că are stofă și i-am urat noroc și fericire în viață. Pârvu a menționat, în două fraze, că a notat totul, și că va informa obiectiv forurile conducătoare asupra întregii situații.

Mia m-a întâmpinat cu ochii tulburi. Participase la adunare. A intrat după mine în birou și a rămas rezemată de ușă. M-am așezat în fotoliu cu inima ușoară. Puțină nedreptate nu-mi strica. Tocmai bună ca să nască în mine un perfid și savuros sentiment de martir. „Ce e, Mia?” am întrebat-o cu blândețe, căci semăna cu o femeie părăsită. „De ce nu v-ați apărat?” „Știi de ce! Pentru că în tinerețe și eu am dărâmat un director cu metoda lui Mefisto. Ispășirea!” „Dar a mințit ca un porc.” „Lasă asta. De ce ești amărâtă? Ia vino încoace. I-am ieșit în întâmpinare. Ce s-a întâmplat, dumneata ai sânge rece.” I-am luat mâinile. A răspuns strânsorii. „Și acum ce va fi?” m-a întrebat, uitând cu totul de mâini. „Ce să fie, Mia?” „Se mai poate face ceva? „Mă îndoiesc.” „Dar cum, a explodat scandalizată, poate fi răsturnat în felul acesta un om ca dumneavoastră? „Nu te îngrijora, ai să te descurci, ești o secretară excelentă. „Dar nu de asta... Pentru dumneavoastră.” Și-a retras mâinile și m-a prins de revere. „Ați dorit să vă scufundați, nu e așa? Ați dorit-o?” Am izbucnit în râs. „Ești vajnică. Am prins-o de umeri și am privit-o cu atenție. Ochii verzi se adânciseră, se ondula în ei un val, părul încărunțit îi puneă în jurul frunții nimbul tinereții răzvrătite. „Ești o femeie frumoasă Mia, i-am declarat cu recunoștință. Am muncit unul lângă altul ca doi roboți.” Încremenisem așa, ea cu mâinile înfipite în reverele mele, eu ținând-o de umeri. Nu mai îndrăzneam să ne mișcăm niciunul. „Așa e munca, dură” a murmurat ea. „Nu spun ca bărbat și femeie... ca oameni”, am ținut să precizez. A dat drumul reverelor și și-a coborât privirile spre bărbia mea. „Unde vă duceți? Acasă?” s-a interesat cu o anume ezitare. „Nu e nevoie de mașină, Mia. Poate am să fac o plimbare... să mai văd.” „Nu de asta... Privea țintă un punct

nevăzut pe bărbia mea. Aș vrea să vă invit să beți o cafea.” Îmi surâdea propunerea. „Mia, îți mulțumesc, dar la dumneata...” „Nu, nu e nicio problemă”, mă asigură și parcă iar auzii glasul profesional al secretarei. „N-aș vrea să te simți obligată... Mă pot descurca.” Îmi ghici gândul. „Nu ca secretară, ca om, cum ați spus.” „Bine, Mia, o bătui pe umeri, să adunăm și să mergem.” Nu traversam pentru prima dată, la ora aceea, culoarul pustiu împreună cu ea. Rămâneam de multe ori singuri până noaptea târziu. O luam cu mașina și în drum o lăsam acasă. Grigore nu ne aștepta acum, îi dăduse ea drumul, mă invită în mașina personală. Conducea prea aplecată pe volan, nu-și formase încă toate reflexele. Comenta pentru sine micile dificultăți ale circulației. În mantoul gri, mulat pe corp, arăta foarte tânără, o tinerețe sportivă. Nu-i știam vârsta, nu cunoșteam mai nimic despre viața ei personală, parcă divorțase dar ce se întâmplase după aceea pierdusem din vedere. Am pătruns în cartierul ei încâlcit, un labirint de blocuri identice, nu înțelegeam cum poate să se descurce. A parcat și m-a condus pe o scară strâmtă (liftul se defectase) la etajul doi. Ne-au ieșit în întâmpinare o fetiță de 8-9 ani și o doamnă bătrână cu părul vopsit în roșu. Mi le-a prezentat și am aflat că sunt fiica și mama ei. Fetița mă văzuse câțiva ani la rând la pomul de iarnă. Bătrânei cochete, de o veselie agitată, îi eram de asemenea cunoscut în calitate de șef direct al Miei. Cele două cinaseră, dar bătrâna s-a repezit să pună masa. M-am opus inflexibil și i-am fost recunoscător Miei că nu s-a amestecat. M-am văzut nevoit să o prind pe bătrână de mâinile neastâmpărate și să o imobilizez. Râdea în hohote și se zbătea ca o zvârlugă, degaja o vitalitate uimitoare, țița la mine ca la un vechi prieten dar cu grație și distincție,

alintându-se și păstrându-mi toată considerația, după cine știe ce veche, uitată, etichetă. Cât timp a lipsit Mia ca să prepare cafeaua, m-a pus la curent cu marea ei pasiune, turismul, enumerându-mi țările în care voiajase în ultimii ani. În vara trecută ajunsese până în Siberia, o prinsese acolo o scurtă iarnă venită din senin, fusese surprinsă, ca și tovarășele de drum, în toalete subțiri, adevărată nostimadă, se descurcaseră până la urmă, nu răcise, o performanță, nu?, la optzeci de ani ai ei! Când ieși fetița să-i ducă Miei cești și pahare, bătrâna se confesă în șoaptă: „Mia e adorabilă, moștenește, fără falsă modestie, inteligența și hărnicia mea, dar i-a rămas și ceva de la taică-său, răceala, domnule director. Am făcut-o târziu, cu al treilea bărbat, ceilalți copii îmi seamănă întru totul. S-a întâmplat să aibă o neșansă în căsnicie, dar anii trec și... nu știe să trăiască, asta e! Mă bucur că ați venit, nu vă întreb nimic... mă bucur pentru ea. Viața se duce... n-avem dreptul să sfidăm natura.” Și-a pus palma peste mâna mea și m-a strâns febril. Ce-și închipuia? Mă jignea presupunerea ei, mai ales modul necuviincios cum mi-o comunica. Ar fi trebuit să împrăști neînțelegerea, dar simțeam că nu pot să-i înfrunt, să-i opresc impetuositatea, senilă până la urmă. De altfel, Mia și cu fetița intrau cu tăvile, nu mai puteam drege nimic. Se ridică și se scuză, ea și Rodicuța se culcau devreme, îmi dădu mâna și-mi trimise un surâs complice adăugând din priviri la cele spuse ceva de genul: „Am încredere în dumneata, fă totul s-o readuci la viață... natura, lăsați-vă în voia naturii.” Ne-am așezat pe o banchetă în fața măsuței cu cafea, dulceată și coniac. „Frumos la dumneata, i-am admirat interiorul. Desperechere de bun gust, studiată. Splendidă servanță. Lustra... cristal, nu? și această mică garnitură!” „Sunt ale mamei, mă informă

fără interes. Ridicase paharul cu coniac. Am făcut la fel. Noroc, a spus cu tristețe. Un cuvânt fără sens. Vorbă goală, ca atâtea altele.” „Nu se știe, Mia. Uneori răul e spre bine. Aparențele ne derutează, ne așează pe piste false. Ne împiedică să ajungem la noi înșine. Asta în primul rând. E bun coniacul dumitale.” „Ați vrut-o recunoașteți, am văzut de aproape.” „Nu tocmai. Am căutat altceva. Ce-ți spuneam, să ajung la... eh, melodramă! Dă-le încolo, să nu mai vorbim. Extraordinară mama dumitale, schimbai vorba. Așa o poftă de viață n-am mai văzut. De invidiat!” „Să vă fac o tartină? – se oferi împinsă de reflexul șefei de cabinet. Sau poate un măr, niște grisine?” Se cabrase ușor ca în birou când recepta ordinele. „Lasă asta. Stai demult aici?” Își reaminti ceva. „Să n-aveți grijă, vă duc acasă. Singur n-ați izbuti să ieșiți.” „Mă simt prost, Mia, aici nu suntem la birou.” Se întunecă. Ochii i se cocliră. „Aș putea să spun același lucru, zise. Mă țineți la distanță, pardon, m-am exprimat greșit, vă ascundeți. Aș dori mult să știu de ce ați făcut-o. Îi dominați ușor, aveți putere asupra tuturor, ați renunțat, e cert.” Râsei. „Ce e puterea, Mia? O himeră. În virtutea scaunului nu poți să domini oamenii. Doar în aparență. Se pleacă, zic ca tine, rîd, te aplaudă. Unii se gudură, te lingușesc. Și? Știi ce e în capul lor? În timp ce sar să-ți îndeplinească cea mai mică dorință scrâșnesc din dinți și te înjură în gând. Îți dau dreptate orice ai spune, se minunează cât ești de deștept și când ies pe ușă pufnesc în răs. Omul poate să se sustragă puterii ierarhice. În mii de feluri se sustrage. Pune între el și celălalt dispreț, ipocrizie, batjocură, ură. Ca un șarpe îți scapă printre degete. Cel păcălit rămâi tu, posesorul puterii. Nu posezi niciodată omul, Mia, omul nu poate fi posedat. Nici în amor. A poseda, vorbă goală. Contact epidermic.

Cine pe cine posedă? Nimeni pe nimeni. Abia când omul te primește în sufletul lui, se umple de tine, se lasă cotropit în toate celulele... Dar atunci habar n-ai, de unde deci conștiința posesorului? Nici pe planul inteligenței nu există dominație, deși se crede. Nu există o inteligență desăvârșită, cum nu există alta total imperfectă. Se pândesc reciproc, se prind. Nu mai vorbim de orgoliu. Cine se lasă de bunăvoie îngenuncheat de vorbe, de fraze, de idei? Toți naștem idei. Iar de puterea fotoliului numai în aparență. Nu mai spun că fotoliul e râvnit. Stând pe el le zădărnicești celorlalți pofta. Numai acesta și e un motiv suficient să te urască. N-am dominat pe nimeni, un timp m-am înșelat dar mi s-au deschis ochii.” Mă asculta concentrată și verdele pupilei căpătase o intensitate chimică. Nu știu de ce mi se părea că mă privește sașiu. Mai sorbii puțin coniac și o îndemnai și pe ea. Stătea picior peste picior cu cotul pe genunchi și bărbia rezemată în palmă. Coapsele se desenau prelungi prin fusta gri de tweed, eterna ei fustă de secretară sobră afișând o reținută eleganță englezească. În poziția în care stătea, bustul se lăsase ușor prin flanela neagră. „Să luăm cazul dumitale, adăugai. Ai fost la ordinele mele ani de zile. M-ai slujit fiindcă ai fost plătită, mi-ai arătat respect fiindcă îți eram șef. Asta a fost toată dominația mea. Pari să regreti ce s-a întâmplat. E simplu, spre deosebire de ceilalți nu-mi râvnești scaunul și te îngrijorează cu cine o să lucrezi.” Pronunțasem aceste cuvinte mai subliniat, ca o imputare. „De ce vorbiți așa? Își schimbă poziția, se lipi de mine. Nu aveți dreptate. Nu e așa.” Își trecu brațul pe după gâtul meu și îmi lipi fața de a ei. Îmi răsuci capul și mă sărută pe gură. Nu mai știu ce gest am vrut să fac pentru că auzii scârțâind ușa de la dormitorul unde se retrăseseră fetița și bătrâna.

Copila scoase capul pe ușă sfioasă și se milogi să-i dea deșteptătorul. Văzuse, nu văzuse? Mia îi întinse liniștită ceasul și o sărută pe frunte. Mă roșisem tot, îmi venea să intru în pământ. Se opri în fața mea în picioare și mă ridicai fâstâcit. Se apropie mult, aproape se lipi și îmi spuse „Vreți să mergem dincolo?” N-am știut ce să spun, m-am pomenit urmând-o. S-a așezat pe pat și m-a tras lângă ea. În față se afla oglinda și am surprins imaginea unei îmbrățișări stângace; niciunul nu știam unde să ne punem mâinile, ce să facem cu ochii, cu gurile. Mă retrăsei. „Spune-mi, Mia, ca o recompensă sau ca ce?” Șovăi. „De ce întrebați?” „Fiindcă nu mă iubești și știi că nici eu.” „Ce e iubirea, mă sfidă. Există așa ceva? Cuvinte mari. Nu ați spus că nimeni nu posedă pe nimeni?” „Nu vezi că nu ardem, nu clocotim?” „Oamenii trăiesc și așa.” A scos din șifonier un pachet de țigări și o brichetă – nu știam că fumează, n-o văzusem niciodată. S-a așezat din nou pe marginea patului, cu câțiva centimetri mai departe și și-a sprijinit cotul în palmă. „Din milă, Mia?” „Nu e adevărat.” M-a privit în ochi fără să clipească. „Atunci?” „Sunteți așa naiv? mi-a spus cu o ușoară notă de superioritate. Milioane de bărbați și femei fac dragoste fără să-și pună nicio întrebare.” „Suntem neîndemânatici, Mia.” „Orice început e așa. Dar cum vreți, nu insist. S-a ridicat și și-a strivit țigara într-o farfurioară de metal galben. Am să vă ducacasă cu mașina, cum v-am promis. Iar în legătură cu asta, nu vă faceți probleme. Totul rămâne ca înainte. Din cât vă cunosc, o vreme o să fiți, cum să spun, complexat. Suntem oameni mari, raționali. Zâmbi ca între prieteni. N-a fost nimic, absolut nimic.” Îmi întinse mâna. I-o strânsei rușinat. Am avut în clipa aceasta convingerea certă că mă comportasem ca un imbecil. Aș fi fost bucuros să-mi cadă

casa în cap și să mă îngroape. O avalanșă de vorbe stupide se îmbulzeau la gura mea. Aș fi vrut să mă scuz, să-i cer iertare. Devenisem conștient că am jignit-o, orice femeie în situația ei m-ar fi dat pe ușă afară. Nu îndrăznii să scot nicio vorbă, mă strecurai pe lângă ea ca un răufăcător. Mă simțeam epavă, paiață, un om terminat. Mia își puse mantoul gri ce-i mula formele cu o distincție ireproșabilă. Se mișca degajată și respira o mărinimie aristocratică, o noblețe de cavaler inteligent și cast. Mă târâi după ea pe scări, un balot inform de cârpă, o ruină. Descuie mașina cu gesturi precise, deschise portiera și mă invită amabilă, senină, fără nicio urmă de resentiment. Conduse încet, aproape la pas, suferea de o ușoară miopie și se lăsase ceață. Continuă să monologheze abia auzit în legătură cu măruntele impedimente ale străzii, mă depuse pe trotuarul meu și se pierdu în noapte, singură la volan, stăpână pe sine, o rană dureroasă în creierul meu. Dacă neutralitatea sentimentală fusese jucată? îmi trecu prin minte urcând scările. O femeie ca ea nu se dă așa, din plictiseală, în zefleMEA, ca să-și omoare timpul. Mi se oferise când mă crezuse debarasat de harnașamentul rigorilor sociale, fără să-i pese de iminenta cădere, dimpotrivă, tocmai asta incitând-o. Se iluzionase că mi-am recăpătat întreaga sensibilitate de om. Nu puteam să știu ce văzuse la mine ca bărbat. Dacă a mocnit un sentiment în inima ei? Într-un asemenea moment ar fi fost de prost gust să-l dezvăluie. O femeie ca ea are pudoare și trufie. Lipsa sentimentului o invocasem eu. Ca și stângăcia. Nu fusesem niciodată atât de nerod, mintea nu-mi mai căzuse în asemenea obtuzitate. Am lovit-o? Cu câtă stăpânire de sine s-a ascuns, îmbărbătându-mă ca pe un invalid. „Un operat” cum spusese Ilona. Vai, ce-a mai rămas din mine!

Mai merită numele de om? Mi se puse un nod în gât și mă întorsei din drum. În starea în care mă găseam nu puteam să intru în casă.

Am coborât în stradă. Ceața se îndesea. Mia își căuta încă drum pe artere întortocheate aplecându-se peste volan cu silueta ei de înotătoare. Clădirile își diminuau conturul, se scufundau. Momentul când orașul nu ne mai domină și, însingurați, căutăm puncte de reper în trecători, ei reprezintă spațiul din afara vizibilității. Ceasul arăta zece și câteva minute. Ceața îmi bandaja ochii, mă îmbolnăvea de miopie, mă împiedica să văd și în afară și înăuntru. Nici în întuneric nu-mi văd gândurile. Devin străveziu doar în lumini discrete, obosite, pe un bulevard pustiu, în șiragul petelor lăsate pe trotuar de becuri vechi. Monologhez pe vânt, pe ploaie, pe furtună, pe ninsoare, când natura se agită, când e mișcare, când degetele universului îmi ating fruntea. Se adunaseră prea multe, eram plin și greu, un clondir cu mercur. Aveam de ales între Vițu și Niky. Mi-l imaginau pe Vițu în pijama, încurcat că nu e singur. O voce venind din dormitor, vocea Ilonei. Pe Niky, noctambulul, îl voi găsi citind sau scriind în birouașul fără ferestre, jucând cărți cu Viky, pălăvrăgind cu cineva la un pahar de coniac. Începui să mă grăbesc preocupat să nu mă aștepte, să nu se impacienteze. E grozav să ai o țintă, să te știi așteptat. Cu Niky voi vorbi fără riscul de a mă trăda. Nu e curios, face impresia de distrat deși nu e, acceptă planul vag noțional. Sunai nerăbdător. Deschise Viky înfășurată într-un șal mare, galben. Mă întâmpină cu o exclamație ambiguă – mirare, veselie. Așa înfoclită? Să rămân în palton? Nu, ardea un reșou. Aerul în holul de primire bun, atmosferă de confort, intimitate. Îmi frecai mâinile înghețate. „Dar unde e Niky?”

Lua cina cu o delegație de scriitori străini. „Poate întârzie. Oricum va veni obosit, am să trec altă dată.” Deslușii tristețe în vocea ei blândă, când glumi. „Dar eu ce sunt? cantitate neglijabilă?” S-a oferit să-mi facă un ceai dar a uitat. Mă întrebă de Despina, nu se mai văzuseră de o bucată de timp, i-am furnizat câteva banalități. Alături se afla lucrul de mână și o pereche de ochelari. O rugai să și-i pună. „Ca o bunicuță” o alintai. În realitate nu i se potriveau, îi dădeau o expresie de copil suferind. Și așa pâlpaia pe fața ei plâpândă o împăcare tragică de om care știe că moare și găsește o potolită bucurie în faptul că ceilalți vor supraviețui. „Viky, mă hotărâi cuprins de încredere în privirile blajine de călugăriță, îți amintești de fachir? Bâlciul de anul trecut... Horoscopul meu...”. Sigur. Se animă. „Pește în lună, timid evazionist, visător complexat, câte și mai câte. Te persecută? Și mie mi se întâmplă. Câte un cuvânt aruncat la întâmplare de cineva... respectivul uită, dar de mine se ține scai”. „Avea dreptate.” „Cine?” „Fachirul.” Deveni serioasă. Vârful unei sprâncene se ridică puțin deasupra nivelului celeilalte. Viky avea momente când nu știai dacă mai comunică sau a uitat de tine. „Crezi în horoscop?” vorbi în cele din urmă, dovadă că se gândise, pusese afirmația pe bancurile ei de probă. „Nu neapărat, deloc de fapt, s-a nimerit, o suprapunere de contururi.” Tăcu mult. „Ce se petrece cu tine, Sergiu?” „Am fost în căutarea celui din horoscop. I-am găsit urma. Părăsit într-o pădure, să zicem. S-a făcut sihastru.” Iar se gândi. „Faci literatură?” „Știi ce mă miră? Că n-ai văzut tu. Ai darul de a vedea. Mașina, omul-mașină. Precis, înfumurat fără ostentație, volubil fără a fi logoreic, transformând logica într-o abilitate – încerc, vezi, un crochiu. Această alcătuire ți s-a părut autentică.” „Da, confirmă. Adică... nu știu, mi-e

greu să-ți spun acum. Ne obișnuim cu o anumită imagine... Nu ne cunoaștem nici pe noi înșine, dar... Totuși mi se pare imposibil. Vrei să spui, diametral opus?” „Da, Viky, diametral opus.” I se întipărise pe față uluiala. Asta mă incită. „Nu știu dacă ai apucat în copilărie, cred că nu, ești mai tânără, filmele de groază. «Fiul lui Frankenstein», nu știu mai care. Savanți pervertiți creau ființe cu aparența omului dar fără a fi oameni. Experimente, trebuie să fi citit prin romane științifico-fantastice. Ei, cam așa a fost. Mașină cu înfățișare omenească.” „Dumnezeule... își mărturisii groaza. Dar de ce, Sergiu?” „Conservarea personalității. Te uiți la mine ca la un nebun. O viață aptă să-mi conserve personalitatea. Tot nu înțelegea, nu înțelegea nimic și am realizat cât de complicat poate să pară altora, complicat, neveridic, literar în sensul prost al cuvântului. O viață exterioară, mecanică, Viky, în care dai totul în afară de suflet. Contract: vând forță de muncă de înaltă calificare contra condiții materiale bune. Clauza conservării. Savantul nebun, nu? Am ignorat cea mai elementară lege biologică: ce nu se consumă nu se conservă, se atrofiază.” „Nu e posibil, Sergiu. Omul nu e mașină. În tot ce facem punem suflet. Nimic nu se încheagă fără suflet.” Într-un fel avea dreptate, ceea ce am și recunoscut. „Depinde ce înțelegem prin suflet Viky. Energie, ambiție. Dacă astea sunt suflet, da, pe astea le-am pus în joc. Și intuiția. Nu mai vorbesc inteligența. Poate comparația cu mașina nu e potrivită privind lucrurile din acest unghi. Dar întrebarea e alta, Viky. În ce scop? Spune-mi, știi?” Mă privea ca hipnotizată. „De ce taci, Viky? Țelul, precizează-mi-l, hai, cât de vag, încearcă te rog, doar și tu muncești, predai economia politică.” „Păi... să faci ceva util. Și în același timp să te împlinești, să te pui în

valoare. M-ai luat prea repede, ar fi mult de spus. Știi că nu sunt retorică. Să scoți la iveală ce ai mai bun, să dai și să simți că ce ai dat e primit.” „Da, așa e Viky. Acesta e țelul. Nu l-am avut.” „Nu cred, îți pui cenușă în cap, ești pornit, greșești. Ai făcut lucruri utile, recunoscute de societate ca atare, astă ți-a adus prețuire, o situație și, de ce nu?, glorie.” „Tocmai asta, Viky. O situație și glorie. Astea nu sunt țeluri, or eu asta am urmărit. Bani și renume. Nu-mi pun cenușă în cap. Te-am ales pe tine, sărăcuța, aproape te-am sleit, n-ai să dormi la noapte. Te rog să mă ierți. Nu mă pot spovedi oricui și mă sufocam. De ce ție? Nu știu, ai ceva de duhovnic. N-am pus nimic altruist în viața mea, Viky, tot ce-am făcut a fost interesat. Nu m-am închinat unei cauze, fie ea abstractă, utopică. Sunt un om fără ideal.” Nu credea. „Nu e retorism? Nu folosești cuvinte umflate? Țel, cauză, ideal. Nu ești victima retoricii? Cum să nu-ți impună viața un ideal? Nu ți s-a cerut? N-ai găsit ceva în jur ca să merite?” „M-am confundat cu un mecanism. În ce privește retorica, ai dreptate. Apostolatul nu se proclamă, se asumă cu discreție. Am fost înconjurat de vorbe mari. Le-am vehiculat eu însumi. Încep să deduc de ce nu crezi. E de necrezut. Și dacă n-ar fi fost criza, aș fi murit cu convingerea că am avut ideal. Ne înșelăm pentru că luăm lucrurile ușor, suntem superficiali. Devenim robii unor automatisme și ne adormim conștiința cu vorbe. Confundăm o mie de reflexe, de mobiluri cu pasiunea. Pasiunea e talent, dragoste, mistuire. O viață fără pasiune e o viață ratată. Orice mi-ai spune. Ceea ce arde în flacăra pasiunii se transformă în diamant. Restul e cenușă. Sunt pline viețile noastre de cenușă. Lumea e o imensă necropolă cu șiruri nesfârșite de urne vii.” „Mă cutremur de ce-mi spui. Mă privește și pe mine?” În ochii ei

era sinceritate și umilință. „Nu, Viky. Tu ai bunătatea. Și răbdarea de a asculta. Tu ești o sfântă.” „Vaai Sergiu, sunt o păcătoasă... și o proastă. Voi sunteți buni cu mine. Niky îmi dă iluzia că-i sunt folositoare. Și tu acum...” „Ești grozavă Viky, ești, cum să mă exprim... știam ce vreau să spun dar nu găseam cuvântul, așa... o ultimă instanță. Instanța la care, orice s-ar întâmpla, știi că vei găsi înțelegere și ocrotire. Aparenta ta slăbiciune, căci nu e slăbiciune ci doar modestie, iradiază forțe anteice. E destul să-și sprijine omul o mână pe tine, sau și mai puțin, doar să-l ascuți, deși asta e foarte mult, asta e totul, și simte cum îi renasc puterile.” Se ferea de parcă aș fi aruncat cu pietre în ea, elogiile mele o apăsau, o speriau. Am vrut să trec mai departe, dar avea o nelămurire. Ce voiam să spun prin cuvântul diamant? „O vorbă mare, Viky, mi le pescuiești, le înțepi ca pe baloane. Ce să fac, m-am obișnuit cu ele, altele deocamdată nu am. Rămâne o disproporție între învelișul prea larg și sensul pe care îl dau cuvintelor. Iată ce am avut în vedere. Unicitatea distinctă a clipei, nu a fiecăreia, liniștește-te, nu sunt atât de ridicol, măcar a uneia pe zi, Viky. Astfel încât fiecare zi să-ți rămână în minte printr-un semn. Tu știi că o groază de ani s-au topit fără urmă? Fum. Nu mai regăsesc nimic, nimic. Nu memoria e de vină, n-am ce memora. Nici de la o zi la alta nu se păstrează. Pasiunile nu se uită Viky, doar zilele îngropate în cenușa sterilului.” „O pasiune pe zi? Nu ceri mult, Sergiu? Ce fel de viață vrei tu să trăiești? Tuturor ni se scurge existența, cea mai mare parte a ei, în lucruri mărunte. În ce privește fumul și cenușa... se poate oare fără ele?” „Tu-mi dai de știre că deziluziile nu mi s-au sfârșit. Știu și eu. Nu mă pricep să fac filosofia vieții în general... Mă rezum la cazul meu și nu mă uit nici prea departe înainte. Crusta groasă a

început să se înmoaie, să crape și să cadă de pe mine. Cel ce am fost până de curând, și să vreau nu mai pot să fiu. S-a sfârșit. E o mare ușurare, Viky. Dar în naivitatea mea am sperat că locul îl va ocupa imediat celălalt, cel de demult. Or, acela întârzie și mă îndoiesc că va mai veni.” Viky se retrăsese în penumbră. Înfășurată în flanela ei groasă se îndepărtase ca un vitraliu peste care nu mai cade lumina. „Te referi la cel din horoscop?” „Nu, Viky, știi ce am făcut? Am pus pagina într-o anumită soluție, literele tipărite s-au șters și a apărut scrisul de mână.” „Atunci e bine, se bucură fără entuziasm. Atunci pierderea nu e pierdere.” „Cuvintele apărute nu se mai înlănțuie. E un portret spart, Viky. Am început să adun, să potrivesc dar iese ceva grotesc, o caricatură.” „Ei, doamne dumnezeule, oftă. Trebuie să fie îngropat în tine adânc de tot. Nu te-a părăsit el. Nimic nu e mai credincios decât eul nostru adevărat. Iese el și din pădurea aceea unde s-a sihăstrit.” Știam asta, pe asta mă bizuisem, dar Viky uita ceva, cum uitasem și eu. Mi se părea meschin să-i spun, dar cu ea aveam curajul să merg până la capăt. „Viky, sihastrul a ieșit... de nerecunoscut cu plete dalbe, scofâlcit, aproape orb.” I se umplură ochii de lacrimi. „Cum ai să trăiești, Sergiu, în afara vârstei tale? Ești un bărbat în plină forță, în toată splendoarea maturității, deși văd că ai început să te neglijezi. Dar pe de o parte copil – pe de alta bătrân? Asta nu se poate.” Și mie mi se umeziră ochii, dar de mila ei. „Timpul mi-a măcinat portretul, Viky, iremediabil. Timpul cu dinții lui de șobolan.” Se ridică ușoară și-mi puse mâna pe creștet. „Trebuie să te resemnezi, îmi spuse blând, nimic nu se mai poate repeta. Să te desprinzi de himere. Altfel rămâi copil toată viața. Și de frica bătrâneții. Ia-ți în primire vârsta. Când vei îmbătrâni n-are să-ți mai pese. De ce să te frământă

de-acum?” Îmi ridicai capul mișcat. De unde atâta înțelepciune la o femeie ca Viky! I-am sărutat mâna și ea mi-a zâmbit cu încredere ca unui băiat mare. De ce lăsăm asemenea ființe să se eclipseze prin unghere? Ele sunt sarea pământului, ar trebui să ne plecăm până la pământ în fața lor, să le cerem binecuvântarea. „Am să mă străduiesc, Viky, să-ți urmez sfatul. Va trebui să fiu un al treilea. Voi căuta un drum.” Când a intrat Niky, îmi spunea că după părerea ei omul nu e numai rezultatul condițiilor sociale, numai produsul influenței mediului, ci o subiectivitate care le depășește, dispunând de autonomia potențială a reînnoirii destinului. „Ce faceți voi aici, țineți dizertații sociologice?” ne luă în primire scriitorul, bine dispus, dornic de talfas. Eu îmi terminasem porția. Nu mai încăpea în mine niciun cuvânt, aveam la ce rumega, voiam să păstrez intact și neamestecat cu nimic ceea ce dobândisem. Înainte de a-mi lua rămas bun, Viky m-a întrebat dacă o autorizez să-i spună și scriitorului. „Aveți o taină?”, ne-a ironizat. Nici nu mi-a trecut prin minte când i-am dat încuviințarea, nu puteam să nu i-o dau, că cele câteva fraze schimbate cu Viky pusese rădăcina de temelie a cărții despre viața mea. „Ce zice Despina de toate astea?” s-a interesat în timp ce-mi deschidea ușa. „Nu zice nimic, Viky, nu știe. O să fie greu, n-o să vrea să renunțe. N-o să suporte ideea că s-a înșelat.” „Și atunci?” „Nu știu, nu pot să anticipez. Am presimțiri funeste.”

Depusesem în palmele de copil ale lui Viky încălcița mea taină, sau cel puțin o parte din ea. Mă ușurase prima spovedanie cu voce tare către o ureche atentă, receptivă, dispusă să se încarce cu un strigăt înăbușit de amărăciune resemnată (chemările de ajutor, revolta, blestemul sunt mai limpezi și mai energice, solicită solidaritatea activă,

manifestă)? N-aș putea spune că mă eliberasem de toxinele spiritului. De unele luasem cunoștință vorbindu-i lui Viky și poate principalul efect salutar al discuției a fost adâncirea edificării, lărgirea înțelegerii. Dar există și plăcerea, bolnăvicioasă după mine, de a stârni la semenii consternarea, compasiunea admirativă, interesul emoțional. E altfel de vedetism. Împăunarea cu originalitatea destinului tragic. Știam că voi rămâne un timp în memoria lui Viky, îmi plăcea să ghicesc posibilele ei reacții, mă vedeam personajul central al frământărilor altruiste de femeie-soră, de femeie-înțelept și chiar de femeie-femeie. Amestecul lui Niky, dobândirea facilă de către acesta a dreptului, nemeritat de acces la confesiunea mea mă nemulțumea. Scriitorul nu-mi inspira încredere afectivă, îl suspectam de indiscretă curiozitate profesională. Viky era receptacolul emoțional, membrana sensibilă în stare să vibreze sincer, să se încarce de mesajul uman, să sufere pentru el. Creierul rece, interesat de „cazuri” al romancierului mă jignea ca indiferența scormonitoare a medicului, a psihiatrului. E drept, venisem la el, nu la Viky, dar în cu totul altă dispoziție, cu o variantă diferită în cap. Viky desferecase zăvorul și, dezvăluindu-mă, îmi ieșise din minte romancierul. Acum beneficia și știam că nu se va mulțumi cu ce a aflat, va ține să mă investigheze. Cum am ajuns să accept enormitatea ideii de a furniza material pentru o lucrare literară? De a fi erou de roman? Există o singură explicație. Niky mi-a deschis perspectiva, și apoi gustul, explorării minuțioase, sistematice și exhaustive a vieții, devenită și în ochii mei „caz”. S-a trezit curiozitatea de a mă revedea în oglinda măritoare a artei, recreat, exterior mie, alter ego trecut prin fantezia demiurgică a scriitorului. Spaima de judecata lui arbitrară m-a menținut multă vreme

în rezervă. Niky mi-a ghicit ezităările, mi-a dat asigurări categorice că nu-și va aroga dreptul de procuror, că va expune faptele spre judecata liberă a cititorului. Viclenie scriitoricească! Nu dă verdicte, e adevărat, dar le sugerează.

(Aveam, într-adevăr, sămânță de vorbă. Viky mă făcuse curios. Ce era cu prietenul nostru? De ce venise în miez de noapte, se întâmplase ceva? Mă frapase ținuta ponosită, dar nu în defavoarea lui. Cavalerul își lepădase armura și o dată cu ea fierul trufaș din priviri, îmbrăcase o haină roasă, prăfuită, își îmblânzise fața cu un roi de gânduri pale, albine obosite de drum și de povara polenurilor. Am sporovăit cu Viky până spre ziuă. Nu se potrivea cu impresia mea obsesia lui Sergiu că substanța lui vitală suferise o erodare gravă. Ca să câștige falsa strălucire, spusese, sacrificase virtuțile native, iar ca să se reîntoarcă la ele sacrifică prezentul. Calitatea de „eficient” se degrada, dar și cele vechi se alteraseră. Îi mărturisise lui Viky că se simte anulat ca bărbat. Îl persecuta ideea măcinării puterii de a iubi. Presupunea că a murit în el, o dată cu alte daruri naturale, într-o autoeradicare a tot ceea ce fusese slobod, dragostea. Dragostea ca libertate. Nu știu de ce a uitat să transcrie această parte a conversației cu Viky. Acuza o anumită mentalitate, difuză, ce-i inculcase complexul vinovăției față de iubire, îi alimentase, prin infinite mijloace, ideea că iubirea ar fi un complot al individualităților, o formă de absolutizare a particularului în dauna generalului. Se întâlnise cu judecăți tentate să răstălmăcească dragostea, s-o vadă ca formă de protest împotriva socialului. De unde, concluzia că pasiunea ar fi o slăbiciune și că oamenii trebuie căliți pentru a scăpa de ea. Imunizați. Acest virus ar tulbura structura umană, ar face-o imprevizibilă, ar scoate-o de sub înrâurirea educației, de sub control, perturbând normarea,

programarea. Se vedea pe sine ca victimă a unui curent socio-ecclesiastic ce ar pune asupra iubirii pecetea animalității, ar proclama-o viciu și ar cultiva mediul sterilizat prin principii, dezvoltând reflexul fugii de iubire. Susținea că auzise hulă împotriva iubirii, că asistase la prigonirea iubirii și căpătase cu timpul conștiința infracțiunii. Ajunsese să creadă că sentimentul poate fi pus pe banca acuzării ca act antisocial, ca atentat la morală și ordine. Pronunțase asemenea cuvinte: „monștrii iubirii”, „pericolul solidarității îndrăgostiților”, „necesitatea dezbinării”. Participase, susținea, într-o formă sau alta, la înfrângerea iubirii, la eliberarea de „demon”, la câștigarea omului pentru principii. Ca urmare își îngenuchease propriul sentiment, își fărâmițase puterea de a iubi, timorase în el elanul. Uscare, scleroză. Vorbea de recâștigarea statutului de libertate al iubirii, de revenire a sentimentului la condiția de triumf individual al libertății. Nu știu dacă incoerența acestui discurs, amalgamul de noțiuni și idei, impresia de eterogenitate, confuzie și irațional din pledoaria lui Sergiu se datorau unei surescitări ideologice sau incapacității lui Viky de a reține, ordona și reproduce ceea ce a auzit. Personal mi-a fost greu să discern, și cred că nu numai mie, în această arguție babilonică, adevărata cauză a senzației de sterilitate sentimentală, clamată cu dramatism de Sergiu. Sunt trimiteri spre social, spre moral, spre ontologic, dar, clar, omul a resimțit tardiv și iremediabil o invaliditate. Absența pasiunii, incriminată cu ardoare în sfera publică, unde se produsese principalul colaps, se resimțea cu sfâșietoare panică în afectiv. După cum se vede, pentru noi care știm, Ilona și Mia se înscriau ca amare eșecuri personale în raport cu feminitatea. Punea semnul egalității între înfrângerea socială datorată lipsei de ideal și pasiune, și secătuirea simțurilor și afectului. Nu

amintise de Despina, eludase în demonstrație cuplul. Folosind noțiunile de curent, tendință, înrâurire etc., se păstrase într-o nebuloasă voită.)

Mă obseda momentul când aveam să dau ochii cu Mia. De cum m-am sculat și până am intrat pe ușa biroului nu m-a părăsit frisonul epidermic și neliniștea încercate doar înainte de ședințele ministerului. Cât de simplu depășesc femeile momentele delicate! Din acest punct de vedere sunt mult deasupra noastră dar nu fac mare caz, poate nici nu sunt conștiente de superioritatea lor. N-a făcut-o pe ipocrita, nu și-a reluat poza profesional-ermetică, de robot electronic. Mi-a surâs din ochii verzi, limpezi, curățați de aluviunile unei nopți, sunt convins, frământate și m-a urmat până la masa de lucru, contrar practicii secretariate. S-a sprijinit pe spătarul scaunului și mi-a făcut un raport succint asupra opiniei publice. Se constituiseră trei tabere, ca de regulă. Cei mai numeroși, neutralii indicau priza la ora actuală. „Aceia care afirmă, preciză Mia, dacă lui îi e indiferent, de ce să ne zbuciumăm noi? Dacă vă băteați, urlați majoritate v-ar fi fost partizană. Și încă mai puteți să-i captați, încă...” „Mia, am întrerupt-o ridicându-mă, îmi pare rău de cele întâmplate aseară. A fost eșecul meu și mă afectează mai mult ca postul pe trei sferturi pierdut. Ceva s-a defectat înăuntru, n-am știut. Ești femeia căreia i-aș oferi mai mult ca oricăreia căldura mea, dacă aș găsi-o.” „Da? s-a înseninat copilărește, arătându-și dinții frumoși. Sunt bucuroasă. E destul și atât.” A revenit. „Vă par deplasată cu insistențele mele. V-am gândit pe o anumită linie, poate simplistă. Nu vă cunoșteam decât viața de aici, nu dețin elemente pentru a judeca în perspectivă. Ceea ce mi-ați spus acum deschide o pistă nouă. Desigur, n-am niciun drept să mă amestec. Dacă

veți pleca, aş dori mult să nu ştergeți cu buretele...” I-am împărtăşit presimţirea mea că o să ne mai întâlnim, ceea ce i-a adus din nou surâsul infantil pe faţă. I-am întins mâna şi i-am strâns palma delicată dar puternică, dând strânsorii o vagă semnificaţie de pact. Ne-am reluat munca destinşi, fără niciun complex.

Veniseră toţi: Tita, Fane, Nataliţa, Sache, Sam, Virginica, Biba, Georgeta, Minodora. Îi promisem altfel ca de obicei, prin intrarea din faţă, salutându-i ceremonios, conducându-i direct în sufragerie. Zâmbeau fâstâciţi. O farsă? O aniversare netrecută în calendar? Un eveniment neajuns la urechea lor? Cel mai neconvins rămânea Sam, la pândă ca o vulpe ieşită din tufiş, fluturându-şi zâmbetul ambiguu gata să se transforme în orice, „passe-partout” pentru neprevăzuturile vieţii aşa cum şi le imagina el. Sache îşi trăgea vestonul prea scurt peste pântec, cu gestul celui ce acoperă un lucru de ruşine dar nu dispune de mijloace suficiente. Biba călca prudent pe pantofii de copil cu tocuri înalte aproape ca de damă. În mijlocul femeilor, mai acomodabile, trona, incoruptibilă, Minodora. Le-am turnat câte un aperitiv ca să le dezmořesc limbile, apoi încă unul, şi pojghiţa subţire de gheaţă s-a spart. M-am întreţinut cu ei prevenitor căutând să nu-l neglijez pe niciunul, până la punctul când au dat în clocot, toţi deodată, şi polifonia a făcut inutile intervenţiile stimulatoare. Vorbeau deodată şi nimeni nu asculta pe nimeni, se ignorau reciproc, iluzia de comunicare izvora doar din descărcarea, exteriorizarea fiecăruia. Această atmosferă fu curmată de intrarea impetuoasă, dominatoare a Nataliţei, urmată de Tita şi de voalurile parfumate ale Despinei. Exclamaţiile, aplauzele,

uralele fură retezate brusc de vocea impunătorului personaj, adevărată autoritate matriarhală, înzestrată cu subtila știință a introducerii ordinii în haos. Natalița restabili fără nicio greutate rânduiala tradițională, dirijând cu o artă îndelung exersată succesiunea etapelor ceremonialului intangibil. Primul clinchet al cădelniței și primii norișori de miresme grele îl scoase, ca de obicei, Tita. Cumnatul colegei ei reproducesse elogiile auzite în mediul inteligenței tehnice despre excepționala mea competență; în tehnologia de ramură fusesem proclamat șef de școală. Sub bagheta invizibilă a Nataliței trecu, în ordinea prestabilită, pe podium, Georgeta, femeia poștalion ce-mi surprindea mișcările pe orbita bucureșteană ca observatoarele cosmice, un fel de „Cape Canaveral”. Fusesem depistat intersectând nu știu ce bulevard în Dacia neagră a centralei. Avu și Virginica un cuvânt, căci nici în cercurile ei nu treceam neobservat, cum nici lumea lui Sache de la controlul pieții nu mă ignora (desigur sub presiunile intransigente ale Nataliței). Fane nu trebuia decât să-și exprime bucuria ultimei curse la Frankfurt de unde adusesese butelia de „Johnny Walker” depusă discret într-un colț. Veni rândul Minodorei să conteste, să acuze. Se solidariza cu mine dintr-un unghi opus, împrăștiind ca pe o invazie de țânțari vorbele mărunte, sâcăitoare ale micului cor. Mă situa peste laudele de duzină și în același timp mă stropea cu o nemulțumire cronică, plasându-mă în tagma potențailor răspunzători de tot ce e rău, mai investind în mine niște resturi de speranță, sceptică și aceea. Pretextul pentru pogorârea în forum a mării preotese. Cu o energie partizană fanatică se năpusti asupra bieteii justițiare, și prin ea asupra tuturor dușmanilor nevăzuți, restabilindu-mi la o scară nouă locul de excepție

în mica societate, în comunitatea mai largă și în întreaga lume. Făcu drumul până la mine în scurte secvențe, oprindu-se și aruncând șuvoaie de dovezi, ca marii avocați ce pledează pentru un martir jertfit oamenilor și obijduit de ei. Ajungând, îmi îmbrățișă cu patetism capul, podoaba, sălașul puterii și bunătății jupiteriene, olimpul supusei congregații, ocrotindu-l și suprabinecuvântându-l acum și în veci. De aici, de la acest amvon își țină Natalița predica, prooroc aducând dovada dumnezeirii în fața mulțimii neîndeajuns de credincioasă. Mă lăsai botezat, canonizat, transformat în moaște și acceptai să întind mâna divină peste păcătoși. Pătrunși de emoția sacră, de devotament și oarbă supunere, își plecară grumajii. Când se năpustiră asupra bunurilor pământești le adresai cuvântul magic: Luați, mâncați, acesta este trupul meu, și-l repetai când Sam umplu pocalele. Beți dintr-aceasta toți. Căci acesta este sângele meu. Sam își consumă repertoriul pantomimelor, otheadelor, zgârcitelor vorbe de duh. Biba își înroși palmele aplaudând cu o frenezie de zile mari, umplând spațiul cu strigăte de războinic primitiv victorios. Despina bătu din aripile voalurilor lăsând în urmă petale neprihănite de înger. Când toate acestea fură săvârșite, mă ridicai din capul mesei galbene ca pielea tigrilor de Bengal, și cerând luare aminte glăsuii peste fețele împurpurate de vin, mâncare și veselie: „Adevăr grăiesc vouă, că unul dintre voi mă va vinde.” De bună seamă nu găsiră altceva mai nimerit decât să aclame, iar Minodora, cunoscătoare a scripturii, întrebă cu privire de foc „Cine, cine, mântuitorul nostru?” Iarăși vorovii: „Cel ce a întins cu mine mâna în blid, acela mă va vinde”. Aplauze și urale, dar Minodora voi să știe, ca după carte, cine va fi acela; eu răspunsei aspru că toți se vor sminti în noaptea aceea întru

mine, înainte de primul cântat al cocoșului. Mă așezai, în buna dispoziție generală, și îl îndemnai pe Sam să nu drămuiască și să nu precupețească, să pună tuturor după pofta inimii. Petreceam cum nu mai petrecusem demult, o cină din cele mai reușite, până și Sam se făcuse mai expansiv, manifesta oarecare clemență față de eterna sa victimă, Biba, prea naiv și facil entuziast ca să-i țină piept. Le pusei la încercare istețimea și înțelepciunea: „De ce credeți voi copii că se trădează oamenii unii pe alții?” Tita susținu cu tărie că se trădează numai cei ce nu se iubesc, Minodora acuză lăcomia din care se trag toate, și nemernicia și ura, iar Sam își frecă degetul mare de arătător făcând gestul celui ce numără. Le ținui o prelegere. Pe cei ce se urăsc i-am exclus din capul locului. Am să-i îndepărtez mai târziu – le-am zis – și pe oamenii Titei, cei lipsiți de iubire. De ce să mă mir că dușmanul îmi vrea răul, mă sapă, mă dă pe mâna dușmanilor și mai mari, și când îi vine bine ia tot ce e al meu? Dacă n-ar face asta ar fi un dușman prost și l-aș înlătura din cale cât ai clipi, m-aș descotorosi de el netezindu-mi drumul. Lăcomia e un viciu social, are cauze istorice. O ciudată punte de legătură între cei ce au și cei lipsiți. Lăcomia te împinge să aduni peste măsura nevoii, indiferent de unde, și de la sărac – ce-o să fie dacă va avea mai puțin decât are, tot sărac rămâne, mare lucru nu se schimbă, cum ar fi un șchiop, nici nu se observă dacă într-o zi șchioapătă mai mult și în alta mai puțin. Lăcomia rămâne un reflex și după ce cauza dispare. De ce ai, ai mai avea. Cea mai urâtă formă de însușire nu e furtul – printr-un joc al hazardului uneori devine justiție, a fura de la bogați era pe vremuri o îndeletnicire nobilă, glorificată în popor, sunt cunoscuți acești eroi din cărți, din balade – nu! cea mai mârșavă e

vânzarea omului. N-o să le vorbesc de sclavaj și celelalte, le știu. Vream să ajung la vânzarea omului apropiat, la împingerea lui în mâna dușmanului sau în brațele răului, pentru arginți. De ce a vândut Iuda pentru 30 de arginți? Avea nevoie imperioasă de ei? Îi mureau copiii de foame, se salva cu acești bani dintr-o nenorocire? Nu pretindeam că atunci actul ar fi fost justificat. Îi găseam însă un mobil. Nu, nimic din toate acestea. Ce perversiune îndeamnă un om să-și predea fratele, iubitul, soțul, părintele, călăuzitorul, idolul în schimbul a 30 de arginți? La asta să-mi răspundă dacă știu, dar nu știu, cum nu știam nici eu. Amarnică e lăcomia, dacă lăcomie sălășluiește aici. Dar e mai mult, nevoia de a suprima măreția, sublimul. N-a mușcat pizma din sufletul lui Iuda? Poate vrem să-i coborâm pe cei ce ne sunt superiori, să-i aducem la înălțimea noastră, să jupuim aurul de pe ei, să le ștergem strălucirea. Unii pe alții vrem să ne micșorăm, să ne tragem în jos, pentru nivelare, uniformitate, egalitate în datele naturale atât de diferite, discrepante, nedrepte – acceptam și acest cuvânt –, deci pentru corectarea naturii. Dacă pe deasupra mai capeți și o pungă plină din vânzarea harului celui ce ți-e apropiat, cu atât mai bine, nu? Dar îndemnul nu-l dau arginții, ci insuportabilul sentiment de inferioritate. Vânzarea lui Iuda a dus la pieire, la exterminare fizică, de aceea s-a și spânzurat. Dar multe nu au ca urmare vărsare de sânge, ci vărsarea de har, pierderea aureolei, coborârea vândutului printre cei de rând. Dacă Iuda obținea doar atât nu se spânzura, bea banii mulțumit că și-a atins ținta. Alții, poate cei mai mulți trădează din slăbiciune, lașitate, ca Petru. Conformiștii, timorații, sufletele de carton se leapădă de cei pe care-i iubesc. Iubesc și lasă. Pe ei cade blestemul cântecului

popular. Ai, omul, cum își calcă el jurămintele! Cum uită ce a făgăduit cu ochii umezi de dragoste, credință și abnegație! E ceva mic în noi, un sentiment pitic, viclean și rău. E mai puternică frica decât iubirea, și nici măcar frica de moarte sau de schingiuire, ci tremurarea meschină pentru confort. Dar sentimentul coboară și mai jos, până la neputința de a concepe ieșirea din uniform, căci curajul individualizează, te deosebește de ceilalți, atrage atenția, te lasă singur, măcar pentru o clipă. Uite până unde merge groaza de singurătate! Sunt oameni-oi, pot trăi numai în turmă, în îmbulzeală, exemplare de duzină, incluzându-se în număr, simplă unitate. La ce mai slujește aici iubirea Titei? Ceva străin, o furie, o intoleranță coboară iubirea în ochii unora, o demonetizează, îi face să se rușineze de ea, să o lepede. Condamnam și furia aceea oarbă, îl condamnam și pe cel ce se lasă strivit de ea, înspăimântat și deposedat de ce are mai bun, mai frumos. Am venit apoi la oamenii condamnați de Tita, la cei ce nu iubesc. Din cei ce-au iubit și s-au lepădat sunt recrutați trădătorii iubirii – lor nu li se mai dă acest drept, nu mai au ce trăda. S-au trădat singuri, păcătoșii, își plâng neputința, sărăcia, singurătatea la zidul Babilonului. Mai este iertare pentru ei? Iată ce aş fi vrut să știu, iată de ce depindea... M-am oprit. La ce bun? Intram în monolog, vocea nu mai avea sens. Am tăcut îndelung și am băut vin, iar ei erau bucuroși că scăpaseră de privirile iscoditoare și de vorbele prea colțuroase, îi văzusem ferindu-se de ele. În timp ce trioul feminin ataca o romanță, Despina puse palma pe fruntea mea. „Nu te simți bine? Arăți obosit. Am să-i spun Natalei să aducă desertul și să te culci. Nici cravata nu ți-ai scos-o, parcă ai fi gata de drum.” După ce și-au mâncat desertul, am băut cu lingurița în pahar să se facă liniște.

„Fraților, am început. Sunteți numai zece. Dacă ar mai fi fost doi – vedeți, n-am fost prevăzător! – v-aș fi făcut apostolii mei. «Cei zece apostoli» nu prea merge. În fine, uite ce vreau să vă spun. În scurt timp nu voi mai lucra în centrală”. „Ei, v-am spus? chiui Natalița. Pe mine nu mă mînte ceașca. Îl face ministru, proștilor”. Palmele roșii ale lui Biba, tropăitul lui Sam, lacrima Titei, țipetele și pupăturile Nataliței, uralele, mulți ani trăiască la unison. Așteptai să se domolească. „Copii, îi dojenii, de ce nu aveți răbdare, de ce nu mă lăsați să termin? Am vrut să vă spun că nu voi mai fi director, nu voi mai fi șef. Simplu inginer undeva, într-o fabrică. Am căzut, voi merge la munca de jos.” Aș fi vrut să le spun toate acestea mai răspicat, mai amenințător, dar le pronunțasem cu o voce mîngăioasă, rugătoare, parcă ei urma să fie dați afară. „Vă văd neîncrezători, simții nevoia să adaug. Nu e o glumă. Luați-mă în serios. Am vrut să ne întîlnim la masa de adio. S-ar putea să fiu trimis în provincie, deci să ne despărțim de tot. Dar și altfel, vă dați singuri seama, ce-a fost nu va mai fi.” Mă uitam tot timpul la Despina. Se făcuse albă la față, ținea în poală, pe rochia de mătase verde, o linguriță mînjită de frișcă și buzele cu rujul mâncat se strânseseră ca gura unei pungi. Natalița i-a întins un pahar cu apă dar mîna nu-l putu duce la gură și vărsă o parte din conținut pe fața de masă. „Dar ce-ai făcut, nene? izbucni, dezmeticindu-se prima, Tita. Că așa, dintr-o dată nu te dă nimeni afară. Trebuie să fi comis abateri.” Deslușii o doză de imputație. Tita nu înghițea nemestecat, nu se arăta dispusă să facă melodramă. Aborda chestiunea pragmatic și-mi dădui seama că aerele intelectualiste aveau o destinație restrînsă, rămînea aceeași fată cu picioarele pe pămînt, în plus înțelesese uzajul lumii, știa ce înseamnă mărirea și

decăderea. „Nu poți să te duci mai sus, să te rogi, mă chestionă în același spirit. Până în ultima clipă nimic nu e pierdut. Dacă schimbarea nu s-a operat încă mai...”. „Tito, așa mă cunoști tu pe mine?” „Are dreptate, Sergiule, îi luă apărarea Natalița. De ce să te lași? Ți-or fi copt-o vreunii, oi fi având și tu dușmani destui. Zbate-te, nu te lăsa. Nu știi Sache... când au vrut să-l scoată de la cooperatie? Nu s-a dat bătut, a picat până la urmă în sus.” „Eu l-am împins, Natalițo.” „Tu, netu... găsește unul să te împingă. Doar nu vrei să-ți târăști nevasta prin cine știe ce Reșiță? Sau ție nu-ți pasă de ea?” Mă prelucra, mă împrejmuia, după un neîntrecut meșteșug al casnicilor, cu condiționări imediate, directe, personale, irefutabile. Am ridicat palma. „Eu nu v-am chemat să-mi dați sfaturi, ci să luați la cunoștință. Vreau veselie, nu înmormântare. Ia să văd cât sunteți voi de... că o viață are omul.” Antrenul se duse, masa lua înfățișarea unui bâlci spart. Artiștii de pe la panorame, demachiați, sleiți, plictisiți, deziluzionați, așteptau. „Nu mai vreți să beți și să cântați? Nu vă mai arde de petrecere? Mă vedeți pe mine abătut?” „Da, nene, și mă mir, mă întâmpină Tita cu arțag. Cum să ne ardă? Nu știi cum e lumea? Cum se poartă în cazuri de astea?” Îi întorsei spatele. „Sam, ia fă-ne câte un șpriț clasa întâi. Să bem noi amândoi, să le arătăm cum se privește viața.” Sam se conformă fără exhibițiile obișnuite, dar prompt. Lui nu-și puse. „Ce faci, Sam, vrei să beau singur?” Își făcu un șpriț. Ciocnii cu el dar nu bău. Îmi golii paharul, mă ștersei la gură și mă ridicai din nou. „V-am spus că vă veți sminti cu toții întru mine? V-am spus că cine întinge cu mine mâna în blid mă va trăda? Cine a avut urechi de auzit... Acum stingerea! Mi-a făcut plăcere colaborarea. Vă urez și vouă (mă gândisem la Mefisto) numai bine”. I-am

părăsit, m-am dus în dormitor și am așteptat să spele puțină până la ultimul. Am mai auzit distinct vocea Minodorei. „L-au mâncat mișei, paraziții. Lasă că v-ați îmbuibat cu toții destul. Și să vadă și el cum e.” Am așteptat-o pe Despina, dusă să-i conducă, în hol. Arăta ca după o boală grea dar primele cuvinte mi-au dezmințit presupunerea că e la pământ. Vocea încordată avea o rezonanță metalică. „De ce mi-ai făcut asta, Sergiu?” Se plasa în centrul evenimentului deci, se considera cel care pierde, marele nedreptățit. Mi-a fost limpede că nu despre mine vom vorbi. Gândul că sunt un naiv irecuperabil îmi încălzi sufletul. „Asta e recunoștința la tot ce am făcut pentru tine? Această lovitură infamă? Acum, la răscrucea vieții?” Se credea bătrână? Nu era. Se conservase miraculos, se număra printre puținele femei cu adevărat agreabile pe care le cunoșteam. „Ai calculat la rece. Ai scontat pe faptul că n-am să te urmez în peregrinarea ta iresponsabilă, că n-am să mă mut, că n-am să o iau de la capăt. Nu e așa? Monstrule! Uite, nu plâng, nu implor, te blamez!” Aveam în față o femeie puternică. Așa fusese întotdeauna, eu nu avusesem conștiința puterii ei. E drept, nu se ivise ocazia, nu trecuse prin drame, nu avusese de înfruntat vrăjmășii directe, „Nu m-ai iubit, nu m-ai prețuit. Te-ai supus din comoditate, molăule, nu din adorație.” Găsii cuvântul hazliu și abia îmi reprimai râsul. Mă certai în gând, să râzi la slujba de îngropăciune, mai mare rușinea. „Da, nu prea a fost dragoste între noi, consimții. Nu ne-am certat niciodată.” „Ce logică! mă sancționează cu dispreț. Mahalagiii se ceartă.” „Nu, nu, insistai, aici greșești, se ceartă îndrăgostiții și abia așteaptă clipa împăcării.” „Ți-am făcut o viață comodă și elevată, de mare acuratețe și distincție. N-ai meritat-o. Ai

rămas sub ea, și uite, condiția joasă a ieșit până la urmă la suprafață. Nu te-am putut converti, a fost prea sus pentru tine.” „Asta e adevărat, o aprobai cu convingere. A fost plictisitor. Dar când nu există teama de a pierde dragostea, nu există nici dragoste. Asta ar fi proba.” „Am știut cum ești dar am crezut că te poți schimba. Am mizat totul.” „Nu, Despina, eroarea cea mai mare e să crezi că știi totul despre celălalt. Am căzut amândoi în ea. Dar revin, n-a fost dragoste. M-am gândit bine. Știi ce a fost? Convenție. O convenție fără sentiment.” „Dar ți-am dat tot ce am avut mai bun! țipă. Ingratule odios!” „Într-un fel și eu, dar ca să fiu sincer, știi cum? Ca într-o întreprindere pentru prestări de servicii. Prea puțin, Despina, pentru cât avem, o singură viață”. Nu-mi răspunse. Luam cunoștință cu uimire de schimbarea fizionomiei ei sub imperiul urei. Încercam să găsesc un adjectiv. Frumusețea chipului oval, palid, pur se stricase. Cearcănele nu mai exprimau melancolie, ci furie, violență, patimă. Găsisem. Acesta era elementul nou, patima. Ieșise din siguranța liniștită, imperturbabilă. O mistuia ura, nu mai avea frumusețe, dar era vie. „Și ce ai să faci?” „Nu știu, Despina, nu m-am gândit” „Nu ai intenția să lupți?” „Nu, în sensul gândit de tine, nu. Știi ce aș vrea? Să redevin ce am fost, un om sărac.” „Și eu?” „Îmi pare rău, nu-ți voi mai putea oferi decât sărăcia mea.” Se ridică de gheață. „Tot ce am avut de spus ne-am spus. Între noi nu mai este nimic. Și cred că vei avea buna creștere să te retragi cum ai venit. Mai ales că dorești să fii sărac.” O rugai să nu aibă nicio grijă, în această privință voi răspunde tuturor așteptărilor. „Un singur lucru aș vrea să te rog. Spune-mi sincer, mi-ai găsit vreo calitate?” „Oh, geniul, exclamă sarcastic, dotatul, infailibilul! Sunt alții mult mai buni.”

„Atunci de ce...?” Nu mi-a răspuns nimic. Mi-am pregătit valiza, valijoara de teren; după lucrurile personale urma să trimit altădată. Am coborât în stradă.

Mă vâr ca musca în lapte tocmai în final, stricând ritmul și laconismul fresc al deznodământului. Dar nu am de ales. Acum ori niciodată – și niciodată înseamnă să mă aliez nemărturisitei rezerve a lui Sergiu de a limpezi un anumit aspect al rolului Despinei în viața sa. Am intervenit când mi s-a părut că Sergiu înclină balanța în favoarea lui sporind vinovăția ei, înfățișând-o ca inger negru călăuzitor al pașilor pe drumuri greșite. Ne-a dat tot timpul impresia că s-a lăsat condus, a mers pe mâna ei, i-a încredințat mandat să țină cârma navei. Dintr-o moliciune a voinței, ar rezulta, din dispreț și lehamite pentru decizii prozaice chiar în privința propriului destin. Sultan leneș lăsând soarta imperiului în grija favoritei, rezervându-și doar gloria sângeroaselor războaie încununare de victorie. Dar moliciunea și lenea nu reprezentau o formă vicleană, disimulată de a-și exercita autoritatea? Nu ceda, ca o felină mare, în joacă somnolentă, puterea, femeiei? Nu se lăsa împins înainte și în sus pentru că dorea, și doar se prefăcea că așteaptă să fie îmboldit? Sergiu constată deodată că Despina este „puternică” și asta în clipa când îl înfruntă, când îl sancționează drastic pentru ieșirea de sub blânda și presupus neputincioasa tutelă, de sub împuternicirea, cum crezusem, dată de el. Nu mi-a pomenit niciodată de așa ceva în lungile noastre discuții, m-am găsit oarecum dezarmat în fața afirmației. Întrebarea pe care mi-o pun mi-a dat multă bătaie de cap și răspunsul găsit – nu știu cât de valabil – se datorește în cea mai mare parte lui Viky. Ce pondere poate avea un cuvânt, cum răstoarnă el, ca o pârghie enormă, un munte de convingeri și certitudini!

Ne amintim ce ecou a găsit în sistemul raționamentelor lui Sergiu figura de stil a lui Mișu privitoare la femeia ce fură la cântar. Asta l-a ajutat să descifreze, după mine destul de imprecis, pe unde a trișat Despina, ce i-a vândut la preț mare fără acoperire reală. Sergiu însinuează că ceea ce părea puritate era mai degrabă gol, un gol de afect, de feminitate. Viky opinează că Despina a înșelat nu atât la ce a vândut, cât la ce a cumpărat. Am mai avut ocazia să-mi exprim părerea că nu Despina s-a dat drept alta, ci Sergiu a luat-o drept altcineva, și asta datorită încrederii oarbe în fler („har”, cum l-a botezat), orgoliului aș zice congenital de a nu cerceta, pipăi, proba. Dar acum apare o nouă față a Despinei, ca „putere”. Cum așa? A fost invers de cum susținea? Despina a vândut mai mult și el nu și-a dat seama, n-a descoperit decât în momentul crizei? Iată părerea lui Viky. Despina s-a dăruit cu tot ce avea – și ce avea știm din descrierile lui Sergiu – dar a comis o efracție, i-a înstrăinat lui o parte, partea cea mai importantă, printr-o lungă și minuțioasă operație de prestidigitator. I-a sustras „harul”. I-a inculcat din prima clipă ideea că darurile naturale de care era mândru, cu care se simțea frumos și mare, sunt derizorii (în același timp iluzorii) și că altele sunt virtuțile reale, în altceva consta valoarea lui de om social. N-am să repet, de bună seamă, considerentele Despinei. El se voia gânditor, educator, creator în sfera cercetării și pedagogiei, dar ea nu i-a lăsat nicio speranță în această direcție. Adevărata vocație i-a găsit-o în trecerea din categoria condușilor în cea a conducătorilor cu tot cortegiul de implicații. De ce a făcut asta Despina? Exclusiv din arivism? Viky nu crede. Ea mi-a oferit următoarea versiune și o redau nu numai pentru că reprezintă o abordare nouă, ci pentru că înclin să cred în ea. Viky presupune că aversiunea

Despinei pentru amalgamul de însușiri „programate genetic” ale lui Sergiu (sensibilitate, fantezie, talent, dezinteres material, utopie, creativitate etc.) și perseverența, obstinată ei acțiune de a le distruge, se explică printr-un anumit complex psihologic. La început Viky a fost tentată să creadă că Despina nu a înțeles aceste calități, sau nu le-a înțeles cum trebuie, socotindu-le dăunătoare, inutile, lipsite de valoare socială. Noua motivație mi-a sugerat o dramă. Despina a fost conștientă de la început că Sergiu e înzestrat cu ceva superior, ceva ce o depășea, o strivea, și a intuit că dacă acest ceva, până la care ea nu se putea ridica, ar fi fost pus în valoare și activat, ar fi stricat cu siguranță echilibrul cuplului făcând conviețuirea de neconceput. (Nu sensul acesta se strecoară din interpretarea dată de Sergiu vânzării de către Iuda?) Că a încercat bagatelizarea și neutralizarea anumitor facultăți ale lui Sergiu, asta am observat cu toții, a resimțit-o și Sergiu. Vai, nu știam însă că o face din teamă și invidie, dintr-un complex de inferioritate mascat!

Dar recunoști, Sergiu Harnagea, că la un moment dat interesele voastre s-au suprapus. Nu înseamnă că frumoasa, dezinteresata dorință de a învălui și stăpâni oamenii prin vraja cuvântului inspirat, înaripat, a fost înlocuită cu alta, odioasă, de a domina prin a doua putere a cuvântului, poruncitoare și înrobitoare, puterea amenințării și fricii? Voi doi ați încheiat un pact și l-ai semnat cu sânge. Adevărat, n-ai știut pe ce apeși fatala pecete? Cât de exact ți-a pus diagnosticul Rex când te-a învinuit, folosind expresii echivoce, dar neconcesiv, că ai vrut să fii și Arhanghel și Lucifer deodată! Nu s-a putut, biet prieten greu încercat, așa ceva nu se poate. Ți-ai închipuit că te poți cârpi din două jumătăți, dar cum spunea Goetz, jumătățile nu se lipeau. Aștepți să crească pe vechiul trunchi

ceea ce ai tăiat și lepădat. Trunchiurile amputate dau lăstari, desigur, dar ies din ele alți copaci, așa cum ai recunoscut singur – un al treilea.”

Se pornise ninsoarea. Una din acele ninsori nocturne fastuoase, revărsări florale, sărbătorești. O irezistibilă veselie solitară domina văzduhul, ca în noaptea Crăciunului când colindam orașul pustiu cu o stea de hârtie. O luai încet spre bulevard. Fulgii se înșurubau oblic în pământ, cu o viteză amețitoare. Acoperiseră crengile și cele câteva bănci din scuar. Ce beție sub lumina slabă a becurilor! Mă apropiai și mă așezai fără să curăț banca de zăpadă. Jocul se întetea. Și oamenii, închiși între ziduri, lipseau! Scăpau spectacolul. Frenezia naturii dezlănțuite. Rămăsesem unic martor și participant la dezmațul bucuriei și forței. Dezordine năpraznică, inepuizabilă, biciuind tot ce mai era mort pe lume. Și eu? Ce sunt eu? Răsună în mine, ca între munți, ecoul unui nesfârșit chiot de libertate. O femeie alerga pe partea cealaltă a străzii. Iată ritmul, îmi zisei, a prins ritmul, învață să trăiască, și mă bucurai pentru ea. Un bec făcu să-i lucească epoleții albi. Haina de blană deschisă îi bătea coapsele iar părul lovea zbuciumat, ca prins de spasme, gulerul. Semăna cu Despina dar Despina nu fugea niciodată.

SFÂRȘIT

Colecția
JURNALUL CĂRȚILOR ESENȚIALE

1. Radu Sorescu / Petre Țuțea. Viața și opera
2. Zaharia Stancu / Jocul cu moartea
3. Mihail Sebastian / Orașul cu salcâmi
4. Ioan Slavici / Închisorile mele
5. Gib I. Mihăescu / Donna Alba
6. Liviu Rebreanu / Ion
7. Cella Serghi / Pânza de păianjen
8. Zaharia Stancu / Desculț
9. Henriette Yvonne Stahl / Între zi și noapte
10. Mihail Sebastian / De două mii de ani
11. George Călinescu / Cartea nunții
12. Cella Serghi / Pe firul de păianjen al memoriei
13. Fănuș Neagu / Îngerul a strigat
14. Ioan Slavici / Mara
15. Lucia Demetrius / Triptic - Vol. 1 - Oglinzi aburite
16. Lucia Demetrius / Triptic - vol. 2 - Portretele au coborât din rame
17. Lucia Demetrius / Triptic - vol. 3 - Ultimul vlăstar
18. Ioan Slavici / Cel din urmă Armaș
19. Zaharia Stancu / Dulăii
20. Liviu Rebreanu / Răscoala
21. George Călinescu / Enigma Otiliei
22. Panait Istrati / Ciulinii Bărăganului
23. Grigore Băjenaru / Cișmigiu & Comp
24. Ioan Slavici / Pădureanca
25. Fănuș Neagu / Scaunul singurătății
26. Grigore Băjenaru / Bună dimineața, băieți!
27. Gheorghe Smeoreanu / Regele și regina sistemului solar
28. Liviu Rebreanu / Ciuleandra
29. Panait Istrati / În lumea Mediteranei. Răsărit de soare
30. Panait Istrati / În lumea Mediteranei. Apus de soare
31. Cella Serghi / Gențiane
32. George Călinescu / Bietul Ioanide, vol 1
33. George Călinescu / Bietul Ioanide, vol 2
34. Mihail Sebastian / Cum am devenit huligan
35. Liviu Rebreanu / Pădurea spânzuraților
36. Panait Istrati / Domnița din Snagov
37. Gib I. Mihăescu / Zilele și nopțile unui student întârziat
38. George Călinescu / Scrinul negru, vol 1
39. George Călinescu / Scrinul negru, vol 2
40. Gib I. Mihăescu / Femeia de ciocolată
41. Panait Istrati / Haiducii

42. Henriette Yvonne Stahl / Steaua robilor
43. Damian Stănoiu / Pocăința starețului
44. Liviu Rebreanu / Adam și Eva
45. Ioan Slavici / Din două lumi
46. Cezar Petrescu / Oraș patriarhal
47. Damian Stănoiu / Alegere de stareță
48. Panait Istrati / Trecut și viitor. Pagini autobiografice
49. Eugen Lovinescu / Bizu
50. Duiliu Zamfirescu / Frica
51. Radu Rosetti / Povești moldovenești
52. Sorin Titel / Clipa cea repede
53. Cella Serghi / Iubiri paralele
54. Eliza Roha / Asasinat la Cracovia
55. Liviu Rebreanu / Gorila
56. Cella Serghi / Această dulce povară, tinerețea
57. Panait Istrati / Mihail
58. Max Blecher / Inimi cicatrizate
59. Eugen Cojocaru / Rezistența veselă
60. Eliza Roha / Insomniile unui prinț valah
61. Panait Istrati / Pescuitorul de bureți
62. Henriette Yvonne Stahl / Drum de foc
63. Ion Minulescu / Casa cu geamurile portocalii
64. Duiliu Zamfirescu / În carantină
65. Cella Serghi / Mirona
66. Mihail Sebastian / Accidentul
67. George Coșbuc / Povestea unei coroane de oțel
68. Sorin Titel / Clipa cea repede
69. Radu Rosetti / Alte povești moldovenești
70. Henriette Yvonne Stahl / Marea bucurie
71. Sorin Titel / Noaptea inocenților
72. Petre Bellu / Apărarea are cuvântul
73. G. M. Zamfirescu / Maidanul cu dragoste, vol 1
74. G. M. Zamfirescu / Maidanul cu dragoste, vol 2
75. Ioan Slavici / Moara cu noroc
76. Panait Istrati / Moș Anghel
77. Damian Stănoiu / O zi mitropolit
78. Cezar Petrescu / Calea Victoriei
79. Zaharia Stancu / Uruma
80. Max Blecher / Întâmplări în irealitatea imediată
81. Gib I. Mihăescu / Rusoaica
82. George Topîrceanu / Pirin Planina
83. Octavian Goga / Cântece fără țară
84. Liviu Rebreanu / Jar
85. Ion Marin Iovescu / Nuntă cu bucluc
86. Sorin Titel / Femeie, iată fiul tău

87. Cezar Petrescu / Dumineca orbului
88. Damian Stănoiu / Ucenicii sfântului Antonie
89. Panait Istrati / Codin
90. Emil Lungeanu / Jocul
91. Eugen Lovinescu / Fîr-n patru
92. Pillat Ion / Biserica de altădată
93. Ion Minulescu / Corigent la limba română
94. Mihai Eminescu / Articole politice
95. Eugen Lovinescu / Mili
96. Sidonia Drăgușanu / Doamna cu ochelari negri
97. Ioan Slavici / Budulea Taichii
98. Panait Istrati / Chira Chiralina
99. Sorin Titel / Pasărea și umbra
100. Dinu Săraru / Ultimul țăran din Slatioara
101. Max Blecher / Vizuina luminată
102. Eugen Lovinescu / Diana
103. Sidonia Drăgușanu / Jurnalul Aurorei Serafim
104. Mihail Sebastian / Femei
105. Emil Gârleanu / Cea dintâi durere
106. Erwin Lucian Bureriu / Măneacă pe marginea șoselei
107. Dimitrie Bolintineanu / Doritorii nebuni
108. Margareta Sterian / Castelul de apă
109. Panait Istrati / Nerațula
110. Vladimir Beșleagă / Acest Petre
111. George Mihail Zamfirescu / Madona cu trandafiri
112. George Topîrceanu / Memorii de război
113. Ioan Slavici / Din păcat în păcat
114. Ana Dobre-Pelin / Secretele Otiliei
115. Henriette Yvonne Stahl / Lena, fata lui Anghel Mărgărit
116. Erwin Lucian Bureriu / Evadare din speranță
117. Damian Stănoiu / Duhovnicul maicilor
118. Lidia Vianu / Prizonieră în oglindă
119. Aureliu Goci / Magistrul și discipolii
120. Ion Minulescu / Nu sunt ce par a fi...
121. Emil Lungeanu / În ostrov la marea albă
122. Sorin Titel / Copacul
123. Erwin Lucian Bureriu / Amfiloh
124. Eliza Roha / Deceniul obsedat
125. Eliza Roha / Femeia în verde
126. Eliza Roha / Zodia proscrisilor
127. Eliza Roha / Destine în derivă
128. Liviu Rebreanu / Amândoi
129. Petre Bellu / După moartea Mihaelei
130. Victor Ion Popa / Ghicește-mi în cafea
131. Jean Bart / Europolis

132. V. Demetrius / Tinerețea Casandrei
133. Dan Șalapa / Constantin Roiban. Jurnal de front
134. Pavel Dan / Iobagii
135. Anton Holban / Preludiu sentimental
136. Damian Stănoiu / București-Sinaia
137. George Mihail Zamfirescu / Cântecul destinelor
138. Petre Bellu / Câine vagabond
139. Eugen Lovinescu / Acord final
140. Ion Gorun / Alb și negru
141. Eliza Roha / Pălăria albastră
142. Panait Istrati / Biroul de plasare
143. Sorin Titel / Valsuri nobile și sentimentale
144. Liviu Rebreanu / Crăișorul Horia
145. George Mihail Zamfirescu / Sfânta mare nerușinare, vol 1
146. George Mihail Zamfirescu / Sfânta mare nerușinare, vol 2
147. Dan Șalapa / Vânătoare de săgeți
148. Panait Istrati / Țața Minca
149. V. Demetrius / Monahul Damian
- 150 / Damian Stănoiu / Călugări și ispite
- 151 / Garabet Ibraileanu / Adela
- 152 / Sidonia Drăgușanu / Într-o gară mică
- 153 / Petre Bellu / Cazul doamnei Predescu
- 154 / Gib I. Mihăescu / Brațul Andromedei
- 155 / Mihail Soare / Dragoste, pupeze și colaci
- 156 / Ion Lazu / 250
- 157 / Damian Stănoiu / Necazurile părintelui Ghedeon
- 158 / N. D. Cocea / Fecior de slugă
- 159 / Mircea Streinul / Ion Aluion
- 160 / Petre Bellu / O crimă lângă Brașov
- 161 / V. Demetrius / Domnul deputat
- 162 / Gib I. Mihăescu / La „Grandiflora”
- 163 / Paula Romanescu / Zăvor de iarbă
- 164 / Dan Șalapa / Anti-Eminescu. Premisele unui asasinat politic
- 165 / Alexandru Vlahuță / Dan
- 166 / N. D. Cocea / Pentru-un petec de negreață
- 167 / Ioan Slavici / Corbei
- 168 / George Mihail Zamfirescu / Bariera
- 169 / Damian Stănoiu / Dâmbovița apă dulce
- 170 / Mateiu Caragiale / Craii de curte veche
- 171 / Lucia Demetrius / Lumea începe cu mine
- 172 / Ion Lazu / Odiseea plăcilor memoriale
- 173 / Panait Istrati / Casa Thüringer
- 174 / Sorin Titel / Reîntoarcerea posibilă
- 175 / Ioan Slavici / Prințesa
- 176 / Mircea Streinul / Soarele răsare noaptea

- 177 / Damian Stănoiu / Furtună în iad
- 178 / N. D. Cocea / Vinul de viață lungă
- 179 / Nicolae Gane / Pacate marturisite
- 180 / Sorin Titel / Lunga călătorie a prizonierului
- 181 / Alexandru Vlahuță / Din trecutul nostru
- 182 / Damian Stănoiu / Parada norocului sau Casino Victoria
- 183 / Anton Holban / Ioana
- 184 / Ioan Slavici / Împăcare
- 185 / Nae Ionescu / Roza Vânturilor
- 186 / Mircea Streinul / Viața în pădure
- 187 / Demetru Iordana / Fata doctorului Ambrozie
- 188 / Damian Stănoiu / Camere mobile
- 189 / Pavel Dan / Urcan bătrânul
- 190 / Cezar Petrescu / Baletul mecanic
- 191 / Ion Lazu / Capcana de piatră
- 192 / Mihai Eminescu / Poezii
- 193 / Damian Stănoiu / Haine vechi
- 194 / Mihai Eminescu / Proză
- 195 / Sorin Titel / Dejunul pe iarbă
- 196 / Mircea Damian / Viața unui băiat de țară
- 197 / Victor Ion Popa / Bătaia
- 198 / Ioan Slavici / Din bătrâni, Vol. 1
- 199 / Ioan Slavici / Din bătrâni, Vol. 2
- 200 / Damian Stănoiu / Apostoli mincinoși
- 201 / D. I. Atanasiu / Femeia, eterna poveste
- 202 / Victor Ion Popa / Velerim și Veler Doamne
- 203 / Sorin Titel / Țara îndepărtată
- 204 / Ion Lazu / Ruptura
- 205 / George Coșbuc / Din țara Basarabilor
- 206 / V. Demetrius / Pentru părerea lumii
- 207 / V. Demetrius / Puterea vrăjilor
- 208 / Cezar Petrescu / Greta Garbo
- 209 / N. D. Cocea / Nea Nae
- 210 / Damian Stănoiu / Cazul maicii Varvara
- 211 / D. I. Atanasiu / Nyusu
- 212 / Barbu Stefanescu Delavrancea / Sultânica
- 213 / Damian Stănoiu / Pensionarii
- 214 / Ioan Slavici / Vecinii
- 215 / Mircea Streinul / Lupul din Țara Huțurilor
- 216 / Dimitrie Bolintineanu / Manoil
- 217 / Stoian Gh. Tudor / Hotel Maidan
- 218 / Mircea Damian / Celula No. 13
- 219 / Emil Lungeanu / Viitorul a trecut pe aici
- 220 / Octav Șuluțiu / Ambigen
- 221 / Paul Constant / Haiducii

- 222 / I.L. Caragiale / Teatru
- 223 / Mircea Damian / Rogojina
- 224 / Alexandru Macedonski / Poesii
- 225 / Mihai Eminescu / Economia națională
- 226 / Damian Stănoiu / Pe străzile capitalei
- 227 / Victor Ion Popa / Floare de oțel
- 228 / Barbu Ștefănescu Delavrancea / Trilogia Moldovei
- 229 / Sorin Titel / Melancolie
- 230 / Paul Constant / Stâlpi de foc
- 231 / Mircea Damian / Om
- 232 / Ioan Slavici / Gura satului
- 233 / Eliza Roha / Zborul, vol. 1, Ultimul om
- 234 / Eliza Roha / Zborul, vol. 2, Carusel
- 235 / Eliza Roha / Zborul, vol. 3, Zborul
- 236 / Damian Stănoiu / O noapte cu ghinion
- 237 / Duiliu Zamfirescu / Îndreptări
- 238 / Virgil Carianopol / Scrisori către plante
- 239 / Ioan Slavici / Drame istorice. Teatru
- 240 / Tim. Pleșa / Măria sa, cetățeanul
- 241 / Paul Constant / Iancu Jianu
- 242 / Anton Holban / O moarte care nu dovedește nimic
- 243 / Jean Bart / Datorii uitate
- 244 / Victor Ion Popa / Sfârlează cu fofează
- 245 / Lili Popescu / Magda - vânzătoarea de Matze
- 246 / Ștefan Mitroi / Tatăl fiilor mei
- 247 / Dumitru Popescu / Timpul lepros
- 248 / Dumitru Popescu / Spațiile dintre negru și alb. Dialog printre gratii
- 249 / Dumitru Popescu / Amurg istoric, Vol. 1
- 250 / Dumitru Popescu / Amurg istoric, Vol. 2
- 251 / Dumitru Popescu / Teatrul vârstelor
- 252 / Mircea Streinul / Drama Casei Timoteu
- 253 / Jean Bart / Peste ocean
- 254 / Dinu Săraru / Dragostea și Revoluția, Vol. 1 - Toamna roșie
- 255 / Dinu Săraru / Dragostea și Revoluția, Vol. 2 - Cei care plătesc cu viața
- 256 / Dinu Săraru / Dragostea și Revoluția, Vol. 3 - Speranța
- 257 / Radu Sorescu / Despre curve și tâlhari
- 258 / Dinu Săraru / Clipa
- 259 / Ion Pillat / Caietul verde
- 260 / Marin Sorescu / Ferestre
- 261 / Nicolae Coande / Dumnezeu poet și protector al lumii
- 262 / Nicolae N. Beldiceanu / Fântâna balaurlui
- 263 / Octavian Goga / Ne cheamă pământul
- 264 / Anton Holban / Parada dascălilor, Romanul lui Mirel
- 265 / Florin George Moldovan / Icoane pe sticlă
- 266 / Nicolae N. Beldiceanu / Chipuri de la mahala

- 267 / Ion Pillat / Împlinire
268 / Jean Bart / Jurnal de bord
269 / Liviu Rebreanu / Proștii
270 / Eliza Roha / Patru zile în paradis
271 / Mircea Damian / De-a curmezișul
272 / Emil Lungeanu / Enigma
273 / Dimitrie Bolintineanu / Elena
274 / Eugen Lovinescu / Bălăuca
275 / George Coșbuc / Balade și idile
276 / Radu Rosetti / Cu paloșul, Vol 1
277 / Radu Rosetti / Cu paloșul, Vol 2
278 / Lucian Bureriu / Adolescentul garlic
279 / Lucian Bureriu / Zborurile negre
280 / Nicolae N. Beldiceanu / Taina
281 / Ion Pillat / Pe Argeș în sus
282 / Virgil Carianopol / Scriitori care au devenit amintiri
283 / George Coșbuc / Joile rele
284 / Liviu Rebreanu / Calvarul
285 / Emil Lungeanu / Fotografia unui strigăt
286 / Liviu Rebreanu / Golanii
287 / George Coșbuc / Războiul nostru pentru neatârnare
288 / Anton Holban / Teatrul
289 / Nicolae N. Beldiceanu / Ospățul
290 / Ion Pillat / Umbra timpului
291 / Anton Holban / Jocurile Daniei
292 / Victor Ion Popa / Casa cu 8 femei
293 / Dan Pavel / Urcan bătrânul
294 / Nicolae N. Beldiceanu / La un han, odată
295 / Ion Pillat / Visări păgâne
296 / Emil Lungeanu / Graffiti
297 / Duiliu Zamfirescu / În fața vieții
298 / Mihai Eminescu / Frumoasă-i... Poezii postume
299 / Ioan Slavici / Hanul ciorilor
300 / Ion Minulescu / Bărbierul regelui Midas
301 / Sorin Titel / Scenarii de film
302 / George Coșbuc / Cântece de vitejie
303 / Gib I. Mihăescu / Vedenia
304 / Ion Gorun / Obraze și măști
305 / Nicolae N. Beldiceanu / Chilia dragostei
306 / Ion Pillat / Amăgiri
307 / Duiliu Zamfirescu / Anna
308 / Emil Lungeanu / Jurnalul lui Henry Wilde
309 / Duiliu Zamfirescu / Viața la țară
310 / Ion Minulescu / Romanțe pentru mai târziu
311 / Eugen Lovinescu / Mite

- 312 / Radu Rosetti / Păcatele sulgeriului
- 313 / Victor Ion Popa / Un om îndurerat
- 314 / Duiliu Zamfirescu / Tănase Scatiu
- 315 / Liviu Rebreanu / Catastrofa
- 316 / Duiliu Zamfirescu / Lume nouă și lume veche
- 317 / Emil Lungeanu / Profesorul de frig
- 318 / Gib I. Mihăescu / Figurina
- 319 / Grigore Băjenaru / Banul Mărăcine
- 320 / Mircea Damian / Două și-un cățel
- 321 / Duiliu Zamfirescu / În război
- 322 / Ion Minulescu / Cetiți-le noaptea
- 323 / Ion Minulescu / Strofe pentru toată lumea
- 324 / Teodor Scorțescu / Concina prădată
- 325 / Bucura Dumbravă / Haiducul
- 326 / Dan Pavel / Iobagii
- 327 / George Coșbuc / Vrăji și farmece
- 328 / Gib I. Mihăescu / Noaptea focurilor
- 329 / Bucura Dumbravă / Pandurul
- 330 / Ioan M. Bujoreanu / Mistere din București
- 331 / Mircea Damian / București
- 332 / Vasile Alecsandri / Coana Chirița
- 333 / Ion Minulescu / Roșu, galben și albastru
- 334 / Emil Lungeanu / Oxford contra Stratford
- 335 / George Coșbuc / Ziarul unui pierde-vară
- 336 / Duiliu Zamfirescu / Lydda
- 337 / Emil Lungeanu / Teatru
- 338 / Gib I. Mihăescu / Nuvele regăsite
- 339 / Nicolae Gane / Duduca Bălașa
- 340 / George Coșbuc / Fire de tort
- 341 / Alexandru Macedonski / Poema rondelurilor
- 342 / Ion Minulescu / Nevasta cantonierului
- 343 / Nicolae Gane / Domnița Ruxandra
- 344 / Ion Bucheru / Tatăl băiatului altuia
- 345 / Octavian Goga / Teatru
- 346 / Octavian Goga / Rugăciune
- 347 / George Coșbuc / Inima mamei
- 348 / Nicolae Gane / Stejarul din Borzesti
- 349 / Alexandru Macedonski / Flori sacre
- 350 / Gib I. Mihăescu / Teatru
- 351 / Dumitru Popescu / Pumnul și palma, Vol. 1
- 352 / Dumitru Popescu / Pumnul și palma, Vol. 2
- 353 / Dumitru Popescu / Pumnul și palma, Vol. 3
- 354 / Sidonia Drăgușanu / Una din noi e de prisos
- 355 / Dumitru Popescu / Drumuri europene
- 356 / Dumitru Popescu / Diformitatea liniilor în portret

- 357 / Monica Nunweiller / Drumul meu cu Irene
- 358 / Damian Stănoiu / Eros în mănăstire
- 359 / Dumitru Popescu / Elefanții de porțelan, Vol. 1
- 360 / Dumitru Popescu / Elefanții de porțelan, Vol. 2
- 361 / Dumitru Popescu / Vitralii incolore
- 362 / Ioan Drăgoi / Buzunarul cu greieri
- 363 / Erwin Lucian Bureriu / Vânătoare fără sfârșit
- 364 / V. Demetrius / Isprăvile lui Petre Nicodim
- 365 / Dinu Săraru / Măgura Slătioarei și poveștile ei
- 366 / Dinu Săraru / Trilogia țărănească, Vol. 1, Niște țărani
- 367 / Dinu Săraru / Trilogia țărănească, Vol. 2, Iarba vântului
- 368 / Dinu Săraru / Trilogia țărănească, Vol. 3, Crimă pentru pământ
- 369 / Dumitru Popescu / Biletul la control!
- 370 / Mircea Micu / Patima
- 371 / Daniel Dăian / Aito
- 372 / Alexandru Macedonski / Excelsior
- 373 / Vasile Vasiescu / Recurs la Brâncuși
- 374 / Nicolae Dan Frunteletă / Mistrețul orb și alte prevestiri
- 375 / Dumitru Popescu / Pamela
- 376 / Mircea Micu / Întâmplări cu scriitori, vol. 1
- 377 / Mircea Micu / Întâmplări cu scriitori, vol. 2
- 378 / Mircea Micu / Întâmplări cu scriitori și alte năluca
- 379 / Scarlat Demetrescu / Viața dincolo de mormânt
- 380 / Gheorghe Smeoreanu / România – jocuri de interese. Cumplitele profeții
împlinite ale lui Nicolae Văcăroiu
- 381 / Mihai Eminescu / Atât de dulce... Poezii postume
- 382 / Filimon Nicolae / Ciocolii vechi și noi
- 383 / Alexandru Macedonski / Prima verba
- 384 / Ion Gorun / Casa cu subsol
- 385 / Emil Lungeanu / Paradoxul gemenilor
- 386 / Octavian Goga / Din larg
- 387 / Damian Stănoiu / Eros în mănăstire
- 388 / Nicolae N. Beldiceanu / Între Prut și Nistru
- 389 / Octavian Goga / Din umbra zidurilor
- 390 / Erwin Lucian Bureriu / Leul din Singapore
- 391 / Damian Stănoiu / Demonul lui Codin
- 392 / Octavian Goga / Ne cheamă pământul
- 393 / Ion Bucheru / A meritat?
- 394 / Erwin Lucian Bureriu / Romanticii
- 395 / Ioan Slavici / La crucea din sat
- 396 / Dumitru Ion Dincă / Mai mult decât dragostea
- 397 / Gheorghe Filip / Trămbița primului inger
- 398 / Ion Bucheru / Audiențe cu ciudați
- 399 / Ioan Slavici / Norocul
- 400 / Scarlat Demetrescu / Din tainele vieții și ale universului, Vol. 1

- 401 / Scarlat Demetrescu / Din tainele vieții și ale universului, Vol. 2
402 / Scarlat Demetrescu / Din tainele vieții și ale universului, Vol. 3
403 / Alexandru Macedonski / Thalassa
404 / Ioan Slavici / Scormon
405 / Ion Brad / Romanul de familie vol.1
406 / Ion Brad / Romanul de familie vol.2
407 / Ion Brad / Romanul de familie vol.3
408 / Ion Brad / Raiul răspopiților
409 / Ioan Slavici / Vatra părăsită
410 / Sorin M. Rădulescu / Amintiri din Cotroceni... Vol.2
411 / Sorin M. Rădulescu / Amintiri din Cotroceni... Vol.3
412 / Dumitru Popescu / Eclipsă în „cetatea soarelui”
413 / Ioan Slavici / Teatru. Comedii
414 / Eliza Roha / Patru zile în paradis
415 / Damian Stănoiu / Amintiri din mănăstire
416 / Lazăr Bădescu / Magistrat
417 / Dimitrie R. Rosetti / Între Capșa și Palat
418 / A. E. Cristea, M. Marinescu, M. Mitran / Dunărea, aurul României
419 / Petre Uglis Delapeșica / Jurnal de război
420 / Dumitru Popescu / Muzeul de ceară. Vol. 1
421 / Dumitru Popescu / Muzeul de ceară. Vol. 2
422 / Dumitru Popescu / Cenușa din ornice
423 / Alexandru Vlahuță / România pitorească
424 / Florin Anghel Vedeanu / Povestiri stinghere
425 / Florin Anghel Vedeanu / Marșul invalizilor
426 / Dumitru Popescu / Focul de paie. Vol. 1
427 / Dumitru Popescu / Focul de paie. Vol. 2
428 / Constantin Marafet / Ochiul Chirei
429 / Nicolae Coandă / Manualul vânătorului de poezii, Vol. 1
430 / Nicolae Coandă / Manualul vânătorului de poezii, Vol. 2
431 / Nicolae Coandă / Manualul vânătorului de poezii, Vol. 3
432 / Ion Toma Ionescu / Tobărlanii
433 / Dumitru Manolache / Nunta lui Bacaliu.
434 / Nicolae Dan Frunteață / Baladele Micului Paris
435 / Constantin Marafet / Țara zidului amar

Tiparul executat de
EDITURA HOFFMAN SRL
contact@editurahoffman.ro
www.EdituraHoffman.ro

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România